Emit Philippus Jacob^o^ Abbas
1761.

M

Quod in primis coegit antiquos de natura ciborum disputare
studium fuit sanitatis et egritudinis et investigatio earum
custodiendarum vel curandarum. Huius autem studio due cause
fuerunt necessarie. Una in nutriendis corporibus qua regantur et
confortentur et restaurentur quod corpora ab ipso innato calore et aere exteriori dis-
solvuntur. Unde necesse fuit supplere deperditum virtute cum cibis eis congruis.
Altera quia quedam expectant inconvenientia quod complexionibus corporum sunt contraria. Cum
enim dissoluta omnino sibi similibus necesse habeant reparari. Postmodum cum non reparantur
ex toto similia nature. ex cybaria non omnino corporibus humanis sunt similia. per se non corporibus
humanis assimilantur et sic in sanguinem mutantur. Post traducuntur in membra corporis
nutrita et assimilata. Pars altera id est fex cibi expellitur a corporibus unde quod est superflua
nec corporis et nutrimenti. Cumque nature huiusmodi inequales sint in calore et frigore humi-
ditate et siccitate virtutis delectione raritate et spissitudine. Quedam enim puri sanguinis
dominantur. alius colera sive fleuma. singulis singula participantur. Alius pori cutis spissi. in
dissolutione sunt duri. Alius rari et cito dissoluti. Alius omnia membra
sana. Alius quedam infirma. Cum hec igitur omnia a deo sint divisa compulit nos
ratio ipsa divisorum ciborum cognoscere naturas ut singulis daremus singula. Suis
nature convenientia. Sanus scilicet similia ex natura potius non dissimilia. Intentio
enim medicorum et perfectio actionis eorum est temperamentum et regimentum naturalium complexio-
num in equalitatibus earum consimilibus ciborum et reductio earum complexionum temperamentum
exeuntium cum dissimilitudine ciborum et minoratione malarum complexionum.
Verbi gratia Quibus sanguis dominatur clarus et mundificatus cibaria temperata in quali-
tate et quantitate dantur ut in generativa sanguinis substantie ei assimiletur
et non superflua emittatur a corpore. Quibus vero colera dominatur seu fleuma danda sunt
cibaria complexionibus illorum et nature contraria. que mutent et minuant complexionem
malam superhabundantem. et reducant ad mediocritatem temperatam. Verbi gratia si colera
dominatur. verum dandum cibaria refrigerantia. et male complexionis humectantia. Si vero fleuma
danda calefacientia et desiccativa. Si colera nigra calefactiva et humectantia. Sed quanti
qualitatis dandorum ciborum [illegible] opposita quantitati equalitatum malarum complexionum
dominantium. vel excedentem modum earum. [illegible] subsistente. Si enim complexio exit temperamentum
caloris [illegible] gradu uno sit dietandus [illegible] quod temperamentum unum gradum exierit. Item

in certis qualitatibus et graduum
ponderibus considerabitur. ut contempera-
ta exeuntium complexionibus secundum congruus ad tem-
peramentum reducantur mediocritatem.
Palam quod est intelligere inter duarum complexio-
num extremitates intemperatas unam esse
mediocrem temperatam. Inter duo quoque ciba-
ria intemperata opposita unum esse me-
diocre temperatum. Temperatis quoque complexio-
nibus cibaria temperata et omni mala qua-
litate carentia necesse tenere. Qualibus
complexionibus et intemperatis [illegible]
scilicet cibaria sibi similia dari inutile
est. cum male ille complexiones meliores
reddende sint et temperatiores. Omnis si-
quidem mutationes rerum contrarie oppositis fieri
necesse est. Omne quoque temperamentum duobus
modis dicitur. Unum naturale et aliud
accidentale et equale. Unum est secundum
cursum naturalem et inter certas medio-
cre extremitates ut medium sit inter
caliditatem et frigiditatem et humiditatem et lenitatem
et asperitatem et alia. Equale quoque
temperamentum est ad operationem omnium
complexionum que extra naturam sunt. Verbi gratia
si quis colericus sit. cuius complexionem calor et
siccitas dominatur huiusmodi temperamento utile est ciba-
rium frigidum et humidum repugnans et refrige-
rans calorem accidentalem et humectans
siccitatem et ad mediocritatem et tempera-
mentum eum reducens. Temperamentum quoque

cibariorum non modicum differentiam palam est in-
telligere. aut non quiescens et assimilat-
est sane complexioni ut nutriat et
augmentatum sanum sit. aut contrarium et
oppositum ei cuius complexio temperamentum eri-
git ut reducat ad mediocritatem.
Hunc autem modum intelligimus in etate
temporibus regionibus artificialibus
consuetudinibus. Nullus non physicus am-
bigit temperatum cibum alterum esse iuve-
num quam seniorum. In vere alterum esse
quam in autumpno. In hieme alium
quam in estate. In regione septentriona-
li alium quam in australi. In exercitatis
quoque laborantibus alium quam in quiete et
silentio viventibus. laborantes et
exercitantes expetunt cibum grossiorem
et ad digerendum duriorem atque ad di-
ssoluendum tardiorem. Quiete vero
et in silentio viventibus congruo temperato
est cibus subtilior et ad digerendum
velocior et ad dissoluendum de membris
facilior. Ideo non etiam de corporibus intelli-
gamus secundum oppilationem pororum et rari-
tatem eorum. Si enim pori sint rari
et fumositates facile dissoluuntur cibi
in quantitate multi sunt dandi. In
quantitate vero grossi et viscosi. ut porum mul-
titudine sui impleantur rari pori
et viscositate. tardeque dissoluantur cibi.
Si non cibus purus sit et subtilis sit. pori vero

largi atque rari non mediocri sunt quantum
plurimum dissolvuntur et ex poros egre-
diuntur velocius et ita membra nutrimento
pauperentur. Si autem cibi multi sunt et
grossi implentur rari pori et dissolvuntur
tarde neque a corporibus egrediuntur
nisi que a natura expelli coguntur. Si autem
corpora sunt opilata et non dissoluta
ex consuetudine dantur cibum parvum
in quantitate subtilem in qualitate. Cibus
enim multus et grossus in pororum opila-
tionibus coadunatur et ex hac digestionis
membrorum superfluitatibus tanta materia
habundat ut securi sumus quod
in diutinum morbi generantur maxime
nervorum dolores et articulorum. Si autem
subtilis sit cibus cito de subtilibus poris
egreditur nec remanet in corporibus nisi
quantum nutriendis membris a natura expetitur
et sic corpora in sanitatis sue statu
sunt. Constat ergo antiquos de
naturis ciborum disputasse intendentes
ut cibi tales essent qualis et quanta
de corporibus dissolvitur. Unde non tantum in-
telligere naturas ciborum in sanitate
servanda et custodienda sufficit.
nisi et corporum capientium eos naturas
intellexeris. Naturas enim ciborum solum
perfectissime intellectus corporum vero
suscipientium neglectus non completus
exquisisse perficit imo plenarie in-

quod non solum considerare cibaria sed eciam corpora quibus ministrantur

tentione custodiende sanitatis
in sanis et reddende infirmis. Corpora
enim multum sunt diversa et in complexi-
one compositione. Unde et secundum diversitates ex-
hibenda sunt cibaria diversa. Consulitur
ergo necesse ad corporum extrahendas diversi-
tates ut intelligamus qualia sunt larga
et rara qualia vero opilata et stricta
Complexiones quoque cuiusque corporis sunt extrahen-
de totius autem membrorum singulorum singule
sunt membrorum singulum secundum quod expediret
fuit. Sed non fuit. Sed alia tota corporis
calidi invenimus solum vero [illegible] et
econtrario sic in ceteris membris intelligendum.
Intentio vero antiquorum in custodienda sa-
nitate in sanis et reddenda infirmis
eadem fuit tamen non indiscreta. In sa-
nitate enim servanda infirmis eadem
intendunt, id est semper esse reddendum per
contrarium sive de plenitudine inanien-
do et econverso evacuando sive de calore infrigidan-
do et econverso sic in ceteris. In dieta vero non
inspirationi membris ? simile
sic. In dieta vero intendit simile esse et
convenibile tempore complexioni et contrarium
vero complexioni quod esse videtur sit. Item
intendunt [illegible] et perfectum ut cibaria pri-
mum in stomacho deinde in epate essent digi-
bilia ut quod de hiis ad cetera membra
venerint ad perfectius sunt faci-
liora et convenibilia singulorum mem-
brorum complexioni cito quoque convertibilia

alia littera habet non id est non fuit eadem

2

in assimulatione uniuscuiusque membri.
Omne enim conuenibile nutrimentum contraria
corrumpit et destruit. Unde quelibet ci-
bus cuiuslibet animalis et contrarius fuit aut non
quia ab eorum comeditur aut cum nulla delecta-
tione decoquatur. Unde Galenus qualescumque cibi
et animalis seu arboris si cibi est conueni-
bilis augmentatiuus et nutribilis aliquem
necesse est habere affinitatem et amicabi-
litatem cum suscipiente. Ubi Galenus dicit
aque natiue arborum uel herbarum assim-
ilatiua. Fenum et ordeum equorum et asi-
norum assimilatiua. Caro cruda leonum
panis perfecte coctus et caro humane assi-
milatur complexioni. Unde elleborum uidemus
cibum coturnicum et aliquantum passerum
orobum; lolium; sine aliquo nocumento
eorum. Patet autem dubio hominibus nociua
sunt. Propter hoc autem quosdam inuenimus
homines cibos quosdam bene digererent
aliis plurimis indigestibiles. Propter quod
quia cibus ille non suscipientis amicatur
uel ex quibuslibet suorum accidentibus cibum non
propter bonitatem suam digerere adiuuantibus;
de ex qua occasione loco suo competenti
dicenda.

Conueniunt in hoc antiqui quia
cognitione ciborum duobus modis
fit; experimento uel rationibus. Nulli
enim dubium est quin experimento sciatur
uelocitas digerendi seu tarditas
bonitas quoque cibi siue malignitas
tas secundum conueniat sibi non; solubilis siue
uentris; siue non. Sed si experimentalis sciant
non tamen currunt causis rationibus. Alioquin in
dubium et insipienciam cadunt ipsorum.
Ciborum secundum actiones seu passiones in cor-
poribus modis diuiduntur. Unde ex diuersa ci-
borum qualitatibus in se. Alter ex simplici-
bus et eorum compositionibus. Tercium ex accipien-
tium dulcitatibus et quomodo accipiatur.
Eundem enim cibum quibusdam inuenimus
contrarium; quibusdam non. Quibusdam uero stipti-
cus, quibusdam solutiuum. Unde et quod et Galienus con-
firmat. Quidam medici carnem
uaccinam et aliam grossam adingendo tar-
de bene digerunt et citius quam porcinam et ga-
llinae et pullorum; seu laudabilium
piscium. Similiter uidemus mel quibusdam lau-
dabile et conuenibile affirmantibus
illud solutionem eis facere et ita sanita-
tem prestare atque custodire. Aliis uero
contrario facientibus dicentibus sibi esse stip-
ticum nociuum ut potest infirmitatem
generatiuum. Lentes quoque et caules non omnibus
sunt stiptici sed quibusdam aliis contraria. Unde
absolute non de quibus est dicendum
nociuum esse cum sit uariatiuum. Soluble
seu stipticum amicus suo seu inimicum
non prius corporibus modis inuestigantur. Unde
ut non qualitatem contrarium corporum; cibum
illum suscipientium et complexione corporis

eorum. Secundum diversitates ciborum et me-
simplicitates quoque vel compositiones eorum.
Tertius quia an cibus sive mutabilis
sit in suscipiente. Quibus sufficienter
investigatis que querimus facile et in-
venitur et qui cibus alius conveniat.
alius non conficitur.

Omnium humanorum corporum natura
duplex et divisa. vel non ex compositione
ex natura vel ex complexione. vel ex actionibus
quam naturam patitur stomachus. Et compositione
duplex. In omni enim corpore in furcula
dividuntur ex felle due. Unum maius
altero. Maior autem vero et in pluribus
ad intestina dirigitur. Unde et multa
colera a felle descendens in eis precipitur
(colica supple)
que necessaria expetunt. ut que ex fecibus
ciborum adunatur expellat ab intestinis
colera mordens intestinorum. tamen non
ad decidendas feces se movent. Om-
(i. fundum)
nis ad os stomachi venit. cum colera
immoderate incidit quibus advenit
indigenorum ciborum. et quando sine humi-
ditatis ideo coadunatur mundificet.
Hi autem in hominibus dividitur alius ut
minus ad intestina veniat. aperietur
eis parva colera. Unde et acto colera de-
ficiat in intestinis et durent in illis
locis flatus. et ingresse et in alvum quod
digeritur et feces velociter egerit. prohibent
et sepe excidere durescunt. Unde et pli-
mi incidunt in passiones colicas
ex grosso flatu nascentes et habun-
dant in intestinis rugitus et castari-
tes et silia. Maior autem in stomacho veni-
(colere supple)
ens multam ibi mittit quantitatem. ut ipse
(ciborum)
sentiens subtilium et velocitatem digerendorum
patiens in stomacho corrumpens et grossa
dure digerentia velociter et perfecte digerunt.
Grossus enim cibus repugnat multe
(ad ustionem supple)
colibus et quod ea indurat et inobedient
(scilicet cibo)
efficitur ut caloris actiones ideo com-
(grosso)
plecant. Unde perfecte digerit levis vero et
subtilis cibus propter inconstabilitatem et velo-
citatem non potest repugnare quod in
stomacho multorum colera quantitati iecto
in illo mutatur et colibus assimilatur
eis quod invenitur. Unde quidam colicam eorum com-
plexionem et quamvis flaticam sunt arbitran-
tur. Quod possibile est ut complexio sit flati-
ca et quam multa de colera quantitate in
stomacho adunantur propter maius furculum a
felle ad stomachum venientis. Item possibile est
ut complexio corporis colica sit calidissima
et que in stomachum adunantur colera sunt
parva quia os a felle veniens strictum est
et parvum. Caloris enim complexionis cor-
ca est multitudo colere sanguinis commix-
te quam per totum corporis membra est dicta. Et
multitudinis colere in stomacho. Causa est lar-
gitas oris maioris in stomachum a felle
venientis. Aliorum vero hos largum est.

Hec et in aliis vincentibus ... magna parte colore ... ad stomachum ... naturam ... corporis ... carnes ... digestio stomachi potest digerere

et colera sanguini commixta que per
totum corpus dividitur. Aliter propter
hoc ad stomachum evenientia sunt multa
et in complexionibus contraria: propter tamen coleram
et alia colera sanguini commixta sunt
multa. et os a felle ad stomachum veni
ens strictum. ex quo colericum
venit primum. Unde et complexio colerica
est et calidissima. Sed stomachi dissimilis est.

Diversitas vero corporis est etiam
vel complexione duplex est.
Quibusdam enim calor complexionibus dominatur
naturalis suam actionem. Quorundam vero complexionibus
frigiditudo naturalis suam actionalem dominatur. Et
quibus calor dominatur cibus subtilis ad stomachum
eorum veniens a stomachi calore elevatur
ad superiora stomachi. Causa sue levitatis
et permanet ibi natans circa par
tem stomachi nervosam. longe a loco co
ctionis remotum. locus enim coctionis
in stomacho locus carnosus est inferior
vicinans calori epatis et fellis. Cum
ergo cibus ille aliquamdiu permanet
in stomachi superiori loco. calescit et ebullit
per fumum ad ipsum ab inferiori par
te stomachi ascendentem et mutatur
in genus colicum. incendens et generans
in ore stomachi morsuram dolore et
siti forte. ex fumosam eructua
tionem. Cum autem hiis naturam frigidis ad
stomachum veniat cibus grossus et

ad digerendum durus. repugnat ca
lori grossicie sua. descendens
gravitate sua ad inferiora. et qui
escit in loco coctionis stomachi. con
fortans in eo actionis caloris nil
ut digeratur est quod oportuit. Quod
si frigiditudo quibusdam dominetur complexionibus
cibus eorum veniens in stomacho duobus
corrumpitur modis. Aut enim ex ven
tositate flatus et humiditate sub
cat. et antequam digeratur descendit
ad intestina. quod si humoribus mun
da inveniat, velociter exeat ne
cesse est. ex non quiescat ibi. Si autem
in intestinis quosdam humores fla
ticos invenit. immorans in eis
ad digerendum indurescit (i. tardat). mutans
se ibi et corrumpens. generans tortu
ram, dolorem (i. dolorem intestinorum) inflationem et rugitum
in intestinis. Aut crudescit in
stomacho propter defectionem caloris cognati
et mutatur in acidum et putorem (i. fetorem).
generans inflationem. rugitum aceto
sum et putridam ructationem. Quod si
putor ructationi dominetur, in melica
signum. Quod si acidum, flatus principium
habet et in hominibus dirigantur eque
dulcis flatus. Flatus namque v modis
dividitur. Est enim tamen sapore et
si nil est eque humectans in omnibus
membris dividenda toti corpori

i. venis

Nota stomachus est nervosus propter con
servacionem [illegible]
[illegible]

Nota est locus coctionis
in stomacho est carnosus

per viciniatatem suam ad naturam
sanguinis. Unde et natura appetit illud
flegma in corporum nutrimenta per necessi-
tate sibi imminente. Cum corpus sanguine
minoratur. Iuvatur autem ex hoc fleg-
mate corpus ut transglutienda tran-
glutiat facilius. Et ut articuli
et concatenationes facilius moue-
antur et cibus toto corpore lubricetur.
et expellenda expellantur. Est et
altera species flegmatis que dulcedini atti-
net significans calorem naturalem flegmati
dominantem, digerentem quoque et mutan-
tem illud in dulcedinem. Est et tertia
salsugini attinens et nitrositati
significans minimum calorem dominan-
tem flegmati et mutans illud in sal-
suginem et nitrositatem. Unde hec
species flegmatica sitis generativa est pota-
tionis aque et minorans appetitum ciborum.
Est quarta pertinens acedini
et colere nigre vicina frigiditatem ni-
miam flegmati dominantem significans ex-
cedendo ipsi flegmati obviantis et in a-
cedinem ipsum mutans. Et ideo hec species
flegmatica appetitum aque minoratam
et desiderium cibi augmentatam. Est
et quinta que et cognominatur vitrea quia albi-
tudini vitri est assimilata. De disputa-
re nimia expetit hec necessitas non
n. nutrit corpus nec mutat sucum.

sicut cetere flegmatice species. Nec obedit
aliis actionibus nature propter grossitudinem
et frigiditatem suam. Similiter et
colera in .iiii. dividitur multiplicia. Est enim
una que vocatur rufa cuius color est
inter rubeum et citrinum. Et hec naturalis
est species cuius inhabitatio est fellis
saccus. Natura enim hanc odio habet
propter amaritudinem et acumen suum;
unde et in unum reducit locum.
Nec mandat aliquid sicut sanguinem;
nisi quantum necessitas expetit ad appetitum
confortandum in qualibet parte corporis.
Sic et ipsi natura melancolicos expressit
humores et in splene inclusit ne
commisceret sanguini nisi quantum neces-
sitas ad confortandum contentivam virtutem
in quibus membris corporis. Est et secunda
species extra naturam in suo humidam et
hec dividitur quadrifaria. Alia enim
vitellina que in colore vitello ovi
est assimilata. Alia citrina que colorem
croci assimilat. Alia prasina que
colorem prasii assimulat. Quarta
est eruginosa quia eris. Vitellina
vero et citrina minorem habent calorem
et siccitatis quam rufa, quia cum eorum est humi-
ditas flegmatica colere commixta. Se-
cundum citrina fortior est in calore quam vi-
tellina. Commixta enim est levior que
humiditas flegmatica se commiscens

Differt citrina a vitellina quia vitellina est ex grosso flegmate citrina ex subtili

Nota quod citrina est calidior vitellina

4

subtil(ia) sunt & parua. unde & calor q(ui)
fortat(ur) & liquor subtiliat(ur). Piscium
au(tem) & erugi(n)osa calidiores & sicciores
sunt i(n) aliis. Ca(usa) en(im) eius est q(uia) c(al)or
est. q(uia) c(um) i(n)ueniat colam ad sto(machu)m
descendente(m) incendit ea(m) & comburit.
Vn(de) & pessima sunt & molestissima.
& ta(men) erugi(n)osa peiora & corrupti
biliora. Vn(de) velocit(er) destruunt et
mortificant. Cibus n(am) corru(m)pitur
ex accidentib(us) q(ui) ex(tra) na(tura)m patit(ur) s(e)c(un)d(u)m du
ob(us) modis. Aliu(d) n(am) est cib(us) i(n) s(e) q(ui)
q(uando) in digestione mediet(ur). S(e)c(un)d(u)m cib(us) a
comedente suscipit(ur) p(ri)ore subtilior
aut eq(ua)l(is) p(ri)ore n(on) digesto & a sto(mach)o des
cendente deprimit secu(m) cibu(m) sto(machu)m
& nec(dum) crudissimu(m). hic au(tem) q(uando) ita c(oc)t(us)
ad epar deueniat. epar q(ue) in ea(dem)
cruditate ad cetera corp(or)is me(m)bra
demittat. n(on) i(n)ue(n)it suu(m) q(uod) i(n) p(ro)logu(m)
temp(or)is ypocrisis q(uod) ypocras d(icit) ...
Vn(de) nec(esse) & n(on) sumi cibu(m) n(isi) sto(machus) mu(n)
dificato p(ri)orib(us) cib(is) & reb(us) aliis. Si(n)
n(on) cib(us) corru(m)pit(ur). Q(uando) cib(us) accipitur
& ab initio grossus. & ad digendu(m)
dur(us) & tard(us). p(ost) au(tem) subito subtil(is) &
digestu facil(is) q(ui) q(uando) ex sui levitate ci
to digest(us) sit. & exire incipiens,
a grauiori egredi p(ro)hibet(ur) rema
nens ibi aliqua(n)diu mutat(ur) in
fumositate(m) & g(e)n(er)at colica. q(ui)b(us) sto(machus)

& calid(itas) naturalis. uel in aceto
sitate(m) & putredine(m) q(ui)b(us) e(st) frigid(us). Vn(de)
oportet a cib(is) incipi levioribus. & ad
digendu(m) facilioribus. p(ost)ea u(er)o grossiori
b(us) & tardioribus. ut q(uando) descendat subtil(is)
& digest(us). n(on) offendat. a quo retinea(tur).
Rep(re)hendit(ur) a sophisticis. q(ui) eu(m)
negant q(uod) incipiat(ur) a subtili & cibo
leviore. p(ost) au(tem) grossior succedit. cibu(m)
grossiore(m) n(on) du(m) egredi. Sic an(te)a asseru
isti de cibo mediato in digestione
cu(m) ei superuenit uel eo subtilior sequit(ur)
sibi. ambo si(mu)l egrediunt(ur). Vide
hic falsu(m) opposuisse. Nos n(am) ibi
posuim(us) n(on) cib(us) p(ri)or sit subtilior
v(e)l p(ri)ori eq(ua)l(is) subtilitate p(ri)ore digesto &
exeunte. nec(esse) alteru(m) egredi ex sui
levitate & lubricitate. Simil(ite)r n(on)
cibu(m) leviore(m) seque(n)te(m) & eo diges
to p(re)cedente. expulsiua u(ir)t(us) q(ue) i(n) sto(mach)o
est exire repugnat ex grossitie
suo q(ui) n(on) actioni sue obediat. quo ad
digestione(m) expleat & lubricet(ur) mollis
fiat q(uod) tunc tand(em) u(ir)t(us) expulsiua ex
pelli adiuuat.

Diuersitas ciborum ex na(tura) eo(rum) du
obus modis fit. aut n(am) simplex
est. aut composita. Simplice(m) intendo
illam. sue ... & sui liquoris i(n) coc
tione apparentis una. Composita
due sunt n(on) (con)trarie & opposite. v(e)l n(on) ...

*Simplex cibus est ille cuius decoctio est
fac(ta) ex eo sola. compositus cibus est cuius decoctio
aliud fac(ta) quam ex eo sola ut carnes lentes*

Sapor est forma rei composite actu vel potentia sensui gustus subiciens
vel sic sapor est passio ... aquosi a ...

sube oppositae repugnet liquori
suo non. Simplex sube similem sapo-
rem habet sapori sui liquoris
in coctione apparentis. Sunt
sapores octo: dulcis, unctuosus,
salsus, amarus, acutus, acetosus, pon-
ticus, et abusive sine sapore. Dul-
cis; si purus fuerit dulcis, omni causa
macula acuminis sive viscosita-
tis, temperatior omnibus aliis cibis
nature humane est, quia utilior nutritior est
sanguinem mundificans et qui lavans
nocumentum. Contrarius sensus ventrem
temperate humectans sine labore. Unde
et acceto ei temperata est in digestione
a stomacho vel intestinis egestione naturali
vel venali. Penetrat autem venas
non ex natura sua sed attractione. Si enim mem-
bra corporis dulcedinem non concupi-
erint et si in vita traxerint
non dulcoris ex necessitate appetit in-
testina movere et festinat egredi
ea ex colatione et loca sua. Cum quia
membra semper sibi alliciant quod in nu-
trimentum accipiunt; magis est nutrimen-
tum omnium aliorum saporum. Quod si
substantia sua sit coniuncta et solida;
maior erit membris confortatio sua
quia multo plus moratur et tardius dissol-
vitur. Sicut dulcore suo viscosi-
tate est sicut ... velociter

stomachum exit. Propterea quia cum hoc quod
lotura adest et sibi adest lubricitas.
Quod autem in ad venas penetrant:
dure et tarde necesse est digerantur propter grossi-
ciem et viscositatem suam. Unde et saepe
generatur opilatio porrorum epatis et
splenis et nutriatio et in putredinem
et corruptionem fit. Generatur quoque ex eo
diuturna febris. Sic faciunt et certe
commixtiones dulcedinis composite
sicut ex pasta et melle et oleo, sive
fricta in oleo, sicut fructelli qui sunt
ampli et similia. Quod autem si dulco-
ri utilis insit siccitas; sicut mel apii
habet acutam virtutem ab animalibus illud
generantibus vel portata. Unde et lavativa
et mundificativa et grossae et vis-
cosae humiditatis et colativa. Propterea si
invenerit ventris paratas ad expellen-
das feces ab inferioribus invenerit
et imbecilles praeparando calvos in certa
membra corporis adiuvat expulsi-
vam virtutem in expellendis feci-
bus et fit causa fortis ad solutionem
ventris. Si autem virtutem ventris para-
tam ad dandas calvas ... invenerit
et imbecillem ad expellendas feces ab
inferioribus suis, quia venarum aperit
porros usque ad cibum ut adiuvet
penetrantes ipsum. Delectabilisque humecta-
tes fecum et prohibens est descensum

Unde fit causa ad constipationem ventris.
Mel quoque in hominibus duplices habet
actiones, quia in quibusdam salubre et sa
nitatis custoditivum, quibusdam
vero stipticum et morborum generativum. Qui
autem cibi sunt unctuosi sicut amig
dale et similia habent superabundantiam ut supernata
rent, sicut oleum. Commixti cibi virtu
te ebullitionis ingrossant eos continentes
digerendos. Cumque cibi digeri in
cipiant et pilos stomachi sua unctuosita
te emolescant, cibos lubricant et
eliminant. Et cum cibi illi ad venas
devenerint eas inflant et grossescunt
constringentes desiderium ne aliquid appe
tant. Cibi autem salsi virtutem habent penetrandi
ad venas incisivam mor
sivamque intestinorum; implentes utique
continent expellent velociter. Unde G.
cibaria inquit dulcia et insulsa proprie
tates habent istas, penetrandi
ad venas et velocitatem exeundi ab
intestinis. Et tamen insulsa ad hoc agere
duabus de causis sunt fortiora: vel ex
salsitudine sua et incisione intesti
na mordentibus ad expellendum velocius,
vel quia ob siccitatem saporis et inimi
citie suscipientis corporis, plurimum
sibi iam attrahit. Unde ex multi
tudine sua in intestinis remanentia
ea et gravantia et ut expellant

cognita. Sed cibi dulces non idem sunt
facientes. Membra enim ex delecta
tione sua eos attrahunt plurimum,
et in intestinis remanet non parum in
levium fiunt nec velociter expelluntur. Unde
G. dulcedo inquid pravas facit feces.
Salsitudo multas. Insulsus quia de salsi
tudine sua multa fex coadunatur
in intestinis cum pars non penetret
venas ad nutrienda corporis membra. Ci
bi amari iudicantur sicut salsi in omnibus
actionibus suis. Sed tamen stomacho nimis ex pon
ticitate sua sunt nocencia. Acuta
vero et sunt incisiva sic laxativa.
Unde et G. que modo cibaria acuta
sunt et incisiva virtutibus suis est inclusa
quod et laxativam faciencia ventrem
sunt cum impetu suo non sua voluntate
solvencia. Ideo corporibus non secundum ci
bum tamen sed et medicinam operantur.
acuta tamen illis sunt forciora quam insulsa.
Acetosi cibi viribus suis sunt incisi
sui calefactione. Et tamen actio sua est bi
faria, scilicet in stomacho vel in intestinis
humiditatem grossam acetositas invenit
incidit eam et deponit. Si vero
ventrem siccum humiditate quia reperit
paupertatum, desiccat feces et constipat
ventrem et non dissolvit. Cum hec
actio sua sit utilis. Si autem facit con
acetositas sua sit simplex sine

annutrictione caruit; xxi. Conmix
ta .n. insolitati. sic ex frequentia
tamarindi. pruna semper erit laxatiua
Cibi .n. pontica illis sunt stiptica
humiditatis ingrossatiua et desiccatiua.
et ideo facientes ventris que calor cordis spar
ciandi facit. unde et subtili dietare
volentibus; nocivi sunt. quia appetitus eorum
est confortare stomachum .n.; dimittere alios
cibos et ita illis ventrem constipant. alia
tamen laxatiua sunt accidentaliter. accepti
autem ante cibos alios descendentes ad in
feriora; os stomachi confortant. et induratur
.n.; premittunt cibum crudum. sicque fiunt
causa ad constipandum. Quod si accipi
antur post cibum enatant super os stomachi. et
premitur cum ut torcular quolibet sibi
appositum et citienter inferius habita ve
locitate. unde dissolvunt ventrem. in quo
si stomachi sua in tenendis cibis sit
defecta. et anteriora cibaria fuerint
subtilia sicut herba fenugreci et similia
cocta cum oleo et mogario sicut cardello
rum. et oleo adaptata. sunt .n. anterius
accepta. postquam pontica. adiuvant et
et solutionem ventris confortant. unde
G. de rethore quod dicit. semper
murmuranti sibi quia quam mandu
caret pontica. sicut pira. mala coc
tana solutione solvi sibi ventrem
fortissima. Quod audiens. G.
experimentum ad id aliud inutilitatis rationem
excogitavit. invitans eum semel
ad prandium ut videret quod sepe et quantum
acciperet illa stiptica. percipiens ne quando
de assueta mutaret dieta .n.; fecit.
Cum autem a balneo abscederet bibit aquam
parum sine decoctione herba fenugreci com
edit. sic quidam consuevit ante prandium
post autem bibit parum dulcis vini. sicque co
medit melochiam elixam cum oblomo
garo oleo et pauco vino. deinceps
non accepit pullum columbinum et galli
naceum. et carnem porcinam. bis bibens
vinum. aliquanto post accepit mala stip
tica. atque pira. unde valde dissolvi
cepit et fortius. magnum sibi faci
ens ridiculum de medicis. Hoc autem
conspiciens G. ut altera die secum co
mederet invitavit. ideoque gaudens fecit.
Exeunti a balneo sicut consueverat;
apposuit sibi mala. atque pira in
bus ut illa comederet prima. ita fe
cit. sicque post comedit sicut prius consue
verat. Quod cum fecisset. non solum
solutione caruit; sed et venter
constipatissimus fuit. admiratur igitur et
interrogat unde illud contingeret. G. autem
gbr. cum medio cibaria acciperes stiptica
et stiptica. post ea quam venter sunt molli
tiva. constipationis fuit hoc causa. Item
G. de quodam iuvene quod dicit accipi

scamoneam. et tri. v. horis addi
dissoluendo inducte sunt. deinde mur
murans de stomacho et inflatione uentris con
fortatus ultra modum dolor illi fuit ad
eo ut succederem ei quod inciperet mori;
inclamaret. Ego uero sua constantine
miseria precepi ut mala atque pira
comederet acetosa. et stiptica. que cum
explesset nimia succedente solutio
ne quieuit. Hunc inueni retho
ri illi presentem. et quomodo prius dixeram
recitaui. Dixi ergo rethori. sic et tibi
contingeret si post cibum stiptica comederes.
Causa autem est hec. defectio stomachi inuertimendo
cibum. et superiora eius prius premuntur contenta
facile eiciuntur. Respondit rethor.
bene dixisti stomachum meum debilem. unde
et stiptica post cibum non comedo. nisi
cum stomachus ad uomitum moueatur. Si enim
post prandium mollia comederimus;
sicut molochia. malua. et oblitus mo
gare et oleo cruda sequitur uomitus.
Respondit. G. ad uomitum bene te consului
sti; Res enim mollis quelibet iterum stomachum
soluit. Similiter autem stiptica continet. et stomachum
confortat. Unde nos cum plurimum in stomachi
ore habundet colera ru. acetosa precipimus
comedi et stiptica. os stomachi confortantia
et ab inferioribus humiditatem illam emittere
tenentia. Cibus uero abutitur sicut capre-
sie cucurbita et similia. uelociter

penetrant uenas. sed tamen ad uentrem
constipationes siue solutiones sint me
diocres. cum non acutum habent. neque calli
ginem; sed solutionem faciant. non stiptica
tem; Unde stiptica fierent. Unde si uirtu
tem uentris separatam. ad penetrandos
cibos nimis inuenit. mouetur cucur
bita cum cibis propter suam facilitatem et lu
biditatem et uelocitatem sue mobilita
tis. Quod autem uentris ad expel
lendas feces intus separata fuerit
lubricat feces fitque ei solutionis.
Si autem uentrem in attractione et expul
sione defecerit sunt. ut cibus non pene
trare possit. neque ab inferioribus
feces emitti possint. innatat stomacho et
mutatur in corruptionem. qualis ru
gitu. hec autem est proprietas et actio sua;
cum simplices fuerit cibus non saporosi
et nullo alio sapore commixto sibi.
Si enim consumpti sunt cum uiscosis. sicut
colocanne malue. molachie; ad
quirunt uirtutem lubricantem et stomachum
mollientem. Unde et hec cibaria facilius
exeunt quam alia non saporata. propter lubrici
tatem et uiscositates suas. maxime
si post accepta; ambulent suscipi
entes ea per loca decliuia. in terra
harenosa uel puluerea. Commoti
enim exeunt uelocius. quam si quies
cant. Digeruntur quoque decoctio melius

Cibus sine sapore

i. q[uod] [illegible] uiscosa

molochia id est malua agrestis

i. simplicia insipida

expulsio fit in motu

Ro.

q̄ ambulatio. Cibi uero hanc naturam
habentes non in complexionibus sed in effectibus
sunt dulce uinum. mora. poma cocthana.
persica si sint dulcia. Item melones
sed tamen alterius diuersitatis propter pruna sunt co
lationem saporiores non sunt aliud nisi
carentes amaritudine et acuitate. unde
et cutes mundificantur in locis. Si tamen non
omnia sapora nec odorifera. in principio
uel quae dulcia et uiscosa mediocriter stipti
ca sunt et solubilia mediocriter. sicut
dixi de cucurbita. et similiter sunt sue
actiones. ut si statim preparatum inue
niant ad penetrandum calidas intra
uenas: cito dissoluantur et ut ad hoc
faciendum stomachus adiuuetur. Quod si prepa
ratus uentris sit in fecibus eiciendis:
lubricant cito dissoluendo. unde
sequitur solutio uentris. Quod si ad
uenarum sit defectus et innatant stomacho
et morantur et in corruptionem mu
tantur. Unde ad soluendum uentrem haec
accepta: non nocent. si sit subtilis uel
feces liquide. si autem non grossa et feces
dure fuerint: acetosa melius inueniuntur
competere. nam sunt acetosa sed et salsa et
acuta. et amara. unde .G. actiones ace
tosorum in subtiliando grossis humori
bus: actionibus acutorum uicinantur. Dif
ferunt tamen quia acuta subtiliant et
calefaciunt. acetosa subtiliant et

refrigerant. Oportet quod acuta aut
cum non grossa sit et sunt acetosa. cum grossa
sit et salsa. Quorum dulcorum si partes
acetosi commiscentur: mixta uocantur. Ac
tiones autem eorum inter laxatiua et stiptica
mediocres sunt. sed tamen huius sunt propria
uentositas et inflatio plus quam ceteris que
inueniuntur in sapora propter abundantiam aquose
humiditatis eorum. et si unctuosa sunt uen
tositatem et inflationem facientia. Sun
t non longe huius sunt dulcia. propter pruna humi
ditates suas et mediocritatem eius humidi
et sicca. Qui autem cibi ex duobus compositi
sunt contrariis ut substantia sua liquori suo
sit contraria. ueluti si uero substantia terrestris
sit et stiptica. liquor uero acutus et subti
lis ut poree uini in sinapibus et caulibus
et terre nascentibus et similiter in quibusdam
uolatilibus: quorum ambarum substantia uero
stiptica et addigendum dura. Jura uero
coquuntur acuta sunt et subtiliata et
addigendum uelociora. Unde si hi cum
iuribus suis accipiantur insimul in
ra sua acuitate et subtilitate querunt
exitus: substantie uero obuiant illorum sua
duritie. Unde et inter ipsa generantur
repugnantie a maiorum stomachorum dolor.
torsiones. inflationes. uentositates causa
Jura ibi clausa faciens si. Quod si
uero uentrem ad deponendum preparata sunt:
Jura confortantur et tamen uiolentia:

descendunt velociter. sicque quiescit in
fundo. Si non vincit ventris separatur
constipationem et confortantur ille et vincen
tes scilicet augmentantur dolores. dum con
stipantes in intestinis immorantur
Possunt in quibusdam stiptice et
inutiles in quibusdam non inveniuntur
laxative. Verbi gratia virtute ventris appe
~~titiva~~ tamen colonum inveniunt, adiuvat
eam et venter cito solvitur. Si non aliter contra
Accepimus quod horum quibus coquit anima et pri
aqua prieta; in altera coquatur ut per
dito suo acumine in aqua traducatur et est
sic constipatio non sua careat utilitate
Mel autem calidum est quod in quibusdam humidis et
laxativum sanitatis est custoditivum. In
aliis vero non sic. Sed potius constipativum et
morborum generativum. Calidum quemenus ni-
est nimis suscipientium vel corporum omnis
ni cibi non augmentat sui similitudi
nem et confortat. dissimile sibi minuit
immo destruit. Mel autem in natura sui calidum
est et siccum. Calorem ergo et siccitatem
suscipiens calidi et sicci necesse est augmentat
ut suas compleat actiones. frigiditatem ergo
et humiditatem frigidi et humidi hominis extenuat
minuit. Colera autem rubea calida est et sicca.
Si ergo colerice mel comedant, mel nocivum
est quod suum sit in eo faciat. Confor
tat enim coleram et augmentat. Si ergo coleri
co calor et siccitas dominetur mel suscep

tum vertunt augmentans mo
rsam rubeam traducitur etiam universaliter sicque
fex desiccatur et venter constipatur. In in
testinis invenit autem mordentem
quod mel acumine suo mordens excitat
et in colonis fit actualis eam que expulsiva
virtus fit intestinis. Dum vero mel flaticas (?)
accipiat est complexionis frigidus et humiditas
dominatur; calefit eius complexio et superfluitas
humiditatis desiccatur sicque natura eius ad me
diocritatem temperamenti revocatur et
eam fit conservande et custodiende sanita
tis maxime secundum suo humiditatem adiuva
tam invenit. quia eam lavat et intestina
mundificat. eam movens ad ciborum
feces expellendas adiuvans virtutem
expulsivam ad ventrem colonem. Verbi gratia
cum quidam de ore suo flemmaticus et
intendit fleuma coadunatum in ore suo
precepit ei sibi sicla et porros elixos
coquere et cum sinapi manducare. Qui
cum fecisset incideruntur fleumata acumibus suis
tepimentes nimias feces ad inferiora
Igitur ille per paucos dies sic fecit de
usque ad fastidium de ciborum acuti
et nunquam in ore suo morbum sensit. Arbi
tratur autem est hec accentia [illegible]. Ga.
curatis sicla et manducantes sicla
cum sinapi sic aliena; tempore curandi ac
cencia succedentia. Hec enim fuerunt
eam in confortanda et augmentanda ardentis

Nota quod mel aperit [illegible]

Nota quod similia augmentant similia contraria destruunt

mordicatiua sit. palam quod est intelligi
similia acutis confortant et augmen
tant dissimilia vero e contrario destruunt.

Expleto quoniam utentes ciba
riorum per experimentum investigantur
quomodo per rationem eligenda sunt. Dicen
dum quibus non intelligentibus non nisi solum experi
mentis debet perfici. Cibaria quidem sim
rationem se secernuntur tribus. ex sa
poribus vel ex odore vel ex accidentibus eorum
complexionibus. Complexiones intellige soliditatem
gravitatem raritatem levitatem
densitatem; qualitatem humorum ab eis
genitorum. uiscositatem subtilitatem lenitatem
grossitiem velocitatem seu tarditatem digestionis.
Omne autem cibarium duobus modis dividitur
aut enim sensui est passibile aut nil
sensui mutat. Nichil autem differens
duplex dividitur aut enim corpus eius est compo
situm sicut albugo oui et similia aut
simplex sicut aqua et cetera alia. Quod si
corpus sit compositum; equalitatem abar
situm sicut faciendum quod sit calidum
et frigidum. Unde et ipsa albugo mediocri
tatem quandam habet. sed cum patiatur frigiditati at
tinet. Passiones insensitiue similiter
ter diuise sunt per grossitudinem liquoris
et rarei et subtilitatem et aliquam mediocri
tatem. Si enim liquores et rarei sunt
et grossi. non rei tamen est et deliciati
et frigida et sicca. sicut tutia emati

tes. cuscuta et similia. Si autem liquores
subtiles sint et aerei; natura eorum erit
unctuosa inter qualitates vero me
diocris. sicut oleum quod vocatur omfaci
num. quod si liquores inter subtile et grossum
mediocres sint. fiet et res inter sub
grossum et molle mediocris et vocabitur
... et similia. sicut albugo oui et re
cens caseus. Alii et alii dividunt sin
motum suum in quibus extremitatum. Si
enim interior est grossitudinis res
uiscosa et lenta erit. sicut dragagantum et
amidum. Si subtilis attinuerit res mol
litiua erit. sicut liquiricia et ca
ro pinguis. Nulla vero inhe
rentes sensui gustus passionem res
simplices sunt. nisi quod sensum
sunt compositi cum sint simplices non
res sensus compositi sunt; quod compositi
sensus enim compositi sunt simplicia vero
non sicut in compositis quod composita corpo
ris. Omnis enim actio vel operatio
non in his quorum similitudines sunt in po
testate qualitatum ut eas exhibeant in
actu. neque patitur non sit. i. non recipit non
quas habet ipsa per se qualitates. Sim
plex autem sapor neque facit neque actu
per se in composito. Et iccirco neque sensus
eum recipit neque cum mutatur sic mu
tatur cum composita; quod et sapor alia. Unde panis
minus plus refrigerat et extinguit sitim quam aqua.

⁊ si aqua naturalis sit frigidior quam plum-
bum quia simplex est aqua. Ideo antiqui
philosophi dixerunt quod elementa non nutriunt cor-
pus membris assimilata. Aer non cum medio-
tate terre nascentium ⁊ sanguis. Elementa
uero tenuitate sui ad terre nascentia
mutantur in ea ⁊ assimilantur eis. Terre nascen-
tia uero ex affinitate sui ad sanguinem
assimilantur ⁊ mutantur in eundem. Sanguis
uero quia membris animalium uicinatur assimila-
tur ⁊ in ea mutatur ⁊ ex ipso uero confortan-
tur ⁊ reguntur. Constat ergo quod elementa a nutri-
mentis corporis sunt remotiora quoniam sunt
simplicia non saporata. Unde ⁊ eodem recipi-
unt saporem in eis apparentem sicut
colorem non habentia omnem colorem sunt
recipientia. Ideo cristalloidos humor
colorem non habet. Lingua quoque saporem non habet
quia si haberet nullum alium reciperet sa-
porem uel saltem alium repugnantem non reciperet
uel si eum alium reciperet non certitudinaliter
ipsum iudicaret. Testantur hi quibus colera in-
dominatur sentiunt enim omnem saporem amari-
tudini uicinantem. Quibus flegma causa
principatur omnis sapor sunt salsitudini
uicinantur. Ideo aqua omnem recipit sapo-
rem omnemque colorem nullum tamen dans co-
lorem uel saporem sed propter affinitatem uicinitatis cum
dominatur suscipientibus quia dissoluit con-
positionem eorum ⁊ reducit in simplicita-
tes. Nonne uero uidemus aquam commixtam

dulcedinum minorare dulcedinem
suam ⁊ si horribili amaricatur sapore sic-
ut de aceti acumine ea debilitantur
⁊ minuuntur. Ideo ergo elementa sunt sensuum pas-
sionem excellentia consensus sunt composita ⁊
non simplicia. Passiones sensuum
sensibiles sunt duobus modis aut uero
delectationem aut faciunt quandam hor-
ribilitatem. Delectationem infert cum
uirtute mollitiua lauatiua consolati-
ua mundificatiua. nocumentorum sensuum quamuis
scilicet fluxe congelatorum sicut in dulcedine
uidemus mundificantem mollificantem
lauantem quoque asperitatem lingue. ergo dulce-
dine ex sucosa unctuositate. Unde sensus
gustus uidemus delectantem in dulco-
ribus ⁊ adquiescentem in eis. sic tactus
temperate tepiditati id est propter similitudinem sui
ad calorem humane complexionis. Complexio uero
humana calida est temperate ⁊ humida. Omnis
uel gustus delectationem facientia tempera-
te calida sunt ⁊ humida. dulcedo ergo tempera-
te calida est ⁊ humida. Infirmantes autem horro-
rem operantur cum uirtute sensus pestilentia
iuncturarum corporis separata. hec autem aut
corporis faciunt corrugationem aut
sui nimiam dissolutionem. Adunatio
uero modo excedens lingue adunat
partes uiscosas alteras alteri adeo ut
separet uincturas ⁊ dissoluat sin-
gulas. Unde est siccitas magis sicut ...

Margin notes: i. ferre consolatiuum — cristallinus humor — i. in cibo dulci — i. constrictionem aut partium — i. corporis — comp. — ferre scilicet desperationem uel mediocritatem

Gradu

gradu sit actionem siue actionum
actiuis assimilat. Separatio enim cum uirtute
incisiua dissoluente iuncturas
et separante. fit enim hec actio duobus modis.
aut enim separat et calefacit sicut acu
mina amaritudo. salsum. aut separat
sine calefactione sicut acetositas. Ci
bariorum que dulcorantur sapores propter
suarum complexionum diuersitates et propter
diuersas actiones qualitatum effici
entium i. caloris et frigiditatis in qualita
tibus patientibus i. siccitate et humidi
tate. Quandoque inuenimus calorem in
humiditate et siccitate efficientem ut
dulcem generet saporem in eis. Testantur
autem hii qui dulcorantur sapores propter dul
citatem suarum causarum esse et nullum dul
cem saporem inueniri nisi unum aequalium humidum.
Aliud terrestre et siccum. Sub quo fructus
minutos inuenimus humidos et aquosos
sicut cucumeres et melones et similia.
aut terrestres et siccos sicut glandes.
Malagranata malapunica et similia
cum tamen antiquiora fiant et de terre
sicca et humiditate aque subtilitatem aeris
in se recipiant. et calores ipsius
ea interius excoquunt. calor enim aeris ex
terius dilatat et augmentat et terres
tria mollificat. et humiditates con
gunt. et in dulcia uel traducuntur

secundum diuersas naturas eorum. Vnde consti
tuuntur et quantitates et qualitates calo
rum et frigiditatum eorum. vnde nascuntur
et qualitates ciborum humiditatum suarum igne
ae. subtilitate mediocritate. Propter mu
tationes fructuum dulce sunt quedam
non a ponticitate mutantur in dulce
dinem sine mediatore alio sapore sicut
dactili et similia. Dactili enim mutantur
a ponticitate in dulcedinem sine media
tore. Quidam alii non sunt sicut uue quando
ponticitatem suam mutant in dulce
dinem sine acetositate mediante.
Multa sine mediatore ... sunt
mollis. aut enim mutantur in dulce
dinem et durant sicut prius permanent
sicut castanee et similia. aut dum mutan
tur sapore sicut pira. malagranata et
similia. Causa eorum quia ponticitas contra
terrestris sit. frigida et sicca. non necesse
mutari in qualitatibus repugnantibus
sicut complexio i. calore et humiditate
Sed cum alii mutantur ex actione caloris
solius. et alii ex humiditatis dilatatione
et sua multitudine. et alii ex actione
caloris et multe humiditatis. Itaque
arbitreris me dicere ex actione solius
caloris et humiditatis solius multitudine;
ac sicut prius in aliis fructibus de ponti
citate in alium saporem se mutare

sit humiditate cum nutriente et ca-
lore nutrimentum cognante. Cum tamen
calore in quibusdam videmus debilissimum
et parvissimum sicut in papaveris psilio
et similibus. aut fortissimum sicut in pipere
et in aliis mediocrem sicut nucis. ficu-
bus et similibus. Debilissimum in calore
dicimus multum esse in solo calore esse cum
multa et sola humiditate multum in calore et
Temperamentum vero in calore dicimus
mediocrem in actione virtutis caloris
et multitudine humiditatis. ut in his que iam dicta.
Cum enim in quibusdam nascentibus
multam videmus humiditatem sicut cucumeribus et
melonibus. in quibusdam vero parvam sicut in
castaneis et glandibus et in aliis mo-
deratam sicut in malagranatis coctanis.
vero multa est humiditas sola dicitur humiditas vero non parva;
solus calor dicitur vero mediocris; moderatum
vero esse dicitur. Quod cum ita sit. nunc quomodo
hic fiat dicitur. Cum in quibus fructus a sua pon-
ticitate mutentur per solis calorem,
permaneat; coctis dicitur sicut ficus per putatem
sue humiditatis. et in illa humiditate mutatur in ca-
porositatem per actionem caloris sicut
videmus in castaneis. Cum autem sua pon-
ticitate mutatur per multitudinem
humiditatis; tres sapores generantur. unus est
ponticus alius parum ponticus tertius acetosus
humiores enim nascentia nutrientes;

extincta tribus dividuntur modis.
aut enim grossius existens aut subtilius;
in quibusdam aquosius et in quibusdam gra-
ri. aut viscosius mediocris. inter
grossum et subtile. Cum autem humiditas existens
et grossa; permanet dicitur subtiliter sue et
sua ponticitas sicut fiat. sicut galla. et
sumac. et similia. Cum autem humiditas est viscosa
mediocris grossi et subtile mediocris; sua
aliquantulum emollitur et ponticitas mi-
noratur et quandoque glans efficitur. Si autem humiditas
subtilis sit. illi actioni obedit. et e-
mollita in acetosum fit mutabi-
lis tamen si humiditas mollis fit. aut enim fit cum
subtilitate liquidissima. unde et tamen
tum fit in ponticitatis et fit res stip-
tica sicut coctana mala. et similia. autem
cum subtilitate aerea. unde et cum subtilita-
te caloris vincitur ponticitas. fit a-
res viscosa. et parum acuta. unde et ca-
porosior est. et ventris mollitiva. sicut
oxifenicia. prima. et similia. quoniam acetosi-
tas fit subtilior et propter penetrabilior.
humores enim sui subtilissimi sunt et a po-
ros penetrant. et in actione similis
est virtus qualis est extensus stiptica si
non sit. cum humores sui grossi sint et
viscosi atque existentibus vincuntur poros
non penetrant. actiones quam sue fortiores
sunt in exterioribus quam interioribus et tamen

res acetosa subtilior est et penetra
bilior re stiptica quia humores eius sub
tiliores sunt et liquidissimi. Similiter et
stiptica subtiliora sunt et pontica sunt
penetrabiliora et subtiliora. humores namque
stipticorum inter subtiles et grossos sunt me
diocres. ponticorum autem terrestres et grossi
sunt. actiones eorum non penetrant quia
mutantes corpus. Si autem ponticitas
mutatur per fortem calorem et multam
humiditatem. v. sapores conficiuntur. id est dul
cor. unctuositas. salsitas. amaritu
do. acuitas. Causa eorum fortitudo et ca
loris vel debilitas seu mediocritas.
Multitudo quoque humiditatis vel paucitas grossi
cies seu subtilitas vel inter utrumque et
paucum et grossum et subtile mediocritas;
Si enim calor est mediocris et temperatus et humiditas
similiter complet enim actionem suam in fructibus
et perficit et temperat eas. actio digerit atque
in dulcedinem mutat. Sed tamen duobus
modis aut cum mediante alio sapo
re aut non mediante eo est; quia si humo
res viscosi sunt et grossi; cito coa
gulantur. et sine mediatore in dul
cedinem mutantur sicut videmus in aich
l. musa. et ficubus et similibus. Si autem
humores subtiles sunt et liquidissimi
coctiones eorum diu commorantur
et autem in acetositatem mutantur. Spiritati

uero in dulcedinem traducuntur
sicut videmus in uuis. cotoniis. prunis.
amoniatis et similibus. Vinum et acetum mu
tantur sicut viscosiores sunt uuis et grossi
ores. Postmodum autem sic mutati ex hiis que sunt
extrinsecus. Si enim quamquam sicci accipiuntur et
sole excoquuntur. Si sicci subtilissimi
sunt et liquidissimi; attenuentur ob grossi
ciem et viscositatem; coagulationes eorum re
tardantur et in acetositatem mutantur.
Si autem grossi et viscosi velociter coagu
lantur et dulcorantur. Si autem calor su
perabundat excellentur, et sicut licet deue
nit. humores autem subtiles sunt et acrem
mutantur res in unctuositatem sicut
amigdala. nuces. et similia. Si autem humo
res pauci sunt. et inter grossum et subtile
mediocres. calor autem in eas quantitate
te fuit. mutantur res in salsedinem
unde omnes res salsa terrestres calide et sicce
in secundo gradu sunt. Si autem calor hic mo
dum excesserit. et in tertium gradum deuenerit. et
humores pauci et grossi et terrestres sunt;
mutantur res in amaritudinem unde et
omnia amara calida et sicca in tertio gradu sunt. et
terrestria. Quod si calor ad quartum gradum
deuenerit. et humores subtilissimi sunt
res mutantur in nimium calorem
igneum et sapor fit acutus. Quare omnia
acuta calida et sicca in quarto gradu sunt. Pala

Quod omnes res salsa calida et sicca in secundo gradu

amara calida sunt et sicca

acuta calida in iiii gradu

in fine [illegible]

quia est medium inter amara et salsa dul-
cia et unctuosa sunt calidiora. Acuta
autem calidiora et fortiora sunt ceteris ca-
loribus quod dupliciter intelligitur vel ex actioni-
bus suis vel ex passionibus suis. Ex actionibus
quia dulcia invenimus moderate mundi-
ficantia et excolantia sine horribilitate
non vero acuta operatione. Manifestatur
autem hoc ex delectatione sua et gustu (?)
dulcia et amara et acuta non sunt. Ex-
colant enim et mundificant non moderate sed
cum fatigatione nimia. Testatur autem
horror eius ad ipsa acuta et sua ab eis
fuga ... que victuralis eius repente (?)
Acuta autem fortiora sunt ceteris quia ca-
lor eorum igneo est similis. Calida que calida
sunt in vero gradu nimis operantur et natura
nimis fugit ea. Amara autem quia in
vero gradu sunt calida in actionibus suis et
calidum et acutum sunt mediocria contra (?)
quod plus fugit ea quam calida et nimis
quam acuta. De passione vero in substantiis
sicut actionem ignis in materie inve-
nimus. Mel enim si cum igne exco-
quatur et ignis in eo confortatur, ut
calor expansivus transgrediatur suum
humorem (?) minuitur et dulcedo mutatur
et salsitudo et acutum (?). Quod si actio ig-
nis in eo augmentetur et ad ultimita-
tem accedat plenius sua humiditas desiccatur
et mansuetudinem mutatur. Quod si
plenius ad hoc augmentetur actio ignis in
eo et humectatio sua ... finiatur
acutum efficitur. Videtur autem acuta sapor acutus
est aut amarus aut salsus; complexiones vero
sunt calide. Quinque pontici aut stiptici
aut acetosi complexiones eorum frigide
erunt. Dulces vero et unctuosi et insipidi
in sapore moderate erunt complexionis. Et
autem sic subtiles sunt et unctuose seu
acute erunt et acetose. Que vero grosse vel
dulces erunt seu pontice vel amare.
Quorum vero media subtile et grossum est mo-
derate erunt vel stiptice seu salse et in-
sipide. Cum autem grossitiei et subtili-
tatis diversitates et eorum moderationes com-
ponantur cum caloris diversitate ix. spe-
cies saporum efficiuntur. Prima dulcedo ex
calida complexione cum grossa substantia composita. Secunda
unctuositas ex calida complexione cum sub-
tili substantia composita. Tercia vero insipiditas (?) ex
moderata complexione et moderata substantia composita.
Quarta acetositas ex complexione frigida
substantia et subtili composita. Quinta stipticitas
ex complexione frigida substantia et moderata com-
posita. Sexta ponticitas ex complexione frigida
et grossa substantia composita. Septima acuitas
ex calida complexione et subtili substantia composita.
Octava salsitudo ex calida complexione
et moderata substantia composita. Nona est

Item ex his sunt sapores qui generantur a forti
calido ut acutus amarus et salsus quoniam cum calor
fortis agit in substantia subtili fit acutus sapor
quando in grossa fit amarus quando in moderata fit
salsitudo. Tres qui generantur a debili calore ut
ponticus stipticus acetosus quoniam debilis calor agit
in substantia subtili fit acetosus quando in grossa
fit ponticus quando in mediocri fit stipticus. Tres
qui generantur a moderato calore ut dulcis
unctuosus insipidus quoniam mediocris calor agit
in grossa substantia fit dulcis quando in subtili
fit unctuosus quando in mediocri fit insipidus

i. a calore forti

i. a debili ca[lore]

i. a moderato ca[lore]

i. a forti ... [illegible]

ex ca[lida] medio[cri]

ex debili ca[lore]

ex forti calido

aliquotiens ex calida complexione egrotantis dicatur complexionata. Cum autem calidam et humidam vel frigidam siccam vel humidam dicimus, sive eius sive illius ad comparationem temperate complexionis intelligo. Certe igitur antiqui omnem calorem investigantes compererunt aut saporatum aut non saporatum. Saporata vero clarificaverunt esse temperata vel modica et parte humane complexionis, quia nullam inferunt horribilitatem; assimilata cum non calidentur ab horribilitate vel abhominatione sunt. Sicut aqua tepida sic tactui delectantur. Que autem hic non assimilantur, et quomodo sensus ea patitur. Sic aqua tepore excedens contra sic sentitur et sic preter humane complexionis notam complexionatur. Ubi vero vel prius angustiata non plus sicut aqua calida in nullo gradu constituuntur. Rursus modum excedencia adeo ut sensus ea abhorreat. Nec ea non inveniunt tangentem, unum gradum attribuunt ea. Sed ad hoc huiusmodi exsuperantia velut aqua calidissima ut intendant et separent iuncturas et complexiones destruant in unum gradum sunt locanda. Propter quod intelligendo est in frigiditate et humiditate et siccitate. Cum ergo antiqui gradum non ad incensionem vel iuncture separationem non invenirent sufficientem, in hiis calidis constituunt et gradus iiii esse confirmaverunt. In hiis quoque

tur. Non invenientes nisi ocultas et ipsius humanitatis diviones. Nec non et ea tempore volentes, unicuique gradui tres attribuunt partes, initium, medium et terminum. Constat ergo saporosissima cum complexionibus humane esse vicinantem. Sic dulcedinem cum unctuositate et siccitate. Terra in sapora unctuositatem in temperamento vicinatur in calore. Unde et calor eius in non gradu ponitur. Illo sapora non vicinantur in frigiditate temperamento. Post hec frigida in gradu sunt ponenda. Horribilia vero humane complexioni sunt contraria. Quorum actione sunt duplices. Aut enim est in illa adunatione est sic constrictionis et stipticitatis aut in ea separatione vicietur. Haec autem duobus fit modis: aut separatione cum calore sicut sunt acetosa, aut est calore sicut acuminata et salsa. Constat ergo quod unctuositas et dulcedo calidi sunt generis calore. Sed cum differunt quia humores dulcedinis viscositate et grossitudine temperamento vicinitatem tantum calidi corpus humani assimilantur. Humores autem unctuositatis subtilitate et aeree humiditati similes. Unde et calorem illum ante sunt nutrientes. Quapropter sic in hiis que de oleo et pinguedine extrahuntur est videre, que ante sunt nutrimenta ignis. Hoc est humores humiditati aeris sunt similes per colligantiam facientes

secundus de gradibus
primus dicatur temperatus sensus dum de
sensibus ... grandis natura secundo
sensus excedit cum tolerantia tertio
corrumpit sensum nescit quarto

qualitatibus vel caloris. Salsa vero ⁊
acuta ⁊ amara. eiusdem sunt generis
in calore ⁊ siccitate, sed differunt, quia
humores acuti subtiles sunt ⁊ ignei;
salsi vero subtiles ⁊ grossos sunt me-
diocres terrestribus vicinantes; amari
grossi sunt ⁊ terrestres. stipticitatem
vero habentes. Unde non sunt ita nocivi
sicut salsi ⁊ acuti. Stiptici ⁊ pon-
tici ⁊ acetosi, eiusdem in frigiditate et
siccitate sunt generis; sed differunt quia
humores pontici propinqui terrestres sunt ⁊
grossi. humores stiptici multum sunt
temperamento vicini; acetosi plurimum sub-
tilissimi duobus; tamen mobiles sunt vel
aquosi; sicut malignati et permi-
cientium sunt ⁊ viscosi. caprosi et
acri; sic oxizemia. prima ⁊ salsa;
sine sapore sunt ⁊ si sint tria, sic aceto-
si ⁊ stiptici. Differunt tamen quia acetosi
⁊ stiptici semper sicci sunt frigidi. sine
sapore; alii humiditatis sunt frigiditatis.
quia sapores sunt; sapori aque sunt vicini.
⁊ aqua frigida est ⁊ humida. Omne igitur
frigidum ⁊ humidum aut sine sapore est;
aut inter sine sapore ⁊ dulcedinem
mediocre. Simplices igitur sapores
sunt octo. non hunc numerum excede-
tes non inter subsistentes vel dulcedo
unctuositas. salsedo. amaritudo.

acuitas. acetositas stipticitas pon-
ticitas. Quidam tamen ponticitatem ex-
ceperunt, dicentes invenire de stip-
ticitatis esse genere. non a se invicem
differre; nisi in fortitudine et
debilitate. Si autem necesse sit ponti-
citatem in genere mutari; ⁊ sic de speci-
bus sit stipticitatis; necesse quia erit
acceptabiliora sapore. ⁊ sic de speci-
bus dulcedinis sunt; inter sapores
hos esse computanda. Insulsa igitur sit ro-
mi; quia dulcedo mediocritatem et
temperamentum sequitur. inter calorem ⁊ humi-
ditatem. Unde ⁊ antiqui ad tepide
dulcedinem assimilaverunt. que
complexioni humani corporis assimila-
tur; secundum nutrimentum nutrit me-
lius. Secundum medicinam vero; grossos hu-
mores dissolvit ⁊ mundificat;
dulcedo res temperat. Unica cum
mollificat cum humiditate sua. sic
mollia indurat; cum caloris sui
subtilitate. Ideo quod nocet semel
non abhorretur ab eo. non vel repu-
gnat. ⁊ ideo plus ceterorum saporum ad
corpus nutrit. maxime si cum sua ali-
quantulum viscosa sit. Unde igitur omne
inquit nutribile. aut in dulcedinis
quantitatem maiorem vel minorem;
oportet habere. et quanto magis vel minus

Notandum

nutrimento approximat vel elongat. Notandum
nutribile autem caret omni dulcedi-
ne. Multa adhuc et alia dulcedinis
sunt expertia. dulcia enim assimilata cali-
mitatis solent esse et una. quod
in dulcedine contingit. cum michi
assimilatur corpori vel quod sapori suo
vicinatur. Quoniam multos sapores esse
dicimus scilicet salsa. amara. acuta. acetosa.
stiptica. et alia. unde nutrimenta dul-
cedini videntur esse contraria. quedam plus
quedam minus. secundum quod dulcedini vici-
nantur vel elongantur. sunt quoque istis
generaliter de omnibus dulcedini obvia-
tibus. quia nullius sunt nutrimenti nisi
cum aliquibus rei dulci componantur.
Unde et G. omne amarum salsum. acu-
tum. stipticum. parvissimum corporibus dat
nutrimentum. sed sapore autem multo
plus nutrire videntur. quia sapori accep-
tabili plus vicinantur.

Notandum

Dulce ergo
nutrimenti saporem dulcedo. maxime
si sua. aliquam viscositatem habeat.
Est enim stabilis in membris et tarde
inde dissolvitur. Forsan autem arbitrabitur
galenus cum dixerit quod cibaria acuta sunt
salsa vel amara. parvissima corporibus
dant nutrimenta. dare ea tamen
aliquantulam absque non enim intelligitur sim-
plicia. sed potius composita. et si non

appareat dulcedo. tamen mediate.
quod dat nutrimentum vel quantitatem sue
dulcedinis in occultatam. dixi enim quod non
habet nutrimenta. quamvis non sit dul-
cedinem habentia. a nutrimentis remo-
ta sunt etiam. quia sicut dixi sunt simplicia
Notandum quod omnes sapores dulcedini contra-
rii sunt nutrimenti. propter horribili-
tatem suam. et contrarietatem humane complexio-
nis machinati sunt antiqui. sapo-
ribus a se invicem componendis eorum
horribilitatem auferre. et saporitatem
prestare. Unde G. Si invicem duo sa-
pores inter se horribiles et adiunctim
misceantur. bonum sapor ex eis generatur
quod non est impossibile. Cibum qui dul-
cis non sapore. alterius rei cibo admixto
ab impetrare saporem bonum. ubi
G. Cucurbita est abhominabilis et non
sapora. quod cum oleo mago oro et pipere
et aqua commixta. est hec non sunt ciba-
ria bonum saporem et amena. bonum cum
cibum ea faciunt. sic et alia similitu-
do adiungatur. quod sinapis est. aqua calis
sima et et condita. et aqua sunt. singula
sunt horribilia et similiter nociva. si vero com-
mixta. temperate et separatim generant sa-
poramine et delectabile. Res ... tamen
cum a sophie nobis obiciuntur. quod
in ... G. dicit omnem cibum

contrariorum dulcedini nullus est
nutrimenti. est dicitur aliquis quod cucur-
bita atque sicla et huiusmodi cetera olere et
dulcore carentes cum oblomogoro
pipere et aceto. et talibus sunt mixta
cibus sunt apta et delectabilia. Quibus
respondemus. Constantinus dicit cibaria dulcedini
obviancia non esse nutritiva. non prohibu-
it quin mixta cum alio bono sapore et pro-
pter eum et ratione omnem cibus bonum saporis
esse nutribilem. Solus enim iste et nutri-
bilis, qui membra cibi alliciunt et sibi
assimilant talis sapor enim non est aliquid
quam sensuale sensu gustus quod abhor-
ret vel delectatur. Olere vero herbe
non ab oblomogaro nutrimentum susci-
piunt. sed quandam prope qualitatem
unde delectant sensum. nec non ex dul-
core plurimo nutriunt licet sibi
sensu non appareat pro minima sui pro-
prietate. Constat ergo ex hiis dulce-
dinem ceteris saporibus delectabiliorem
et complexionibus nutriendis viciniorem
esse. pro ut est humane complexionis similitu-
dinem. Omnis enim sapor sicut dixi duobus
et nostris sensibus accomodatur. Uni non
propter accomodatur. Uni saporem nocivi
accedunt autem est diversi. aut enim gustui
abhorabilis et repugnantes et iun-
cturarum separantes. et acidissime

tactui assimilatur. hic vero sunt acuti
amari. salsi quibus sensus est sui
incisionem et iuncturarum separationem
corrupitur. aut sensum nocivi est ni-
mias constrictiones et ad siccitatem licet
sit autem est ponticus sensui ex nimia con-
strictione nocivi aut sensum iocundus
ex suis separationibus et sensus mollifica-
tionibus. Commodum est nocivum sensui similitu-
tatem ab eo removentibus. qui suis ac-
tionibus tactui ad teporem assimilatur.
hic autem sunt dulcis et unctuosus.
Dulcedo tamen quadruplex dividitur. aut enim
est prima qualitatum mixtura mediocriter contem-
perata. id est caloris frigoris. hic enim ubi dulce-
do invenitur in zucaro. aut grossitudi-
ne et viscositati commixta. hic autem in dactilis
et in [illegible] commixte et pasta contrariis in-
venienda. aut non saporitati iuncta
est humorum efficiens in separatione et imu-
tatione et ex proprietate in multitudine
redacta. unde fit cum proprietatis caloris
et proprietatis dulcedinis sicut in malignita-
tis. Secundum minus calida et magis est humida
dulcedinis sunt. aut acuitati commixta est
humores generat in subtilitate. et ex multi-
tudine in parvam siccitatem est mu-
tati. unde et dulcedo suo acuit et pro-
pria sicut in melle apparet. hic ergo dulcedo et
calior et minus ceteris humida. Dulcedo

purit ab acuitate et viscositate expe
dita· mediocritatem et expulsive sugit·
et humane oppilationis sedanda· humana
autem oppilatio· crassitiem et calidum et humidum· in nu
tritionem· sed pro dulcedo· Unde et membra
que non sibi affectantia· et plus quam
digere possunt recipientia· Sed aliam
quidam dulcia superflua· ora subtilium
venarum remanentia ora· que magis
dividuntur venis aguntur precedentibus
epatis· quod oculum vocatur ab anatho
micis· est ab alia vena· epatis ultima que
vocatur porta· non contra sanguinem· extima·
et interius subtilibus strictiores· quidam contra
... generatur· maxime si ubi antiquam
invenit duritiem; et si dulcedo illi
huius viscositatis sicut in tactilis·
... et pusta ... Dulcedo in
viscera· epar et splenem maxime est noci
va· duplici ex causa· una; quia oppilatio
durior est et fortior· altera quia circa puerte
dini vicina est· Unde augmentande
inflationis et rugitus est causa· et ex oppilationis
febris est commota facile ... in ...
sitatem et colica grandia consimili actua
li· et in putredinem et oppilationem· G· est
... et spleni habent fortitiem et diciae
percussio lesio et nocumentum maxime
fuit pro cibo et potus dulcedinem·
maxime si hic in membris ... et ...

cies fuit· et ora venarum stricta sunt
Testatur hic quod in mille apud medicum quod
cum subtiliatione et acuitate sua nocitum est
oppilationi splenis et epatis non cum dulcedi
ne sua minuitur· incisivis et subti
liativis rebus sicut aceto et aliis· Unde oximel
grossities epatis et venarum splenis
valde iuvativum est· G· oximel
quod non tantum sit horribilitatem saporis
quantum certum incisiva· in hoc et quamvis sic
noceat non cum ipsi sit incisiva nimis sic
catas; in humoribus subtiliandis et mundi
ficandis aptissimum est maxime si cum scil
liticio aceto sit mixtum· Sed oppilationibus
splenis utilius est scilliticum oximel·
quia splen plus patitur propter dulcedinem
quam epar duabus ex causis· una; quia vene
splenis strictiores sunt· et actiones sue
naturales in eo sunt debiliores· et epatis
actiones sunt in humiditate et in precedi
tes in splene non ad unitate vel aliunde
venire sunt advenientes et ... fortior
est in radice quam in ramo· et sunt strictiores
sunt ... et hec actiones sunt debiliores
sunt; dulcedo sibi plus noceat;
nocet et cum secunda· quia spleni ... sustra
hat sanguinis feces; sic male meum
in fortitie oppilationis· Constat ergo
nocivum esse oximel et scilliticum· unde
G· similis humoribus in corpore coadunatis

utilissimū ⁊ non inuenitur castitatē
acetū ł oximel suū. ad experimentū
tentauit q̄ ipse [illegible] tentauit. Multi
inquit p̄ste fuerūt sanitatē ⁊
a dolorib; saluati arthetical; cū
castitati aceti ⁊ sui oximel p̄cedentē
uolentes eē sanos: multū p̄amento
oportet uti exercito ⁊ quieti dieta ⁊ aliis.

Dulcedo si sit insipiditati admi
xta. ⁊ cū sint humorib; multis
dicet [illegible] fit minor ei calitas
⁊ maior ei humiditas q̄ i dulcedine pu-
ra. Vn̄ ⁊ dulcedo ē minorata. ⁊ aque
saporē p̄pinquā. confirmat hi q̄ oīs hūor
dulc. admixt aque; minorat sua
dulcedine. Vn̄ fruct arborū breuis-
sime ⁊ etatis iuuene; minor ē in dul
cedine q̄ p̄ce ⁊ a terra remote. q̄a
humores a terra ascendūt. ⁊ p̄ue-
niūt ad fruct p̄pinquat uite; q̄
digerant ⁊ coagulent ⁊ i dulcedinem
reducant. p̄ce ū arborū. humores a
terra sibi uenientes; n̄ p̄tingūt
ad fruct. n̄ cū longitudine uie di
gerant. ⁊ coaglent ⁊ i dulcedinē
reducant. Dulcedo ḡ aqua minor
est q̄ pura. ⁊ opilo q̄ generat facili dis-
soluit. q̄ q̄ fit ex pura. sicut i re ām
inueniatur. ē alia q̄ sic ⁊ uiscosa-
lis ⁊ gagrim; cui soliat ⁊ inuiscat.

q̄ membris assimilat p̄p̄ ḡssiciem
uiscositatis ⁊ dulcedinis. Dulce-
do ū acui cōmixta. cū ei humores
sint p̄uissimi ⁊ acuti; maioris
q̄ p̄u erit caloris. ⁊ humiditatis mi-
noris. Vn̄ calida ē ⁊ sicca in fine sc̄di ḡ.
Et q̄ uicina ē mediocritati ⁊ tep̄a
mēto. ad mundificand lauand et
subtiliand grossos ⁊c humores; uirtuo
sior ē. mundificat n̄ grossos humores.
⁊ putridos humores. Ex siccitate a
sua ⁊ q̄ acui ⁊ est p̄pinqua; pungit
intestina; ⁊ mouet ad cibi fere
expellendas; Vn̄ ⁊ hu. fecib; ⁊ p̄o
nior emittūt q̄ penetrandi sa-
bis. Opiloēs fac minores q̄ in
p̄ita dulcedinis. Dulcedo uē
tuosa calore ⁊ mollitie infine
sc̄di ḡ. sigt. ⁊ n̄ uicinat dulce
dini. in saporitate mundificatiua.
⁊ mollita. humores tū sui multi
sunt grossi. Vn̄ ⁊ sensus grauatur.
⁊ tardi in poris p̄forandis. et ad
digerend. ⁊ a mēbris ⁊ ad dissoluē
d̄ grauissimi. Cū unctuositatis
sue ⁊ uiscositatis humor suor ⁊
grossitie. Vn̄ ⁊ max opilat poros
⁊ fumi claudunt. minorib;
uenis ⁊ qcauis mēbr. Vn̄ ebull
iunt fumi dolor grauati ⁊ p̄pti

Unctuositas quoque par est nutritiva
corporis. quia propria quantitate eorum in-
flat. morantur quia ibi et extensio propria
quod quantitas unctuositatis eorum
implet: quantum et multitudo aliorum ciborum. unde
et opiniones sue ad sanandum dixit
Sunt quidam cibi dulces vel unctuosi cito
satiant. unctuosi duabus ex causis.
Una est: causa sue unctuositatis et
oleositatis. et dulcitatis ciborum inna-
tantis. et digerere prohibitis. quae cum incor-
porantur digestioni. mollificant villositatem
et lubricant cibi antequam sunt digesti.
Secunda: quia quod attollunt tamen ad venas ex
membris venit: eas et concavitates implet
et inflat et crescere facit et claudit
illud proinde i.; appetitum diminuit
et ab aliis cibis appetendis. Ideo quod
appetitus auferunt desideria. Dulces
cito satiant. quia cum membra delectant, multo
plus cogit ea de eis attrahere. unde ve-
nas et concavitates membrorum cito implet
non quod delectantur membra ad attrahendum
Amaritudo autem calorem quem sicut in i. in
gradu denuntiat. et siccitatem in ii. unde sui
humoribus terrestritas et grossities dominatur
Ideo ponticitatem habet quamvis sed tamen for-
titudine sui caloris incisiva et
desiccativa est grossi humoris quod in corpore est et a
venis. unde et amaritudo est diuretica

mistica provocat, exteriora corporis
mundificat a scabie et morfea. et
pars corporis est nutritiva; quia a sapori-
tate et dulcedine est remota. appetitum
tamen excitat; duplici ex causa. una; quia a
tus sua incisiva venas et aperit ora
et subtiliat cibos; plurimumque desiccat sedi-
quia est stiptica. et sic etiam cibos adunat
evacuans concavitatem membrorum et cibos
in unum congregat. Ideo appetitum reple-
ta illa concavitatem provocat.

Acutus sapor est c. i in iiii. gradu quia sua
et incidens incensio et ignea.
Unde est corrodens. et lenitivus et subtilia
magis ceteris saporibus. et quod dilubulus
et excitans appetendi quia est incisione
et subtiliatione sua; ora venarum mun-
dificat et humiditates corporis desiccat. quod a
corpus nutritur; paulatim et in plus
omnis me. quod cetibus attinet.

Salsus sapor calorem et siccitatem
secundum in ii. gradu fine quia sunt
humores in et subtiles me-
diocres terrestribus unde
virtute habet purgativam lavativam et
corporis asperitatem mundificativam. et
humiditatem dissolventem de
siccantem. molles quod carnes
Acetosus sapor f. et s. desiccat
in ii. gradu. et denuntiat quia

Ysa.

Ysa.

humores seu sales subtiles sunt et
penetrabiles partim cum terrestres. Quoniam
perforat et incidit grossos humores et
appetitum commouet. Si autem fuerit e contrario, ex-
-traria; quia sua fortitudine et stipticitate
adunat ciborum substantiam ut quantitatem
faciat parvam et in locis venarum remaneant
vacuus, et concavitates membrorum. Unde
fuit necesse non cibum alium appetere ut
loca vacua valeat implere. Alterata
humores in ore et sapore et similes nisi
eis generantur augmentantur et confortatur
appetitus acetosis his humoribus etiam
quia scissione et sua subtilitate dissol-
vunt ciborum grossiciem et in venarum
et membrorum mundant fecem. Quoniam fuit
eis indigestiva confortanda et appe-
titum restauranda. Unde et appetitum sub-
tiliandi grossos humores in eodem inven-
tos ob venenis colorem generant. Si autem
eodem humoribus superfluit invenerit
manifestum; desiccative eum et constipant.

Sine sapore cibus est cum sapore
sicut aqua habet nulla sua actio vel
qualitas invenitur aperior quam eodem
humectatio et sitis mitigatio et propter hoc
ad digerendum velocior et minus nutri-
bilis quam alius cibi sapori. Quantitas autem
seu nutrimenti in grossicie vel subtili-
tate velocitate tarditate consi-
deratur ex obiecto seu spissitudine
et raritate mollicie; sicut dicitur vel
cositate et similibus. Et ideo nutrimenta fru-
gum grossiora et duriora sunt ad digerendum
quam cucurbitarum. Cucurbitarum vero
nutrimentum nutrimentis colocasie
sunt grossiora fructuum rigorum; propter solidita-
tem et duriciem. Colocasine propter molli-
ciem et subtilitatem. Cucurbitarum vero
propter illud utriusque mediocritatem. Similiter omnes
res non sapora ille sicut fungi sunt arti-
ficiali sicut lupinum. Tamen hic nutrimenti
et digestibilitatis in velocitate
quanta est dulcitas seu subtilitas in dicte-
sive mollicie grossicie vel subtilitate
di. ut sicut fungus non solum sit et molle sicut
colocasina. Sequitur digestionis velocita-
tas et expulsionis vel tarditas dura-
dum et grossum sicut lupini; dulcis nu-
trimenti et tardus ad expellendum. Si autem
mediocre sicut cucurbita mediocria sunt et nu-

Ponticitas cum humores seu pure
terrestres sunt sicut fructuum et
sicci; unde et in eius tamen grossiores sunt nutrimenti
eius. Unde et nutrimenta seu sunt pru-
dentia et grossos humores facientia et
subtilis diete manducabilia. Sed tamen virtutem
appetitus excitantia propter coadunationem
ciborum in unum et locorum manifestam
corruptionem quia ponticitas virum habet

delectatiuam et constrictiuam. in
ueniens cibum stomachum inanem, congluti
git et confortat foramina sua infso
ra. Unde uirtute constrictionis suscius
a. Si autem inuenit stomachum cibo plenum,
cibo se unit. ex substantia sua et extremitates
stomachi coadunat. exprimens succositates
a superiori oriuntur. Unde sua forami
na dilatantur inferiora et emittuntur
meatus hita. Sicque fit cibus uentris
cum acetosus et maxime si inuenit stomachum de
bilem uel mollem inuenit. Inuitandus
dicitur cibarius. et cibaria in sua mol
litie sunt. Unde et ponticitas in naturam tu
tandum cibi excitat. quia in primis stomachum
stringit superiora. eiciens contenta. u
nde paupertas et mallicienda stomachum
cibus stomachum excitat. Peruenerunt eadem
ponticitas usque ad uenas, cibum
succos coadunat et loca membrorum
euacuat. cogitur nobis appetere alia. Pro
dicimus amara. acuta. acetosa. pontica.
omnia sunt apetitum excitantia. a
mara. et acuta. quia uenas aperiunt
ora. et grossa subtiliant cibaria ad
plenum delectantia. et loca manuen
cia. pontica. quia stomachum cibum coad
unant. ut stomachum euacuent et
uenas. Unde consequitur ut ex inanita
te satagant in explendis suis uacuis
acetosa et uentrique.

Stipticorum autem sicut passio cuius
dam: quia et ponticorum gustui subalterna
ora sunt; quia sui humores modo subtiles et
grossi sunt mediocriter. Unde et porositas pene
trantes ponticorum humores quia se tenent
de interiora corporis sunt penetrantes;
exterius autem totum operantes

Tradiderunt uendicandi odore cibariis dicto
rati sunt antiqui. quod non dicitur his
ubi dicitur sicut et saporibus. Quidam autem
nullam dictionem in odoratu esse
iudicantes. Alii confirmant eam esse.
et si non plenum eam habent certificare. Qui
dam odoratu percipi testantur. sicut per
de saporibus; dicunt se inuenire tantum eum
odoratum in his odorandis sicut quidam
et sapores ingustando. non in acuta.
et acetosa minus odoratu quam gustu per
percipitur. Unde et certificauerunt eum ad
usque intellectum. Obuiantes his
tamen uiri resignare. fundamentum in
unt quod inuitantes. non est solidum et
quod sicut dictum est ... sufficiant hoc in
cum non cibaria acetositati et acui
assimilantur. ea quae odoratu percipi
sicut acetosa et acuta gustu confirma
retis. nec negare possitis quin acetositatis
et acetositatis et acuitatis. in quam puncta
dixerunt et melius in illis est. sed autem odoratu

non attingit sed per tactum. Omnis enim
sensus suum habet actum proprium. sic visus
quia visus colorum discretionem figurarum
habet. auditus vocis et sonorum. odoratus fu
mi odoramentorum. tactus mollium. pun
ctionum et similium. Quinque autem horum
membra habet suis officiis destinata.
excepto tactu. qui in membris omnibus est offi
cialibus. Unde et oculus sentit colores et
foras nihil et cetera: sentit et morsum et
mensuram per virtutem tactualem nervorum
in se sitorum. Constat enim quod cum non sentit
calorem et foras nihil; non sentit morsum
et incisionem colores non et figuras; ex vir
tute sua visuali concipit mensuram sed
et morsum. ex sensualibus suis nervis
sentiens enim morsum collirii; cum sentit
et si clausus sit oculus. non videat sed
per tactum sentiat quod sit. Item lingua
aures et nares horum aliis sentiunt
id quod proprium ad quod composita sunt. sentiunt
et preter calidum. frigidum. morsum. mensu
ram. puncturam. et similia tactibus nervorum
suorum sensibilium. Palam enim fit quia si nares
aceta senserint et acetositatem non ex
proprio suo nihil sentiunt. sed per ex tactu
nervorum in eis contentorum. Unde proprio nomine [illegible]
quod attribuenda dat naribus. Quod autem datur
eis significandum sed non facile certificandum; dicitur
quia odoratus est sicut sapor et color. nisi non tamen

ita ut gustus. ad linguam enim nervi ut la
cti veniunt a cerebro. Quibus sensus ca
rent certi quibus lingua confortatur in discretione
diversis convenientibus. Unde et gustus non solum
sapores discretos intelligit. sed et sibi
congrua percipit et incongrua. odoratus autem
non sed est a cerebro in solis nervis venatur. per
quem solum certificare se necesse non comprehen
dere sed quod oportet. non tamen gustalia vel aro
matica et fetida. sed spatia que in hiis sunt
mediocria. non potest certificare. Unde eis tot non
potuit nomina. Sensus enim ex debilitate
sua quia non potuit inevitabilitati de
fixe certi. ut possit ponere nomina. gusta
ti quod nominavit ea. ponere eis saporum nomina
boni quia sui mali odoris dicitur medi
ocria carent nobis. est nullatenus certificavit
a sibi quod suis ea nominavit tamen. Sed diver
sos odores discernens capi hore autem et similium
ex diversis non potuit compositos discernere
odores. Sic visus compositos discernit colores
comprehendit quod colores simplices. quorum est
simplex et cetera. quia odoratus sensus in ve
tustis cerebri fitur longe autem instrumento
suo remotus certificatur sed quia licet quantum ibi
sentiam fortes odores suscepturi. et in naribus
eis incrementis appositum. nec tamen discerne
possumus. non est aer modus odoris cerebri sed
est flatu sensu odoratus. nisi quod de se illa
uniri; non solus ille finem quod sed non accedit

qui aer rem qualibet circumtegens. Sed quia
fumose commiscens et in eam se traducens
ad cerebrum cum flatu reverberando que spiritum
animato reddatur que in cerebro continetur et sim-
plicatur sit simpler boni que odoris
habetur convenientiam et assimilantur et ab eo
spiritu suscipitur. Si autem odor sit horribilis
velut violo cum suscipitur sic ignis cum
olanciam prevalere videntur … aquatis
Sibi quia si duos … accendens ac
cipimus videlicet extinguatur calore tamen et ru-
bore in eo manente ignis dicitur quia extin-
ctus duobus digitis removeatur ardenti
subiacentur. Ignis autem ardens visualiter ad
extinctum redit et … colori et ru-
bori accendens extinctum eidem. Sed si rubor et
calor ab extincto recesserint non ad
eius redit nisi realiter et quam quidem vi abar-
dente recipit sic ab hoste aliquibus victus

Palam quia est convenientiam intelligendum (hostis
odoratum convenientia et quam quidem
assimilatione; boni odoris capit. mali
autem est quasi passibilitate victorie. Unde
et de composito odore ex diversis odoratis
in ventriculis cerebri simpliciter tamen quidem
venit. maxime si ex bono odore et ma-
lo compositus sit. Boni enim virtute sua autem
que mali penetrat duplici ex causa. una quia
quia boni odoris virtute caloris intel-
ligitur continet …

cantur et subtiliantur. ut levitate sua
facile dissoluta flatu aeris ad spiritum
animatum cito valeat penetrare; alia;
quia altitudinem habet cum spiritu in celo et aere.
De malo vero odore non sic. Quia eius actio non
non in eo deficit. Unde ut …
grossa nocet et in eo coagulata remane-
at. Sed non tam facile sed dure potest cum
fumo dissolvi. non quia ad spiritum animatum
penetrare valuit. quia quidem subtiles et
et longe remotus in ventriculis cerebri
et ideo non nisi subtilia sunt ad eum pertingen-
cia. Sola quia rerum spiritualitas non earum cor-
poreitas ad eum perforat. Sicut non … quare
sine corporalis et rerum corporalitatem et
spiritualitatem tangitur differentias sed congrua et
incongrua. Salsa et dulcia efficiunt
sensuales corporis actiones. Antequam ad ani-
matum sensum quod est in ventriculis cerebri perveniat
Unde et gustum plurimum augmentamus in con-
venientia et delectamus convenientia
sed non convenientibus sit admixta. Sen-
sus lingue et si convenientia recipiat
citissime tamen passus ex contrariis causis con-
venientibus admixtis. Antequam ad spiritum
animatum convenientia ab eo mandantur
Sed res ex contrario apparent odoratum
tamen; quia gustui cum odoratu solum
veniat fumus in aere dissolutus
et spiritu animato transmittitur subtilissimus.

maxime q; sibi congruunt in quo ad-
herent & tactus delectatur. gustus u(ero) est saporum
qualitates & dulcorem suauem conformat
& irrorationes perciunt conuenientibus.
q: sensus adquiescit uel conuenientibus
ex suis inuicem assimilationibus. contra-
rium inconuenientia: tota uia uel moue-
& disturbat & eis reluctetur. Testatur
h(ic) tota q(uod) & sic odoratu conueniat; quan-
tum est uiga de q(uo) n(on) dissoluitur. unde
etiam resolui illa ferens boni odorem q(uam)
mali uelocius. n(on) conuenientia u(ero) ad
odoratus preueniant subtiliora & conueni-
entiora. Similiter n(on) sunt ea horribilia
q: & ponticitas q(ue) in se sunt terrestria
ad dissoluendum in odoratu etiam sumu(m)
est difficilia; n(on) est genitu tota sinuatu co(m)-
prehendimur. Ar(istoteles) in libro de anima
odoratus inter n(on) sensibus assimilatur. dicit
est circa delectationem. horribilitatem &
circa mediocritatem. gustus circa dulce-
dinem & amaritudinem & eorum medium.
Odoratus n(on) sic. q: n(on) n(on) subtilem suscipit
& delectabilem odorem. fetorem & n(on) eorum
medium. unde n(on) discernit inter thus & aloem.
n(on) q: illud conuenibile sit uel illud inconuenibi-
le. medium u(ero) eorum n(on) potest discernere. Cum
n(on) in comprehendendo deficiat. n(on) potest
notare ea & cognoscere. & est non notet
n(is) ro(?) nominare potest. n(on) quod bonum & malum

odorem uocat. Q(uod) percipitur in anima-
libus palpebris carentibus. quia oculi n(on) clau-
duntur; ut species uisibilis adunatur con-
fortetur & quiescant recedere. unde & est p(ro)-
pter eorum uisus. q: oculi spissime ap-
periuntur & foras species emittuntur. species q(ue)
uisibilis ualde dissoluitur. et completa-
tur oppositum. q(uod) in maturis inuenitur
bestiis. carentibus ut dixi palpebris
& eis & odoratus dicitur minime cum
nares & patule ab odoratu recte sunt.

Reprehendimur tamen adiacentibus
odoratus comprehendi minime nisi
aeris tractu. q(uod) in g(enere) quod odoratus alia-
rum nares n(on) habent. Et nares quando n(on)
sunt ita nulla aeris sunt uentositas habent
obstaculam. unde & sine tractu aeris sunt
odorantia. Naribus u(ero) n(on) carentia
in superius narium habent pelliculas
q(ue) aerem sine flatu intrare n(on) permittunt
quas aer odorantium sensus penetrat
ut ad spiritum animatum perforat. Iste q(ue)-
cumque animalia habent palpebras oculos
claudentia; n(on) uident. n(on) est oculos aper-
iant. & palpebras erigunt. & sic habenti-
bus palpebras si n(on) sint ulla. q: ap-
tos semper habent oculos. deficit g(enera) leuis
species uisibilis. n(on) colores uidetur. n(on) tamen
albedinem & nigredinem eorum q: extima
discernunt. Media nulla distinctione

septimi.

separant propter colorum subtilitatem
et visus sui detectionem. Secundum tamen nos
reperimus hyrcendos in quibus species in pal-
pebris non habitabatur defectus quare non simul
non deficit odoratus in naribus earum.
Visibilis obiecti splendor id est visibilis cum
a palpebris exierit in aere extenditur
et undique comprehenditur. Sed in pluribus anima-
lium maior est defectus quam ipse odoratus ta-
cens non exiens. Nam a aere se removet
in ventriculis cerebri immoratur expectans
quo ad sensus actus sibi deferatur. Non
sed eum deficere oportet. Cum sic inter gustum
et odoratum differentia sit, oportet ut si-
mul species inquiramus et virtutes
actionesque eorum investigemus.

Horum generaliter diuiditur species v. et
quietus nisi labore nam motu
sed velocius movetur. Fortis autem est
aeris passiuus. Tertius inter hos duos
est mediocris id est et aliquid sit odoratus
et aeris passiuus temperamento iunctus
est. Qui autem quietus est nullius odo-
ris nam motus etiam fricatione quamquam
et in aere quamuis sit dissoluatur
et in eo tarde fortitudinem nam calor
non sufficit penetrare. Sed tamen est se
nichil significans nam tamen sua monstrat
propter sui motus defectiones et nullius aeris
passiones quamquam sua necesse est ut

species vero non nisi eo dissoluitur et in aere
diffunditur. Velocius se mouens fortis
odoratus et aeris passiuus. Etiam sua
subtilissima esse monstrat penetra-
tiua et ad perforandos poros velocissi-
ma et calidissima. Omnis enim fumus
velox in motu fortis aeris passi-
uus in dissolutione et subtiliatione sua
calore humido significat. Qui fumus in duo di-
uiditur. Quidam enim fumus sua virtute et
aeris perforatione complexionem
temperate et calido spiritui conuenibilis est. Alter
est inequalitate complexionis et calido spiritui est
inconuenibilis. Sed malorum multitudinem
humorum et corruptorum significat humorem similiter
eo quod nullas exercent qualitates,
et complexionis humani corporis repug-
nant et prestant odoris horribi-
litates sicut sunt corruptiones que contingunt
aut propter calorem naturalem aut propter put-
refactam humiditatem. Sed propter calorem non naturalem
etiam fetentes. Calor enim in sua humiditate
ebullitionem facit. Vnde fit ut cadauerum puto
ris horum nutrimenta corrupti et
et pessima putredine mixta quam
causa et pessimitate fumorum ascendentium
probatur. Sed quia calidum non facit illum calor
cum amittat naturalem calorem amittatur
et a motu suo cessent, sicque putre-
dinis penetrat mutationem. Sed autem

ter putridam humiditatem. non odorem
reddunt fetentem, sed grauem. quare nutri
menta sunt pessima. dicendum quod quecumque
inquit cibus grauis et in odore sit ab
hominabilis in sapore: nutrimenti et pessi
mi; minoris enim est nocumenti quod qui
fetidus fuit. Inuenitur enim in piscibus
quia et si recentes fuerint, et caloris
ad huc illi; graues sunt odoris; ablato
autem calore illo, erunt fetentes et nu
trimenti in odore grauis; quod in fetenti est
autem fuerit complexionalis competens fuit.
temperamentum sue partes. et uirtutem in ca
loris illius; et mundificationem de fetibus
suis. Testatur enim aromaticus odor suus
et delectabilis super alios. Dicendum quod aroma
tis odorem cum sapore habent; sub a eorum
procul dubio calida; et subtilissima
sed tamen habent horribilem odorem et nimis
calida et nimis acuta tactu mordentia.
sunt moderata omnia. Ideo sensus sibi
adquiescit. et delectatur. de horribi
li uero remouens se conturbatur. Sic ex
illa aromaticitas quando siccitatem
habet. mel (i. calor mel) calida et confortatior
odore aromatico. atque spiritui anima
to conuenientior. duabus ex cau
sis. una: quia humiditas fumum suum
ingrossat. reprehensiue ad spiritum ne
lesus fluat. Secunda. quia natura spiritus anima

ti attinet siccitati. Unde et sicut pho
ta sit siccissima. ex se sua tamen et aro
maticissima. Tercia species que inter has
duas est media. licet motu sit dele[illegible]
et actione odoris pauca. mediocrita
tem tamen inter subtile et grossum agit. [illegible]
humores inmoderatos et superfluos habe
at; et odore sit horrida. et sue sibi cor
ruptionem et defectionem actionis sue in
ea agit. sed tamen parum calida est. Testantur hoc
mores sui prauitas et actio sua in odore
praua. Si autem huius humores et superflui
tate caruerit. odore aromatica est.
temperamentum sui. et uirtutem sue actionis
inter omnia est. Et est duobus modis aut
i. terra et prius actionis in aere sub
uiola. candidi rubi et alia; aut tem
perata sicut camomilla et similia. Per
phenomena tamen a sophistis obicientibus
nobis. Quare hec species que aromatice
sunt. horribiles in calore. Cum tamen inter
subtile et grossum mediocres sint?
Dicendum horribilitatem odoris ex calore non
illi. superfluitates rerum non mundi
ficatas remouenti. aut humiditatem
putridam disturbanti. quare quecumque
fiat; calorem agit. quia sunt [illegible] esse; non
ebullitio et commotio inde oritur nec
inueniatur [illegible] non quies et nullus mo
tus. Unde [illegible] odor duobus modis dicitur

gustus; aut .n. inlitus modo ut; ex se
odoris aliquid. et sic etiam sua dulcedine
se atque grossa. et in aere addissolu-
to diuersum. cum ex se ut; calorem ut; siccita-
tem monstrat se habere. aut aliquo modo
nisi. et ad in aere agit. quod si non for-
tis fecit; temperantiam sicut suae actionis
dicam fortem; caloris sui uirtutem demon-
strat et fortitudinem. Qui si odor sit tem-
perate suae temperanciam monstrant. Si
horribilis fetidus est. seu grauis. Si fetidus
dicitur nil caloris. et uirtus caloris non
nil agit; Si grauis; ebullitio et pu-
trefactio humidi denotatur. Obicitur tamen
sophie. Quoniam inquiunt in quibusdam
rebus calor extrinsecus temperamentum. et omnis
res calorem naturalem habet [illegible]. et talia
accidentalibus sunt antiquiora. et ex ne-
cessitate omnis talia fetida calorem
tales habent quod aromatica fiat. cum conclusum
ut calorem habent naturalem. quod remoto
extrinseco subintrat calor. quod fuerit
sed fetor [illegible] in animalibus uidemus quorum corpo-
ra sunt temperata et calorem naturalem fortem habent;
eorum sed lotura. et non fetida. calore quod nimis
amisso; corruptio succedit atque fetor.
Sed hijs dico. in initio temperantiam duobus
modis intelligi. aut .n. naturale et medio
extrema medioque; quod in neutrum partem
extremorum se uertit. aut prout non sunt

Et ubi causa fetor

bilis. sicut uidemus res qualitate tempe-
rata sua habere. et si utiles illis non sunt
temperate. ubi [illegible]
et similia sunt intemperata. quod caloris sui
fortitudinem et siccitatem [illegible] tamen
sunt temperata. quod ad eo eis sunt conue-
niencia. ut restaurentur per ea. sed
calor temperantia. et si naturale transierit tem-
peramentum; in se tamen temperata sunt. et non sta-
tim differunt

Signa sunt usque omnia de odoratiuis
quibus sufficere possunt quod non nisi
extrema rerum omnium possunt. cum nec
id medius nota sicut dixi ponere potuimus.

Item sophie de coloribus. qui inquiunt
colores; non ondunt nisi rerum; et sensus
uisualis subtilior et penetrabilior sit ce-
teris. Testatur sed autem quod colores ostendunt
medios et eorum certitudines rerum retulit
ut nota eis deponet sed; hec media
non poterunt nota. Sed uisus et subtili-
or et perforatior ceteris ut dixi est sensibus;
non tamen comprehendit in rerum substantia. non colores tamen
et figuras. colores autem et figure separabilia sunt
accidentia. cum sine corruptela. Sed non .n.
nulla sunt in talia. quod cum in sit id
rerum omnium impossibile est; probatur sic.
quod eiusdem rei diuisi colores inuenimus
et diuerse forme. et figure quod tamen naturales; una est
aliquid; sicut rosa quod rubea et alba uidetur; tamen

16

frigida est et sicca. et sunt multa. Item de re-
ceramis .n. est res eadem dulcis forme sic
uva que oblonga est. et rotunda pulchre forme
que tamen sunt calida et humida. Color quoque et forma
accidentales sunt qualitates. et non saporum
suorum monstrative non valentes. Sapores
non sic. et si sint accidentales, unusquisque
tamen saporum; secundum suam custodit firmam
suam speciem. sicut et calor nam ignis calidus
non mutatur. humiditas non aeris siccitas nam ter-
re. sic G. dicit in libro de elementis. Confir-
matur idem quia in diversis rebus nimis diver-
santibus. unum saporem non inveniunt nisi ead-
em; duorum saporum dulcior est. Duo .n.
duorum dulcium. alter est calidus: alterum frigi-
dus; duorum saporum alter ponticus alter calidus.
Item et contrarium in certis saporibus. licet
etiam sophiste obviant. nomine dulcedo et
in manna et in melle apud inveniuntur
quamvis nimis dulcentur. Mel .n. calidum est et sic-
cum in .ii. gradu. Manna in .i. gradu. sunt calida in .i. gradu .i. hu-
mida. Contra male intentioni nimis obie-
cisti. firmitas .n. saporum nimiorum innuit
nos intelligere quod precedentes rerum sapo-
res firmiantur. Dulcedo .n. simpler.
temperata significat quod calor et humiditas sunt tem-
perata utique; si sunt. Dulcitas non rerum
dulcium; ex sola est commixtione contrariorum saporum.
Mel .n. et manna grossum et in sic humidiate
distant; in dulcedine vero unum sunt

nisi quod alterum altero minus sit dulce.

Cibaria duobus modis dividuntur.
Sunt .n. mollia et tenera atque li-
quida; sicut melones, mora et similia.
aut sicca dura; sicut multum lutes aut
mediocria; sicut puri panes et bene cocte
carnes. Mollia et tenera, facile sunt
et digestibilia, in sanguinem conver-
tibilia; et membris facile assimilanda
sed in corruptionem traducta levissima
et non bene in membris permanentia. Ideo
parva utilitas in corpori tribuuntur. Qua-
liaque .n. cibaria subtilia est, paucissimum et
debilissimum membris nutrimentum
tribuit. Cibaria non dura, ad digerendum
sunt gravia. et in sanguinem tra-
ducti vel membris assimilari tardiora.
Unde non sunt corporis nutrientia, nisi cum utilis
nimis tertio ea propter grossitiem ad extrema
venientia. sed tamen cum utilis nimis ea liceret:
et perfecte in stomacho et in epate digerantur, grossum
sanguinem producit et multum dat
nutrimentum. Unde G. omnis cibus durus ex
grossitie sua tribus venientes. unde
si non cum vincatur: plura et grossiora quam
subtilis dat nutrimenta. Item grossus et
durus cibus post longitudinem sue di-
gestionis; grossum sanguinem conficit.
Subtilis vero et mollis; subtilem gignit et
mollem quia .n. de eo corpori accidit, non multum

a natura sua elongatur quia non habet ad
equalibus re mutari non quod sue similitu-
dini adaptatur et inclinatur. Verbi gratia velut
bos et carne vaccina impossibile est subtile
generari sanguinem et si opportet digeratur
et perfectissime excoquatur. Similiter non est de
leonibus et piscibus; grossum et crassum nutri-
mentum generatur. Hec est utilitas melior quam
cibaria grossa quam subtilia dant nutrimen-
tum. Si autem grossius sit et viscosius
et caporosissimum, sit soliditate et magis
nutrit. Et ad dissolvendum de membris durius
et perfecte constrictum est; verbi gratia, sub membrorum
assimilatur quod ex caporitate sua
monstratur. Verbi gratia qui cibus durius habet ex-
non acutus neque ponticus sed est caporosus non
est virtute sua sit soliditate asperita-
tis membrorum mollitur quia substantia sua membrorum
generalibus est. Si autem grossius cibus
durius est et siccus sit pessimus ex omnibus
que diximus supra. Verbi gratia laudabilius inter
est cibus qui durus est et siccus, carens
viscositate quia substantia sua membrorum similis
est gratia. Qui inter duriciem et mollici-
em est medioce cibus laudabilior est omnibus
aliis cum et sua digestibilitas et assimila-
tio ad membra; vel sua similem sit temperata.
Verbi gratia inter duo genera cibus mediocris
utrumque exeat quod est ad neutrum extremitatem
vergat sed melior est quam si in alterutrum

declinat. Verbi gratia cibi inter calidum et humidum et
siccum, subtile et grossum, molle et durum,
temperatissimi sunt. Similiter et caporita sunt
faciliores non ad digerendum et utiliores et
in sanitate custodienda et infirmis
reddenda. Non caporosos cibos habere
vero non. Verbi gratia non sunt digestibiles et sunt
nocentes quos propter suas horribilitates
neque digerit neque retinet. Sed horribilitate
leviores sunt et in sua natura sua no-
cumentum faciunt et abhominationes digerunt,
velociter petunt inferiora et exeunt indi-
gesti quia secundum unumquodque facilius per se
nocencia sua expellit a superioribus suis in-
ferioribus. Similiter si duo cibaria in
sua qualitatibus equalia sint, caporo-
siora sunt utiliora et ad digerendum
velociora. Aliud non caporosa quando in
non caporita tanto minus utilia et econ-
verso si duo cibaria equalia sint in sa-
nitate custodienda et infirmis red-
denda, sunt delectabiliora et utiliora sunt.

Diversitates non ciborum in libro ex
nutrimentis sunt. (simplices) aut non sunt
subtilia aut grossa aut mediocriter subti-
lia; sunt simplicia aut non in actionibus
subtilia sunt et in sua sua sunt laudabi-
lia. Sicut rapa agrestis radix et alia
aut in passionibus sunt subtilia et ac-
tionibus non obediencia. Hec illa sunt

manducabilia. sicut est colocintida. eu-
forbia. uel esula. aut est in passione
et in virtute subtilia. sicut triticeus panis ex gra-
no bene cocto et carnes porcorum et pullorum
ipsa, que actioni non obedientia et lauda-
bilissimum sanguinem generant et cibi nu-
trimenta. Ideo hec cibaria que utilissi-
ma sunt et in sanitate sanus custodienda
et infirmus reddenda. Sed tamen que de membris
dissolvuntur facilius quam alia cibaria gros-
sa. sicut caro vitulina. porcina. [illegible]
na. minores virtutes dant membris quam gros-
sa. Unde G. dieta subtilis et si sanitati est
custodiende conveniat. non tamen in membris
fortitudinem ego vel sufficientem prestat.
et ideo cum aliud experti sumus carnibus
pullorum dicentes vel porcorum cito dissolu-
te carnes generant debilitates. subti-
lia in actione cola sunt. que sufficienter
subtiliant humores et feces ciborum
cito dissolvunt. Hoc vero est virtute facit
incensiva vel [illegible]. Intelligimus autem in
odore vel sapore et in usibus. sicut inveniuntur
in radicibus vel seminibus et talibus. Hec et
si virtutes habent subtiliandi humores et
oppilationes aperiant epatis et splenis gros-
sos et viscosos humores pectoris mundi-
ficent. et pulmonis; tamen has actiones
consilunt ut sanguinem incidant
et corrumpant. Ideo corpora non sustinent ta-
lia; nisi est ex flaticis humoribus grossis
et viscosis plena sunt. G. cibaria
inquit non iuvant acuta nisi quibus fla-
tica humores habundant viscosi et gros-
si. et tales utuntur. Unde semper sunt cavenda
et frequenda ne sanguinem incidant
ne accipiantur nisi cura et post aqua est a
exquotiant in alia. que sua prodant
acuta. et actiones sue deficiant. nec
est in accipiant. nisi ordinatim summere
stiant secundum etates tempora et complexiones. Que si
negligat non sumi incte; quando cibi nim
exeant. et noceant. quia in primis sang-
uinem subtiliant ut aquosum faciant ex-
pur membrorum nutrimentum et in virtutes acti
cunt. Sicut tandem sanguinem incendunt
et in colera rubea traducunt. Que si sepius inte-
querint; maxime consumunt subtilitas sang-
uinis et desiccant. atque in melancoliam humanam
acutam mutant. Si autem in ventribus humores
grossos et viscosos inveniant in
cendunt perficiant eos. Ideo una hic re-
trahat iuxta ut cibus recipit, sed medicinam
est diiudicant. Hec que multum calidum con-
pleti sunt nociva et maxime iuvenum
Subtilia sunt incensione vini minus
sunt. Dulcia autem odorifera. et aroma
tica. aut acetosa. aut calida. Dulcia
mundificant. lavant. dissolvunt et
nocumentum sensum afferunt diuturnitatem iugit
est.

in calefactione · refrigatione · humec
tatione · desiccatione · unde mel apium ex
fortitudine sui caloris et incinitate
sicut desiccat et calefacit · Zuccarum vero ex
defectione dulcedinis et incinitate humi
refrigat et humectat · sic et in aliis notandum
de ficubus et malis granatis et similibus · A
romatica in duo divisa sunt · aut enim
sola aromatica · aut unosa · Sola aro
matica humorum superfluitates desiccant
oppilationes splenis et epatis aperiunt · et
stomachum quia confortant · cibaria penetrabilia
faciunt · apetitum excitant · humorum inde laborum
desiccata; eorum minoratur quantitas unde
et loca remanent vacua · sed tamen illa
iterum sua confortat stomachum aromaticitate
sua · G · aromatica stomachum perfecte confor
tant · non debilitant · Unosa et aro
matica lavant mundificant stomachum
et confortant virtutem digestivam adiuvant
cordi audaciam prestant calorem naturalem
excitant virtutem suam augmentant · sic
invenimus in albo vino actionibus et rubi
maxime in clara et odorifera sunt · Ideo an
tiqui elegerunt post sanguinis minu
tionem potum augmentare et cibum mino
rare · quia cum sanguine calor naturalis recedit sed
nature et ut exiens calorem minuat
naturalem unde et ut deficit et corporum mem
oribus et ad restaurandum preparatur

Oportet quod potus multiplicetur et
cibus minuatur · quia vinum calorem auget
naturalem et confortat · Cibus vero fatigat ·
Acetosa incidunt et subtiliant · atque
refrigerant · sicut in malis granatis acetosis in
venitur et pomis citrinis acetosis et similibus ·
Sed vero et acetositas calide complexionis est
bona · Salsa dissolvunt et subtiliant
calefaciunt · Ideo actiones sue in iuva
mento et nocumento acute sunt vehementes
sed modum non excedunt · sicut acuta quia
ipsorum actiones sunt sunt in isto mundifica
tione · intestinorum lavatione · ventris
emollitione leviores et operationes sunt
acutis · quod contingit ex incinitate caloris
et spiritu suo · et omnibus cibis conditis cum oblom
ogarto et aceto; mundificatorum et la
vatorum; que cum conduntur cum oleo et aceto ·
quia oblomogarum multum adiuvat in sub
tiliando grossis humoribus · olim vero non solum
non dissolvunt · Vinum · et viscositate
sua · et unctuositate virtutem dissolventem
debilitant · Subtilia in passionibus
velocia sunt ad obediendum naturalibus actio
nibus in digestione; et in sanguinem in
mutatione velocitate · sicut spina
chie atriplices · malva · sed tamen sanguis
quem generant subtilissimum et aquosus ·
evacuabitur et ideo pressime nutriunt
velociter dissolvuntur a natura parum confortant

·vii· C· omnia subtilia cibaria pu[n]c-
tiunt, cito a membris dissoluuntur
ideo ex frequentia sua uirtus debilitatur.
Medici tamen arbitrati sunt· quod isti cibi
subtiles sunt in suis actionibus· quia sanguinem
generant grossum: ab hoc subtiliantur. Ait
male arbitrati sunt· quia non omnia que
sunt cibaria grossum sanguinem generantia
que subtilia in actionibus suis sunt subtilia-
tiue ex necessitate grossum sanguinem ge-
nerant; uocabitur autem subtilitas sanguinis
eius in uenis generatur· et inuenitur subtilius
et aquosius; in grossitudine; et ad tenuitatem
reducitur· Quod si sit cibaria grossa et
subtilia in suis passionibus; unam actionem
faciunt· Quod cum non sit· oportet dicamus
grossa cibaria tribus modis diuidi· quedam
enim grossa sunt in actionibus suis; et non
tamen grossum sanguinem generant; aut grossa
sunt in passionibus; a quibus non laudabi-
lis sanguis generatur· aut grossa in subs-
tantia et ab eis generantur. Que autem grossa
sunt in actionibus suis: et non grossius
ab eis generatur sanguis; non triplicis sunt·
aut enim sunt congelata sunt caloris
naturalis; et repugnantia digestioni; sicut pa-
panera cucumeres citruli· et similia· aut po-
tica· humectationes cibariorum delicati-
ua· et actioni naturali inobedientia contraria
sicut palmarum flores· dactili non maturi

et similia· aut unctuosa cibus innatantia
quibus comixta et corpus ingrossantia· di-
gestioni sunt prohibentia sicut pinguedo et
similia. Grossiorum in passionibus suis non
sunt minus· aut enim dura et sicca· et ad digge-
rendum dura sicut multum et similia· aut uis-
cosa et naturali actioni obedire contraria sicut
panis azimus. lactantes porci et agni
et pisces non perfecti sicut ostrea in conchis hi-
rundinis et cocta pecora hiis contraria· sicut condi-
ones. hec enim cibaria propter uiscositatem et
grossitiem sunt ad digerendum dura· si tamen
si non superaliquat et perfecte digerantur in stomacho
et corpore· cibaria laudabilia sunt; sed tar-
de a membris dissoluenda; exercitan-
tibus sunt optima; et sanis iuuenibus; calu-
lis· aliis non hominibus· et uiscera non
ei· recta· et actualibus humoribus hec cibaria
sunt uitanda· quod si enim si sepe comedan-
tur· meatus uiarum; que sunt mesaraica· et poris corporis
opilantur. ista enim loca naturalia sunt stricta
et alia hec eadem generant grossum et uiscosum
humorem in renibus· etiam autem cum natura
naturalis inueniunt calorem,· calefaciunt
et desiccant· et in lapidem uertunt· sicut ca-
lore estiuo solis lutum desiccatur est
indurescit· autem meseraice sunt opilate; di-
citur epatica passio sunt et· et cibi sunt
consumere signant descendere; et non ad
corpus peruenire· ubi si pori opilati sunt corporis;

Marginal notes:

ad hoc autem arbitrari istum uiri desipientia est quia in actionibus quoniam comixtio est potius.

Et de cibariis grossis in [illegible]

Et quod uiscositas [illegible] digestioni [illegible] naturale [illegible]

Et quod cibaria uiscosa [illegible] exercitantibus, et [illegible] sanis [illegible]

grauitatem ipi latis generant et repis
et alia ex eis cibariis crudi humores ad
uniant in his locis quos n est sum
n putrefi et in ipa ea mala quanta genu
it. Crudi. n. humores crudi in corpe
adunati n hoc duos effugiunt mis
aut calor naturalis eos uincit et in
sanguinem conuertit q nutrit simil et
iuuat nutrimenta corpis nutrit q nut
mentum cum confortat membra; aut n in
eis digerendo deficit uel in moratem
ebulliunt ex calore corpis et putrefacti
et i corruptione se uertit. confirmat
hoc ex hoc q uidemus. quoniam humores simil
ratis in more locis ebullientes fit
putredinis. Propter mollitiem autem antiquis
in medicinis sanitatem custodiendis
titulatis. diureticis dissolutiuis mu
dificatiuis. Secernunt et cetera corpis
porros sic oxymelle maxime squillitico
et ceteris antidotis diureticis. medicine
et porosis epis et splenis mundificatiuis
imo totius corpis mundificatiuis de humo
ribus hic ab hiis generatis cibariis accipientes
cum hec medicamina n sepe
oportet frequentare ea. si n. sepe et in
ordinate; n securi sunt. In huius
to sanguis dissoluatur et latitet in hu
re et fiat aquosus. deinque paulatim
desiccatur et in melancolicos humores
conuertitur. aut calefit in colericos
ductus desiccantur et dissolutionis uiue
ctatione corpis subtile et firmo sup corpis
est ea. aut si inuenit in renibus grossos
humores desiccat eos et sic eos lapides.

Cibaria n grossa in suo sua tri
plicia sunt. Quedam melancolica
et grossa generant sanguinem sicut car
ne carnes et uaccine uetuste et c
uine. Quedam dura et sicca sicut nu
trimentum sic multum sunt. Quedam uisco
sa sic fungi et acumina panis. Ex ulcio
lis sanguinem generancia sanitate in
sanis custodienda et infirmis red
denda sunt illaudabilia. Cum adi
gendo dura sunt n laboriosa et alii
mentis membris dura. quia ab his sanguis
generatur pessimus et in renibus. Si cum
bene digerantur et membris assimilentur. multi
nutriunt et a membris tarde dissoluuntur.
et ideo ista n sunt laudabilia quedam
et n habentibus exercitia. In his calore
quiete congelato. talia n digiuntur.
Propter caueant. cum tamen uoluntates ho
minum dulce sumunt. ut potest quedam
grossiciem continentum et fortitudinem
istarum utentes his cibariis. Si alia
caueant se. neque accipiant. n nisi
grossiciae uel fortitudine careant
uel uterque. ne enim corpus negligunt

sicut dicturi sumus in .xx. capitulo
de subtili dieta in regimine sanita-
tis subtili. Sicca vero cibaria et perfec-
ta, quia cum duricie digerendi nutrimenta
faciunt sicca. Unde per medicinam sunt
danda, non sicut nutrimenta, licet minoris
nocumenti sint quam prima. Sanguis
enim ex his generatus minus est corruptus
quam grossiciei et viscositatis ablationibus.
Si quis autem quid inter grossiciem et viscosi-
tatem differat querat, cum utraque sine sic-
ca, differunt tamen [illegible] et si utraque dura indi-
gendo et tarda sint in coctione, san-
guis tamen quem generant grossa siccitati
pertinet. Unde cito membris assimilatur,
quia siccitas sua coagulationi est vicina.

Nota quod cibaria grossa cito membris assimilantur quia siccitas sua est coagulationi vicina

Viscosa licet sint grossa, sanguis
tamen quem generant flaticus est, dure membris
assimilatur propter longinquitatem suam ad
coagulationem. Grossicies vero viscositate
est universalior. Sic enim omne viscosum
grossum est, grossum tamen non omne viscosum.
Obiectum quod inter ea differentiam posuimus est
secundum sanguinem quem utraque generant esse
in generalitate posuerit dicens: Ciborum
viscosorum et generancium sanguinem grossum
sicut fungi, et non viscosorum grossum tamen
sanguinem generancium sicut milium,
etc. Ex hic ut eius innuit, quia grossa
viscosa, et viscosa grossa habent, licet quedam
inveniantur grossa et non viscosa
et quedam viscosa et non grossa. Ysaac autem
dicens quod si investigaret intentionem
Galieni considerare, et si sanguinem ab utris-
que generatum esse in generalitate nominavit, non
tamen in generalitate sua esse, ut prima genera-
cio in loco suo dictitat. Cibus enim visco-
sus generalius custoditur; huiusmodi grossi-
ciei et viscositatis incidunt et qua
tarde quantitatibus membro assimilatur.
In grossis et non viscosis grossicies in-
telligitur siccitas et sic subest duricia
et obedientia non longinquitas, licet ex sic-
citate sua velocius sit membris assimi-
landa. Viscosa quoque in humoribus sunt
grossa in nutrimenti essentia, grossa vero
in corporibus siccitate sua sunt dura. Quare
nutrimenta in sua substantia grossa
non in nutrimenti essentia. Palam quod est quanti-
tas grossiciei in grosso non est sic visco-
sitatis in viscoso.

Fructus generaliter in duo dividuntur:
aut enim eorum sunt continui
duri siccati diu permanentes postquam
separati fuerint ab arboribus suis, sicut
ficus, dactili et similia, que vocan-
tur grana; aut molles recentes qui postquam ab
origine sua separantur non durant quin
putrefiant, sicut melones, cochina,
mora et similia. Hii autem [illegible] fructus

Ysaac

dicuntur

Quorum qui molles sunt tenui et in
diu permanent persimi sunt colerici pa
re corporibus damnum inferunt et non diu per
manent in membris nec tamen illo tempore
quoad dissoluantur et eiciantur e ductu
ribus et uirtutis et siccis. Sunt ueloci a
corporibus quae grauia emittuntur maxime si sit
perforata aut sapore intrinseca. Sunt pro
ua sunt quae non sapora. Saporem autem non
habent in humoribus sunt subtilissima.
Unde fit eis ut uelocius penetrent
uenas et certa membra lauantia. In
sapore uero mediocri et calido humoribus sunt
grossiora et ad penetrandum uenas duri
ora. Intestina uero mordentia cogit
ea expellere antequam perueniant ad uenas.
Cetera fructus et si mala nutrimenta largiantur
quod cito in corruptionem mutantur
putredinem inflationem et ructus generant.
Maxime si ad digestionem moriantur. Unde non
sunt iuuamenta nisi laborantibus in ni
mio estu et longa uia. Tunc enim
tamen infundunt corpus et refrigerant et re
parant delectant. maxime si antequam
accipiantur cum aqua frigidissima refri
gidantur quia dulcificationem habent utilem
refrigerationem non per se non habent tamen ut for
ti calori repugnare ualeant. Si uero
refriganda sunt extinguantur cum aqua frigida
uel niue et ut calori stomachi repugnant
et ipsum refrigerant. Qui autem fruc
tuum exsiccati continue super originem
suam desiccati et diu permanentes per
sunt collecti sunt duobus modis. Quidam
enim colliguntur recentes ut perfecte sicca
ti sicut ficus cicer et similia. Quidam uero in
sua origine exsiccati permittuntur
perfecte sed collecti non bene sicci. Contingit de
et exsiccando inter uelocitatem fructuum
recentium et siccorum perfecte siccorum sed medium.
Quod contingit quia adhuc quandam humiditatem
aque retinent. Si uero generant multo sicciores
humores et in intestinis ad dissoluendum
duri facientes inflationem et rugitus
et si saepe accipiantur lubricum accidunt
et similia generant. Si autem in stomacho perfecte di
gerantur nec tamen membris corporum perfecte nutri
ab eis tribuitur in sanguinem bonum generant
sed flatus et uiscositas. Qui autem perfecte et
per se siccati sunt et duri meliores et
laudabiliores sunt quia non per artificialem
siccitatem et ex industria facti sunt ad
huc in origine sua fuerant perfecte
siccando et excoquendo humiditates et gene
rant subtilitatem quam habere non debuerant;
autem siccando et ideo sunt uelociores in
sanguinis mutationem et nutrimenti
mutationem tamen uelocitatem non habent in
separabilem. Unde artificiali autem siccata
est aut perfecte maturando fermentando

excoquuntur aut elixando vel assando quod
perfecte explanabitur in tertio capitulo huius libri.
Queritur quare quidam fructus sint amari
quidam dulces quidam duri quidam molles
quidam acuti et similia. Concordant enim
quidam philosophi quod omnes fructus terre nascen-
tium ex subtiliori suo humore ad eorum con-
venientiam fiant. Dicunt enim omnia
germinata in sua essentia humiditatem
aque et essentiam terre de consequentia sibi id est
cum complexione sunt similia vel sua constructio
sit nutrimenti et infusa et inflata
fundantur que terre finguntur a quibus quedam
radix egreditur id est quasi os est animalis eidem
arbori esse prohibetur quo materia sui nu-
trimenti exsugatur. Confortatis autem et
augmentatis calor solis sibi attrahit
subtilissimos humores ad nutriendum illi
convenientes et succum a terra educit.
Quanto magis autem calor solis in eis aug-
mentatur et confortatur illa humiditas desiccata
vel et magis attrahitur quanto magis
plus exsiccatur quod in parte terrestri fit
et aereum in parte. Quanto autem humores au-
gmentantur calore non solum intus et aeri
o exterius excoquuntur et albedine ad alli-
gantur et vinum siccantur et fiducant(?)
et quanto plus actio caloris confortatur
tanto confortantur et durantur et fora-
mina unde cibantur dilatantur et

efflorantur et fructuantur sicut et
in animalibus videtur quod in puericia com-
plentur. Membrorum pago perficiuntur(?)
et pori dilatantur et spermatis perfectio
complet. Tunc enim non inveniuntur actiones
suis colores divina potestate hoc
operante. Item et in omnibus terre nascen-
tibus. Cum autem fructus terre complentur
cum humorum subtiliationibus in eorum con-
venientibus tandem excocti a terrestri
ponticitate mutantur in saporibus diversis
sicut secundum diversitatem generum sicut dixi iam in
fructibus quare que de terra nascentibus
infra caloris temperamentum transierint
et quam ad fortitudinem suam pervenerint
si humores sint subtiles et aquosi a
ponticitate in dulcem saporem et saporem aque
mutantur. Si autem calor sit huius et
humores medii inter grossum et subtile
medii fructus in consectis in aliquam
tenuem saporitatem sunt mutandi. Si
autem calor augeatur et confortetur et in me-
diocritate in temperantiam deducatur
Quando calescunt in ultimo gradu humores sunt
et grossi et subtile mediantur in dulcedinem
mutantur. Si vero calor superabundat partes
quasi in fine sit huius gradus et humores subtiles
et aerei sint in unctuositatem sunt
traducendi. Quando si calor plus tran-
scendit et humiditas sit et pura inter

grossum et subtilem media. Sed tamen
tenet non vicina. Humores hii fructum
calefaciunt. et in mediocritate et calli-
ditate tamen servit. Calore autem item tenuis
existente et ad .iii. gradum tantum pertingente.
humiditate autem pura grossa et tenui exis-
tente fructus in amaritudinem mutantur.
Si autem adhuc plus tenuis erit et usque
ad igneam intensionem pervenit qui in
iiii gradu humores purissimi et siccissimi
fructus in acumen et in adustionem
traducuntur et mordacitatem. Frigiditate
autem terre nascentibus dominante et in i.
gradu permanente humiditate inter subti-
le et grossum mediocri et quando in
stoliditate humor fructus in saporita-
tem inter sine sapore et dulcedinis
mediocritate traducuntur. Quod si frigi-
ditas tenuis erit et usque ad medium ii gradus
pertingit humiditas vero inter subtile et aqu-
osa fuerit sed tamen aliquantulum terrestris fruc-
tus in acetositatem mutabuntur. Si vero
tenuis in fine i gradus pervenit et humidi-
tas pura inter subtile et grossum medi-
a fructus in stipticitate permanet.
Quod si siccitas ad finem iii gradus pervenerit
et humiditas grossa et purissima terrestris
fiat permanet fructus in terrestritate
et sua ponticitate et sue originis ap-
propinquat sapori. ut glandes castanee

ponticitatem et ceteros sapores post
sue originis saporitatem. Unde et semina
mellis et alia dulcissima sua, ut licet
nascuntur acerbissima. Quia dulcedinis
calor fortis in ii gradu est necessarius ut suum
nutrimentum i. humores decoquantur
et coagulantur. Palam igitur est quod diverse
fructuum originibus suis inveniuntur sa-
pores tamen caliditate et siccitate sunt
similes et subtiliores originibus suis erunt.
Testa autem si sit nutrimentum subtiliatur
non .n. alimentum suum est alimentum. Et fruc-
tibus quod de terra sibi venit subtile calor
quod et siccitas sua quia terre ab humiditate
elongantur et calor aeris eis magis
dominatur. Ideo omne semen fructuum subti-
liat magis et mundificat et aptat plus
quam sue origines unde nascitur. Hoc autem
intelligatur ex semine papaveris quod
tamen in illo invenitur quia in vino oritur. Iste
.n. tantam dormitionem neque tamen somnum
adducit quantum sua origo. Unde lac
quod ab origine sua conceditur opium
fortius vocatur aptius in somno
faciendo. Similiter de lactuca et similibus.

Quaedam autem de ramusculis plantarum
vel ligna illa terre inseruntur
infunduntur. Similiter aquis productionibus
influentibus vincta terre radicantur.
Radices tamen eis parvas quantum terra.

Et quod omne semen magis subtiliat mundificat et aptat quam sua origo

in nutriendis animalibus percat. n. nut
untur. Cum autem humores lingunt illas
augmentantur ⁊ calore non intrinsecus
⁊ aerio extrinsecus excoquuntur; inflantur
porique sic dilatantur. Unde ⁊ velociter
florescunt ⁊ fructificant. Que autem
fructificant durius; sicut oliue. ebenum
⁊ silia. diucius in terra durant non mar
cescunt. quia de humoribus terrestribus ⁊ grossis
continuis ⁊ ad dissoluendum ⁊ ad rarifi
candum duris sunt nata. Propter hoc ebenum
diu in aqua durat ut non marcescat.
Que uero uelociter crescunt ⁊ fructificant
sicut persica mala ⁊ silia. parum durant
in terra. quia de humoribus subtilibus ⁊ raris
⁊ ad dissoluendum leuioribus sunt orta.
Si autem interrogetur quare quedam fructuum
duri continui. quedam molles ⁊ teneri
et. quedam uero mediocres sunt. Dicendum
quia humores fructus nutrientes diuersi
sicut diximus. Quidam enim terrestres sunt ⁊ grossi
quidam subtiles ⁊ aquosi. alii leues ⁊
aerei. alii horum medii. Quibus ergo fru
ctibus terrestres dominantur humores; duri ⁊
sicce sunt eorum coagulationes sicut ⁊ coa
gulationes ossium in animalibus. admodum in
sulfure inuenimus ⁊ salibus. Si autem terre
stribus aquositas admisceatur ⁊ aquositas
pari modo excedat. coagulatum fructuum
fit mediocre sicut in animalibus carnes

⁊ hoc est uidere in malis cotoniis ⁊ si
milibus. Si autem cum terrestreitate minima
aquositas habundat; coagulationes
fructuum molliores uel mediocres sunt
sicut pinguedines animalium ut patet in
carne ⁊ similibus. Quod si tamen terrestreitatis
plus minuitur quantitas ⁊ humiditas sub
tilis sit ⁊ aquosa et tamen aliquantulum
⁊ uiscosa; continuatur fructus ⁊ quasi
humiditas coagulata efficitur sicut in moris
uiteum ⁊ similibus. Humiditas autem si
fuerit uiscosa. ⁊ inter subtile ⁊ grossum
media. ⁊ a terrestribus elongantur; extenduntur
⁊ prolongantur sicut mirta ⁊ similia. Propter hoc
multa elongantur quia humores in grossitie
mediocres effluentes; ⁊ inferius se
descendentes. Et si humoribus uiscosis
coniungatur aeria; continue leuitate ae
ris superius uiscositate non cogitur des
cendere inferius ⁊ ab omnibus suis partibus
equaliter mouetur. Unde causa rotunditatis
conficitur. Reprehendantur tamen ab oblonge
tatibus. Que inquit galla ⁊ rotunda
⁊ glans oblonga. cum humores utrarumque
sint grossi ⁊ terrestres. Sed galle hu
mores terrestres sunt ⁊ grossi. ⁊ ideo
adunantur partes sue continuantur
⁊ rotundantur. glandis uero humores
inter subtile ⁊ grossum mediocres sunt
quod ei monstrant capacitates. Unde

& humores seu effluentes ea elongant

Constat ex his que iam diximus quod nu
trimenta arborum et ceterorum terre
nascentium ex iiii. sunt elementis. humores n.
ea nutrientes terrestris grauitatis et
aquositatis effluentis et aeris leuita
tis igneis subtilitate. Unde hinc est quod
quorundam fructuum semine alii sunt equales
in humoribus fructus nutrientibus. alii uero
diuersantur. Siquidem fructum terrestris et grossa
substantia diuersificat. humores uero subtiles et aquei imme
rientes grauitate potius hec penetrant
interius et ibi coagulantur et ossa efficiunt
unt. Cum autem illa nutrimenta unctu
ositate et spissitate sint carentia
Unde que nutrienda erant sunt gignenda
penetrant et unctuositas et spissitas
est parte terrestri et adunantur in medio
eius terrestris partis. qui locus principalis est eorum
custodiendorum sicut in animalibus uidemus
quorum medulle intus ossa continentur
Unde et omnia nascentia que ossa sunt
habentia ex ossibus suis possunt generari
per hoc unctuosa et spissa que intus
continent; id quod sperma in animalibus gignen
dis facit. Hec est causa ossium et eorum que ab os
sibus sunt generanda. Ossibus carentia
parti terrestri parti aeree ibi admixtionem
habent. que leuia facit ea et natatilia.
Cum autem humores grossi et uiscosi inue
niuntur grossitie et uiscositate
penetrare prohibentur partem terrestrem
sed super innatant et in extremitatibus
se dilatant. et calore desiccata corticem
faciunt et generant. per cuius unctuosa et spissa
quibus fructus generantur. et ossa ubi latitant
non reperiuntur. sed per totum corpus intus se di
spergunt. Unde omnes fructus ossa habentes
ex ossibus suis ossibus generantur. quod non modo
sed ex radicibus suis et ramis necesse est
arborem eorum. Et licet nobis obiciatur

quare quedam habent caducas frondes quedam uero
non. quedam non rotundas quedam longas quedam
[illegible] quedam uero non. Omnis causa frondium
ab arboribus cadentium est ablatio caloris
Cum enim frigus in iemali tempore extenditur
arboribus. calor fugiens se
latitat in radicibus. Qui est ibi augmen
tatur a superioribus ramis et extremitatibus
et humorem trahit fundo ut multitudo
sui caloris tempore ne inferiora [illegible]
a superioribus [illegible] suo fugiente nec
est frondes cadunt. Dicent illi hic ut
calor inferiora petat omnibus uniuersa
liter commune est arboribus. Sed quibusdam
quare cadant quibusdam uero non. Dicendum est
duobus modis spiritualiter fit. Uno quia radi
ces suas illi fortes uirtute habent et hinc
sibi saepe humores a terra et tante multi
tudinis et grossitiei ut multam

mouet quasdam questiones
et postea soluit eas

humectationis quantitatem quam a terra
susceperunt: servare possunt. que ad re-
gendum vel refrigerandum calorem illum sufficit.
non oportet ut a superioribus auferant humorem.
Propter hoc frondes non cadunt. quia non evacuatur
suum nutrimentum. sic frondes primarum
rerum. Sunt et arbores que radices habent
rarissimas. quibus non sufficit quod terra
eis administrat. que ita patiuntur. ut
velint nolint; ad refrigerandum calo-
rem expectant a superioribus. et sic sunt
in casuris frondibus. Secundus vero modus.
quoniam autem dicimus quod quedam arbores constituuntur
ex humoribus subtilibus rarificantibus
cito dissolventibus: sic malignati et
filia. et quedam de humoribus grossis terres-
tribus; omnis ad dissolvendum duris. Quando autem
de subtilibus fiunt et cito dissolventibus
prius vis appetitiva que est in radicibus
quicquid a ramis trahit; facit sibi obe-
dire propter sui levitatem vel subtilitatem. quia
sepe fugiunt sibi et facile sunt cogantur
frondes cadere. Secundum vero et hee arbores parum in
tua sunt durantes. Que humore vero
grossiore terrestri quia validiores sunt. virtuti
appetitive in radicibus manenti. ab his non
obediunt humoribus; qui in ramis sunt et
extremitatibus propter grossitiem et sui terres-
tritatem resistentem. nec potest trahere non quod
inest est subtile. Eadem autem extrema

veniens nutrimentum frondibus
ne cadant prebet. Propter hoc arbores iste omni-
no tota sunt durative. sicut olive. cupressus
et silia. Quod sic visu potest certificari. primo
non per medium scissis. si pars subtilis aqua
pars grossa inscidatur. utrumque per solis ca-
lorem exponatur. subtilis aqua in sua cito
desiccabitur; Quare autem quedam rotunda
quedam longa folia habent; causa est materia
frondium et humores eas nutrientes sunt
cause. que etiam alia subtilia et levia sunt
aliquando grossa et gravia. humorum alii
sunt liquidi et fluidi. alii leves et
aerei; sed quando materia subtilis et levis hu-
mor liquidus et fluidus; movetur materia
sursum levitate. humores vero deorsum liqui-
ditate. sicque frondes dilatantur et elon-
gantur. Si autem materia grossa. humores
non subtiles: gravantur non movetur ex gravitate sua
ne sursum ascendat. humores autem
circumfunduntur subtilitate sua per
eas. et inde rotunditatis fit causa. Cur alie
scisse sunt. vel integre. humiditas vel siccitas
sunt cause. non vero frondibus siccitas do-
minatur. calore solis magis desiccantur;
Si dominatur vero humiditas frondium; calori repugnat
et ideo integre remanent frondes

Granna duobus modis plantantur. aut
ex sua fece. aut ex articuli
passione. Ex sua fece. Quando vero iuncta

solida grana farine multum habentia
et pauca furfura. Quedam vero rara
in farina pauca in furfure vero multa.
et sunt quedam mediocria. Que vero sunt
coniuncta solida et grauia multum
farinosa et parum furfurea calorem
naturalem significant tranquille coctionem
quantum oportebat et humiditatem actualem
fugisse. substantialem vero crescere incepisse. Ideo
nutrimentum huius speciei est multe quantitatis
forte. durum a membris dissolui. ad confortan-
da igitur membra hec species est optima. plurimum
in sanitate regenda et custodienda.
Membris non confortandis cibi sunt
necessarii grossi ad dissoluendum duri. Re-
gimento vero custodiende sanitatis le-
ues cibi. faciles actioni non obedientes
quantum oporteat dissolubiles. Que
autem grana uitia separatum sunt gran-
dia rara vero in farina pauca in
furfure multa. significant humiditatem superfluam
quam calor nil coctionem non expleuit suam
Ideo cauendum est non dum nouellum et acci-
piendum non aliquantulum superfluitatem ha-
bentia amittat. calore aeris hec facientes
humidiora non et uiscosiora corporibus sunt.
Intellige autem quod calor aeris explet potest
hoc si colores mixtos ...
mutentur et optima sunt et uicta. quod
quedam in .vii. mensibus quedam in anno
integro corrumpuntur. In attica atheniensi
dixit. quod G. confirmauit grauiora no-
uorum. inquit autem .vii. mensibus nutri-
menta grossa sunt et uiscosa ad di-
gerendum dura. sed tamen cum bene digesta sunt
multum dant nutrimentum et a membris dis-
solui sunt dura. Unde eorum nutrimenta
ad confortanda membra quam in sanitate
regenda et custodienda sunt meliora
Inueteratiora et inueterata sed non corrupta
in nutrimento sunt minora ad digerendum
et a membris dissoluendum facilia. Ideo in
custodienda sanitate meliora quam
ad membra confortanda. Inueterata autem
adeo ut humiditatis sue substantialis pars deficiat
siccatiora sunt quam oportet. iterum illaudabilia
hec autem uetustatis modus excedentia.
ut saporem et odorem amittant. naturalem
suam substantialem humiditatem. magis significant esse
finitam et peiora non fiant quam nouella
et si sint inflatiora et uiscosiora. Sed
tamen non in omnibus sunt illaudabilia ho-
minibus. presertim humidis. cum deficiunt
si autem pre nimietate uetustatis tota
deficiat humiditatis substantialis et colore et
odore et sapore. grana fiunt. Cum autem
frangantur et quasi puluis efficiantur
fetens pessima sunt omnibus nimis
animalibus. fiunt. G. quemque inquit
grana in odore sunt pessima in sapore

abhominabilia; nutrimenta cor-
poribus nichil sunt abhorrenda. vel quia
non ex sui grossitate caporis recusat
ea digerere. Unde et cruda remanent
et corruptibilia. vel quia sanguis qui ex
eis generatur siccus est et pessimus melan-
colicus et venenosus. Unde G. Quia igitur
grossa pasta longa durant tempora non sunt
creant naturas nutriendo et regendo
sanitati sunt contraria. Hec autem G.
Quod autem inter hec duo extrema sunt media
in sua actione et passione sunt et tem-
perata et mediocritate perfecta inter sub-
tilitatem et grossitudinem ad digerendum
velocitatem et tarditatem; se habentia.
ideirco laudabilia sunt et optima
in confortandis membris et sanitate
custodienda. quia velociter non obedi-
unt ut dissoluantur; antequam digesti
sint nec nimiam in tarditate digeri
fatigant. Sed propter actionem suam et pas-
sionem mediocriter faciunt. Unde G. Quia i-
gitur grossa minus sunt magis vel pura sunt
tunc grossa. et ad macinandum et ad mar-
cendum dura. magis sunt farinosa
quam furfurea. et nutrabiliora et mem-
brorum confortantiora. ut pote ad di-
gerendum dura. et ad dissoluendum tarda.
rara. tenua. et levia. in farina pau-
ca. furfuribus multa; quia nutriunt

sanitati custodiende bona sunt
facilius quam digeruntur et a membris cito
dissoluuntur; medio utrorumque et mem-
bris confortandis. et sanitati custo-
diende. optima sunt. Unde sicut quia actio-
nibus grossa talia competenter sic grossa vel
semina. vel quelibet licet probare volumus
infunde in furnacea. clyba clibanita
assa assanda. Que velociter inflantur
et duriciem amittunt sua; laudabi-
liora sunt; non obedientibus et du-
ricie vel siccitate permanentibus velo-
citas in mutationis; exemplum est ex parte
actionis caloris ignis in sua actione
dum in origine sua fuerit. et quod
mundificata sunt de omnibus accidentali-
bus superfluitatibus. Unde et rarificantur
et usque ad meliora sunt; calor aque
penetrat. hec digeruntur sunt in stomacho et in
epate velocioris mutationis in sanguinem
et membrorum assimilationi faciliores.
nec solum in his bona sunt; sed etiam
laudabile est nutrimentum quia quamvis
facilius digeruntur; sanguis est laudabi-
lis qui in generatur. Unde G. nullus cibus est utilior
in laudabilem sanguinem generando;
quam qui perfecte digeritur in stomacho. Ubi si bene
digeritur; in epate sic digeritur que sic illi
restat. quia in ceteris membris perfecte
digeritur et membris velocius assimilatur.

Taliter est intelligendum de
his que extra corpus artificialiter fiunt. coc
tione elixatione. assatione &c. si non per
fecte & bene ordinentur. facile dentibus
masticantur. & in stomacho digeruntur. & non
probantur. ex hac actione non nocentur. Assa
ta permanent que alias separare non oportet. & sic
lac in mamillis & fructus in arbori
bus. Que genera in sua duritie & sic
citate elixa. assata. infusa permanserint.
superfluitates humorum grossorum & mul
colorum mutant se hec. In quibus
subtiliandis & digerendis non deficit.
& ideo sibi corpora tenues sunt & gracile
lis parua ad aliud tenuis & corpora non appa
ta. unde nec calor neque aer ea penetrare
potest. Huiusmodi sunt illaudabilia non in
sanguine non difficile mutabilia.
Et quia in eis actione sua complecte
sunt corruptibilia. & ingrossatum
est in quantitate. Que post multorum et
dulcorum mortem sunt materia maxime
accepta ab hiis quorum corpora sunt defecta
sicut senum & ab egritudine conualescentium. In
.6. de generis assandis & elixandis et
coquendis de ordo suo tanto diximus. Cum hec
sunt apparanda ualeant non coquuntur
oppila cum pasta. & est similiter forte aque
ne moueatur. donec fiunt bene cocta. si
non moueris. extrema eorum calefacit

& in cineribus. aliqua coctantur. Ipsa .6. Omnia
grana assata uento siccitates & inflationem
amiserunt suas. Sed tamen addigerendum
sunt dura. & grossi sunt nutrimenti. Obi
ciunt forsitan sophiste. Quare generalis in hoc loco
(iterat) hiatur cum alibi ut diximus. genera elixa
uel assa. que uelocius digeruntur & multum
fuerunt inflatiua. non postea sunt infla
tia. & in stomacho. & in corpore digestibiliora
sunt .6. hic in loco genera assata. & non inflata
comparat hiis que sunt elixa dicens; assata
sunt sine inflata. ad comparationem tamen
elixorum addigerendum duriora sunt. In a
lio uero loco assata. & sicut non sunt inflata;
assatis & inflatis sunt uelociora addi
gerendum. aliud enim quoddam uerum comparatur duabus
diuersis rebus. & comparatum non mutetur. ad quod
comparatur tamen; diuersificatur. Verbi gratia. hoc relatiue
ad patrem filius est. ad filium uero est pater.
nec tamen unum est pater & filius nec; unum est
filius & pater. Ideo hic in loco non est neces
se assata. & non inflata comparamus elixis;
& duriora fuerimus; assata & non
inflata assatis & inflatis dum dicatur.

Cortices granorum ad comparationem
farine duri sunt addigerendum
colore & inflationis generatiuis. quod si ita tamen
fuerit huius dominatione tenuitatis
& siccitatis. unde eorum nutrimenta in
laudabilia. sed tamen dulcia. Et non sic

Item de fabis accipe faba & fac bullire ad
ultimam decoctionem donec frangantur & postea
cola ima fabarum cum fabis & panni y lana
pedes ...as coxat acutarum cum oolariao
...tem ...

A que debet grandem...
.. faba ...

farine assimilantur; sicut ordei tritici
quod farinarum non est. Sicut sunt lenticule
et fabarum cortices lenticularum. acute sunt
solubiles sunt. medulle autem sicce sua
stipticitate quasi stiptice sunt. Cortices vero
fabarum stiptici. Medulle non solutive
cum saporitatis lavationis sue. Quia
cortices medullarum nisi sunt similes.
sunt laudabiliores. Que non illauda
biliores et pessimi. cum ad gravandam
torturam et inflationem sunt apte. quare dis
cordant medullarum et corticis natura
alterum non laborat; ut dissolvat et alter
ad alterum obviat; ut stringat. Farina
et via: in duo dividitur. Alia non visco
sa et congita naturali. alia et artificialiter
quo omnis farina mixta et multitudine
macerata. et si a visco remota sit. sic
mixta farina ex arte tamen viscositatem
vero comparat. farina non naturaliter viscosa. minus
est nutritiva et viscosi sanguinis genera
tiva. Artificialiter viscosa; minus
nutrit. et siccum sanguinem generat;
propterea non mollita et sulfure et corticibus;
munda melior est ad nutriendum. viscosa
ad venas totumque corpus penetrandum
facilior. et membrorum totius corporis nutri
bilior. Que non bene mollita non munda
non sic; sicut invenimus. Quia ut non ad
cito admiscetur; sic non facilis in stomacho digeritur

Sunt est dura ad penetrandum venas; et
tarda. velocitatem tamen exit. sic fiat indi
gesta. Dupliciter exeat. vena; quia digeritur
non venas penetrat. Post; in intestinis per
manens. Gravat ea compellens; ut expellatur
feces. altera quia sulfurea. cum sunt colata;
movent ut expellant intestina.

Fructus in duo generaliter dividitur
aut non silvestres. aut domestici
sunt. Quorum singuli; maior duos [modo] sub
dividendi. aut in loco et post tempus mar-
ture maturati. aut non maturati non
collecti. Peiores non et ad nutrimentum illau
dabiliores sunt. Quid in arbore
sua non maturescunt. Magis silvestres
sunt. cruditas non dat eis siccitatem
et grossitudinem. Omnes fructus in quo
crudi et inmaturi. sunt pessimi et illau
dabiles maxime silvestres. Qui vero
meliores et maiores. maxime dome
stici. laudabiles sunt. Constat ergo
quod fructus laudabiliores domesti
ci sunt. quoniam cortices eorum subtiles sunt
et molles. bonitatem in substantiale monstrant
subtiliorem et leviorem cito penetrantem
venas. et actioni nature obedientem.
Post; sicut laudabiliores sunt ceteris
fructibus; corticibus bonitatibus. unde his
sunt sex. Unum omnium. Quorum fructus corti
ces sunt molliores corticibus duriores

humiditatibus; sunt laudabiliores et ideo
eo quod fructus bene maturi sunt non
bene maturis; meliores sunt quia facili-
mum digeruntur et advenientes cito dissol-
vuntur, non maturi; sunt duri et stiptici
maxime si silvestres sunt. Tamen omnes
fructus parum nutriunt et illaudabi-
lia in nutrimento sunt; parum quidem nu-
triunt propter teneritatem et mollitatem cito
a membris dissolventem. Et ideo laudabi-
le nutrimentum propter velocem quem habent
in corruptionem putredinis veniunt. Et ideo omnes
fructus pessimum et malum dant nu-
trimentum. Cum enim digeruntur sanguinem
generant qui facile corruptioni putre-
dinis adiungitur. Unde et inflant et
grossum humorem generant. Sed in stomacho et
intestinis difficiles dissolvuntur et maxime
si cito non sunt digesti. Si enim non dige-
runtur in malas qualitates mutantur.
Que venenis vicinantur precipue
si post cibum accipiuntur. Qui vero fructuum
grossiorum et siccorum duriorum quod corticum
sunt; cortices molles et teneros habentibus
peiores sunt quia duricies et grossicies
corticum stomachum grossam et terrestrem
[illegible] in stomacho duram digestionem velocem
ad fumositatem convertibilem in stomacho sicce
complexionis, ex inanito cibo cito quoque
converti in putredinem et ventositatem
in stomacho frigido maxime cibo pleno. Omnes
enim fructus corticis frigidi et sicci caret
oleositate et unctuositate naturali
unctuositatem autem et oleositatem ad conver-
tendum in fumositates. Sunt faciles
et gravia collecta sunt et proclivia in pu-
tredine et [illegible] suffocanti venenosa.
Unde G. Qui fructuum inquit corti-
ces habent duros et siccos, peiores sunt
nutrimenta sicut [illegible] sicut amigdale
Avellane
nuces et nucicule et similia maxime
si sunt silvestres; quia sunt grossiores et ad
digerendum duriores propter acuitatem suam;
a calore aeris mutantur, precipue si
non in suis arboribus maturati fuerint.

Oportet in comedendis fructibus
omnia cibaria inpermixta; cave-
ant omnibus temporibus non est magis labor
comitantur vel in cena nimio fatigatur.
Tunc enim necesse est separari calorem corporis
et siccitatem suam refrigerari. Quia calefiunt
[illegible] humidos fructus autem sicut mora
prima, [illegible], ficus, persica, cucumeres, citru-
les, melones et ceteros humidos fructus.
non tamen non [illegible] refrigeratione apte-
runtur ut est aqua frigida mittantur
lavantur et aliquando in aqua in-
fundantur. Quia tunc calori corporis re-
pugnat calor temporis. Et ideo enim [illegible]
[illegible] quod calorem stomachi et corporis refrigerant.

quanto minus quam tocius corporis. Unde oportet
aqua frigidissima seu nive refrigerando
fructus ipsos. Humectacio autem omni tempore
bona est in eis et siccorum sit naturalis
sed tamen consideranti convenit tempus et con
suetudinem cuiuslibet hominis ut
sciens consuetum vel consueta sit nix nive
vel aqua frigida in aqua, cum enim non fuit
nisi consuetudini multum est fugien
da et si in corporibus inventum non apparet
tamen nocumentum nivis paulatim se ad
unat. Licet et ipsi non senciant iuven
tes autem a iuventute et subeuntes
senectutem multos et diversos morbos
incidunt qui incurabiles sunt et in
iuncturis dicti articuli et nervis. Et ex
cum semper nimia peccat debilia vel
multum sensibilia

Herbe generaliter in duo dividuntur
aut in silvestres in altis locis
nascentes et siccis aut domesticas
in ortis vel locis aquosis et humidis.
Domesticarum nutrimenta meliora et
cicius digestibilia facilius penetrant
venas, sed tamen nimis ad assimilandum
tardiora quia cito nimis assimi
landa. Quoniam vel herbe debent si siccitate
ut facile coagulentur. Silvestres adeo que
domesticarum sicciores sunt. Propterea ad
digerendum duriores et ad penetrandum venas

tardiores tamen si bene digerantur cito
nimis assimilantur et siccitati ad coagulandum
vicinantur. In VI. silvestres herbe nutri
mento sunt male ex acuitate et sicci
fortitudine. Propterea herbe et talia que
in siccis sunt locis et calidis nutrimenta
ad digerendum et durum ad ve
nas penetrandum sed tamen cum siccitate
vicina sunt membrorum assimilatione.
Humidis in locis et terra grossa et mora
cia ad digerendum et ad penetrandum venas
sunt faciliora sed tamen cum humiditas ad
assimilandum nimis sunt dura. Et
sanguis quem generant utraque sibi
et aquosus est et cito a membris dissol
vitur. Unde eorum nutrimenta sunt prava
et illaudabilia et utraque silvestria et
domestica inflationes et rugitus
sunt ipsa maxime sumentibus et diu mo
rentur. In VI. de nutrimento herbarum
pauca in corpus mittunt nutrimenta lau
dabiles non in bono generando sanguine
lactuce sunt. Lactuce vero bonum generant
sanguinem sanguinem vero generant mini
mum nimis. Secundo autem loco a lactucis sunt
molachie et eo amplius blete portu
lace herbe acetose. Unde G. quod ille dure
sunt et emollescunt ex coctione faciles
sunt ad digerendum. Ille vero cum coquuntur
sunt dure et ad digerendum tarde sunt

porri

q: sicut corrigit sic in p[re]sentem evidenter
Adhuc alii dividunt herbe. Quedam .n. q[ue]
tota sua sup[er] terram (extra) eminens, eadem m[od]o
ducentes bona .i. frondes et ramos sic
lactuce scariole. caulium et similium.
harum radices n[on] in terra fixe sunt forti
ter. Quedam et quarum tota sua bona
sunt in tota nutrimenta sua in radici
bus sunt sub terra. sic baucie. radices
colcacie. rapolorum. et similium. Causa
q: n[on] solos ramos et frondes nutrire
studuit. q[uo]s confortant ut bonum nutrimen
tum faciant. Radices u[ero] ad superfluita
tes faciendas in quibus rami sunt ma
iores et longiores et fructus multi.
et alii in solis radicibus nutriendis
laborat u[ero]; quas confortat ad meliora
et maiora cibaria summida frondibus
et ramis mittit superflua. sic in animalibus
ag[itur] u[ero] q[uod] superfluitates ciborum expellit
ad exteriora et quasi superflua generat. sic cor
nua lanas. pilos. pennas in avibus
in piscibus scamas et alia. quorum et nu
trimenta piscium squamas habentium
meliora et laudabiliora. squamas non
habentibus sunt. superflua .n. ad squamas ex
pellit u[ero]. et ita cibos de ipsis mundificat
Ideo herbe n[on] in omni durant t[em]p[o]re q[uo]d sunt
magne. Rami u[ero] et frondes earum
tum crescunt. cum de terra arbores crescunt

atq[ue] frondescunt. Omnes q[ue] herbe
quarum radices sunt nutribiles. sper
mata n[on] habent nutritiva. q[ue] u[ero] spermata
nutriunt. Radices u[ero] nutritive sunt
sic G. n[on] inquit radices omnium come
duntur herbarum. Sicut n[on] universe
frondes comeduntur omnium radicum.
Similiter multi sciunt. vehementius omnes
inquit herbe quarum radices comeduntur
spermata habent nutrimenti nulli. Quarum
sperma manducatur radices n[on] similiter.
Cum singulas herbas. gustu et odoratu
oportet experiri. quatinus que plures earum
efficacem et bonas amas scrutaremus lau
dabilia esse intelligamus. sic diximus
acuta sanguinem flaticum liberare
et aquosum facere. colicam vero desiccare
ut multum faciant et humores in renibus
et vesica putrefaciunt, ut lapides faci
ant. Cum sapore sunt illaudabilia
humores .n. flaticos et crudos generant
stomachum emolliunt. abhominationem faciunt
Viscosa intelligunt grossa et addigen
dum dura. Quod cum fiat; omnia acuta her
barum nascentia constat esse illaudabilia
et radices earum peiores sunt. Radices
enim omnium nascentium calidiores (calidiores)
et siccitores addigendum et fructibus
suis sunt duriores. Quedam vero a diu ne
ca acuta in puritate et magnitu

quedam herbe sunt que habent virtutem in eis nutrit extra ut aues l lactuce q[ue]dam ut rape

q[uo]d pisces h[abe]ntes squamas sunt meliores aliis

semina l folia

Dicit q[uod] o[mn]ia sunt q[uo]d herba da gustu l odorari

l o[mn]ia h[er]ba acutu[m] saporem sunt illaudabilia radices enim calidiores sunt

ponit triplicem gradum acutorum saporum h[er]barum

corruptionis sue; secundum magnitudinem vel parvitatem in mollitiem et duritiem. quia quedam adhuc sunt in augmento. quedam vero iam augmentata; sed tamen adhuc tenera. quedam vero iam desiccari et duritiem incipiunt. Que autem adhuc augmentantur, virtutis sunt debilioris cum aqua decoquuntur melius. Propterea non sicut cetera acuta naturaliter sunt subtiliativa. tamen adhuc frondes sunt multo meliores frondibus omnium nascentium naturaliter omnibus radicibus suis; nam sunt acute et sicce. Que vero in augmento sunt perfecta. sed tamen adhuc tenera; humiditas sue potius minorata est; virtute sunt fortiora et in subtiliatione mutata; calefaciunt et desiccant; unde non conveniunt ea accipere nisi in maiore necessitate medicina cogente ad incidendos grossos humores in corpore; sumantur autem elixa; cum aceto et aqua mixta ut sua mitigetur acuitas et color. Quando desiccata induruerint; acuitatis et medicine remotione ad calefactionem scilicet et ad incensionem et [illegible] separationem devenient. non vero radices. sed frondes sunt tollende. Nascentia in campis humiditate [illegible] significat. Propterea eorum frondes sunt peiores. quia humiditas naturalis frondibus [illegible]. Et sic statim emolliunt et abhominationes faciunt. humores flaticos gignunt. Est quoque necesse ingeniandi

in eorum natura. ut bulbi capitis et capparis et in capparis aceto ob somnum [illegible] et forti in[illegible] vel commixtione ciminum desiccati ad mixto carui et similibus. quorum abhominatio et fastidium auferetur. Et nascentia alia duobus modis sunt differentia. aut in terra siccissima et inaquosa sicut tartufa. [illegible] vel cherme et similia. Que in terra sicca et inaquosa nascuntur meliora et laudabiliora sunt ceteris in terra humida nascentibus; propterea cherme meliora sunt et a corruptione remotiora quam fungi. quia in terra sicca nata sunt et pluviali aqua nutrita. fungi vero in terra molli nascuntur et aqua quieta putrida nutriuntur. unde Galenus. omnia inquit nascentia in campis vel aquis [illegible] et [illegible] mordentia. Inde scilicet ratio quod campestria naturaliter sunt peiora. Inde sunt fungi peiores; propter terre malignitatem et corruptionem humorum quibus nutriuntur. sunt quoque pessimi. maxime iuxta olivam sunt nati. ut parte nocibiliores. quia oliva grossitiem et viscositatem et acuitatem dat eis. et ad [illegible] tarditatem. quando cum ab oliva mutentur et ex sua parte mali sunt. quanto peiores sunt dicendi. Propterea sunt cum acutorum medicorum cito interficientes.

Animalia tribus modis dividuntur

Item unicuique elementorum tres situaciones habent: unam superiorem quam volatilia et levia, et aliam inferiorem que magis gravia sunt, mediam que habent adinvicem que gravantur. In superiori volatilia sunt, in inferiori reptilia, que in media animalia ambulabilia.

sunt enim alia terrestria vel aerea vel
aquatica. Nulli enim philosophi dubitant
quin quatuor elementa omnium animalium arborum et herba-
rum sint corpora. Quorum duo sunt le-
via et sursum movencia, scilicet ignis et
aer; et duo gravia, scilicet deorsum descenden-
cia, scilicet terra et aqua. Unumquodque vero horum duorum [elementorum]
extrema habet: unum superficialem sive inferius
et unum inter hec medium habet. Superiora duo-
rum vero extrema levium subtiliora et leviora,
digniora et motu velociora sunt sur-
sum; inferiora vero minus subtilia et grossa-
cte ad motum sursum tarda. Media
vero horum ab utroque extremorum qualitates
sortiuntur. Superiora vero duorum gravium
et si leviora sunt ad complementum tamen mo-
tus sui naturalis tardiora sunt. Subtilitas
enim sua atque levitas [prohibent] prohibent ea ne
velocius descendant. Unde et dicuntur gra-
via: quia ad movendum tarda. Inferiora
vero extrema et grossiora sunt et graviora
tamen ad complementum sui motus talia sunt
velociora, quia gravitas cogit cito
ea descendere. Et ideo dicuntur digniora su-
perioribus superficiebus extremis, quia velocius
motum suum complent naturalem. Horum me-
dia ab utraque extremitate sua accipi-
unt sibi competencia. Cum ergo elementa
commisceantur et digniora in dignior-
ibus considerantur gravia quam levibus, cali-
da vero humida siccis, creantur in quantum
creanda sunt et ducantur ducanda
secundum qualitates commixtorum in separati-
tates eorum et multiplicitatem seu pauci-
tatem partium. Ubi gravia que componuntur
ex his cum gravia dominantur duo elementa,
sunt immobilia, que in terra sunt stabilia
sicut arbores et herbe. Que vero ex his
cum principantur ambo levia, sunt
mobilia et motu localia, sicut
animalia a loco in locum mobilia.
Quando autem extremitates cum equalitate videlicet
elementa dominantur, scilicet gravia et levia, sunt
commixta animalia ad movendum dura, sicut
testudines et similia. Unde in testudine
quedam sensibilia, quedam insensibi-
lia. Sed animalia autem adinvicem sunt diver-
sa in gravitate et levitate et loca
unicuique destinata superioribus et inferio-
ribus extremitatibus levium sive gravium
elementorum congrua. Que enim animalium
sunt de his cum dominantur superiora levium
extrema, leviora sunt et subtiliora,
volancia et aerem inhabitancia. Que
vero de his cum dominantur inferiora eorundem
levium extrema, debiliora sunt mobilia
et sunt reptilia. Que vero de his cum levium
vero insunt media, ab eo mediocriter
movencia et sunt animalia ambula-
bilia. Que vero sunt de his cum superiora

Nota quod in arboribus et herbis elementa gravia dominantur

Nota quod in testudine omnia elementa dominantur equaliter

Nota quod in volatilibus superiora extrema levium elementorum dominantur

Nota quod in reptilibus inferiora levium elementorum dominantur

Nota quod in ambulabilibus media levium dominantur

[illegible marginal note]

principantur gravium extrema
et levium inferiora; inhabitant aquas
et flumina. Et sunt natatilia quibus
dominatur aqua. Quorum vero animalium complexionibus
quibus nascentibus seu animalibus sunt
vicinantes, de eis se nutriunt atque
regunt. Quae vero nascentia seu animalia
quorum animalium complexionibus sunt contra-
ria, sunt eis inimica nocitiva vel inefficacia.
Respondendum a sophistis nobis obicientibus:
quoniam inquiunt animalium complexiones
nascentibus (animalibus) sunt similes et animalia sic
dicitis de nullo fiant cum levia elementa
dominantur, nascentia vero de nullo cum dominantur
gravia. Vero de suis eos confitentes
quibus: cum enim nos dixisse dixitis levia
vel gravia dominari, non negasti quin alia
quaedam non dominantium horum in eis sint. De-
inde nullum unum fuit alia; a quibus elementa
[?] aliena; unde eis [?] quibus
dominantur terrestria et quoniam forent
humida quibus principatur aqua, et quoniam
virtute haerent continentiam firmam et
siccam terrae assimilantes; et repulsi-
vam frigidam et humidam aquae repletam
naturam. Cum quaedam dominari diximus, non tamen
cetera omnino in eis negamus esse. Non quod
dubium quin in istis animalibus quod
unius terrae nascentium assimilatur, quod et
eis noceat et repugnet. Forte quidem

animalia seu nascentia hominum
sunt nutrimenta, quaedam mortifera, quaedam
non nocitiva. Unde antiqui concordaverunt
quod animalia generaliter in duo dividuntur:
aut non corporum humanorum sunt nutri-
tiva aut non nutritiva. Non nutriti-
va vel contraria et repugnantia est calore ni-
mio sicut tyri, serpentes, vel frig-
ore magno, sicut araneae, scorpio-
nes et similia. Aut naturae humanae non similia
sed non repugnantia sicut herbae vel
pes leporis et talia. Quorum nutri-
menta sunt pessima, sed tamen non mor-
tifera. Hoc testatur gravitas odoris
suae carnis et inanitas fetoris. Sunt [?]
quorum animalium carnes sunt graves
vel fetentes humanis complexionibus sive de-
struentes vel occidentes; quorum non similes
naturae humanis sunt innoxiae. Carnes
quaedam humanam nutriunt naturam et
complexioni suae sunt vicinae, sicut porcinae,
agninae, columbinae; quaedam sunt morti-
ferae sicut supradictae; quaedam sunt me-
dicina refrigerantes vel calefacientes
vel [?] sicut hericinae, leporinae
et similia. Nutrientes in duo di-
viduntur: vel enim silvaticae vel domesticae.
Silvaticae calidiores sunt et sicciores,
sed tamen utraeque habent proprietates quasdam lau-
dabiles, quasdam vero non; una ex calore

aeris inhabitati et conditione siccita-
tis sue complexionis; desiccatur et calefit
subtiliatur sanguis et alleviatur secunda;
ex paupertate libere et aliquando parum comedit
et bibit. unde fit eis pinguedo parva
et superfluis humoribus minuitur. tertia
ex nutrimenti sui siccitate fit diversitas
carnis. et aufertur grossitudo odoris. Tertia
autem h(oc); dominia sue carnis permane-
ant ne post alienationem caro accepto pu-
trescat. Quarta; ex multitudine
sui motus et laboris. unde corpus rarifi-
catur et plurima sua humiditas dissol-
vitur. fit igitur caro sicca et dura et ad
penetrandum venas tarda. unde nutri-
menta sua partim sunt bona id est laudabi-
lia partim non id est illaudabilia. lauda-
bilia duobus modis sunt; unde quia si-
bi tenere et cito digeruntur; generant
nutrimenta mundificata a malis
humoribus que cito membris assimilantur
et tarde a membris dissolvuntur
Mundificantur malis humoribus propter
parvitatem pinguedinis sue. quia la-
boris et motus; dissolute sunt superflui-
tates sue. velociter membris assimilantur
et tarde a membris dissolvuntur. propter
paucitatem humiditatis et duritiem carnis.
Secundum ypo. Quecumque animalium et na-
scentium in calidis et siccis locis nascuntur

calidiora et sicciora sunt. et ad assi-
milandum membris velociora. sed ad di-
gerendum et ad penetrandum corpus dura. unde
sunt illaudabilia. quia caro dura et
sicca; nutrimenta facit sicca. unde minus
sunt saporita quam domestica. Sed omnia
silvatica animalia non saporita nec nu-
tribilia sunt; sicut domestica. preter
capreolos qui cum sint silvatici, sunt
saporiores et laudabiliores et nutri-
biliores. ex nimio enim motu et
labore; sanguis subtiliatur. corpus in-
rarificatur. pori aperiuntur. humores
qui sunt gravitatis causa et odoris;
dissolvuntur. et saporositatem consequuntur quam
non invenies in domesticis. Item
ypo. Caro caprina illaudabilis est.
nec nutrimento nec digestioni habilis; maxime
si masculinum animal sit. sanguis non
quod generatur; calidior et siccior est propter nutrimen-
to non conveniens calidum. vel lactentes sunt sive
silvatici. quia in castrato acumen
minuitur. caro humectatur et atte-
nuatur. capreoli etiam efficiuntur lactentes
id est quam non ablactantur; calorem et
naturalem humiditatem laudabilem nati
adeo ut sua siccitas temperetur et sapo-
ritas adquiratur. unde et bene digeruntur
et generant calidum et siccum complexionis sil-
vatici; ex nimio labore et depulsio

a lacte removentur

id est adquirit

motu· ꝛ aeris sui subtilitate· san
guis suus sbtiliat᷑· corꝑ suum atte
nuat᷑· pori aperiuntur· ꝛ hūoꝝ
superfluitate ex quib; grauitas oritur
mundificat᷑ ꝓp̄· hac proprietatē
lꝫ capolucrū uitas a ceteris alib;

Domestica aūt alia capriolis
dora ꝛ nutrbiliora· sūt silua
ticis exceptis capꝛ· ꝗ minoris sūt
caloris maioris hūitatis siluati
cis; ꝛ nō laudabiliora· cū· iiij· heāt
ꝓpetates· Vna; qꝛ ꝑ defēnes sui ac
ris inhitati· et multitudine sue hū
cū iūs a calore sol· ea opꝑientis sub
arborib; sū in casis; Calor eoꝝ mi
nuit᷑· ꝛ hūitas augmētat᷑· vñ inc
cositatis ꝛ grossicies carnis; Scō
ficit᷑· ꝛ ad actōne ñ in sto͞i ꝛ ꝑꝑ di
gōne inouat᷑· Scdam qꝛ ex nimia
quiete pori sui claudunt᷑· ñ; ꝗta
hūitas sua dissoluit᷑· vñ ꝛ calor
mollescit ꝛ attenuat᷑; sicq; nutri
mētis eoꝝ; facile uene penetrātur
Tertia; qꝛ cū nimi͡ꝗ comedant
atq; bibant· pinguedines crescūt
ꝛ multiplicant᷑· ꝛ sic superfluitates
hūoꝝ augmētant᷑· Quarta; ꝓpt
hūitatē cibarioꝝ ꝛ aquositatem
eoꝝ carnes emollescunt· Testat᷑
sꝫ qd̄ ociloꝝ carnes; paulo ꝑ putre

fiunt· Que ꝓpetates ꝑti lauda
bilia; ꝑti faciunt illaudabilia· laudabilia;
qꝛ digesta in sto͞ et cōpꝑ et
multū nutriunt; saporita fiunt
faciles uenas ꝛ totū corꝑ penetrāt
Illaudabilia; qꝛ ex multitudine
hūitatis ꝛ uiscositatis sue; super
fluo hūs generant in sto͞ ꝛ cōpꝑ ꝛ ad
digerend᷑ dura· ꝛ mēbris assimilād᷑
tarda· ꝛ in dissoluendo facilia mē
bris tarde assimulant᷑; ex nimia
hūitate sua· Omnia· n· viuda· ad co
agulandū dura· ꝛ indurand᷑· qꝛ ꝗ
inde siccando diu laborat; facile a
mēbris dissoluunt᷑; qꝛ moll' ꝛ tenu
tatis· Vñ antiqui domestica alia
actiutali· dicunt᷑ ꝑtinē ad pauca
nutrīnta· siluatica; actiutali· ad
multa· Domestica· enī ꝛ si mltū
nutriunt ꝑlr; qꝛ cito a mēbris dis
soluunt᷑; mēbra cito inaniūt᷑· et
aliis cib; ad explenē alr; ꝛ sic parū
nutrimētū in adquirit᷑· Siluatica
ū ꝛ si parū nutriunt ꝑlr· qꝛ dura et
a mēbris ad dissoluēndū tarda·
sufficiunt tū mēbris ut ñ paupe
rent᷑ in aliis cib adquirendis· ꝛ
io antiqui mltū nutrīta dixerūt·
Siluatica ꝗ· alia bona; ad ꝯfor
tand᷑ mēbra· Domestica ū ad sanī

custodiendam vel regendam. Que
ex his demonstranda sunt quecumque in humidis
locis et aquosis pascuntur aliqua
in montanis atque siccis quedam in domibus
nutriuntur et incrassantur. In humidis et
aquosis pasta omnia habent superfluitatem
et multum nutriunt in stomacho et epate
velocius digeruntur et cito dissolvuntur.
In montanis et siccis locis pasta sunt
mediocria in omnibus supradictis inter silvatica
et domestica. Sed carnes eorum ceteris
laudabiliores et convenientiores
sunt et perfectiores in custodienda et
regenda sanitate et in confortatione
et in membrorum assimilatione. Que
in domibus nutriuntur et incrassantur
carnes habent viscosiores et graviores
propter multas comestiones et sui cibi
corruptionem et quietem. Unde diximus
dum tamen bene digerantur multum nutriunt et
membra confortant et ad dissolvendum
de membris indurantur propter grossitudinem
suam et viscositatem. Unde Ypocras non solum
est quorundam animalium scire sufficit et
quantitates nutrimenti et qualitates
digestionis in quibuslibet sunt speciebus, verum
etiam investigemus loca et pascua et
aere huiusmodi vestiuntur aut sicco et quantitate
motus sui atque quietis de omnibus his
animalibus et eorum qualitatibus et quia quedam

mortifera quedam nutritiva sunt et eadem
deinde est. Quare autem aliud nutrimenta bona
aut mala indigestione velociora vel
tardiora diximus.

Diversitas nutrimenti aliud locum vel
animalis velocius vel tardius digeri
dicimus sex modis. Primus ex sexu. Secundus
ex etate. Tercius ex natura eorum
suorum pastuorum. Quartus ex crassitudine
seu macie. Quintus ex anni temporibus.
Sextus in quolibet horum comedatur. Septimus
ex artificio preparandorum. Amplius autem de
singulis horum disputemus. De differentia
maris et femine et neutri vel castrati
dicamus. Nemo dubitaverit phisicorum quin
horum masculus calidior sit et sic-
cior minus viscositatis et humoris et
subtilioris quam femina; nutrimenti femina
grossioris. Sed omnis caro masculina lau-
dabilior est et digestibilior. Non sola cap-
rina caro que in femellis quam in maribus melior
et iuvenior quod sit, quia femina est sicca. Mas-
culina autem omnium aliorum caro est
siccior. In caprina quoque ex causa sicci-
tatis adunatur una, ex sua nimia siccitate ex sui
complexione. Tertia, quia masculina sed caro
sua quasi decrepita alie est humida. Femina vero
quia sicca, humore temperatur sua siccitas
qualitatis cum humiditate sua propria femina et
ideo laudabilior est et ad digerendum melior. Sed tamen

Et sed quod omnis caro masculina laudabilior est carne femine excepta sola caprina

si lactens masculus fuit, non est dicta
illaudabilis propter laudabilem humiditatem
lactis. Femine quoque horum multo meliores
sunt. Si enim laus simpla lactis ma
sculos bonos facit, multo magis fe
minas; et laus lactis et laus felici
tatis bonas facta est. Redarguendi
tum de vaccis a sophis dicentibus quod
femine tribus non meliores sunt
suis maribus; et vacine nisi castratus
sunt sicciores. Vel vaccinam carnem
duriorem in digestione tardiorem et ac
tionem inobedientiorem. Cum quoque femine
omnium animalium sint scilicet habeant et vacce
que femine in grossitie et indigestibili
tate, dupliciter ex causa est male. Mas
culi enim quanto plus nisi calor in omnibus
animalibus in corporali sua specie me
liores sunt digestione; tanto plus mas
culus bos; femina erit levior. Et non
tum nutrimentum; non melior erit. Ex humidi
tas femine nisi siccitatem temperat in
sua specie, non masculus vel lactens;
laudabilior et melior est non lactente
quia humiditas lactis complexionem suam temperat.
Castrata vero alia inter complexiones ma
ris et femine sunt mediocria in specie
tum sua. Propter hoc sive actiones et passiones
feminis sunt vicinantes … et si nascatur
masculus nobilissima tamen membra

que naturalis caloris sunt fundamenta;
amisit et non calor deficit et inde
complexio sua atque actio feminis approximat:
minus calefaciens masculis; et plus feminis
tardi maribus velociter feminis digeritur
sanguis enim quem generant melior est
quam que femine et peior quam mas
culi. non tamen in capite sic dixi. castrata
enim minores masculis sunt nutrimenti
et feminis; meliores bonitatis. Explecti
quoque differentiis marium et feminarum: insuper et
recentiorum redeamus ad primum et in
cipiam a complexione nisi antiquiore.

Animalium quoque triplex est complexio
Aut enim mediocriter in humiditate et sic
citate duplex est. est enim … sic lactencium
caprarum carnium … et calida; sicut agnorum
annualium. Aut est cum siccitas dominatur
que complexio dividitur. vel enim calida sic vetus
pecorina. vel frigida; sicut in iuvenis caprina.
Aut est cum dominatur humiditas que iterum duplex
dividenda est. vel enim calida sic lactentes porco
rina. aut frigida; sic porcina. Concordant
enim antiqui quod nulla alia est laudabilior et
humani corporis nutritiva; porcus scilicet …
Animalium inter humiditatem et siccitatem medio
cria scilicet in velocitate digestionis et in bo
nitati nutrimenti; multum meliora sunt
… maris si iuvencula fuerint nondum
vetula vel lactencia. Capreta enim …

Nota quod carnes vacine castratis sunt sicciores

Nota quod masculus bovis est melior femina

Nota quod testiculi sunt … naturalis fundamenta

Nota quod porcina est … aliis

sunt; et macra et tenuia eis; siccissima
lactentia humida sunt; et ad digerendum
dura, viscosa et flatus generativa. Genera
non est alia sunt siccissima filii, sicut ca-
prina, bovina, scilicet non in vicinitate lac-
tis; laudabilis sunt humiditatis quia sua temperan-
tia siccitatis, quia quietum; sunt siccissima ani-
malia; pessima sunt nutrimenti, non est lacte
sint vel in vicinitate lactis. Secundo caprina
vel bovina lactentia iuvencula vel
cetis; sunt laudabiliora, quia si talia sua
sint sicca et iuvencula; erunt dupli-
citer generativa et multiplicis sanguinis generantia
scilicet siccitate sint alia sicut caprina et bovi-
na; in corruptione erit minor ansic-
citas, non calori iuncta incendit et
velocius desiccat, cito in corruptio-
nem mutanda. Naturaliter humida
carnibus sunt mollia et tenera a stomacho
et intestinis cito descendentia et ideo
multos flatus generantia. Si calidiora sint alia
sicut iuvencula pecorina; frigidioribus
ac porcinis erunt meliora, quia porci-
na ceteris aliis nimis calida sunt et humi-
diora. Unde antiqui dixerunt Galieno assimila-
verunt ea in fortitudine. Secundo tarda
ad digerendum dura et ad penetrandum venas
tarda. Multa non humiditatem necesse est
penetrare calorem ad intimum, sin autem
oportet ut coagulet et ad digerendum vel penetrandum indurescant.

Diversitas nutrimenti ex etate;
est quadruplex, sunt non puerilia
sicut nativitati vicina vel a nativi-
tate remota, tum adolescentia sicut
animalia vel iuvencula vel completa vel
decrepita. Lactentium carnes sunt humidiores
et ideo a stomacho lubriciores ventri solubi-
liores sanguinis flatus et multa super-
fluitatis generantes. Non sicut sunt ovi-
lis bovine et caprine quarum nutrimenta
ceteris sunt laudabiliora, maxime bovi lac
sugentia. Fiunt G. Quia alia lactentia
sunt et bono lacte nutrita; lauda-
bilia faciunt nutrimenta. Mathias
atheniensis edulina et vitulina est
laudabili lacte nutrita; carnes habent
laudabiliores et saporosiores. Univers-
aliter lactentium carnes in saporositate
et digestione sunt meliores. Eduline
tamen omnibus laudabiliores sunt quas
diximus. Unde et sanguis quem generant
subtilior et nutribilior est et omnibus
hominibus convenientior, maxime eva-
dentibus ab egritudine. Vituline non
sic, quia sanguinem generant grossiorem
quia bovis grossiores et duriores sunt
naturaliter. Unde et vituline carnes et
si sint laudabiles non tamen conveniunt
evadentibus egritudines et membra corporis
in quo cibo digerendo deficiant.

Nota quod carnes eduline ... [illegible]

Nota quod carnes non competit ... [illegible]

Si autem naturaliter sunt humidiora;
sunt pessima. quia humiditas sua et etatis
in eodem se colligit. et tunc fiunt grossa et
viscosa. et ad digerendum dura. corru-
ptum nutrimentum facientia. humide autem
complexiones flatuosos humores generant et grossos
calidos. frigidos et corruptos. Unde lac-
tentia porcina et agnina sunt pes-
sima. sed plus porcina, ex sui caloris
parvitate et viscositatis et humidita-
tis dominatione et vitio carenda est.
Mnesitheus atheniensis porcina nul-
lam bonitatem habet ad nutrimenta; maxime
si sint lactentia. Ypocras: lactentia por-
cina dura ad digerendum et grossa post
quam iuvencula. hoc est non alia nisi venas
habent strictissimas. sanguine plurimum
mum. pinguedinem multam. quam lactentibus
illa dominatur. et ideo nimium caveant nisi cum
necessitate cogantur comedentes ea.
si calidas habent complexiones et siccas. vel bene
fortes exercitantes vel laborantes fuerint.
In etate vero adolescentie minus
sunt humiditatis et viscositatis quam lactentia;
quia a vulva matris et lacte sunt remo-
ta. unde sunt digestibiliora minus superflua. et in
tantum temperata ad digerendum velociora ad
dissolvendum a membris dura. Maxime si
alia naturaliter sint humida. sicut pecorina.
porcina. quia nutrimenta sua sunt humida

et sicce sunt temperata. cum sue complexionis
habitum tempore etatis. et ideo non iuvenibus nec
fortibus nec laboriosis et exercitantibus sed
convenientibus. Ypocras in mithilegis convenien-
tiores porcine et pecorine carnes
atque laudabiliores sunt; ex quo a lac-
te separata sunt. conducitque proveniunt
ad nubendum alia. Si autem alia naturaliter
sicca sunt. carne sunt duriora et ad
digerendum tardiora. quia in eis augetur
siccitas. sicut bovina et caprina. in hac
etate sunt illaudabilia. In etate vero
i. iuvencula: siccitas dominatur nimia
sicut carnes duriores sunt grossiores et
ad digerendum tardiores. sed tamen isto ex
tempore bene digesta dant nutrimenta for-
tiora. et multum et a superfluitatibus minus
difficilia a membris tarde dissolvenda
ex puritate sue humiditatis et viscositatis
Sed si alia naturaliter sint humida. bene digeren-
cium sunt nutrimentum. sicut iuvenum exercitantium
sicut carnes porcine et pecorine iuven-
cle. et si humiditatis grosse sint. bene tamen
digeste; laudabiliores sunt in membrorum
confortatione et induratione. plurimum
in regenda sanitate. Si autem alia
naturaliter sint sicca; nutrimenta sua sunt
pessima. ex siccitate duplici sua.
Iuvencula quam caprina et bovina sunt
pessima carne dura et digerendum tarda

Nota quod carnes novellorum porcorum non sunt eligende

Nota quod dicit glosator super istum passum quod [illegible] porcos in [illegible] inveniuntur [illegible] tarde [illegible] ad [illegible]

Nota quod carnes bovine et caprine iuvencule sunt pessime

digesta; grossum generant sanguinem
et melancolicum. In etate uero .i. decrepita
omnia animalia sunt duplici ex
causa pessima. Una; quia calor eorum naturalis extincti-
oni sunt propinqua. Altera quia corticata
nimis; sicciora sunt. ex humiditate sua
uincuntur finienda. Unde ad digerendum
durissima. quia carne sunt neruosa. et
forte uix digesta. Mares si alia
similes sunt sicca. sicut bouina et caprina
que durius pessima sunt. et filii siccitate
et etate sua. Item .6. que aliorum similium sicca
sunt paruorum carnes meliores; et nu-
trimento laudabiliores erunt. Que
uero humidiora sunt. sicut porcina. pecori-
na. quanto perfectiora. tanto meliora. Item
.6. que magis sunt annosa; membris sunt
sicciora. et ad digerendum duriora. quanto
iuniora. tanto sunt membra teneriora
et ad digerendum uelociora. sicut lacten-
cia; erunt flaccida. mares si naturaliter
sunt humida. Item omnia alia uolatilia
ac ambulabilia. dum sunt crescencia
carne sunt laudabiliora; ubi que sunt
iam declinata. media inter hec duo ex-
trema; laudabilia sunt uel illauda-
bilia. secundum extremum ad quod magis
sunt dependencia.

Diuersitates animalium in
nutrimentis sunt; iam dictum

secundum quod pascuntur. oportet etiam
ad memoriam reducamus. Animalium
quedam siluatica. quedam domestica. Siluaticorum
uero sanguis subtilior et acutior est. quia
nimis comedencia. et sunt sicciora ex
nimio motu et calore aeris subia-
cent. Semper enim sole exponuntur. Unde
porre rarificantur. superfluitates humorum
dissoluuntur. et quia parum comedunt
atque bibunt. Sanguis uero domesti-
cis datur est grossior quia dulcior et uiscosior atque
uiscosi mutabilior uel nutribilior uis-
cosior ex puritate aeris et defectione
mouendi. et multitudine come-
dendi et bibendi. Unde porri opilantur
et nutrimenta sua ingrossantur.
Diuidunt etiam quedam .n. maio-
res herbas pascencia sunt. sicut boues
et similia. quedam paruas et minores sicut
pecudes et similia. quedam tamen ramorum
extrema. sicut capre et alia. Pascen-
cia herbas maiores pessima et macil-
lenta ex corruptione sui nutrimenti,
in hyeme sunt usque ad medium ueris
quibus in temporibus materia sunt et bona
sibi non inueniantur pascua. a medio
ueris in antea. cum iam se inueniant
bona pascua et conueniencia sibi
incrassantur augmentantur et sapo-
ritate et nascuntur et laudabilia.

Nota quod omnia animalia in etate decrepita sunt pessima

extinctioni

[illegible] quod carnes bouinas et similes [illegible] usque ad medium ueris

uel tempore subsequenti

uel adquirunt

nutrimentum fecerit. Sunt et omnia
inquit alia. si calor sue complexioni con
petentes. Unde carnes inveniuntur car
ne saporosiora et laudabiliora sunt
in invenientia. hec sunt contraria. Qualis et
minutas herbas pascentia. sunt in bo
nitate carnis laudabilia. ab initio
veris usque ad medium estatis. hibernis
temporibus sibi competentes ubi inveniuntur.
Unde et his temporibus ceteris tenuiora et
laudabilis nutrimentis esse videntur.
Extrema ramorum pascentium ab in
itio estatis usque ad medium hyemis
sunt bona; sunt enim rami arborum tene
riores et humidiores. Specialiter. Quecumque
aliquid in pratis et campis pascuntur car
ne sunt leviora et leviora facilia ad
digerendum; plusquam ea que in domibus nu
triuntur ex frequentia sui exercitii atque
motus et subtilior et siccior aer ab eis
trahitur. Unde superfluitates humorum mi
nuuntur et sic complexiones temperantur.
Que vero pars siccis et minutis pascuntur;
meliora sunt quam que herbis humidis nu
triuntur. que ramos comedunt teneros
et frondes meliora sunt quam que domi
fructibus aluntur. Que autem pars com
petentia et bibentia; multum come
dentibus et bibentibus sunt meliora.
Diversitate aliquid in macilentia

et crassitie; et est triplex. aut crassissi
ma. aut macima. aut mediocra.
Crassissima sunt pessima. quia pingue
dinis superfluitas stomacho et digestioni est no
civa. quia enim cibus innatat et facit eos
inflatos et cito saciantes. cum alteri
cibo admisceatur; sua viscositate
aliis ingrossatur et digestioni nocet. Vigi
incipiens pilos stomachi emollit et vis
cositatem et lubricitatem ei tribuit. unde
contentum deficit. et expulsiva confortatur
et in plurimum lienteria eis generatur. quibus
stomachus humidus. quibus non est calidus; sudatim fe
cata; de colicis generibus. quia calor stomachi
ex pinguedine initius incensivus
fit; sicut certe calor ignis pro pinguedine
accenditur. Ideo; introducere antiqui arti
ficialiter adaptare cum multo sale assa
ri. precipue facti. et carne bonolo ig
ne. ut male humores superflui sint
desiccati et ut accedant temperantie.
Prohibuit autem magni carnes extri
olo; cum allevient ne forte pori clausis
humores malos extra prohibeant. Iterum
muliere ne de crassissimis animalibus in
tola rubea caro comedatur. Caro in
tola. et pinguedine nuda. et si de
crassissimis sit animalibus melior et nutri
bilior est quam que commixta est pinguedini
duabus ex causis. Una quia caro pingue

madrima

i lapade

ut carnes fieret ab rex accomodari

niua et si naturaliter sit crassa
et unctuosa, non tantum tamen de pinguedine
habet crassitie, quia ideo possit mundari
et lubricare mutare quasi ut corrumpere
et adeo subtilis et ad digerendum facilis ut
separata sic et tamen multum habet nutrimenti et
fortitudinis et tam tarde dissolvitur a membris
ut corporibus in lona ut prestet humanis;
Secunda; quia tantum habet unctuose subtilitatis
commixte carni: quo percipit in signum
nutrimentum et calori suum et augmentatio
sui caloris, id est non nutritur nisi ex unctu
ositate sanguinis. Unde et unctuositatem
semper nutrimentum et sudantur calores
naturales. Et ideo prohibuerunt antiqui summos
febricitantes carnibus nutriri, talis unctu
sic quia causa augmentandi febres sit et eas
confortandi. Sicut enim G. sicut oleum et unctu
osa sunt certius alimenta ignibus; sic et
intrinseci calori pinguedo et alia unc
tuosa. Alia vero maxima carne sunt
minora et sanguinis humida, parum humi
da, parum nutrimenti. Sed tamen causa sue parue
viscositatis velociora sub digeri et
venas penetrare; magis quam carnes
crasse et longe sunt remote, a secundo
et intestinorum lubricitate minus calido
rie et longe a digestione in gradu coli
ca. A lubricitate secundi et intestinorum
longe sunt remota duplici de ca-

usa; quia nec lubricitate habent neque viscus
ositate secundi poros emollientes cum
siccitatis sue videntur. Unde antiqui et max
rufus precepit ut carnes maxime nullam
pinguedinem habentes accipiendum elixe- (decocte)
tur in vasello cocte quater ab aqua
fiant humide. Secundum vero sicut experimentis sue
secunda vero quia ex subtilitatis venarum velo
citate; non diu intestinis permanent
ut ea gravent ad expellendum velocit
par calefacere sunt in medio et tarde in
gradu mutantur colica; ex ablatione
sue unctuositatis et pinguedinis quam
in sui colice intensionis. Qualium
et crassitie et macie sunt mediocria
in non actionis et passionis sue sunt
mediocria et quibus carnes pinguiores
animalium et pinguedine nimie valde
cia. Post cunctorum ceterorum carnibus
temperatiora sunt et laudabiliora cum non
tamen pinguedinis habent quod calorem
incendat atque poros secundi lubricet
nec adeo macie ut carne fiant tuosa
et sanguinis paupertima. Et ideo an
tiqui instituerunt non tamen causa adhibendi
vel sua delictet humiditas; nec tamen fo
ris eis prevaleat ut sua delicietur
unctuositas. Exteriora quoque et oleo un
gantur sale et assantur temperamento
ignis quatinus oleo oppilentur et

humor custodiatur. Gal. dic quod fiat in
carne pinguedine nuda. et ex pin-
guissimis alibus ... macrime tamen
carni si soli conveniunt cum sue siccitati
Paulus caro inquit cuiuslibet animalis
in pinguedine temperata melior
est quam pinguissima vel macrima. Nu-
trita cito et digestibilibus melior est
quam que herbis nutritur. Que autem naturaliter sunt
humida masculina quam feminina; me-
liora sunt. et in etate perfecta; quam que in
perfecta sicut naturaliter sicca feminina masculinis
sunt meliora in etate imperfecta;
meliora quam perfecta.

Diversitates alium nutrimentum
diversum ex parte animalium. quia
animalia esse quibus siccitas et calor
dominantur diversum. sicut camelina sunt
et similia. Sunt et quibus calor et
humiditas sic pecorina. sunt frigida et humi-
da sic porcina. sunt frigida et sicca sic bo-
vina et caprina. sunt que temperata sunt
sicut hedulina lactentia et vitu-
lina et annuales agni. Que ergo calida
et sicca sunt illaudabilia in estate
et hyeme competentia. calida et humida
in vere sunt bona. et in autumpno
congrua. frigida et sicca non sunt laudabi-
lia tamen a principio estatis usque ad me-
dium; bona. ads(?) n. aer tam humiditatis

sit quod tempere siccitatem sue complexionis
Que autem frigida et humida a medio estatis
usque in finem sunt optima in hyeme;
et sunt pessima in vere et autumpno
sunt mediocria. que temperata in omni tempore bona.
in estate secundaria. ypp. Caro inquit
porcina in omni in hyeme in autumpno
non est laudanda in estate quam tamen bona.
caprina in estate; bona. pecorina in
vere. bovina in fine veris et in initio
estatis erit laudabilis

Diversitates nutrimenti alium artifi-
cialis sunt tres. aut enim assantur
et suffrigantur. aut cum aqua et sale e-
lixantur: aut in scutellis cum aceto et
muripsio(?). et alias coquinantur. Assa-
ta vel suffrixa in nutriendo sunt
grossiora. et ad digerendum duriora et sic-
ciora. quia humiditatem suam amiserunt
quia sine mediocritate ab igne tacta
sunt. Johannes(?) qui assare carnes
volunt quarum humiditates illaudabiles
sunt sic carnes nimie pinguedinis
et multi caloris. et diu igni apponi-
antur ut sua humiditas illaudabilis finiatur.
Si carnes quarum laudabilis humiditas est
assantur. sit assum mediocriter. sicut
vel pinguedine unde sicut galli-
ne non in forti foco. nec diu set appone-
re. ut non consumant sua laudabilis

humiditate. oportet ergo deforis ungui
et ita poros oppilari, ut sua humiditas
valeat contineri. Ideo ergo caro pinguis
debet comedi non assata cum multo sale
super carbones ignis, ut plurima sua
humiditas queat exsiccari. Si non humiditas
illa remaneat, lubricandi intestina
et intestinis erit causa. Si autem isto calo-
re siccitatem inveniat, et fortis sit
ut contrarium moveatur, et in frigiditatem
colica mutatur. Si autem carnes cum
aqua et sale elixentur, ex aqua tenacitatem
et humectantur, et ex sale digeruntur. Unde
antiqui preceperunt ne caro magis multa
cura comedatur, quia aqua humectat eam
et temperat. Cum ipsa nimis sit nocua et assatura
siccis cocta, inter has duas est media
et si non ex aqua humectatur, ex condimentis
tamen desiccatur. Et ideo in illis non sunt
coquinande carnes nisi que de aliis sunt inter-
cepta et magis mediocribus aut quasi
pinguibus, sicut dixit Dindimus. Iura non
sic collaudabilia sunt, custodiunt humi-
ditatem in vasis coquinate multum
dulcantur, et per condimenta sunt non condita
quod carnes custodiunt in se et bonitate
sua. Quedam vero aliter sua ... Quedam
autem cocta cum aqua et sale solo coqua-
tur cepis et cimino. Quedam cum aceto
oblomogaro, vino et aceto muri[atico]

Quedam autem cum aceto et succo
et malorum dulcium succo aque rose et co-
riandri succo. Quedam cum aceto vini acri-
bus et pomi citrini vel maligranati acce-
tosi. Que cum sale et aqua et oleo et aliis
cibis veniunt, quia humiditas corporis custodiunt.
Que cum aceto et oblomogaro vino et
aceto muriatico, sufficiunt in calore
et siccitate sunt in cene. Media autem
inter has sunt temperata, scilicet que cum aceto et vino et
malorum succo coquuntur, mediocre
sunt et temperate inter calidum et frigidum et humidum
et siccum. Que vero cum vini acrimonia et aceto
pomi citrini seu maligranati frigidiores
et sicciores et stomachi confortatiores sunt. Unde
et colica diarria sunt mitigantes, et quod
ex decoctione continentur in illo tempore. Que
aceto et oblomogaro et vino et acu-
to muriatico calidiores sunt et sicciores
sufficiunt cum acuto muriatico in cene
et ideo oportet ut que carnes vel quas oportet
preparande sint. Hoc autem quedam
animalia diximus esse sicca, quedam humi-
da, quedam frigida, quedam calida. Que vero nimis sicca et
macra cum sale et aqua sunt curanda
aut cum aqua et sale et oleo coquenda cepis
et cimino coquinanda, ut hac arti-
ficio sua temperetur siccitas. Que humida autem
sunt vel sufficienter et cum sale muriatico
condiuntur, ut sua humiditas temperetur vel deleatur.

maxime si pinguia fiant. que cala-
cum aqua acida et aceto commixtum vel
maligranati. vel cum portulace appa-
rentur. Si non accipientes sicca fuerit, cum
aceto et cucurbite succo cucumerum
et citrullorum lactucarum simul calore tem-
peratum. Que fiant cum succo mente a-
pii. rute. oblomogaro et calido in
tripedio et vino. Que temperati sic fuerint,
erunt custodienda aut cum aceto, au-
tem et malorum succo. aque ro. coriandri
recenti vel sicco. paucis cepis. sed cum par-
co pipere. et cimino. aut cum succo
maligranati. acetosis. vel succis malorum et ace-
to. Dande autem sunt carnes de accipi-
entis compositiones si sunt calide. cum aceto
et maligranati succo et similibus; sed acci-
piende si frigide, cum oblomogaro in
vino. ruta. apio. mente. frondibus ci-
ʒʒ. piper lo. Si ventres solubiles sunt
assate et cum decoctis vino condite. sicut
compositiones temperate sunt sic in artificio
de apparendis carnibus exigitur;
erunt carnes dande.

Sufficit nobis disputasse quomodo
carnes artificiate sunt dande
et que est calide et humide. frigide. et sicce sunt
et que medie apparende. et ideo duorum
dividorum aliud non sunt eodem modo apparate
in aliis multis contrariis scilicet in compositione
contrarie seu macie et artificiati sunt.
cum non sint equaliter laudande vel non lau-
dande. aliud enim cum unum sit laudabile;
aliud illaudabile erit; et exemplum obi
gratia. si pecorina assa et caprina elix-
ata comparentur; est ex artificiali laude
sit offendenda. Pecorina enim ex sua hu-
miditate est assare. et caprina ex sua siccitate
elixare; sed si comparentur bovina assata
et porcina elixata; equaliter sunt illau-
dabilia. quia bovina ex nimia sua siccitate
assata sunt mala. porcina vero ex ni-
mia sua humiditate mala sunt elixa. Si-
militer non sunt comparanda assata quidem alii-
um; et elixa aliorum. sed non conferenda
sunt etiam eius generis; et alterius generis
macies. Quod enim hic expetit [v. dicit] exemplo non est.
Conferenda ergo duorum aliud dividorum
est in eadem qualitate sunt contrarie et ma-
cies et in eadem compositione artificiali; meliora
eligi possunt. Ubi ergo si pecorina et
caprina sint conferenda et ambo elixa;
caprina erit meliora. humiditas sive
pinguedinis; temperat siccitatem (?)
sue compositionis et carnem humectat. Si-
militer (?) pecorina laudabilior est assata.
Siccitas caprina melior est elixa. Ali-
ter si comparentur vaccina assata et porcina
elixa; inveniuntur utraque pessima
equaliter quia vaccina ex nimia

[margin: comparatio debet fieri inter res similes]

siccitate sua ad assandum inlauda-
bilis; porcina ex humiditate sua lau-
dabilis est elixa; Item. carnes
alium aliud genus elixationis, alie alie
non sunt comparande sicut non elixe alie alie.
et magis aliorum comparande erunt. Ideo
non si experitur id vel comparatio. Duorum
alium carnes duliorum comparande non est
non sunt eiusdem quantitatis crassitiei et ma-
ciei. et eiusdem qualitatis artificiati.
Ubi si comparentur pecorina et caprina
et utraque crassa et elixa, caprina quam
pecorina erunt meliora quia caprine
ab aqua temperatur siccitas. humiditas non peco-
rine in grossitiem mutatur et uiscositatem
unde fit inlaudabilis. Similiter pecorina
et caprina si comparentur assata, pecorina
erunt meliora quia humiditas sua delectat;
siccitas caprina augetur. Ita quod caprina
facienda [illegible]. si pecorina elixa
et assata comparentur assata elixis me-
liora erunt. Si vero caprina assata et
elixa comparentur elixa meliora inuenientur.

Animalium membra tertio.

Aliud durities primum ex compositione
sua. secundo ex locis. Tertio ex quiete
et motu suo. Compositio est triplex. Alia
dura et neruosa sicut nerui cutis non
ut intestina vel cartilagines et
alia. Alia mollia et tenera sicut pulmo

medulla cerebrum nucha et similia
alia media; sicut musculorum et lacertorum
et carnes tecte pinguedine unde magis
si de aliis sunt in crassitie temperatis. Que
membrorum sicca sunt et neruosa et fortitudo quod durant et siccitas. Unde ad dige-
rendum duriora. sunt laboriosiora et magne
diu et tarde conuertibilia. Cibus non nutri-
tiuus par sanguinis et humoris humiditas; diu
sunt in stomacho et tarde coquuntur. et ideo ad
nutrimentum parum mouentur sicut in macilentis
uicinis; sicut aliis. sicut bouinis et caprinis
si autem de iunioribus plus crasse vel
sunt humide. sicut pecorinis et porcinis.
si uero possint digeri nutrimentum dant nutri-
mentum ad dissoluendum ex membris durior
quam siccitas optionis membrorum illorum. humi-
ditas et crassities temperatur. Que membrorum mollia et
tenera sunt. calor et humor eis dominatur.
humiditas tamen plus quam materia dominatur. Alia
non liquida; sicut pinguedo inter car-
nem admixta. que unctuosa est. Alia
coagulata sicut pinguedo iuxta uiscera ren-
es dorsum et locorum luminosorum et si-
milia. Alia media sicut cerebrum medu-
lla nucha. liquiditate sua, nutri-
mentum subtile et generatum dicitur. Coagula-
ta ex coagulatione et grossitie grossum nu-
trimentum sui demonstrant. Item. pinguedo
est duplex. Alia non mollis et liquida

calore autem ignis dissoluta et inte
grata; que vero olim remanet coa
gulata. alia calore ignis dissoluta;
cito integratur et coagulatur. que in duo
dividuntur. aut enim de aquosis sunt
animalibus. sicut piscibus; aut de terrestribus;
que de aquosis; cito dissoluuntur; nec tamen
cito coagulantur. que de terrestribus; non cito
dissoluuntur. et cito coagulantur. unde aquo
sorum pinguedo est plus quam unctuosi
tas terrestrium. maior est unctuositas
quam pinguedo sua. quod duobus modis
intelligitur. ex sensu et ratione; sensu; quia
cum tangimus pinguedinem terrestrium
animalium; manibus unctuositas sua in
viscatur que olim si saporem unctuosi
tatis sapore multum sentimus. In aquatilibus non
sic. si enim tangantur nulla unctuositas
manibus inviscatur. nec in sapore sic
terrestrium unctuositas sentitur. Soricique
de aquosorum pinguedine plus
conveniunt; quam pinguedine terrestrium
quia terrestria ex nimia unctuositate
sua cito saciant. Ex ratione; quia aquatilia
sunt humida humiditate autem sua in
corpore augmentata. postquam membra in
nutriuntur; quedam superfluitas remanet;
quam membra expellunt ad corporis inte
riora. id est locum ad quem superflua expelluntur;
in quo coadunantur. et coagulantur

et a non sed excoquitur. et de ingrossatis
pinguedo quedam efficitur. de terrestribus;
non sic. quia humiditas ad comparationem aquatilium
minor est. Que cum propria sit membra propri
ma fiunt in nutritionis et non ab eis ex
pellitur humiditas. sed per totam carnem dividitur
in qua calor ipsius eam dissoluit. et unc
tuositatem liquidam facit. Sed omnia
alia naturaliter sunt humidiora pinguiora.
et minus unctuosa. Que autem naturaliter
sicca. unctuosa sunt et pinguia minus
Sed in pectoris augetur pinguedo quia
complexioni sue naturalis humiditas dominatur; unctu
ositas autem in illis est. quia siccitas sue
nature principatur complexioni. Facile autem in
telligitur unctuositatem esse calidiorem et humi
diorem quam pinguedinem. quia calorem
naturalem sic intimum sui carnis calore.
pinguedo frigidior est unctuositate et
siccior. quia carnis est a calore remota
et humore. Si autem pinguedo et unctuositas
insimul sint. parum nutriunt et illau
dabiles; unde non ad cibum. sed ad solum condi
mentum dande sunt. unumquodque horum per
mixtum stomachi est inflativum. Saciunt cito
et corrumpentes quicquid cibus invenit
in stomacho supernatans. Immixta non illi
inviscat et ingrossat. illos et ad
digerendum confert. sicque stomacho immoratur
nec alios cibos stomachus appetit. Cum autem

incipiat cib; ille digi· asperitatē
stō emollit· lubricans g° fit· ⁊ cito
emittit°· Cū ad intestina deuenit;
[cibi] sbtilitas stō ingrossat° ⁊ penetratio
eius pmiscetas ōtinuit°· Vn̄ mēbra
pinguissima ⁊ pessimū accipiūt nu
trimtū· pessimū q̄ oplonē faćt in
grossū ul' sbtile ēēa· ꝑ qualit̄ sui sēc̄
ducit. Si eū grossus ē ⁊ coagulat̄
sic ⁊ub; ⁊ pinguedo renū; ēēa gn̄
grossū. Si unctuosus liquid̄ sicut
carni admixt°; sbtile gn̄at°. Jn̄ tulit
mēbra inquit nō de pinguedīe ul'
unctuositate accipiūt tm̄ nutrimtū;
qn̄tū plenitudine ⁊ caliditate faciūt
Intendit aūt q̄ calitas sua maior
fit; q̄ nutrimta mēbror· ad stom· n·
uenientia inflant; iplent ⁊ cito
satiāt· Cū digi incipiant; citoci
ciunt° ab intestinis sic q̄ uene sn̄
par' accipiunt nutrimtū. Jn̄· 6· Qe
mēbror [crassiora] grossiora sūt; plus satiant
mag° exinanut· Qui crassa; mīn
sūt satiantia tarde exinanientia·
Diuisitas aūt pinguedinis nutri
mtor· ⁊ sue actōnis ē; q̄ pinguedo
calefac ⁊ humectat; h' mult' iñal
⁊ mīn· Diuiditur· v· ex reb;· Vna;
ex aliū gn̄ib;· Scda; ex nā ⁊ oplōe;
Tercia; ex etatib;· Quarta; ex no
nitatib; l' pinguedinis uetustatib;
Quinta; ex artificialib;· Ex gn̄ib;
tpl'· aut· n· masculina· aut femina·
aut neut°. Masculina calior ⁊ sicci
or. ad oplōne femine sui gn̄is femī
nīn calā ⁊ mag° humīda· ad masculi
sui gn̄is oplōne. Castrator mediocr̄
Jn̄· 6· femīne oīm aliū· mīn clida
⁊ humor· Masculina d'ior ē ⁊ siccior
quam castor.

Diuisitas pinguedinis ex natis;
hoc modo ostendat°. q̄ cū oīs pin
guedo assimilat° sui oplōni aīalis
sui gn̄is. Si n̄a ē calior p̄ lucale
fac' siccē· mīn. Si mediocr̄ medio
ē adanget l'agit· Siū· de hu° dēb;
mellī· Si humor mag° humectat cor
pora. siccior desiccat· Vn̄ pingedo
porcina· mag° humectat corpa certis
calefactōne nulla appareñte· pinguedo
leonina; plus calefacit certis ⁊ mīn
humectat humor· n· corp· [porcor] n̄ū· ex certis
aliū ÷ ⁊ cal'or ē cā nālr tpat° sic
ē inert calori n̄ū· inert ē eni;
sic capro ussimū olm· Solū incalo
re ⁊ hū° n· pinguedo porcina hu
da. olma sicca; Vn̄ unctuositas por
cina liquida ē ⁊ fluida· pinguedo
innata forti tenasmo ī intestinis
⁊ nimis moll°. sua· n· sbtilitate

hō qd pingdo calida et hūida

hō qd pinguedo assimilat° aīali ...

hō qd calor porci tpat

hō oliu ē siccū

hō unctuositas q facit pinguedo porci

et liquore poros membrorum penetrat
et mordencium humorum nocumentum mi-
tigat. hec autem habet eadem commutatus in pinguedine
inuenitur anserina. ex natura huius fera
leonina naturaliter ceteris calidior est et siccior

Nota bona que facit pinguedo leonina

propterea est pinguedo dissolutissima
et inflammatissima. dicitque corticis
humorum innatissima adducunt et
diureticum ualet apta. Bouina me-
diocris inter porcinam et leoninam.
Caprina et si minus calida sit quam bouina,

Nota bona que facit pinguedo caprina.

calidior est tamen quam porcina. quia caprina
et si ceteris animalibus sit frigidior, tamen ad
comparationem spetie complexionis calidior est
et siccior. siccitatem suam certam quia post
dissoluitur cito coagulatur. unde uulneribus
in intestinis innatam: si clistere infundatur
quia cito coagulatur et consolidatur. iuuat que
si cum ptisana coquatur. uulnera pulmo-
nis et intestinorum. libera et ei passio-
ne cui opus est solidatione. Pecorina

Nota bona que facit pinguedo porcina

et si porcina et caprina calidior sit, tamen
siccior porcina et caprina humidior erit
et ideo magis in intestino iuuat quod
colon uocatur. passiones malas quam
pinguedo porcina. quia est siccior capr-
ina. non fluida est et tamen manet secundum uul-
nera. pecorina ex medioc(ri)tate humiditatis sue
melior est et si tamen cito quam caprina coagule-
tur naturaliter. Inde Galienus de pinguedinibus

pinguedo inquit leonina calidior est
et siccior canina. Canina siccior boui-
na. Bouina siccior caprina. Caprina
siccior pecorina. Pecorina siccior por-
cina. porcina siluatica calidior et sic-
cior domestica.

Diuersitas pinguedinis animalium
ex etatibus .iiii. modis diuersatur.
Est enim pinguedo pueri lactentis et
et iuuena lactenti. est et alia iuuenis
est et decrepiti. Quia lactentis et aut iuuena
lactenti; temperata erit in calore in humi-
ditate erit multa. iuuenis calidior et mi-
nus humida. decrepiti pinguedo frigidior est et
siccior ceteris. in masculina calidior et siccior
tamen femine iuuenis calidior et sic-
cior est ceteris uetulis

Diuersitas pinguedinis ex noui-
tate et uetustate erit duplex.
Est enim pinguedo recens nuncupatur
ab animali recepta. Est et uetus iam diu de-
mota. Recens minus calida et magis
humida. uetus calidior et minus humida. et

Nota quod pinguedo uetus est calidior noua

quanto uetustior tanto calidior et mi-
nus humida. quia in calore aeris quanto plus
elongatur tanto et magis calor preualet
et humiditas deficit. unde Galienus. pinguedo
uetustissima magis est calida et humida
mixto minus et ideo magis quam recens disso-
luta erit. Et quia propter omnia loquitur pinguedo

sive zuccaris vetustissima humiditatem minorat et calorem maiorat. Testatur hoc vinum mel acetum quod quanto est plus veteratum tanto plus est fortius et acutius.

Viscositas pinguedinis

Dixerunt artifices dupliciter esse aut enim simplex aut composita. Simplex est ex complexione sua et ceteris est consideranda. Composita ex admixtione alia nascitur. Nam unde pinguedo salsa calidior et siccior non salsa quia sal auget calorem pinguedinis.

Medulla ossium saporosior et melior pinguedine et unctuositate quia media inter grossam pinguedinem et subtilem unctuositatem. Et ideo accidit sita inter pinguedinem et unctuositatem media.

Cerebrum et similia.

Est enim calidum et humidum quia ex generibus est pinguedinis et medullarum, tamen accidentaliter est frigidum propter multum aerem frigidum capitis circumdantem et propter propinquitatem pinguedinis et carnis super caput existentem. Unde quidam arbitrati sunt cerebrum esse istius frigidum dicentes illud sicut flegma esse grossum, testantes hoc ex actionibus et passionibus suis. Invenimus enim quod cerebrum aggravat stomachum in digestione durum cibi debilitans appetitum. Unde intellexerunt esse frigidum. Comprobantes hoc ex verbis G. putantes suam intentionem firmare.

Galenus enim dixit: Cum movere vis vomitum da post cibum cerebrum. Unde et non est dandum cum appetitus deficiat aliquorum ex actionibus cuius confirmatur ita cerebrum esse frigidum et motus fundamentum. Unde et frigidum innatum esse et humidum. Dicimus enim calidum cum motus sanguis sepultum sit calefaciens et itidem ... alie quia ipse putant. Quorum intellectus dupliciter fallitur artificiali et naturali. Artificialiter quia cerebrum et similia sunt in stomacho ad digerendum et corrumpens appetitum non ex frigiditate hoc provenit sed facit hoc ex humiditate et viscositate inter pinguedinem et unctuositatem mediocritate. Dicimus autem hoc evenit ex frigiditate cerebri tunc duas accidunt pinguedini quia appetitum corrumpit digestionem confundit sicut autem dixi. Quod autem confirmant ex verbis G. scilicet vomitum promovere da post cibum cerebrum comedere dicentes sibi hoc intellexerint certificabunt intentionem falsam. G. non ex hoc quod faciat frigiditas sed humiditas precedens et viscositas operantur hoc. Iam magis hoc accedunt et attinet quia frigiditas stomachi adiuvat continuat et appetitum confortat. Unde et ad appetitum auget cum nimium minuat. Sic etiam humiditas et viscositas cibo admixta ingrossant eum et inhaerent ... cum digerendis. Dicimus autem calorem habeat cibus

[Marginal notes: "... frigiditas appetitum confortat"; "... quod saturitas appetitum auget vel defendit"]

uel unctuositatem; innatat cibo et
cogit eum ire sursum. Si frigidus aggrauatur
et intus cibus. sicut in aqua et aere
uidemus. aer enim frigiditate aggrauatus itaque
descendit aer; quia calidus leuis fit et as-
cendit sursum. Ex conuenientibus sicut ait
in libro de naturalibus alibi dictis. Cerebr-
um sit fundamentum sensuum et motuum.
sensus autem et motus uirtute caloris fi-
unt; impossibile est esse frigidum. quia frigiditas
humiditatem naturalem claudit et ingrossat
sensum soporat et motui repugnat.
Set si cerebrum frigidum sit, augmentabitur memo-
ria fantasticarum rerum. hominis quod frigiditudine
impossibile est esse. quod monstratur ex hulcis
palam uidetur; cum cerebro dilatatur frigida uel
frigiditudo, durior est memorie turbatio
dilectionis et inordinate uoluntatis. Ex
ubi non ... bene intelligi quod cerebrum et calidum
et humidum temperate sit. Natura tamen studuit
et accidentali feruorem priuare ne superfluitatem
sicut illud intendebat motibus. denudauit
autem superiorem suam partem de pinguedine et car-
ne ut exterior aer subtilis ad cerebrum posset
penetrare. et accidentalem calorem ex nimio
motu refrigerare. sic eciam studuit ex
pulmonis hanelitu per quem grossam
et colericam a se expelli fumositatem et filii
redderetur spiramento ne suffocaretur
calore ... Nuca uero quod medulla

est spondilium, et sicut cerebrum unum et
de substantia cerebri dicitur esse tamen durior et maxime
per caude uicina inferior. Quanto magis
cum a cerebro se mouet, tanto plus indura-
tur. et ideo non nutrit sicut cerebrum et medulle
ossium et pinguedo cum nimium humiditatis
sit et unctuositatis sit tamen bene digeratur
non parum nutrit.

Membra que inter durum et molle
media sunt. sicut lacerti et
caro pinguedine nuda. sunt temperatissima
in .iiii. qualitatibus; et ideo ceteris membris
temperatiora. et ad digerendum uelociora et ad
penetrandum faciliora et ad confortandum
corpus laudabiliora. Que in duo diui-
duntur. Aut enim pura et ad perfecta sicut cor
media et similia. aut quasi caro, sicut
ubera testiculi. guttura. colla et similia.
Que pura caro sunt; sanguinea est substantia
dicuntur; cum sit sanguis coctus et coagula-
tus. lacertis uenis. arteriis nervis subtilibus;
et sensu in oppilensibilibus sit uelatus.
Que quasi sanguinolentiora; ceteris membris
sunt temperatiora. et a uiscositate et glu-
cie remota. Ideo quasi innatant cibo.
non inflant stomachum. nec cito saturant
sicut unctuositas et pinguedo. Des-
cendunt quasi grauitate sua in locum
coctionis sibi. quibus est calor diuinitur
naturalis; sua actio completur in eis. unde per

te eis comedi; plusque saturitas ex
petierit. Secundo; quia non tamen sit unctuositas
ut lubricet et exeat de intestinis,
plusque ueniat penetrare possunt; sed propter
leuitatem suam et facilitatem morantur
in intestinis quousque ex sibi conuenienti
quantum sue non suffecerit. et ideo ueniunt
in proprium sanguinem mutantur. qui ad
sanitatem custodiendam et confortandam membra
utilissimi sunt. Que caro sit, nimis
sanguinolenti erunt. et in carne te
niores. quia ideo secundo accedit sanguis et natura
sua inter carnem et pinguedinem me
diocris. Post; nimis sanguinis quam caro et
maioris unctuositatis sunt et uiscositatis
statis. et plus sanguis quam pinguedo.
et minoris unctuositatis et uiscositatis
tis. et ideo calores sunt inter pinguedinem
et carnem mediocres. Sed tamen magis pinguedini
attinentes. ad comparationem pinguedinis
dinis; subtilior et nutribilior sit grossior
sed et uiscosior; ad comparationem carnis. Vi
dentur autem modo. sunt enim quando natura primum
ad generandam humiditatem uel complectandum acto
ueritatis generatiue sic ubera lactis et tes
ticulos spermatis sunt et alia quedam pa
rum; ut generentur humiditas ad humectandum
membra sibi uicina sicut cor est sub mamillis
et testiculis intestinis uel aliis
locis

D iuersitas membrorum ex motu et
quiete est duplex. aut enim semper
quiescentia sicut uene cor epar et
eorum circumiacentia. aut que mouentia et
hec duplicia. aut enim naturalia aut accidentalia.
Naturalia; pro certo et non pro mouentur sicut arti
cule labiorum pectus pro sicut carnes conti
nue toti corpori. sed quod fit intelli. iam
quedam carnes sunt pro certo que mouentes:
Quedam uero non mouentes. Quedam pro me
diocriter. Semper mouentes; ad digerendum
faciliores saporiores. uenarum sunt pene
trabiliores. Motu enim humores subtiliantur
calor excitatur, caro lenigatur. Itaque qui
excitantes huius sunt fit. Quiescens enim ex
tinguit carnes grauat et ad digerendum
indurat. pro certo mouentes mediocres
inter has sunt mediocres.

D iuersitates membrorum ex loco suo
duobus modis sunt. aut enim secundum
que in superficie sunt exteriora uel interiora
Exterius; duobus modis sunt aut os
sibus uicine sic colli dorsi et colli. aut
non uicine sic umbilicus et cetera exteriora
uentris. Ossibus uicine sunt diui
siones .4. sic pectus circumiacente cetera
membra inter cor et ipsum media. Quedam
sunt inferiora corporis sic que ab ipso usque
ad caudam. quedam inter duo media. Quedam
in dorso parte tenti uicine. alie ultra

39

splen et renes. Que exterius sunt in medio corporis: meliores sunt interioribus. quia ex vicinitate exteriorum corporis quibus fumi et sudor dissolvuntur. attenuantur et capreantur et ad digerendum faciles efficiuntur interiores omnino. Que vero in parte dextra vicine sunt fundamento caloris scilicet epati et felli. sunt leviores et ad digerendum faciliores. De sinistra vero parte econtra. quia splen vicinant. Similiter anteriores posterioribus sunt meliores. ex eo; causis. Una; quia nutriuntur sanguine mundificato in corde. Secunda; pectus et ipsum circumdancia cetera membra in medio sunt meliora vel laudabiliora. Secunda; pectus et voce et flatu semper movetur et ideo caro subtiliatur. mundificatur facile digeritur. Tercia; quia in pectore cor moratur. cor autem fundamentum est caloris naturalis et inde supposita carnibus contingunt. In posterioribus duabus de causis non similiter. Una; quia sanguis eorum nutriuntur in corde non mundificatur. Alia; quia longe a fundamento caloris naturalis. cuius actio et in eis deficit. Ideo enim sunt boni sapores nec leves nec cito digestibiles. Que media. inter hec; sunt mediocria. Set posterioribus que anterioribus vicinoria sunt deteriora. Et sic enim fundamento caloris naturalis sunt vicina. sanguis tamen nutriuntur non in corde sed mundificatur. nec sunt in via caloris naturalis ad cerebrum a corde ascendentis quo mundificarentur et subtiliarentur.

De volatilibus

Universalia ad volatilia pertinencia. meliora faciunt nutrimenta ad digerendum tamen faciliora et subtiliora in membris pariter meliorantia. Que tamen in nutrimenti bonitatibus et malignitatibus quatuor modis diversificantur. Primum ex complexionibus et etatibus. Secundum ex habitationibus et consuetudinibus. Tercium ex crassicie et macie. Quartum ex locorum naturalibus temporibus. Ex complexionibus vero multe deprehenduntur. Alia enim temperata ut galli et galline; Alia; frigidiora temperamento tamen pertinencia. sicut starni pulli et alia. Temperata autem dicuntur quia carnes eorum que naturaliter calide sunt habent quod calor debilis est et subtilis et ad digerendum faciles sunt. Temperata eorum complexio dicitur. Alia calida et sicca excedentia; terminum complexionalem et temperamento longe sunt. sicut passerum et unicornium columbarum et similium. Alia que eis dominatur siccitas sicut turturum columbarum et alia. Alia enim eis dominatur humiditas sicut anatum strucionum pullorum columbinorum et similium. Que in calore deficiunt et tamen temperamento sunt attinencia

sicut sunt in pulli et alia ad digerendum
velociora sunt. facile vertuntur eorum nutrimen-
ta. cito in sanguinem mutabilia. Ma-
xime si in grassitie sint speciata. Si
.n. non sunt grassissima sed cum sint confortati-
va. laudabilem sanguinem generant
societati et optimum congrua. Sed tamen ex sub-
tilitate et dissolutione sunt velociter
non multam virtutem membris prestant. unde
ad regendam sanitatem sunt meliora
quam ad membra confortanda. meliora autem
his genus sunt cum iam cantare inci-
piunt. Maxime masculina quo-
rum tempore calor eorum magis confortatur. ce-
rebrum humores mundificant. Item si comedantur
cocta cum aceto et zuchara sed extinguuntur
intentionem. Item ius eorum si coquitur cum pi-
pere et bletis. aneto et pauco cinnamo-
mo solvit ventrem. Gallinarum quia
similis sicut est pullis. Tertia pullas
quorum pulli venerem incitant. Gallina
aliquantulum stringit. Gallus quoque natura
calidior est quam galline. at quam
pulli; quamdam calliditatem intensivam
caro sua acquirit. unde fit solubi-
lis. maxime si vetus sit et decrepitus.
Ius vero galli veteris et decrepiti et for-
ti sale cocti et cimino. aneto. por-
ri semine. cum oleo olivarum. humores flati-
cos deponit. et colice passioni

prosunt. et dolorem sed de vento-
sitate grossa et inflatione mitigat
doloremque articuli et tudore. Vicitur tamen
quidam quod illud non est in minoribus gal-
lis calidiores sunt illi et caliore sunt
calidiores. Unus est modus duobus est non
calor et calliditas; hoc sunt fortiores
siccior digestionis sunt cum quia carne diuturna
decrepiti est calliditas sit temperata et ca-
lor; mollior. fit cum lubrica solutionis. Item
galli decrepiti calliditas levis non de-
siccativa. caro mollior. unde facilior
descendens fit. et ventrem emollit. Ma-
xime si ficubus siccis nutriantur et lacte
pinguitudine. Item ex gallis aliis et anseribus di-
minutis siccis et pinguis ficubus.
Item capones accipiuntur et velociter digeruntur
et ...untur. Que volatilia calida sunt
et sicca. non sepe accipienda sunt. Sunt
passeres non calefacientes et studiose
vel columbam turbam vel nigrum se ducentes
perdices silvatici et nutrices quorum digestionem
desiccant. ventrem constipant. ideo non
sunt accipiendi. non domi nutriti
et ingrassati sunt. Quorum optimus sicut
sunt. nec calide nimium sunt turtures
pavones. perdices. et omnia paludes
in substantia carne sunt innocua generantia
ad digerendum durum. Unum tamen bene digam;
multum sunt nutritiva; ad dissolvendum

de rubee dura. et id machinandum
est ad mollificandas carnes eorum. Nam
animalium existencia sunt comedenda
si postquam sunt occisa per diem et noctem di-
mittantur ut carnes emolliantur.
Gestatur hoc quod inventum in die carnes
occisas die una estivali dimittas
esse molliores et teneras. Hec tamen car-
nes ad digerendum velociter sunt bone. Deinde
non incerando levi sanguine cum ca-
gulus suis sit mutatus. Sit a calore
naturali elongatus. caloris extinctione per-
cussionibus. quod palam fit. quia carnes
diu si dimittantur putrescunt et
mutantur. Et illud autem hoc ex longo tempore
fiet. ex quo ad operationem necesse est. Propter illam
dabiles sunt carnes iste. si recentes
sint. Maxime si multum carnosis alle-
tur et teneantur. quia licet in rubeis con-
tineatur. tamen tarde ab eis dissolvitur.
et hoc ex recencia fit sanguinis et longi-
quitate putoris et vicinitate calo-
ris sui. Ysaac dicit quod alium sive nascentium
recenciora quam opteat sunt. aut non ma-
turata quando conveniat. Alfidom serva-
ta; sicca teneantur et mollia. eorum
induratur et cruda mansit sicque
velociter digeruntur. Obiecerunt tamen
quidam. G. dixisse carne dura diu
dimittam. emollescere ex calore aeris

et teneatur. Nam tamen de recenti aliquid in-
dixisse. ut si moraretur; quomodo
teneretur. Unde G. dixisse de ali-
bus et sive nascentibus. et dixit carnem
dictam emollescere calore aeris et
per de sive nascentibus attribuit qui
fructuum molles teneque sunt et magis
moventur; indurantur et desiccantur
et fiunt separati. Quidam autem dicunt et sicca
et vicia; teneantur. et mollescentes se-
parantur. Hoc autem constat quod si magis fructus
separatur tamen humidus gustus et ex partem
reducitur. palam quod fit non debent nutri-
carne naturali dura et sicca. Nam inhabi-
tantibus paludes nec tamen autem ysaac dixisse
occisas; ut carnes emollescant et
facile digerantur. Que autem volatilia
sunt humidiora. sicut anates pulli colum-
binorum. strutiones. sunt carne dura
et grossiora et ad nutriendum. ad digeren-
dum duriora. certis strutiones sunt pejo-
res. quia plus sunt fatigantes. unde
solet ille et cuncti sunt dare. hoc omnium
aliud gruibus; teneriora sunt. propter minimum
non motum. anates sunt siccatiores sic-
tonibus. capro siccores. Maxime siccis
bus nutriuntur. Quare tamen alie meliores
sunt. Ysaac. volatilium leviores
carnes quam ab stabulum sunt. et minus
humide. leviores quam et minus humide;

[margin: ut certi multa specie potest esse aliquid vivificari planta est quod ex ipsa esse potest aliquid moderati mollificari]

porcin

porcinum. turturum. sturnorum. humidiores domesticorum anserum. paludes inhabitantium pullorum anatum. columbe. sabtu/ores quam anatum. addigendum faciliores sunt. Quod fit ex paucitate humiditatis et tenuitatis sue carnis. Ex multo tamen suo calore sanguinem incendunt maxime siluatici quia calidiores et minus humidi. Unde facile inductionem conuertuntur et in quartanam collera. Propter quod antiqui eas tradiderunt preparando dari sicut cum aceto. vino acerbo. prunis citrinis. portulaca coriandro et similibus. Iuniores et leniores et subtiliores sunt pulli ut propter minorem humiditatem.

Diuersitates

De uolatilium ex etatibus: quia sicut priores pulli meliores sunt maxime calidiorum humidiorum; maiores meliores maxime frigidorum. Diuersitas ex grossitie et subtilitate est quadruplex. Aut enim subtilissima est in gradu iiii. sicut passeres. Aut in tertio sicut sturni. perdices pulli et similia. Aut enim in secundo sicut turtures coturnices. Aut est in primo sicut pauones grues. Que in iiii, faciliora sunt et leniora et minus nutritiua. Que est in primo, grossiora et duriora sunt et plus nutritiua. Que inter hec mediocria sunt media; sed tamen que in tertio gradu, leniora et subtiliora. quam que in secundo. quia tenuis iiii. medior est et secunde primo. Coturnices non sunt quia [?] secundo gradu. ceteris sunt priores sicut in

[?] coturnices [?] ponit ut auctor

nutrimento nec in digestione laudabiles. Dicit tamen alius quod .G. passeres et pullos assimulauit in nutrimento cum tamen sint sicut negat hoc quia pulli humidiores grossiores et carnosiores sunt. Quod non sit hic, maiores debent esse in nutrimento. Per .G. non monstrasse multitudinem et paucitatem nutrimenti ualentem sed potius actiuitatem. Intendit enim ostendere grossitiem et subtilitatem uelocitatem digestionis et tarditatem. Monstrauit quod facilia et subtilia uolatilia cito a membris dissoluenda. grossa non et tarda ad dissoluendum diu. Quod cum certificauit intelligimus subtilia a membris cito dissoluenda et illa tamen multum nutritiua. aliter non parum erunt nutritiua. Si non cito a membris dissoluuntur, uelocius euacuantur et ad alium appetitum festinant. Unde parum dant nutrimenti; grossa et a membris dissoluta tarde et si parum nutriant illa; multum tamen nutriunt actualiter; quia differt sue dissolutionis a membris; non est alium cito expetit. Et ideo est multum nutribile. Propter quod grues pauones nutribiliores sunt anatibus. Et anates tamen nutribiliores propter sue humiditatis et sanguinis multam quantitatem. Et grues sunt propter humiditatem minorem et sanguinis paucitatem, nutribiliores quia carnes sue [?] sunt. sicut omnium uolatilium. alie. Dicunt tamen alii. quod carnes gruum pauonum aliis assimulari [?] uolatilium,

et grues tamen et pavones grossa sunt
et tarde digestibilia. Generaliter autem omnium vola
tilium subtiliora et ad digerendum faciliora
alas et cervices esse dicunt. Diversitates subtilita
tis membrorum duplices sunt: aut naturales
sicut carnium lacertorum, aut accidentales
sicut carnium ossibus vicinarum. Accidentales
subtilitates sunt accidentales; cum volatilia sunt
et duriores carnes, quod non fit ut assiduum
motum et laborem sustinent pati. Et tamen ex
nimio motu et labore subtiliat carnes
et facit saporosiores et ad digerendum
faciliores. Inde est quod quae carnes grossae
sunt et dure, sed ex nimiis motus
labore tenuantur, et dicuntur lacertorum extremita
tes conficiuntur.

Diversitates nutrimentorum vola
tilium ex macie sunt et crassitie. Quae
volatilium naturaliter sunt humida, laudabi
liora sunt macie quam crassitie, quia macie
es sua multum affert humiditatem et suam temperat
complexionem. Quae naturaliter sicciora, grassa ma
gis sunt meliora, quia grassities siccitatem
temperat magis humectando. Grassities etiam
horum et nutrimenta dulcificantur. Quaedam
Quaedam grassa in hyeme et vere sunt
laudabiliora sicut sturni, stavere et
alia. Quaedam vero in autumpno et

Diversitates (et etate)
nutrimentorum horum ex diversitatibus

membrorum triplices sunt: aut ex complexio
nibus, aut ex motibus, aut ex locis.
Complexiones iam diximus, sicut in nervositate
cutis et intestinorum mollium et strictiorum,
sicut pinguedo et cerebrum. Quae separata
sic lacertorum carnes et pinguedine
nuda. Duriora sunt dura et parvi
nutrimenti. Maxime alia magis sunt
aut naturaliter sicca sicut grassa et humida
humida digesta, multa dant nutrimenta
et ad dissolvendum duriora. Mollia secundum
sic pinguedo cerebrum calida sunt et humida, nu
trimenti de natura humidi, vel parvi nutrimenti
et illaudabilia sic probatur.

Diversitates pinguedinis volatilium
secundum complexiones eorum sunt. Si enim
calidiora, erit calida eorum pinguedo et
a spatiis dissoluta. Quae frigida sunt, fri
gida eorum. Quae sicciora, eorum pin
guedo minus humectat, humidiorum magis
humectat, maxime si de humido sit et calidi;
sed pinguedo anserum est arietum
et intestinorum, etiam in senio, iuniorum quoque
pinguedo humidior, veterum vero siccior, no
vit in te senum minus calida et humidior
longe senibus calidior et minus humidior.

Diversitates membrorum
volatilium sunt multiplices.
Quaedam enim membra semper moventur, sicut
alae, colla et pedes et alia. Quaedam

quieta; sicut ventres. Quedam medi
ocria; sicut interiora ventris et ossibus circumdata.
Mobilia semper teneriora saporosiora et
ad digestionem velociora. hoc tamen semper in diversitate
ale tamen saporosiores volatilium sunt. sicut
gallinarum. secundo ancerum. aliorum et si bone
sint sapores ultime tamen nutrimenti. vicine
spatulis et colli et pedes ex motu suo sa
porosiores et digestibiliores. pectora; et si ca
loris naturalis fundamento sint vicina; caro
tamen sine pinguedine ullius saporitatis;
quia calor naturalis desiccat. plurimam partem sue
unctuositatis et quitur in nutrimentum sui.
Unde puritas et saporitatis et unctuosita
tis. Obiciunt tamen aliqui; quia carnes costa
rum vicine alis. talis tamen non habent; quia calori
naturali vicinantur. Ideo dicimus; costarum car
nes et alarum, fundamenti carnem parvam
habencia. adeo autem sunt concava ut unctuo sitas
ibi colligatur maxima; que non calori naturali capo
ritas unctuositatis; carnes sufficiat fa
cere; Ossa vero pectoris subtiliora et non adeo con
cava. Que unctuositatem non capiunt calori insu
fficientem. Ideo in nutrimentum sui et illius calo
ris; omnem unctuositatem illarum carnium attrahi
t. tamen bonum nutriunt propter vicinitatem caloris
et bonam mundificationem sui. Carnes
natium saporate et unctuose sunt duplici
ex causa; una. ex sui remotione a naturali ca
lore; sua unctuositate non sibi auferente

Cum unctuose sunt. Secunda; quia concava ossa
sunt concava. in pinguedine multa
recipienda sunt propria. Carnes costa
rum saporate. laudabilis nutrimenti et cito
digestibiles sunt. duplici ex causa; una. ex
nimio motu et largitate concavitatis
ossium; multam unctuositatem recipiunt.
alia quia caro lacertosa et subtilius
fibris sunt nimis relaxata. Lacertose autem car
nes et maxime extremitates sunt ceteris car
nibus laudabiliores. propter nimium motum. Ceteris
et si ad comparationem ceterorum ambulabilium nimis
nutrita sunt; tamen laudabilem habent cibum
quia minus humida et magis siccantia. In
6. Que in quit volatilium montes
inhabitant; cerebrum et ceteras carnes lau
dabiliores habent nutrimenti. Castrata vola
tilia ad comparationem ambulantium sunt meliora;
maxime sicut; et lacte nutrita. laudabi
le sanguinem generancia. Incastrata tamen cum
volubilia sint aut stipica. gallus
caponatus plus est laudandus. quia complexio
sua minus. qualibet est temperata. et vero nu
tribilior et conti augmentatio. Iecur carnes
meliores non comeduntur. Est delicata tamen.
et pulverizati. ad dolorem valet stomaci calidi
et sicci vesice confortationem dissurie adiu
vativum carnes eorum diutius sunt ad digestionem
sed digestum bonum nutriunt. Ancerina autem et
gallinacea meliora; Maxime si sicut;

Zusatz: phas. ceterum volatilium sunt meliora ... laudabiliter

a globus dicitur crop... auctor ...

Zusatz: ad quod valet cerebrum ... pulverizati

et lacte nutrita. Efficitur omnium anima-
lium durior est et non laudamus. anserum et galli-
nacearum melius est. Intestina avibus non
comeduntur nisi anserum et gallinarum. Unde G.
Intestina gallinarum et anserum et anati-
cum farina et ficubus et lacte nutritorum quasi
pretium valent. Quod tamen et struthionum
laudant intestina. linguas et rostrum
nullius pars est nutritiva novit. Sanguis
eorum durus est ad digerendum. Sed tamen gallinarum
et gallorum columbarum castratorum est sicut porco-
rum. Unde G. sanguis gallinarum et colum-
barum non minus est laudabilis quam porcorum.

Ova generaliter in .viii.

Oriuntur autem ova de carnis et
spermatis animalibus citius autem eius. aut de cas-
tis; sive maris aut masculos habentibus;
sive non coeuntibus. aut de vetustioribus sive
iunioribus. Sed de carnis laudabiliora
sunt nutrimenti. et item de crassis. maio-
ris et saporosioris. Similiter de coeuntibus;
cum masculis cum calorem naturalem maiorem
habent coeuntia; quam non coeuntia. Similiter
de iunioribus. quia plus in eis caloris habent.
Quorum autem nec masculi spermate sunt me-
diocrem complexionem humanae meritantes;
sed tamen albugines frigidiores ad vitellorum
comparationem sunt in primo gradu. Testatur quod
aque eorum saporatas. et ideo in coctione sunt tardius
frigidiores et indigestibiliores maxime de
vetustioribus volatilibus; aut masculis non coeun-
tibus. Vitella sunt temperata et caloris vici-
niora. et ideo ad digerendum velociora et fa-
ciliora; maxime de iunioribus masculos habentibus;
Sed non confortant nimium ab extrinseco dissol-
venda; et sic hoc toti ovo attineat. quia nil
est et omnium volatilium nutrimenti. Unde Y.
quem sanguini et lacti assimilavit. Quem non
sunt et nutrimentum ambulabilium animalium
Ova inquit. est nil et nutrimentum sunt
volatilium animalium. Necesse est fortissimum est nihil
sunt nutrimenti. Multum; quia totum assimilatur
sanguini confortantur nimium. quia quanto na-
turalis calor minus in eis operatur; tanto plus in
durantur; sic a extraneo calore magis
coquuntur; tanto duriora efficiuntur et tardius
a nimis dissolvuntur et confortant. Quin-
tum modo in nutrimento diversantur. Unde
diversitate sua alia. alio; ex etate. tercio
ex efficacie et materie. iiii ex novitate et
vetustate sua. Quinto ex artificiis
Ex quibus alias: quia sicut libitu sunt animali
temperato. sic perdicis. gallinarum; lauda-
bile est nutrimentum. facile digestivum
et maxime de iunioribus et masculos habentibus;
a nimis tamen facilius dissolvuntur. Unde ad
regimina sanitatis custodienda
meliora; quam ad nimis confortanda. Que
de grossis sunt alibus; ad digerendum du-
riora et nutrimenti minus laudabilis sic sunt

audctis; mali sunt nutrimenti ad
digerendum duri. grauis odoris magis de
a. cum pullulis in corticibus
uetibus. l. de masculis carentibus. sed e contra
dissolutius a rubris meliora sunt ad
confortandum rubra; quam ad sanitatis regi
mina

De pectatibus tripliciter diuiduntur
aut enim de pullis sunt aut de ue
tibus. aut horum mediocribus; leuiora de pul
lis uel iunioribus. grauiora de uetibus;
temperantiora de mediocribus; quia caloris sunt
perfecti. et minoris humiditatis pullis. et meliora
sunt uetanis. et tam ad sanitatis regimina
et rubra confortanda qualitatia. dico et in
illius est de grauius et masculos habentibus;
Gracia enim et alia masculos habencia calo
ris maioris sunt et humiditatis sunt. di... de
uetibus et nomine ouis exeuntibus intelli
gatur. In .6. oua gallinacea; pre ceteris
temperantiora et laudabiliora ceteris sunt
maxime masculos habentia; quam bene nutriunt
iuniora enim meliora quam uetera cuiuslibet
quam maturis uicinis tempore quam uetera.

Ex artificiis
equaliter. aut enim assata aut
elixa. aut frixa. aut in iure cocta.
Assata elixis grossiora et duriora ad
digerendum quia foris ignis naturale corum humiditatem desiccat
non desiccatoria et minus refrigerancia sunt
Assata duobus modis tamen fiunt. aut enim

Et mala matrix ... cum mulier credit
se esse pregnatam ... qui parit emittit
... sanguinis uel carnis illud fit cum
mulier dormit et credit ... ad ...
et mouet ... ad uuluam ... et ...
sperma uiri disponens fit tal... et sic
uidentur ... fieri quam sine semine. gal.

e testis sub corticibus inter calidos cineres ponuntur
aut in testis fringuntur. In testis fricta
cocta peiora. Calor enim testarum consumit
et desiccat naturalem humiditatem et aliam ibi
extrahit. antequam undique excocta sunt;
ad comparationem in calidos cineres positorum; sed
peiora sunt. Que in cineribus laudabilio
ra prioribus; modis fiunt duobus. aut enim
inter cineres ponuntur tota; aut super carbo
nes parti discooperta. Que in cineribus tota; sunt
peiora. quia cum calor foris circum eat; suo
statim extra pluribus super carbones ponita
fumositatem emittunt et nuda sunt. Ex
pa in aqua meliora sunt quam alia. quia aquae
humiditas calori foris. in desiccanda sua
humiditate repugnat et tamen sunt minus
desiccatiua. et caloris refrigeratiua. fiunt
autem duobus modis. aut enim e corticibus elixa
sunt. aut in aqua fringantur. Cum corticibus
peiora sunt. quia fumositati et grossitiei
corticis repugnant. quia qui sepe comedunt;
uentositatem inflatiuam et gra
uitatem patiuntur stomachi et toti uentris.
In aqua fricta. calor aque exterius
penetrat. et grossitiem suam subtiliat
et aufert sibi grauitatem suam quod est
hic laudabiliora ceteris sunt cum mella plus
sunt desiccatiua et minus consolidatiua.
sed e albugine minus desiccant et
magis consolidant. Alia elixa sine assata.

galline tenbut sup oua
et fouent pullos

empica .i. uaricama

Nota quod oua fricta cocta in aqua sunt
meliora

multum coquuntur ut indurentur.
et alia pars toto calefiunt. Indurata
desiccatoria sunt, et a stomacho dure exeun-
cia. venas quoque tarde penetrancia. Licet tamen di-
gerantur dure dissolvuntur. et ideo stomachum gra-
vant et intestina. Pars coagulata mi-
nus sunt desiccativa; cito digestibilia et
venas penetrancia; pectus humectancia.
Pars tamen nimia confortancia. Inter dura et
mollia media; in actionibus et passio-
nibus sunt mediocria. In tercio canone ad ...
dura sunt inlaudabilia et grossa et
prius dant nutrimenta cito cocta et parum;
facile digeruntur et penetrant maxime in
aqua fracta. quia gravitatem odoris in
aqua amittencia sunt. in asperitatem
arteriarum nimborum emolliunt. Unde et innatis-
sima sunt asperitatis gutturis et me-
ri pectoris. mitigancia doloris cata-
ractarum a capite descendencium. vulnera
pulmonis emolliunt et solidant. Sed
et ... nimborum maxime valet stomacho et
intestinorum que incisi inveniantur quando,
ungantur cum oleo. et cum apparatum est ca-
lido. Sed solidativa sunt. Unde quidam
antiqui dixerunt; sorbilia quamvis sint, tamen
valeant; quantum pertinent solum. Unde pars
pectoris calida. non adeo sunt laudabilia quia
in odore gravia. Item tamen quia et pruina;
propter odoris gravitatem fiunt. Frixa pro-

[margin:] Hic quomodo laudat oua sorbilia et dura

[margin:] catarracta et reuma descendens a capite ad hoc valent oua mollia sorbilia

cedit; quia paruissime in stomacho mo-
rancia; in fumositatem et corruptionem
sunt mutabilia; quando ibi calorem inve-
niunt corrigencia. gravitatem stomacho ge-
nerancia. fastidia peiora quam alia quibus
fiunt oua. In ... cocta inter alia et
in aqua fracta sunt mediocria. tamen in
ipsis remanet gravitas odoris et ui-
ta aggravant commixta. In tercio canone. Quae inter
cinerem calefiunt. graviora sunt quam in
aqua elixa. Frixa pessimos generant chi-
mos et fastidia. In aqua elixa lauda-
biliora. maxime medie cocta, quia ex toto
cocta; mutantur in acciditatem naturam.
et ideo non danda non esse digestiva sic oblo-
mogario. oleo. forti immo.

Lac generaliter

Lac conditur est pleumaticum. aut in eius dice-
untur a mamillis exiens. aut aci-
dum iam dictum millum. aut lac et me-
dium. Dulce minus est calidum; quam in me-
dio primi gradus et in medio .. quod minus
caporitas sua et sanguinis caporositatem
vicinitas. et facile in eum mutabilitas
Unde et minus est humidum; quam putre et aflite
longe magis remotum. Sed laudabile et
suum nutrimentum et carnis ... in
...; facile assimilatur. Ex tribus substantiis
est compositum, in virtute et actione diu-
ersa; substancia mollificata. aliam quanta

et oppilativa. Tertia mollitiva et temperativa. Quod autem est aquosum, acutum est et subtiliativum. Caseum spissa sua substantia grossum et oppilativum. Butyrum vero mollitivum et unctuosum. Unde serum cum sua acuta et aquosa incidit grossos humores, subtiliat, lavat viscera, mordet intestina, et movet, adhibitum velociter expellitur. Sed ventris est solutivum. Et aquositas lactis est commendabilis in his quos sanari vis mundificari, maxime si in corpore interius vel exterius fuerint humores putridi et corrupti vel acuti inficientes incisione colere rubee vel sanguinis. Sed valet putrido flatu sicut pustulis cutem excoriantibus. Diversitas actionis sue aquositatis ex diversitatibus animalium nascitur. Dicitur vero ex calidis animalibus sicut camelo in febris cutis et oppilationibus epatis et splenis humoribus grossis medetur et subtiliandis et fortis epatis et venarum perfecte et perfecte valebit. Unde camelinum lactis ydropicorum est iuvativum. Si vero epatis oppilationibus sit epatis et splenis cum multa sit aquositas et acuta quod ex aliis speciebus ribus huic asininum cum similes valet melius de colera rubea incensione et sanguinis. Unde serum caprinum est iuvativum morphee, scabiei, impetiginis, lentiginis, cancri morbis. Si lac quod datum fuerit. Si quis cuiusque fiat, intestina lavat mundificat de putredine pessima et vulnera intestinorum de carne mundificat. In sexto di. vulnera corrupta pessime sunt saniosa, cum sero lava bibendo si sunt sordida sicut in pectore vel stomacho, cum clisteri si sunt in intestinis inferioribus. Quecumque quia lactis maior et aquositas, salubrius est aliorum et minoris est nocumenti, et si sepe accipiatur, quia a grosso sanguine generando removetur. In sexto quorum lac subtile est et aquosum sicut asininum et caballinum non sanguinem generant grossum. Quod vero plus habundat ad caseum sicut vaccinum et pecorinum, sanguinem faciunt grossum. Cum naturaliter plus vaccinum. Caprinum medius est temperatum, sicut est femininum et caprinum, pecorinum generant nutrimentum et temperamentum. Unde antiqui elegerunt serum caprinum. In artificiis tamen diversificatur serum aliud, id est cum oxizacara, aliud cum medullis seminis croci ortolani, aliud cum aqua calida, quod est calior ?, aliud cum ortisencia. Cum oxizacara in subtilitate augmentatur et mundificatione adiuvat quod ad aperiendas oppilationes splenis et epatis et mundificationem cutis a scabie et pustulis de incensione sanguinis iuvat et oculorum cataracta. Quod cum medullis seminis croci ortolani calorem sibi acquirit et acuitatem, adiuvat quod in putrido flatu mundificando valet.

Nota bona quod facit serum

Nota quod lac camelinum est ydropicis

Nota bona quod facit serum

Nota quod serum cum oxizacara valet ad aperiendum splenis epatis et mundificat cutem a pustulis et a scabie

Nota iuvamentum quod facit serum cum medulla croci ortolani

sit perfectu in nutrimento suo et in
immutatione sanguinis et uelox in
assimilatione carnis et ceterorum membrorum
ac accepta sicut quod oportet. i. sto mundi
ficato complexione temperati corporis naturali; tene
re naturale. Ver. n. naturale; in iiii qualita
tatibus est mediocre. G. diffinitum facit
modo uere naturale et non naturale. In libro suo
de complexione dicens. quod si adest lac
accipiat stomacho non mundato. sive corpore
non mundificato vel non temperato vel tempore
non moderato, cito mutatur in fumositatem
colerica que generatur complexione calida vel macie
tositate fuerit. hoc autem sepe vel raro con
tingit. Si. n. complexione stomachi totam mu
tatam inuenit et contra naturam; sepe in
utatur quod si accidentaliter propter cibum vel quibus
occasionibus; fit raro. In. G. lac ea in
naturali sua laudabilis sit. est lenitatis
. i. subtilitatis et digestibilitatis sue; ali
quando semper propter mutatis qualitatibus
stomachi coagulatur et mutatur in fumositatem
et in generatur colerica. Aut aliquando vel semper
in acetositatem et flaticam putredinem
secundum accidentia huius facientia. Cum. n. aceto
sitatis semper est minimum calor. et in
aqua humiditas. fumositatis vero minima
humiditas et maior calor. Unde lac mu
tetur in hec duo contraria; id est in ; ; Com
plexione. sive sua aquosa butirosa substantia

et grossa caseata. Cum sua substantia butyrosa
vel in fumositatem mutatur et generatur colerica
quia butirum naturale est nutrimentum caloris
Grossities vero casei in acetositatem
mutatur et putredinem. Unde non est ac
cipiendum non corpus sit in temperamento
et stomachus expiatus de colericis et flaticis
humoribus. corpus. n. si ab hiis sit mundus
et bene lac digestum; multum dat nutrimentum
laudabilem sanguinem generat. carnem
augmentat. et totum corpus laudabiliter
humectat. exteriora tenerat et pulcra
facit. In ruphus lac bibentes ieiu
nos esse oportet et bibatur calidum cum
exeat ubera; nec ad comedatur quousque
digeratur. et labor et uenni motus
caueatur. Si. n. cum nimio motu. com
minuit defectione. citius antequam digeratur
Si vero forte mutatur in corruptionem
non tamen quiescendum est a deambulatione
sed ambulandum suauius quousque modo
fumantium descendisse sentiatur. Di
gestioni autem illo. De Ali accipiatur et cito et
uno faciat. Sic. n. facienti. colonem
purgat uentris cum aquositate sua
virtute autem aquosa deficiente.
incipit caseata laborare. stringere
colonem et corpus nutriens. augmen
tans quoque carnem. quia sanguinem ama
bilissimum nature generat.

Electum autem lac .iiii. his comprobatur [?]: colore. odore. liquore. saporem.
Colorem albissimum clarum. a citrinitate. rubore. liuiditate. liberum. odorem odoriferum. ab horrore grauitatis alienum. liquorem inter subtile et grossum medium ut si gutta super unguem uel aliud corpus proiciatur, remaneat continua non liquida. inferius lata. superius acuta. saporem acceptabilem. ab amaritudine. salsitate. et acetositate liberum. Omnium autem lac est laudabilissimum. quodcumque est subtilissimum sicut femininum. Secundo non tamen adeo in subtilitate uicinum asininum. grossissimum et plus nutritiuum, uaccinum. dehinc pecorinum. Magis uero calidius pecorinum quam uaccinum plus aquaticum pecorinum. Post hec camelinum. Tertio caballinum. et asininum. Temperatum et in his scilicet mediocrius est femininum. Secundo caprinum. Causa, quia lac omne natiuum et complexione alicuius est, nutritum: Si quidem de grosso animali, grossum erit. Si de subtili subtile. Unde lac uaccinum grossius et nutribilius et unctuosius est. Stomacho quoque confortabilius et firmius. Camelinum subtilius et minus unctuosum. et plus nutritiuum. et magis calefactiuum. et diureticum. quia camelus naturaliter calidissimus. Calor enim unctuositatem totam et extrahit [?]

sanguinis. Et sine unctuositate remanet sanguis. lac autem non est aliud quam sanguis secundo coctus, et decocto sapore lactis [camelini] saltem est acutius. Unde in melli[?]num est humor et subtiliat grossities eorum. Cum uaccinum sit contrarium. Cum enim uacca non tantum calorem habeat. ut unctuositatem detrahat: fit eius lac unctuosissimum et nutribilissimum. Obicietur tamen nobis de lacte porcino. quod inquiunt non similiter est plus unctuositatis lac porcinum habet. cum porci ceteris animalibus sunt frigidiores naturaliter. Sed animalia calida sunt ceteris animalibus naturaliter, lactis uero auferunt actiones unctuositatem, ut cum coctio et digestio sunt completa. Sed si quis dicat adeo est subtile. ut faceres, quia non camelino in actione diuretica et mundificatione similis fuit. Unde subtilitas lactis porcini propter siccitatem et ablationem coctionis. longe est ab actione camelini ex immensitate caloris et fortitudine coctionis. Unde iterum quod porcinum calidius quam uaccinum. uaccinum tamen grossius et unctuosius. Similiter quamuis porcinum sit calidius, calori suo datur nutrimentum magis. Unde plurima unctuositas [nutrimenti] detinetur. et carcerata augmentatur. uaccinum cum non tantum habet calorem, propria dissoluitur unctuositas. Unde in

Nota quod lac cuius gutta super unguem ... (marginal note)

Nota quod lac femininum est laudabilius aliis

Nota quod lac porcinum est magis ... lacte uaccino.

Nota lac complexionem ...

Nota proprietates lactis camelini

Nota quod lac ... coctius

coctiones

lacte remanet, et unctuositas ista caseitatem excipit et magis nutrit quam alia unctuositas. Nutribilior est caseata ut pote calidior et humidior et calori sanguinis vicinior et in mutationem sanguinis facilior. Concordati autem sunt omnes antiqui et ratione testantur nulla re melius nutriri corpus quam quod facile in sanguinem mutatur. Cum de pinguedine nobis obicitur quod inquiunt pinguedo non citius in sanguinem est mutabilior et lacte nutribilior cum sit unctuosior. Unde pinguedo et si unctuosior ceteris nutrientibus sit, non tamen habet aquositatem subtiliatam, liquidam et corpus penetrantem. Unde gravat et tamen abhominatur et cito coagulatur et indurat. Lac non similiter cum aquosum sit, liquidum, penetrativum. Testatur istud quod in butiro et caseo videtur, que cum ab aquositate separentur aggravant et tarde digeruntur. Quando ergo lac bibitur ut cito augmentetur cum ebriis sitibundis ebibatur vaccinum, pecorinum, caprinum. Qui biberit ad restaurationem corporis et refrigerationem caloris, auferatur butirositas sua et cum caseitate sua bibatur aquositas et solum accipiatur vaccinum. Qui autem mundificare vult humores, auferantur

i. butirositas et caseitas

duo illa, et bibatur sola aquositas. Si autem tria sunt, accipiatur camelinum si caret; caprinum. Lac in subtilitate et grossitie dividitur vi modis. Est subtilissimum et paulominus subtilissimum, est et grossissimum et minus grossissimum, et proximum iiii intendit medium. Subtilitas autem lactis duplex attenditur aut in substantia aut in actione. In substantia sicut quod complexioni humane assimilatur naturaliter ut pote femineum. Secundo caprinum quod femineum temperatius et nutribilius ceteris et morantes succurrunt renes et dolori qui diaphragmatis, vulneribus pulmonis, renum et vesice. Maxime si exuggatur a mamilla, melius est enim quam si cum illud aerem tangat et mutato calore naturali se auferat. Subtilitas in actione est cum butirositas et caseitas auferantur et aquositas et acetum augmentantur. Sicut camelinum esse videtur. Unde et minus nutritivum et tamen laxativum. Proficit de corruptione epatis, de siccitate et humiditate. Quod medicorum asserunt quia corruptionem epatis et splenis de calore adiuvet, quod ex subtilitate sua dicunt illud facere et ex aquositate, et cum penitus a caliditate caret et acumine. Lac ergo grossissimum longe

et a temperamento est remotum sicut uac-
cinum. quod minus decoctum et aquosum et
magis butirosum. Et tamen pecorinum magis
sicut dictum est caseatum. Similiter
autem et in grauitate siue odoris. Sed ca-
lac pecorinum grauius est in odore lac-
uaccinum minus decoctum aquosum. et acutum
et magis nutritiuum. ideo conuenit magis
confortat. calorem corporis et ideo refrigerat
Est autem totum ad alia butirositate a-
blata. et ad bibendum datum incendium
colerorum humorum mitigat. calorem naturalem
confortat et corpus. carnes augmentat
diarriam colicam aufert. tenasmo co-
lice intestinorum uesice et matricis
adiuuat. Est autem sic dandum et optimum
ut tantum sextum aque apponatur quantum erit
lactis. et tamdiu coquatur donec aqua aufe-
ratur. et quociens si feceris tanto melius
huic actionibus erit. Si autem aquam non appo-
sueris. lapidem siue ferrum candentem
calefactum totiens imponas donec sua ab-
dematur aquositas. Lac hircorum est me-
dium. quod in eis sublimis erit temperatum.
et ideo femininum omni lacte est magis
temperatum. Si quis coquatur ad medium
et cum zuccaro sit ebibitum. ualet uulneribus
pulmonis uesice et renum. Si autem buti-
rositas abstrahatur et quantum lactis
tantum aque sextum apponatur et lapide et

cum ferro excoquatur. quo ad consump-
tionem aque ueniatur. [valet] in collectis corporibus
et intestinorum uulneribus plurimum aute
contra lubricitatem. Si timeat accipiens uel
ideo coaguletur. coagulatur in grauitate
ideo gignit. subtilitatem intus capita-
lem suffocatio et angustia que graui-
ter quod coagulabitur. uetatum uulneribus sit et
lenius. et frigus calidum gemine accipiat. Lac
uero subtile inter subtillimum est tempera-
tum. sicut asininum. caballinum. quod me-
dium est inter camelinum et caprinum. Sed tamen
caballinum. et asininum differunt. quia ca-
ballinum est calidius et camelino in
tinuius. Asininum temperatius et uencinum
Unde si detur asininum ad bibendum calidum
non adeo coagulatur in corpore ut caprinum.
Si autem mel et parum salis apponatur numquam
coagulabitur. Sed caprino subtilius et fe-
nico in subtilitate non in temperamento
est uicinius. quia caprinum laudabile nutri-
mentum. et feminino in temperamento ui-
cinum. Unde lac lac asininum solubi-
lius est uentris et mollius et nolle
ribus calore et siccitate indura-
tis. mitigat quoque uanctum. ethicum
quidem curat cum [i. vomica calida] cancrenata et est acuta sed
iuuat pectoris renum uesice uulnera.
Caballinum propter uicinitatem ad cameli-
num in subtilitate et acuitate iuuatur

in asellatibus. matricis aperiens. et men-
strua provocandis. Si cum corpus sit ca-
lor et siccitas. cum proprietate sic istud ab
omni lacte remotum. Lac nimi(?) camelli-
nis grossissimum est et spissum. sicut
porcinum. quod vero vaccinum est et capri-
num mediocribus. quod caprinum et fortio-
ris actionis in egritudinibus stringendis
et vulneribus pulmonis. renum vesice et
dissinterie. sed tamen minus nutrit quam vacci-
num et minus stringit ventrem. Item G.
Lac vaccinum fortius est omni lacte, strin-
gendo ventrem. maxime ablata bu-
tirositate et excoctum cum ferro vel lapide
Secundum quod hunc caprinum. porcinum subtile
est et aquosum. quia ex frigiditate sua est in-
coctum. Ideo si sanum medium acceperit
fit purissimum sanum inviamentum(?). si autem
cibum cum succo ordei excoctum. bonum est nu-
trimentum. et corporis humectativum. Alie-
natur lac iiii. modis diversificatur. aut
secundum naturam alis(?). aut sive pascue
aut ex temporibus anni. aut ex novi-
tate et vetustate sui. Ex natura alis
multis modis. vel non ex corpore anima-
li bene carnoso. et quod lac melius est
maxime si ad uberibus novitur emul-
geatur. vel ex animali male complexionis
infirmo quod. et macer. lac peius est. et
illaudabilem sanguinem generabit

et maxime si novum emulctum sit. Ex
pascuis multis diversificatur modis. Alia te-
neris et recentibus pascuntur herbis. Alia
ex siccis et ramorum extremis. Alia
herbis stipticis. Alia laxativis sicut scam-
monea. titimallo cucumeribus silvati-
cis. Que teneris et recentibus herbis aquo-
sum et subtile lac habebunt. et secundum nocivum
[illegible] ex ramorum extremis pastorum
autem est aquosum non solutum et secundum con-
gruum. Item caprinum secundum magis est congruum
quia capre silvaticis herbis pascuntur et ra-
morum extremitatibus. Constat ergo quod
que ramorum extremitatibus stipticis
vel frondibus lac habent secundum confortativum
et stipticis laxativis herbis pasta lacte
suo nocent secundum incedendo(?) sicut illos(?)
et est laxativum. Item quod est lac cuius
non animal quod laudabili cibo sit pastum
nec sit in corruptione secundum innuitur(?)
Item G. lac malum non solum corrumpit
sed et omnes laudabiles chymos confun-
dit. dixit enim se vidisse pueros lactentes
quorum nutrices mortue; succedit alia
pessimum lac habens. quia silvaticis vesceba-
tur herbis. lumeces(?) n. in vere fuit in eadem
civitate. corpus quoque pueri repletum est pustu-
lis vel pessimis. sed non esse G. certificavit
quia quoscumque earum herbas come-
derit reperit stimulatores(?) esse ... Alii

cum capite frontes glandium et alia
stiptica pascunt. et tunc fit lac stiptici con-
fectum et stipticum. Alia laxativa et
acuta; propter lac laxativum et nocivum
est. Ex temporibus anni lac dulcatur
multis modis. quia in uere in initio lac
subtilius est et aque acritatem. In fine
ueris et in initio estatis temperatius
et laudabilius cibus erit. In fine esta
tis et in initio autumpni grossius
et minus aquosum fit. Causa quia in initio
ueris alia sunt vicina parturitioni et
ideo subtilius et aquosius quia aquosi
humores adiuvantur in aliis tempore partus
quando os matricis clauditur. quod cum sit et
vicinius partui. necesse est lac humoribus
huius admisceatur et ideo aquosum est in
hoc tempore nocitivum est. fastidi
um mouens et uomitum stomacho com
mouens asperitatem et lubricans et in
ventrem laxans. Sed post dies xl usque in
fine ueris et in initio estatis humidi
tas illa grossa consumitur et obedi
ens actioni nature separatur. perfecte enim in ma
millis iam digestum et laudabilius et nu
tribilius efficitur. In fine vero estatis et
in initio autumpni calor aeris san
guinitatur et pars sui delectatur humiditatis
scilicet quia humiditas minoratur et ingrossatur
lactis substantia temperata fit non grossi

ad digendum durum et stipticum
Cum hec que lactis in stomacho mora fuerit
coagulatur et pessime infirmita
tes generantur. quia fumo caput ascen
dente fiunt suffocationes et dolo
res capitis. Si autem ad finem deuenit
autumpni iam humiditas sua substantialis
consumitur et ingrossatur. ut ita non liqui
dum efficitur. In hieme lac tunc tamen
est humidius cum pariatur et post par
tum induratur et ingrossatur et quasi
coagulatur. Dicet tamen aliquis. Quare
coagulatum grossius est. et tamen aliis
parturientibus vicinum. Cum autem
dixerimus subtilius esse quia vicinum est partui
Dicimus. coagulatum tamen diu mamillis
immoratur. Dum calor illius confor
tetur intus. et calore aeris extra
omnis humiditas consumitur. Si enim cum
ad mamillas venit vel post diem
unam emulgeatur. liquidius alio lacte
inuenietur. Sed tamen diu mamillis im
moratur. quod ab humiditate sua consump
ta quasi caseus conficiatur. Ex vetu
state et novitate lac dulcatur. Temporis
aut non novi est multum: aut iam di
u. aut medium. Novitatis multum
magis est calidum et temperatum. cum natu
re sanguinis sit vicinum. ad compara
tionem aliorum lactis laudabilior

ut dictum est superius lac colo accidente a sanguine videtur differre cum sit sanguis [illegible] et ideo [illegible] sanguinis. Lac medium [illegible] quod stat [illegible] ab uno individuo ad aliud individuum eiusdem speciei per [illegible] [illegible]

et nutribilior cibus erit maxime
acceptum secundum quod expetitur. Lac
ergo iam diu mulsum. naturam dulcis
lactis egressum. ad frigiditatem accessit
ua et siccitatem. sicut acetum naturale
erit vinum. ad quod cum lac devenerit
ad digerendum expertus sed durius erit quanto
ergo durius frigido. Calor tamen stomachi secundum mate-
rie producit parvum. multum non acceptum
grossum et malum dat nutrimentum.
In renibus et vesica harenam et
lapides generat. Maxime si acetosa
eis mundificatus sit. Non tamen
sicut dulce coagulatur in stomacho. quia
iam due qualitates sibi ablate sunt
scilicet humiditas et calor. Unde aufertur et coa
gulatio. Lac medium inter duo medium tar
dius quam dulce ad digerendum et velocius
quam acetum. Ablata ergo butirositate
eius nutribilius erit alio lacte
et nocivum maxime. Coagula
ta ex sua grossitie ad digerendum
dura et periculosa cibi quam aliud lac
grossiores humores generat cito fasti
dia faciunt. maxime sola sed mixta
vel dulcedine commixta. ad intesti
na enim venientia aggravantur
ex grossitie sua et cogitur expulsi
va ad expellendum velocius ea et inde
fit accidentalis lienterie causa. Que autem

in aqua fiunt caseola meliora
sunt et humidiora. quam per totum in
durata. quod si quis aquaticula vel
iuscellum commedunt non sunt dat
pessimum nutrimentum

Caseus ex tribus vel quibus componitur
prima ex lactea. alia ex coagulo
Tercia ex sale. Lac quoque sicut diximus
ex tribus componitur. caseitate buti
rositate et aquositate. Precedentium
et diuturne caseus medio est eplicata
tem. Aut enim est recens et assatus.
Aut vetus. Par aquositas cum coaguli
virtute sua acuitas et calor vi
siccitatis sibi convertuntur cuius sua humidi
tas fuerit. Sed si non coagulum insepara
biliter calido eius mixtum. recenti
tum insensibile propter multitudinem
sue humiditatis. Aut non est siccus inter
humiditatem recentis et siccitatem veteris
medius. Expleta autem casei diuturne
de singulorum singula oportet respon
dere parte. Recens humores non ma
los generat. cum mediocris inter lac
et caseum siccum sit. retinet non
parum dulcedinis et aquositatis
lactis. Unde est ad digerendum facilior
et ad nutriendum laudabilior et
ventris solubilior. Maxime si
sale caruit multoque et sapor

sibi aufert et dulcedinem. Unde si
quicumque caseus saporitatem habuerit
laudabilior erit. eo cui salsitudo
et acumen dominatur. Salsus enim nimis
est desiccativus et ideo nocens. Caseus
sale est nutribilior et magis humectans
corpus. carnes augmentans et ideo non
nocitivus. non mutetur ideo complexione
ex salsitatibus in siccositatem et in a
cetositatem sed fuerit sicut diximus. Si autem tamen fu
erit salsus ut saporitas lactis non
mutetur est melius (melior) et ideo minus
nocitivus. Sin. Caseus si saporis
fuerit omni malo sapore carens
laudabilior est. Qui autem caseus
tamen habet (talis) sal ut non mutet saporem
melior est non salso. et multo sale
refecto. salem enim non habens in acetosi
tatem mutari supplicabitur. Multum
salsus siccus fit. et mordens stoma
incendens sanguinem. parum salsus huius
subtilis est. in lactis amittens (saporem) neque
facile mutabilis et cito est digestibilis.
Ad hoc caseus recens aliam diversi
tatem habet. per lactis aquositatem. sed non
aquosior nimis est nutritivus et
velocius egrediens. maxime cum melle
comestus. parum aquosus magis est
nutritivus. et maxime si cum melle
sit ad digerendum durus. Vetus autem caseus

est acutus et siccissimus. Unde ad nu
triendum est grossus et corruptibilis. accidens
enim ei de sicco dicitur. quia lactis aquositas
sibi est ablata. acumen autem et siccitas do
minatur ei. Unde et subtilitatem generat
et facit incensionem. Sed superfluitas
corporis non ita non subtiliatur. sicut quibusdam
aliis subtiliantibus. Duobus tamen modis
ei nocet. Unde quia grossities et corrup
tio nutrimenti superfluitatem illam ingrossat
et corrumpit. secundo quia sibi acumen coa
gulum repugnat omnibus aliunde innata
tur. et in nocumentum per ipsa innatia
inducuntur. Unde si in corpore grossos
invenerit humores. in renibus et vesica
lapides parit. Caseus enim lapidum aduna
tivus est grossior humor calidior et in
cendior. Qui duo casei habent istam. Summo
magis quod nocebit. si alia grossitiei apta
tata invenerit. Est quod in terminis case
ure. Nullum enim affert iuvamentum
neque nutriens neque cito digestivus neque sangui
nem bonum generans. neque ventrem humectans.
neque urinam provocans. sed plurimum humidi
tatem desiccans. stringens urinam cito in
censione se mutans et in humores cor
poris convertens est incendens. et reliquis
subtiliantibus generans. Caseus inter vetus
et novum medius multum efficitur
est nutritivus. Multum quod grossities

lactis facit caseum fortiter; quia ca-
lore naturali mouetur velocius. cum
enim magis calor operatur naturalis tanto
plus durescit. Vilicatur tamen a nouitate
et nouitate mediocritate. et cum attinet
mediocritatem. scilicet non iam caseus est plus
durus. Est enim durus et est grossus et
siccus. adeo ut cito in plurimam rodi-
gatur. Est, et propter siccitatem sua spongio-
sus per eius certus est qui facile fugit
sic enim unctuositatis et aliis humidita-
tis consumptiones sigillatur. secundum ma-
lignitate est durus sed tamen iunctus. Simul
tamen enim humiditate se habere testatur. lauda-
bilior caseus est iunctus sed tamen rarus et
grossus et si tamen sit recens. Iam. V. caseus
recens humectat ventrem. vetus stringit
Sagime eleuatur est ita ab aqua extra-
cta; aliter. Sed caseus mollis subtilior est
et ad digerendum facilior videtur. Durus
autem grossus tardius digeritur. Intelli-
gitur ex eructatu. et eructatur paulatim
et cito minuitur. cito digibilis esse et equare
velocius sigt. Qui autem eructatus
dissoluitur grossitiem sigt et tardam
digestionem vero quod caseus naturalis durus est
ad digerendum tardius.

Pisces naturales parum nutriunt; et
cito dissoluuntur et [illegible] sunt san-
guinis. flatui propinquius. subtilis dico,
ad comparationem ambulabilium. Sed
autem ad comparationem dixi; absolute dico sub-
tilis; sed subtile segregatum. dicitur sed cum
subtiliorem grossiorem leviorem duriorem
absolute dicitur. ad quem cumque comparatione
sciat quod respiciat. et ideo ego dixi ad
comparationem ambulabilium, non absolu-
te dico; dixi sectum. Sanguis vero
duo habet extrema; et unum medium.
Est enim grossissimum sicut pix. vel est ille
qui a carne generatur camelina vel cer-
vina. capina. et vetere vaccina. Est et
subtilissimus aquosus; sicut ab herbis et
fructibus generatur. Est et horum medius sicut
qui a perfecto pane. carnibus producitur
starnorum pullorum efficitur. eduliorum quoque
lactentium carnibus. Est et inter singula
extremorum et plus medium. Alterum
medium sicut inter grossissimum
et certum plus medium. Alterum medium
sicut sanguis animalium anni et vituli
lactentis. Item inter subtilissimum
et certum sui medium. Alterum sicut sanguis
quem generant pisces ex equore. et
de claro et de fluido flumine. et
petroso. Hec enim duo genera piscium ex
sanguine generant temperatum. sub-
tilitate tamen pertinent ad abdomen; pro-
pter siccitatem et humiditatem ad ceterorum piscium
comparationem. Pisces enim generaliter dicuntur

multiplicatur. Quidam in dulci aqua ha
bitantes sunt et vocantur fluviales.
Quidam in salsa et dicuntur marini. Quidam
in salsis multotiens ad dulces confluunt
aquas quia delectantur in suavitate sua.
Dulces .n. inhabitantes (aquas) pisces raro se
se commutant ad salsas propter acerbitatem
salsi saporis. Unde non eas intrant, nisi qui labo
ribus maris inclinantur. Fluvium enim
impetus fluminis cogit eos intrare
mare. Discernuntur autem ex odore et
spinis suis. alii marini. alii fluvia
les sunt. Quia marini minus graves
sunt odoris et pauciores habent spinas
et grossiores. De aqua dulci graviores
sunt odoris et plures habent spinas et
subtilissimas et (i. natura) complexione differunt. quia
marini calidiores sunt et minus humidi
et minus viscosi. salsitudo .n. in hu
biditate aque calefacit eos minorem
humiditatem et grossitiem. Unde pinguedo
minoratur sua. Caro eius quia sunt nutrimen
ti. sed tamen laudabilis. dure tamen descendunt
a stomacho et intestinis. Causa saporis sui
est puritas pinguedinis. puritatem
nutrimenti; facilitas facit descensio
nis a membris. Dure descendunt a
stomacho et intestinis. duabus ex causis. una
quia non tantum habent humiditatis et viscosi
tatis ut lubricare et cito possint descen

dere. Altera quia non tantum gravitatis
habent et grossitiei quam venas pene
trare possint et non adeo gravant stomachum
et intestina ut cogantur ad expel
lendum. Pisces fluminum actione et
passione contrarii sunt marinis quia flu
vialis aqua frigidior et humidior. Unde pisces
fluviales grossiores sunt et visco
siores atque pinguiores. et ideo plus
nutrientes mali tamen et ad digeren-
dum duri minus sunt sapori. ad penetrandum
venas duri. et abinde ad dissolvendum
tardi. a stomacho non velociter descendunt
et intestinis. Causa mali nutrimenti est
multitudo viscositatis et duritiei
nutrimenti digerendi. pravam saporitatem
facit; gravitas odoris. pinguedo quoque
et tenuitas sui mixtum nutriunt; et
ad dissolvendum a membris duri. quod non
cogit membra ad alia appetenda. Ve
locitas exeundi a stomacho et intestinis
duobus modis fit, unus; quia ex mul
titudine humiditatis et viscositatis
emolliuntur pelle stomachi et remittuntur
eos lubricos. Alter; cum tarde venas
penetrant gravitate sua cogunt
stomachum et intestina ad expellendum. Unde
G. omnis inquid pisces fluviales
et lacuales et si teneras habent car
nes; cito tamen sunt corrumpentes (corruptibiles) stomachum

Quare pisces aque dulcis raro se mutant ad aquas salsas.

Quomodo discernuntur pisces marini et fluviales

Quare pisces fluviales grossiores marinis.

nocentes humidiores crudos generan
tes. Dulcis. Si eiusdem sint pisces
speciei, marinum tamen minus gravius se
dores faciliores digestioni minus nutri
tivi cito ad sanguinis conversionem,
velocius a nobis dissolvendi adeptis
unde tardiores a suo et intellectuales
singule autem species in aqua marina et fluvia
les mixtas habent diversitates. Mari
ni autem principaliter duobus modis
dividuntur. Alii enim inhabitant
pelagus et maris fundum. Alii
semper litora et maris petunt pla
gas pelagus inhabitantium. Alii pe
trosa et dura loca. Alii mollia lu
tosa. Et alii arenosa inhabitant
litoribus insistentium. Alii claras un
das que a fluminibus remotas. Alii aquas
putidas fluminibus petunt vicinas
fluminibus enim civitatum influunt
maiores balneorum loture. lini in
fusiones et similium que omnia sunt
cause corruptorum fluminum. Alii in
horum morantur medio et qualita
tes mutuant ab utroque. Dulces
aquas inhabitantes dividuntur
dupliciter. Alii enim in fluminibus alii
in lacubus et stabilibus fluminibus minora
tum. Alii in maioribus et spatiosis cur
rentibus longe a civitatibus et ab

aquis claris et mundificatis ex
sistentibus. Alii in parvis fluminibus
tarde fluentibus vicinis civitatibus
immundis civitatum putredinibus
insistentes lacubus dupliciter dividuntur.
Alii enim in lacubus quibus flumina
illabuntur et quorum aque mare in
grediuntur. Sitque fluminibus inde
currentibus elavantur. Alii in lacubus
paludosis et longe a mari remo
tis lutosis et putidis. Expletis
piscium diversitatibus generalibus et specialibus
secundum singulorum diversitates nunc explicandum

Marinos esse pisces
Melius dixi aptiores quam fluvia
les. Salsitate enim aque humiditates
et viscositates auferunt sive mari
se loca sunt petrosa. Assiduo enim
motu suo et collisionibus scopulorum
carnes tenuantur et molliuntur pingue
do minoratur viscositas que tenuis
quam ad aliorum comparationes sunt isti sapo
rosiores et a corruptionibus remo
tiores. Hoc antiqui hoc assimulave
runt humane complexioni. Dum enim sen
sus sit tamen allisionis conservetur sa
guis enim quod generatur est spatis-simus non
grossus nec turpidus nec subtilis nec aquo
sus tamen subtilis et aquosus nimium quia
sanguis et sic vocatur sperma quod ...

ex extremitatibus egreditur uersus
medium. Aliud tamen ordine naturali
ubi .n. duabus equaliter mediatur extre-
mitatibus. uel cum pars plus mutatur
sanguis quoque qui a piscibus petrosis
generatur et si sit temperatus. naturaliter tamen subti-
litati pertinens uelocius a membris
dissoluitur. Est quoque melior in regimine
sanitatis quam in membrorum confortatione
pisces de pelago uicini sunt pe-
trosis quia aqua in salsitate et claritate
te bona et equalis. Quia tamen non differunt
nisi qui de pelago sunt pinguiores et
carne sunt duriores. secundum san. quem ge-
nerant et si sit temperatus ad com-
positionem tamen petrosorum grossior. et san-
guis quem stagni paludes et plli faciunt ui-
ciniori tamen in liquore non in nutrimenti
laudabilitate. quia san. quem pisces ge-
nerant aliquid est fluuius quem stagni plli.
atque paludes naturaliter est temperatus
mutatur h. quia piscium nisi aliud frigidior et humidior.
Ambulancium nisi siue uolatilium cali-
dior est et siccior. et ideo hii pisces plus nu-
triunt et tarde a membris dissoluuntur
Quia omnis sicut duritiem durant pertinet
terrestribus. unde nutribilior et ad
dissoluendum durior. maxime si temperatus
sit. et conueniens nutrito. Petrosales multas
habent diuersitates secundum locorum sint diuersitates

et sic quod pisces sunt quando generant
pisces est fluuius

quidam .n. loca incolunt clara atque mun-
da. qui pelagiis sunt assimulandi. me-
liores tamen carnis et ad digerendum faci-
liores. quia litoribus sunt uicini
et estu mouentur maris. In turbi-
da et in immunda aqua morantes.
et putridis fluminibus ciuitatum putre-
dines sentibus uicina. uiscosiores
sunt et aliis piscibus marinis sunt
grossiores. et ad digerendum tardio-
res. uicini fluuialibus nisi aliquid cum
nisi aliud comedant quam quod flumina de
putridinibus ciuitatis eis afferunt
Unde pisces maris tuscie petro-
res sunt ceteris marinis. et hoc est quia
aqua est immunda. et multa flumina eam
intrantia petredines ciuitatum eis in-
fundunt. In medio horum locorum. inhi-
tantes usque mutuant qualitates
et sunt inter hos mediocres. fluuia-
les pisces maiora et cito currentia
clara atque munda flumina inhabitan-
tes ad compositionem ceterorum fluminum meliores
sunt laudabiliores quia claritas aque
aufert eis grauitatem odoris. for-
tis fluuii impetu carnes temperan-
tur et tenuantur. et grossicies auf-
fert. maxime si super loca petrosa
currant. petre .n. plus tenuant
carnes et piscibus litoreis

et in aquis claris nutritis assimilan-
tur. Sed tamen litorei ex salsitate aque
magis fiunt viscosi. Et in parvis stantibus
fluviis et parum fluentibus et inmundi-
et vicinis civitatibus pinguiores
sunt et grossiores et ad digerendum duri-
ores et tardiores. mali saporis quia
a defectu motus aque unctuosas car-
nes viscosas atque grossas faciunt. Inmundi-
cie nutrimentum gravioris odoris eos
reddit. quia plurimum quia extracti ab aquis
cito putrescunt quos saepe comeden-
tes multos pessimos et ethicos in
corporibus suis agravant (generant). Hu-
Pisces de lacubus viscosiores sunt
maiorisque odoris sunt quam qui fluminibus
nascuntur. quia aqua lacuum lutosiorem
et pigrius non movetur. et ideo pisces sunt
unctuosiores maioris sunt sapo-
ris gravis odoris. et mali nutrimen-
ti ad digerendum duri. et in corruptionem
cito mutabiliores non quam fluminibus ad
eos intrantibus et ad mare recur-
rentibus elevantur. Pisces lacuna-
rum sive piscariorum et paludum peiores
sunt ceteris grossiores et in odore gravi-
ores et corruptionem mutabiliores
velut ad digerendum duriores. quia aqua
quieta est et nimium lutosa. unde
maxime sunt cavendi. Galienus dicit se vidisse

se huius pisces cuiusdam piscarii longi
trecentis cubitis lati vero ducentis
aqua enim in fiat tribus annis immorata
sed tamen singulis tribus vel iiii mensibus illa
auferebatur et alta inducebatur. cre-
verat lutum et putredo atque rane. post
tres vel iiii annos aqua est ablata omnino
inventi sunt ibi pisces qui pro sui vis-
cositate teneri manibus non poterant
et extracti illico mortui sunt. Fixorum (?) autem
carnes invente sunt viscose pu-
tride et insipide pinguedo ventrium
mollis et non coagulata vel ca-
nicio (?). Piscium dulcium aquarum ad sal-
sam transeuntes et a salsis ad dulcia
se iterum moventes inter litoreos et
fluviales sunt mediocres. Sunt tamen
in duo dividendi. Aliqui enim a ma-
ioribus et multum fluentibus mare in-
grediuntur. aut de mari in maiora
flumina inducuntur et munda. Alii de par-
vis et inmundis fluminibus illabuntur
sive de mari ad eadem relabuntur. Et non
de maioribus et multum fluentibus
mare ingrediuntur et de mari in maiora
flumina inducuntur et munda. Alii de
parvis et inmundis fluminibus illabuntur
sive a mari eadem flumina ingrediuntur me-
liores sunt sibi oppositis piscibus. Pis-
ces a mari dulces aquas sequentes

Ab(?) pisces quos vidit G.

illis qui de dulcibus ad mare recurrunt
sunt meliores minus. non enim sunt uiscosi et lito
reis assimilandi quia in salsis sunt nati. sal
situdines non habent. desiccant enim nostra. Qui a
dulcibus aquis in salsas sunt transduc
ti et uiscosiores et grossiores. quia a
qua dulcis humectat et remollit.
Deinde ergo ex predictis intellige quod marini
pisces minus uiscositatis habent et humi
ditatis maxime habitantes in petrosis lo
cis. Post hos illi qui sunt de pelago. Tertio
loco sunt litorei. Si aque clare et munde
fuerint minus laudandi habentur maio
ribus et currentibus; inter marinos flu
uiales peiores et huius qui sunt in fluminibus
paruis ciuitatibus uicinis. omnibus
autem huius peiores sunt qui in lacubus et
paludibus nascuntur et piscantur. Huius
ergo causis predictis gratia piscium diuersi
tatis modus quatuor [illegible] inducuntur. Prima non ge
neris ex diuersitatibus suorum generum.
Secunda ex diuersis naturis suarum aquarum. Tertium
ex uiriditate et rubiditate earum. Quartum
ex motu et quiete earum. Quintum ex
exercitiis piscium. Sextum ex naturis uen
torum. et eorum qui uenti secum sunt.
Septimum ex cibariis eorum. Octauum
ex etatibus eorum. Nonum ex anni tempo
ribus. Decimum ex suorum membrorum diuer
sitatibus. Undecimum ex artificiis

apparendorum. Diuersitates generum
sunt due. aut enim mollium sunt carni
um. aut durarum et grossarum. molles
carnibus. aut uiscosi sunt sicut li
torei et marini et durae cutis. aut
non uiscosi nec grossi sicut petrosi et
parui qui stabiles sunt cutis. Duri uero car
nibus aut uiscosi aut grossi sunt
sicut qui de fluminibus ciuitatibus uici
nis. et de lacubus et paludosis locis
sunt. Aut duri sed non uiscosi sicut qui de lito
ribus claris et pelago sunt in nutrimento
et temperamento. laudabiliores omnibus sunt
generibus et ad digerendum faciliores. Qui car
nes habent molles nullius sunt uiscositatis
nec grossitiei. nec grauis sunt odoris. sicut
qui de pelago et petrosis locis. sanguinem
generant temperamento et meliorem. et ideo non
est nimis exercitatis congruus et desidiosis
sicut senioribus et egritudines exeun
tibus. et sanitatem custodire magis
congruus est quam membrorum fortitu
dinem amantibus. Nichil enim melius
ad sanitatem custodiendum quam
bonus sanguis et laudabilis. Qui mollium sunt
carnium uiscosarum et grossarum sicut
litorei quibus influunt flumina ma
gis nutribiles et unctuosiores
sed minus laudabiles. et potest ad di
gerendum duriores. et malo sanguine.

generando sunt uitiniores. unde
non sunt comedendi nisi ex necessitate cum
sinapi et similibus. Qui duras habent car-
nes sed tamen non uiscosas sicut pisces
sunt maioris fluminis et cito cur-
rentis ad comparationem petrosorum
illaudabiles quia grossiores et ad
digerendum duriores et ad dissoluen-
dum a membris tardiores atque nutri-
biliores. Ad comparationem tamen litto-
reorum meliores cum sint minoris
uiscositatis sanguis quem
generant. uitiniores est sanguine quem generant
pisces pelagini. sed tamen grossior
et ideo conuenit exercitantibus et calorem natura-
lem habentibus fortem confortationem e-
tiam membrorum quam magis quam sanitatem cus-
todire uolentibus. duras et uis-
cosas carnes habentes grauiores quam uolen-
tes sicut fluminum paruorum. pisces ci-
uitatibus uiciniores sunt minus sapori-
et magis nutrimenti et ad digerendum duri
insipidi sunt ex grauitatibus odor-
dum ad digerendum duobus modis. uel
quia duras habent carnes. uel pingues
et uiscosas. Diuersitates piscium
ex natura sua dixi. cum quidam in salsa
quidam in dulci habitare ducuntur
qui in salsa minus sunt uiscosi et

minus sunt grauis odoris et a corrup-
tionibus longe et ad digerendum cita-
mi[n]us et non nocentes. quia aqua quam habitant
calidior et minus humida est illi. quam illi in dulci
aqua uiscosiores odore grauiores in
corruptionem se cito conuertentes.
difficiles digestibiles et non nocentes unde eo-
rum nutrimentum est malum. unde
omnes pisces fluuiales et lacuum
et si molliores sunt carnes gros-
siores et non tamen nocentes in corruptionibus
cito conuertantur uel conuertibiles. Diuersi-
tates piscium ex turbida et aqua cla-
ra sunt habitantes quia qui de clara aqua longe
laudabiliores et minus corruptibiles
magis petrosa incolentes. uel si aqua
salleretur quia minus grauis odoris. In tur-
bida aqua morantes peiores sunt
et magis corruptibiles maxime si
sit quieta et lutosa. quia a grauis est
odoris. Ex aque motu dixi. quia morantes
in forti currentibus fluuiis me-
liores sunt nutrimenti quam qui in quiescen-
tibus. Sed qui habitant in uento semper
flante meliores sunt nutrimenti et meli-
oris carnis quam similes. uentus sufflat
uit. maxime si septentrioni loca illa
sint opposita. quia uentus septentrio-
nalis naturalis situs est et secundum odorifera habet

maxime

... quod pisces maris in aqua ... septentrionali opposita sunt meliores aliis

secundum piscibus grauitatem odoris auferunt
qui uero inhabitant loca uentis oc
culta peiores sunt quia uentus ab lo
motum aque tollit et quietam reddit.
Similiter pisces in austrum flante sunt
illaudabiles cum humidi sint auster
uero et secum abhominabilia ferat
et grauis sit odoris. unde et piscibus au
geat grauitas grauitas odoris. Ex exercitiis
pisces id est semper se mouentes et la
borantes grauis sunt meliores et mul
tus motus et exercitia eorum rarificant
corpora et emolliunt carnem uiscositatem et
grossiciem auferunt. Secundum diuersita
tes nutrimentorum quia pascentes her
bas recentes et radices laudabiles
oppositis sunt meliores maxime si aque
fuerint clare. Diuersitates piscium ex e
tate et magnitudine quia mediocres
inter magnos et paruos magis sunt lau
dabiles quia parui et si in uno laudandi
in alio non tamen essent. Maiores non lau
dantur in hoc. unde parui magnificant
tur. maiores efficiuntur uero parui deprimun
tur quia parui et si in puritate uiscositatis
et grossiciei essent et quod uelociter di
gerantur non stomacho sit nocumentum in hoc tamen
non est laudandus quia cito in corruptio
nem mutantur. Maiores et si non laudandi

quia grossi et stomacho nociui et uiscosi
boni tamen quia non corruptibiles sunt.
Mediocres igitur laudabiliores non potest
inter utrasque extremitates se habent.
Carnem tamen dicuntur tripliciter. alii id est carne sua
duriores. alii in genere suo meliores
alii mediocres. qui in genere suo duriores
erunt paruum sunt laudabiles quia per
uitas etatis siccitatem temperat car
nis. qui uero meliores maiores me
liores erunt quia maioritas etatis
maliciam carnis temperabit et molli
ciem. qui mediocres in duricie in
mediocritate etatis sunt meli
ores. Uerumtamen pisces parui meliores
sunt carnis ad digerendum faciliores
et stomacho nociui minus. sed cito in corrup
tionem mutandi. Maiores etate cu
ne sunt grossiores et ad digerendum
difficiliores stomacho nocentes sed non cito
corruptibiles. horum medii sunt lau
dandi. quia ab extremitate utrumque sibi
sumunt quod magis est laudandum.
Diuersitates piscium ex anni tempori
bus et eorum effectiue et materie intellig
untur. quia laudabiliores sunt mediocres
in crassicie cum nimium crassi sunt grossi
sunt ad digerendum duri stomacho emollientes
grossum generantes flegma et uiscosum

si macri sunt ad digerendum duri sunt
ideo utrique de utroque malo non sunt lau
dandi. Ex dictis ergo sunt melio
res. temperatiores et meliores sunt
cum oua facere incipiunt. quia quando
pleni ouis incrassantur et cum iam
ouauerunt macie afficiuntur. Quidam
uero cum oua emiserunt incrassantur
et cum inceperunt ouare sunt ma
cri. ideo macrescunt ambo tamen non laudan
di cum ouare inceperunt. In illis ten
tes .i. ouis plenis illaudabiles sunt
propter multitudinem pinguedinis sue. Illi et
non laudandi cum oua emiserunt ex
nimietate sue maciei. Illi etiam in
grassantur cum oua emiserunt ex multi
tudine pinguedinis illaudabiles sunt. Illi uero
sunt macri ouis plenis non sunt [illegible]
ex quantitate maciei. meliores ergo ho
rum medii. Diuersitates piscium ex mem
bris suis inter se sunt. quedam .i. illi sunt pin
guia sicut [illegible] auricule [illegible]. quedam mi
[illegible] sic lata et ossa dorsum [illegible]
Alia uiscosa [illegible] sicut capita. alia [illegible]
mobilia sicut cauda ossa dorsale. quedam
in motu rara sicut umblicus coste. Pin
guiora ad nutriendum sunt illaudabiliora.
quia pinguedo facit uiscosa. et a stomacho et in
testinis lubrica. ad penetrandum ue

nas dura. corruptibilia maxime si
pisces crassi fuerint illi. que .i. [illegible]
piscis illi. macra pinguia fuerint ma
iores sunt nutrimenti. quia macies illius
temperat pinguedinem illius [illegible]. Que
autem [illegible] non illi. sicut lata sunt illa
ad exeundum a stomacho et intestinis sunt tar
da propter puritatem sue uiscositatis
sed tamen ad digerendum tardiora uelo
ciora et non cito corruptibilia nu
trimento laudabiliora maxime si pisces
crassi fuerint. piscis .n. propter pinguedinem
dinem nutrit et in uentrem adunat
id dorsa et lata minus pinguia. cum
h[illegible] tamen pinguis piscis fuerint. fuerit te
neriora et saporosiora et unctuosiora quia
fuerint dura macra et grossa. et ad di
gerendum tarda. Que autem membra horum sunt
mobiliora. sicut caude ossa dorsi
ille sunt carne puriora. minus quam pinguia
ad digerendum ueleciora. nutrimento et lau
dabiliora. maxime si piscis fuerit [illegible].
Que minus mobilia. sicut umblici et coste. ul
uiscosiora sicut capita sunt grossiora. et
digerendum duriora et ad minus corrupti
biliora. [illegible] umblici et capita
omnium piscium illaudabilia. quia stomacho innatat propter
uiscositatem et unctuositatem suam.
[illegible] et [illegible] digerendum. In fine autem stomachi

desiderantia cum villos suos emol-
liunt quando liberi fuerint cito exeunt. Verum
plurima generatur differentia. Caro caude
et ale et ossa dorsi a capite ad cau-
dam tenerior est et ad digerendum
velocior et nutrimento melior ex nimio
motu suo, quia ossium fractio continue
teneritatem et mollitiem atque saporosi-
tatem prestat sibi. Laterales vero et vicine
ad compositionem caude et ale partes sunt
deinde quia minus mobilia ad compositionem
nobilia meliora et minus viscosa
et ideo ad nobiliores comparata sunt
saporosiora, ad digerendum velociora
et nutrimento laudabiliora. Diversitas pisci-
um in duo prius dividitur: aut enim recentium
piscium aut salitorum. Recentium vero
modi sunt duo: aut ex naturis pisci-
um aut ex qualitatibus recipientium.
Ex naturis piscium vero sunt modi: aut enim
carne molles sunt sed non viscosi, scilicet illi
sunt petrosi; aut molles et viscosi sicut
maiores fluviorum et litorum; aut du-
ri et parum viscosi sicut de pelago; aut
tenere duri et minus viscosi sicut de par-
vis fluviis lacubus et piscariis. Qui
molles sunt et non viscosi, ad tempe-
randum eorum carnes non est necesse, sed
lavare eorum artificium cum aqua sale aceto

et paucis porris et oleo et pipere
paucissimo. Similiter G. hii compositio temperata
est et digestibilior, unde nocentes stomacho.
Hii quos pisces dari precepit Ro. magis
exeuntibus ab egritudine, si tamen ad-
sit facultas aliquo. Ut sicut sua mol-
licie pisces viscosi fiunt, et humi-
ditas et viscositas plurimum sint minuen-
da, pisces hii assati aut cum oleo fri-
xus dandi erunt. Focus enim et oleum
calidum desiccant humiditatem suam
et viscositatem auferunt. Non tamen sine
oleo condiendi et oblongata ut facili-
tatem exeundi adiungeret et digestionem.
Sed frixo parum vini est addendum. Pisces
enim cum oleo frixus stomacum emollit, et
nimium necesse est ut decoquat cum odorifero vino.
Si vero molliciem stomachi et abhominacionem
non pariunt, cum oximelle squillitico
decocti, unde post rusia sint aceto oblonno-
gato, vino odorifero perbibant. Hii enim ve-
lociter exeunt, unde stomacum emolliunt. Si
vero pisces duri et non viscosi, cum aqua et
sale et aneto et porris, vino quoque forti-
ssimo et oblongato dandi erunt.
Si vero cum duritie viscositatis et grossi-
ciei assumuntur, ad viscositatem
et grossiciem auferendam apponantur
calidorum, ut viscositatem et grossitatem

assantur odoris. deinde cum aceto condiantur
et sinapi calamento pipere et zinziber. Item.
Si qualibet piscium coquendus erit instructus simi-
liter cum aromatibus parvis exceptis oleo et calido et bul-
lienti apponatur piscis. hoc enim reddit sa-
poritatem et sanum laudabilem facit
ex qualitatibus accipientium diversa ar-
tificia. quedam enim temperate sunt qualitatis quedam
distemperate. temperatis debentur assati cum
oleo frixi obsonio gario et vino. melio-
res tamen assati. Non temperatis repug-
nent qualitatibus dominantibus sibi
oppositis si calide nature fuerint dan-
da frixa vel elixa cum condiens cum a-
ceto et pauco obsonio magario frigi-
di forti vino condias cum sinapi zinzib-
pipere calamento humidis assati dan-
tur conditi cum aceto sinapi obso-
mogario forti vino et calamento siccis
aqua et sale insulsa facies et aceto.
Salsi pisces cum vino vel melle sive ace-
to sive sale fiant. Et cum melle a melle
calorem habent et siccitatem. a vino maio-
rem calorem et siccitatem quam a melle. ab aceto
frigiditatem vice caloris a vino data et mel-
lis habent siccitatem. Sal dat eis calorem vino
maiorem et siccitatem aceto forciorem
Non tamen sic in aceto conditi vel custo-
diti stringunt ventrem sed potius liberabunt
si solubilis sit. unde sal custodia emol-

lit semper et tenuat sed amplius indurat
Sal enim operatur in rebus secundum suam pacien-
tium non secundum suam. sic in actione ignis videmus
quod plumbum liquefacit. lutum non incendit
causa quia corpus in siccitate et humiditate liberatur et gra-
cie et viscositate erunt diversa. Sal autem cum com-
diversis virtutibus compositum sit quedam calidum
et liberativum quedam siccum induratiuum.
Necesse est ut in corporibus actiones sue
diversentur secundum convenienciam complexionis et passiones
earum. non secundum suam tamen convenienciam et ideo quod
fecerit in corporibus facit quod calidum est et siccum illi-
us ignis calor agit et fortior est. mani-
festatur autem sed quia vulgus facile capit
statim calorem ligni (patitur) sentit. nescit tamen
esse siccum quia siccitatis actio celatur
cum sit fortior et dignior sit calor ig-
nis cum corpora aliqua sibi opposita fuerint pro-
ius (calore) facit et per humiditatem dissolvit et
ex parte sua siccitate desiccat et des-
truit. Ideo et sal facit cum enim humiditatem
liquidam alicubi invenit dissolvit
et liquefacit. Si autem corpus parve humiditatis
fuerint continuatur et durescat. Sale quoque
apparata si fuerint tenera et liberativa
et liquida humida multa dissolvuntur
et ab humiditate sua. unde mollicies
corporum augmentatur et cum magis sit liberalis
humiditas tanto plus emollescunt corpora
et tenuantur. Si autem parva humiditas et non illius

in quibus operatur per suam humiditatem dominatur
et nimis desiccat. Sicque duricies dominatur
sicut visum in coriis preparandis et de non cibo
afferre. Si non duri fuerint, sed cum nulla humidita-
tis et viscositatis liquefit humiditas illa et
dissolvitur. Sicque corpus fit leve et temperatur.
Quod si corpus molle sit sed cum parte humidita-
tis eadem dissolvitur et corpus desiccatur et corporis
duricies et temperamentum datur. Probabile ergo intelligi-
tur quod omnia animalia cibo congruencia in quibus
adunantur extrema, id est mollicies carnis et
insipitudo humorum, sicut lactencium porcorum
et agnorum vel duricies carnis et medio-
critas humorum sicut veterum boum et veterum
caprarum illaudabilia ad saliendum corporibus.
Que due extremitates opposite adunan-
tur sicut mollicies carnis et puritas hu-
morum sicut edulorum lactencium. Aut du-
ricies carnium et insipitudo humorum
sicut iuvencorum porcorum laudanda sunt ad
saliendum. Corpora enim mollia et insipida humidita-
te habencia si accesserit sal eis dissol-
vuntur humiditates et liquefiunt et per totas car-
nes dividuntur corporibus illorum. Sicque
fit causa augmentande mollicie sue
unde nutrimentum amittere illam. Quia cum corpus
siccum est intercedens quod salsum sit penetra-
te [illegible] a sale. Sed duplici ex
causa fuerit [?]. Una quod sanguis in-
census ex acumine sui. Secunda quod mollia

et cum nimis dure et tarde assimilantur in
corporibus maxime si sua humiditas sit subtilis et li-
quida. Si autem in corporibus duricies et puritas hu-
morum adunantur et sal eis advenerit, tunc in
humiditate quod operetur inveniat revertitur ad subtiles
humiditates et consumit eas et sic duricies au-
gmentatur carnis illius et a nutrimento cibi eicitur.
Corporibus vero in mollicies et puritas
humorum adunantur, si sal in eis humorum ubi
operetur inveniat ad eorum puros humores
revertitur et plurima pars corporis desiccatur. Sic
mollicies in corporibus ad temperamentum reducitur.
Si autem duricies et insipitudo humorum adveniunt,
eis dissolvit et liquefacit eos et desiccat
quantum potest. Si autem in desiccando humorum non
prevaluit ex insipitudine corporis, necesse est pars
remaneat exsiccanda quia a parte remanente
adunatur corpus illud ut ad temperamentum
reducatur. Probabile ergo intelligi lactentes por-
cos et agnos illaudabiles esse salsos. Iuve-
nes vero et veteres in utilibus congruis esse bonos
salsos. Veteres vero bovine et caprine
carnes salse illaudande et corporibus parum bo-
ni sunt salsi, quia omnia prava alia ad com-
parationem veterum et iuvenum meliora et temperato-
ra sunt. Si autem de humidis nimis sint sicut
porcine et agnine si fuerint salse dissol-
vuntur humiditates cum salis subtilitate et sal-
sitas desiccat ex illarum plurima desiccatione
et perimitur [?] humorum insipitudo. Unde oportet re-

manie. et sic fit eam mollienda etiam
et corrumpenda quia a sale acuum acci
pis. unde et san. icendit et tarde membris
allidatur. vetera autem omnium alium sictio
ra ad corporum sanguinis et duriora sunt
Si autem de alibus fuerint illi humidis
sicut pecudibus et porcis et sal eis adue
nit. cum naturalis humiditatis humitur quia
sal de siccitate non potest illud quod quod
remanet illorum corporum temperat duritiem
Si autem de alibus illi siccis fuerint sicut
bobus et capris et eis advenit. cito
humiditas eorum desiccatur et allidatur et du
ricies et siccitas augmentatur in eis
et nutrimentum corporis egreditur
Iuniora autem omnium alium duriora quia minus humidi
quam priora sunt. Si autem de alibus ulteri
fuerint humidis sicut pecudibus et porcis et
ad salem devenerit deficit sal in eis de
desiccando propter multitudinem humiditatis
unde aliquantulis remanet emollitum. dicimus
corporis illius ad reducit temperamentum
Si autem de alibus illi siccis fuerint sicut
bobus et capris et sal assumpserit in humiditatem
in quod operatur invenit desiccatur corporis
illius et induratur plus quam fuerat. unde
fit ut nimium exeat cibus. Iuniora vero et bo
vina et caprina ad saliendum meliora
quam vetera quia duricies suorum corporum

ex duricie est nimborum et fortitudine
calor illius. Dura vero corpora sicut ve
tera sunt ex distillatione suarum
humiditatis eorum et appropriatione con
sumptionis sue. Unde sunt illaudabilia
Dicet tamen aliquis quod vetera omnium
alium sunt sicciora et minus humida
nalia. ex senibus tamen contraria fatetur quia
seniores decrepiti molliores inveniuntur
carnes et teneriores cutis maioris hu
miditatis quod probatur ex semper effluentibus
fluxus calvitie ex oculorum lacri
mis semper apparentibus et humiditate
narium et liquiditate. Respondemus
Unde dixistis quod tamen ita est ut dicitis
non tamen est eis naturale sed potius accidenta
le quia calor eorum naturalis defectus fuit
et id indigendo eorum nutrimento deficit
et in superfluitatibus suis dividere
dis et per poros cutis emittendis mar
in superfluitatibus eorum digestionis deficit
unde humiditas dominatur in eorum
corporibus et cutis emollitur. calvitie lacrime
et humiditates in eis augmentantur
semper et adhuc plus dicitur sunt
quia calores suorum cerebrorum naturales desi
tiunt. Unde quod sibi sicut suorum nutri
mentorum sterilitate pinguescat et ideo
remanentia in concavitatibus suis

sunt clausa. que cum virtus
expulsiua n̄ dest. ad remotiora
expellere n̄ possit loca. ip̄a p̄ se dis
soluunt̄. ꝛ locis ꝯiunctib; ꝛ meat̄
emittunt̄ sicut oculis ꝛ naribus
vn̄. G. q̄ alia bona sunt ad saliend̄
dixit n; dura n; euulsa bona sūt
si sumt̄ salsa ꝛ bona dant nut̄
mta. dura intēdit sic̄ recta ē lib;
animal. Euulsa duob; modis in
tellexit. que aūt sunt mult̄ hū
da vt lactantes agni ꝛ porcelli
multe hūitatis. aut que nimium
pinguedinis hn̄t. pinguedo nāl̄
grossa et uiscosa ē que cū ad sal
uenitur. fit m̄ acuta ꝛ nociua
sed. veniens ad uenas sanguinē
ingrossat ꝛ incendit ꝛ corrum
pit. Jdem intelligend̄ de piscib;
ubi .n. mollicies carnis ꝛ multi
tudo adunat̄ hūiditatis. aut diuer
carnis ꝛ paruitatis hu. ad salie
d̄ non sunt boni ex eisd̄ rōnib;
supradictis. Qui aūt sunt dri corpis
ꝛ multi. hu. ꝛ moll̄ carnis ꝛ pin
. hu. boni erūt salsi. G aūt dixit q̄q;
pisces moll̄ carnes sunt illaudabiles
erunt. salsi sī multi hu. sū panci
sunt. tn̄ paruitate hu. meliores sunt
salsi. Jn mollicie .n. corꝑis ꝛ humorib;

nibus defiat ut calor i eis desiccādi
quod ā nī rem; auget mollicie
corꝑis ꝛ corrūpit. hic q; illaudabiles
sūt. parui uō hu. ꝛ si sale n̄ ꝯsimā
t̄ tn̄ q̄ tū rem; n̄ aug; mollici
ē corꝑis q; cū sīt. pisces nō sūt sa
liendi. n̄ q̄ corꝑib; sed sicci. et hū cū
adhuc sīt nobiles ꝛ recētes quia
cut̄ cor̄ eoꝝ duriora sed q; cal̄ natu
ralis in eis fortior.

Cibaria i duo diuidūt̄. vnū ē
q. n̄ adeo excoxit ꝛ appauit
ut nullum aliū apparatū oꝫ adhibi
. vt i lacte nō ꝛ maturis fructibus
Aliud ē i q̄ n̄ nō explevit actiones
suas q̄b; artificialit̄ succurrēdū
ē. vt i bonos mali mutētur. sapo
res ꝛ odores duricies q; ꝛ asperitas
i quib; n̄ abhorr;. vn̄. G. oꝫ iq̄t
alios nullos hr̄e sapores malos sed
nociuos. n; odores horribiles. vn̄
cerebro nocentes pariant̄ fuositates
n; duricies stoīm fatigantes. sed;
mordacitas q̄b; nīuos ei mordant.
q̄bus euitandis ꝛ nē amicandis
studē ꝯsueuit. quod v. fiet mo
dis aut solo foco. aut aq̄ sola. aut
cū utrisq;. siū cū sale. aut aceto. vel
oleo. vel obsonogo ꝛ aliis ꝯditionis
Cibaria sed pauca q̄b; solus ignis

igne

sufficiat. de quo tempore intendimus
aut .n. subtilia in grossiciem mutatur
et duritiem sicut ova assata. Aut grossa
et continua in tenuitatem et subtilita
tem ut assata carnes et similia. Aut spis
sa et dura in raritatem et mollitiem sicut
grana et legumina assata. Si non desiccantur et
ventosa. Dura quoque et spissa. ut siccitas
ignis faciat ea stiptica et apta ad
eiciendum dura. quia fortitudo eorum humiditatem
desiccat et corpora sua rarificat. Unde
solidi humiditatem desiccare adiuvat et
poros suos opilat inferiores. Fiunt autem
duo secundum modi. Alius .n. ad assandum fit
et panificandum. alius ad elixandum
et coquinandum. Focus panificii et as
sandi melior est et quietior et sine
flamma in calore temperatus bonus
erit. ne ad exteriora corporum prevaleat. et
suam humiditatem consumat et dura et sicca
efficiat. antequam interiora sint cocta.
Si autem assandorum humiditas non est lau
dabilis ignis diutius immoretur. ut si
a humiditas consumatur et siccitas succedat
Focus elixandi et coquinandi ad com
positionem assantis calidior fit. propter aquam
que est in coquinandis que fortiter repugnat
actioni. non tamen mixtam habeat flammam.
sed potius carbonibus vicinam. carbonis
enim fortitudo eius laudabilior cum undique

mollior

equalis eorum exeat. licet non actio
eorum in omnibus coquinande rei parti
bus equaliter dominatur. Flamma vero secus. quia
ascensio sua pineata et acuta est.
nec nascitur undique percutit equaliter. unde
fit ut non coquinandorum recto sit e
qualis. Aqua in tertio duplex est. Aut vel sicca
tenet et emolliat sicut fabas et ce
tera legumina que teneantur ad coquendum
aqua infusa. Vel ut fortem saporem et a
mara saporem amaritudinem amittunt cum
infundantur aque. ut dulcorentur
sicut lupini et similia. Salis vero quadruplex
est intentio nostra. Aut .n. viscosa et gros
sa in viscositate et grossitie subtiliat
et temperat sicut pisces et similia. Aut non sapo
rosa sicut cucurbite et similibus saporem dat.
Aut humida desiccat. Aut odore gra
vibus graviditas sua aufertur. grassis
enim et pinguibus plus sal apponatur
Aceti duplex est intentio. Aut .n. ab
hominabilibus et sordidis corrumpentibus
acetum appositum abhominationem
aufert. et sapora reddit. Aut cum sub
calefactione subtiliata facere volumus
sicut in ptisano alii faciunt aliquan
tulum aceti apponimus ut rei subtili
tas sic calidius augmentetur. Olei triplex
est intentio nostra. Aut .n. saporata
rem cibo dat. Aut cum siccitas dominatur

mollitiem et lenitatem prestet et apparat
sicut in olio lentibus et silibus. Aut acutis
et mordentibus ex sua viscositate a-
cuminis et morsuram temperat. Complicationis
vero triplex est intentio. Aut in prepa-
randi et ad penetrandum venas subti-
liora que vitio sunt subtilianda ut
facile penetrent corporis venas
vel vias. Aut propter non saporita in multis
humida abhominabilia quibus aufe-
renda est sua horribilitas. Aut danda
saporitas. Aut ut odore gravibus re-
pugnet. Non autem multum in simplici appo-
nendum est nisi quantum sufficit ad mali sapo-
rem mutandum. quia sua multitudo humi-
ditati cibi obviat ingrossat et indigestum
apparat. Unde non conveniunt solo her-
barum succo apparandi; cum grossi sint
corporis et ad digerendum duri. Intentio nostra
est expleta quomodo cibaria sint apparanda.
Restat quomodo et quando sint reficienda (rectificanda) et a
saporibus incipiamus quia antiquiores
esse videntur. Sapores ergo non accepta-
biles in temperamento sunt VI. aquosi. ace-
tosi. salsi. pontici. amari. acuti. Si
ergo cibus aquosus sit et insipidus oportet cum
aceto sale et convenienti in simplici condi-
ri. Si acetosus solum sal sufficit si salsus
acetum. Horum in duorum sapores [illegible]
quorum utrumque alterius vim suam mittit

cum tres qualitates sint fortissime sigillo-
rum. Iam solo sibi opposito possit obvi-
ari. Sed quia qualitates in se ferunt quod gustui
sentire non faciunt cum aqua primum mi-
tiganda sunt. Et postea cum infusione contrarium
dicitur tamen aliquis si aqua horum acrimonia mi-
tigetur. quia non sola aqua sufficit ut in alia ap-
ponantur contraria. dicitur quod aqua est insipida.
Si ergo sola aqua mitigare velimus sapo-
rem [illegible]. Commixti autem sapores
commixti saporem acceptabilem largi-
ri videntur. Si ponticus est cibus bonum
est aqua dulci infundatur et emolliatur
et postea alia aqua elixetur. Si autem aliquid tamen
ponticitatem remaneat vehementer non mul-
tum conveniet si omnis auferenda est excoqua-
tur donec dissolvatur. Omnia autem
elixa in aqua virtutem suam amittunt. Unde
Galienus omnia inquit in aqua cocta viribus
suis debilitantur in ea. quod si diu exco-
quitur in ea morentur tota virtus (virtus) salis sua a-
mittitur. maxime si de aqua in aquam mutantur
Itaque [illegible] cum eis coquuntur salsa et ipsa
efficiuntur salsa. quia focus subtilitatem
cum fumo extrahit. grossities vero et salsi-
tas remanent in eis. Si autem cibaria sint
amara et talia sunt que fiant elixa cum
aqua sunt elixanda et tracta ab aqua cum aceto
et sale et ceteris sibi convenientibus sunt
condienda. Si vero possint elixari sic

aquose oliue in aqua frā et sale s͡t
ponenda. et sic suā amaritud(inem) amittūt
deīn in altam aquā et salē cū aceto
reducenda sūt. Si amara sunt et unc
tuosa. sic oliue intinct(e) olim cōficitur
solū sal suffic(it). q(uia) et suā hūitatem
sal desiccat. et ea ne pereant idu
cat. si acuta et simplices acumīs sic
pepe sinap(is). vidēs ramu aq(ue) et sale i
fundant(ur) et paucū etiam acetū
apponat(ur). Si aūt cū acuīe suo ama
ritudo et ponticitas immixta sunt
cū aqua et aceto equali(ter) ponitis elix
ent(ur). et post cū oleo dantur et acumīa
sua mitigent(ur). hi. s. acuta et dura
aspa nō ū cū oleo sunt dāda ul' q(ua)li
re unctuosa. unctuositas. n. lenit
acuīn et mitigat. et inscīitatem
indurat et repat. Rursus inquit
apparent(ur) cibaria et modificant(ur)
ex reb(us) sibi oppōitis cū nō bona
sint ut cōedant(ur). Vn legumīa et gna
et silia sūt apparenda. ut sint ad
comedand(um) ydonea q(ue) si postea sit
nō sapora apparent(ur) sicut dixi
dāda. Vt cū olim appond(is) apponat(ur)
p(ro) ūs accipienciū et rei q(ue) dāda
intēdim(us). Aliū. n. sapor est dand(us)
aliū aspa leniunt(ur). Aliū dura

emollīūt(ur). Aliī apperitiua efficiunt(ur)
urina puocat(ur). uentres mollificā
tur sū ōstipamūt. ul' sopn(us) puocatur
p(er) quas ūs olim diuisificat(ur). Ex coq
nata cū uiscul' comedūt(ur) quo ad
cēdant(ur). in ipsīs diminitant(ur). q(ue) uō
nō exhal(ant). Si in estate caro coquat(ur)
multa apponat(ur) aq(ua). et carbones sup
ponāt(ur). in uascīm opiat(ur). ū gūitas
sui odoris emittat(ur). Si aūt odor g(ra)
uis sūt illi. ul' in gūe mutata sit
auffērt(ur) ossā q(uia) illuc prius putre
do influit ad medullas et id eicie
da sūt ne uiscīā fiant mali odoris
Si uō carnes siluatice sint coq(ue)ndē
post occisionē unā dīe vel plib(us) dimit
tende ut sint tene. pisces ū rece
tes et adhuc mouentes s͡t coq(ue)ndi.
q(uia) ex mollicie sue carnis ū ū salsi
sūt seruandi. Si aūt duror(um) carnes
sūt coq(ue)nde aliū anq(ua)ā occidant(ur)
multo fatigent(ur) motu. ut ita cīnes
dure tenant(ur). Indigestu uō et dure
ū sic senioribus et decrescētib(us). si gsse
cīnos dūt(ur) ad comedand(um) ūtentur
et cū panico sale cimino q(uo)q(ue) et calamīto
i aqua ponāt(ur) et aliq(ua)ntul' dimittantur
sic q(uia) tand(em) nimiū lote coquantur.
Item fac i piscib(us). quia a sale hūitas

57

et insipiditas eius sunt. In salsis
augmentetur in eis in pinguedinibus
in. G. quando carnes sunt pinguiores
et sunt humores multum san. et humores
inde sunt salsiende et foco flamma
carente puniende. Si vero macre
et humide et sanguinolente pauco
sale condiende sunt et leni foco sunt
coquinande et assande et iuxta vascula
sunt apponenda plena aqua ut fumus
ascendens earum teperet siccitatem.

Regimina sanitatis

Custodiende sunt iiii modis. Unum
ut dieta sit subtilis temporibus siccis et quibus
competit sicut delicatis et quietis et ca
ueatur in temporibus humidis et in hiis
quibus non competit. Secundus est actio grosse
diete in suo tempore et complexione competenti
sicut in exercitantibus et laborantibus
que teneantur in non siccis temporibus et non
congruis complexionibus. Tertium ut in siccis ci
baria dentur temporibus et secundum quod
oportet ordinentur. Ne autem contraria humi
fiant fugiantur. Quartum ut a cibis ma
lis humores generantibus et stomachum corrumpen
tibus custodiamur et par et splen opilan
tibus restauremur et reficiamur ab et
medicaminis [illegible] nocumenta remo
uentibus. Subtilis autem dieta triplex

est. Prima cibaria in actione et pas
sione et sua. Alia sunt subtilia passione
sicut facilitate digerendi et velocita
te et in san. mutabilitate. Actione
cum laudabilis ab eis generatur san. sicut
pane [illegible] in quibus pondere et filibus
lactucarum edulorum et piscium petrosa
loca incolentium. Secunda subtilis die
ta in passione est sola. Quod et si sanguinem
laudabilem generat sicut ex [illegible] spi
narchia et siles [illegible] que velociter digeruntur
et in san. mutantur. sanguis tamen quod
ab eis generatur subtilis et aquosus et cito a mem
bris dissolvitur. Tertia subtilis est in actione
et in essentia tamen illaudabilis. Et si actio non illau
dabilis in bene subtiliandis mundifican
dis et viis apperientibus san. quod gene
ratur ab eis est acutus et nutrimento non
laudando sicut de [illegible] salsis acu
tis. Grossa sit sicut vini forte et pu
rum. Acuta sicut radices sinapis et sal
Grossa quoque dieta triplex est divisione
una grossa in essentia et passione sua
in passione quia ad digerendum dura
in san. mutari tarda. In essentia
quia san. quod generat est grossus sicut
de camelinis carnibus et caprinis et
[illegible] veteribus bovinis. Ba
grossa est in passione sola in actione [illegible]

Secundum quod [illegible] competit delicatis et [illegible]

Secundum quod [illegible] laborantibus competit

[illegible]

Secundum [illegible] generat

landūda sic̄ porcine carnes panis ri
bū sincat̄ q̄ illa ⁊ si sint g̃ssa ad dige
rend' dura. ex uiscositate tn̄ ⁊ humita
te sanguinant nō illaudabilem. Alia
est g̃ssa in actōne ⁊ pasione sua. pas
sione sic̄ in digestionis diete ⁊ in san
guinatōis tarditate in actōne q̄ q̄s
muerit hu. ingrossat ⁊ coagulat ⁊ fac̄
crudos ⁊ indigestos. Ista a' triplex: aut
enī sol' incrassat ⁊ coagulat sic̄ caseū
mixt cuculi lac̄ ⁊ silia. Aut unctuo
sa ē ⁊ uiscosa sic̄ pinguedo. Aut uīscos
sic̄ cōgelatina max̄ ex piscib' testa
lib' uel durissimis carnib' sū aceto
⁊ arōtib' tēpata et mediocris dieta
est sic̄ panis pistus in coctōne edulii
lactantes ⁊ uituli sili. Mediocritas
tn̄ cibor̄ nō est uni' modi. sunt. n.
cibi int' duo extrema mediocres
sicut qui hic dcī sūt ⁊ alii tēpati. et
tn̄ uni extremitati plus uicini sūt
Sūt agni annales q̄ ⁊ si sint tēpati
tn̄ aliq̄ntul' actinēt calori. ptisana
uō ⁊ medulla panis cū aq̄ fcā. ter
ul' q̄c loti. ⁊ si tēperata fiunt tn̄ ac
tinēt frīitati. Adhuc mediocritas
aut' ēē pot̄. duo cōtria pmixta q̄dā
gnant cibaria ad cōpatōnē unius
soli' mediocris sic̄ ē cib; ex ordeo cū lē
tib; cocto cōpōit̄ quia mollicies et

et humitas ordei tēperat duricie et sic
citatē lentis. Sili facient lentes cū
bletis cōdītate. q̄ frīitatē ⁊ siccitatē
lenciū tēpat calor ⁊ mollicies blete
Dieta aūt ex tēporib; anni ordinādā
mutē custodiente suas actōnes nāles
ul' sili dem' dietas siles tēperatas et
mediocres. hyē et estate ⁊ autūpno
silibus cōmpōita nāis cor̄. dieta de
tur. ⁊ s̄ q̄ suas naturas egrediunt̄
dieta oppōita ascēdam' uī descēdam'
Si. n. ut t̄m suā nō custodierit. et
ad extremū recedit q̄ l; siliditdo fu
giat̄ ⁊ ad sibi oppōita trāseat̄. ut si ad
cal' trāsiet̄ uel tēpata d; dari dieta
s; tn̄ actinens frīitati sic̄ pdices. uituli
pulli. pisces petrosi ptisana panis
lotus. Si ad frīitatē se mutauit. tē
pata est dāda s; tn̄ calori actinencia
sic̄ agni annales. Si ad humitatē tēpa
ta s; tn̄ par' desiccatiā dabim'. sicut
oblomogarū. pip. ⁊ iz. calamētū
⁊ sil. Si ad siccitatē humectancia dent̄
sic̄ agni lactātes ⁊ blete hūide. Con
cordati sūt ⁊ antiq̄ q̄ q̄ cibaria sūt
ueli' descendēncia facile ueniās pe
netrancia anī ab p̄tendāda. q̄ aūt ad
h' tarda postrema. cib'. n. faciles di
gerendus. Si extrema accipiat̄ ⁊ digā
tur ⁊ extre festine' sit. repugnat

[left margin:] [illegible] ex piscibus testalibus [illegible] [illegible] [illegible]
[right margin:] [illegible] desiccatiua

sibi anterior cibus grauis. et exire nō
pmittitur. cui autem exire nō possit.
inata ibi et calore grossi cibi cale
fit. et ebulliens uel corrumpitur.
Si autem non accipiat. et digatur
nichil sibi exeunti repugnat.
Simili. solubilia ante accipienda sunt
stiptica uero post ea. liquidiora ante.
subtilis autem et si corpus ut utatur non gra
ciliem tribuat sic grossa. grossa
dico mente uiscosa et laudanda hyeme
sbam. Subtilis tamen est in custodienda
sanitate. ex facilitate digestionis et
uelocitate a membris dissoluendi et
causa laudabilis sanguinis. non solum sanita
tem custodit sed et sanitatem reuocat
infirmus. multe enim diuturni
morbi ex his succis auferuntur
quanto magis quam acuti. aliis etiam
sufficit sola ad infirmitatem sanan
dam sine aliqua medicina. unde oportet medicum custo
dire in morbis sanandis subtilem
dietam habere et medicinam raram ex maio
ri necessitate dare. quidam antiqui di
cunt uel dixerunt. abstinentia studi
osis et subtilem dietam habentibus calorem
refrigerari et siccitatem humectari que
ex nimio calore fit. et forti in exer
citantibus labore. estate autem primum mitte
in aere temperato aque dulcem esse. neque diu

ibi stare. exiens unum accipiat mix
tum et bibat plus quam oporteat. deinde
totum euomat et aliquid diu quiescat.
paucas accipiat deinde lactucas. hee
enim sunt refrigeratissime. si aliqua
grossitie post ptisanam accipiat et
expectet quousque a stomacho digeratur. de
inde pullorum comedat. aut anser
alas. pedes quoque edulinos bene coctos
cum pauco oblomogo et aceto et ouo
rum uitella elixa de his bis acetique
lam sunt incitanti uel cibi. sic molo
chiam atriplices mixtas. uinum mix
tum bibat cum aqua frigida. 6. mixtoe
unde non sufficit in temporibus ferventis calo
rissimus sola ptisana cum ordeum cito
cum et pauci sed consuetudo quorum. uinum
mixtum cum aqua tria siue quinque partes ut con
sueti sunt bibentes. alii autem in estu
laborantes et nimium calorem sencien
tes. patientes quiescentes et aquam frigidissimam
bibentes. solent euadere infirmitatem
subtilis uero dieta cum ob in actione su
a subtilibus et si excusata eorum illam sit mix
tum iuuari in corporibus suis. habentes quosdam
crudos mixtos et uiscosos humores. et eos
qui habent opilationem in epate et splenis di
cunt. Similiter 6. inquit subtilis dieta opilationes
epatis aperit et splenis duriciem dissolu
it per quod minuit et in naturam suam reducit

Idem novi homines habentes humores diu
tantos se subtiliter quod taliter adiuti sunt
ut eradicati sint humores et non postea haberent
penitus iterum. Item scio multos nefreticos
artheticos passionem exisse vel allevi-
atos cum diete subtilitate. Intendit autem
dieta subtilem grossos humores subtiliare
sive orum vel radices et sil. epil. quia
sit parva et aliquis ab initio sibi occur-
rat cum abstinentia et subtili dieta
perfecte sanatur. Si autem elongata et
indurata et si non sanetur tamen ex dieta
multum minuitur. Sed non semper est frequenta-
da si salsum sit vel amara vel acuta.
et si humorum grossorum sit subtiliatia maxime
si complexio sit colica non enim hec dieta eos
iuvat. Sed et aliquos non in quorum corporibus
flecmaticus humor adiuvantur. Calis ergo nociva
est hec dieta quia in primis sanguinem subtiliat et
post humiditatem desiccat et incendit
milicum quia facit hii. G. ozopantem acuta
cibaria et humorum grossorum subtiliatiam
ut perfecte quantitate dandi sapiat et quod
tempore quibus nec hominibus sint danda. Gros-
sa vero et viscosa dieta et ad digerendum
dura licet non perfectam det sanitatem
tamen dat grossitiem et virtutem propter dissolutionem
dia membris longitudinem. Ideo solis
exercitantibus sufficit et laborantibus
ne cito a membris dissolvantur et eorum defi-

ciat virtus. Cum quidam vero desiderent
plus grossitudinem et fortitudinem quam cum
perfecta sanitate sint. Quam maciem
membrorum et viscositatem cum perfecta sa-
lubritate necesse est hanc frequen-
tare. Sed cum incipiunt ociosos esse
ab exercitiorum tempore antequam cibum su-
mant, quod facientes uti possunt
grossis et maxime si viscera eorum sint
sana. Si autem hec sana esse comprobantur
si grossis et ad digerendum duris utan-
tur, sed gravitatem neque duritiem
sentiunt in lateribus. Item ergo ut grossa
sit dieta per exercitia et laborantes. Se-
per enim fortiter exercitantes sicut adlethe
et similes grossissimam et viscosis-
simam erunt patientes dietam. Minus
laborantes eque sic gradus est ascendendi
et descendendi secundum quantitatem exercitii. Inmo
qui non possunt exerceri causa nimie etatis parvi
in consuetudinibus sunt sibi grossam et
viscosam fugiant dietam. Qui asi cum
prius caballicaverint vel pedites
ierint ut nimium vel [illegible] quantum exercitia
nichil enim insuetabili (immutabiliter) regende sanita-
ti est quam ociositas et quies maxime grossa
et viscosa utentibus dieta. Ideo non
patientibus exerceri sive nolentibus
dieta in passione subtilis tamen [illegible]entia
laudabilis accipitur grossam et

nota bene

[illegible] quod grossa cibaria [illegible] grossitudinem [illegible]

[illegible] quod fortiter exercitantes debent uti cibariis grossis

uiscosam caueant quanto plus
possint. tamen solum hoc facienda sunt cum
sunt mondificanda cum conuenientibus
farmacia et terpanea et sepe acci
pienda digestiua adiuuancia et sa
nitatem custodiencia sicut oximel
maxime sequitur. G. quibus grossi humores et
uiscosi sunt. tamen negligere electu-
humiditatem stomachi mondificancia et e
patis et splenis opilacionem
appiencia. qui si neglexerit idem
turnos incidunt morbos. quorum cau
humorum est multitudo exercitantis
et laborem huius opposita erunt
facientes quia in magnis exerciciis
Si dieta accipiatur subtilis et cito disso
lubilis. uelociter deficiunt et consumuntur
carnes et in peisim incidunt. ethica
Ergo homines studiis occupati cum
dietam et exercicia secundum quod oportet ordina
re non possunt cibaria non accipiant
nisi que digerere non possint. tamen mondifica
re corpus cum catarticis et electuariis et similibus
negligant. Si ergo exercicia ante cibum
ad regendam sanitatem optima sunt. que
post erunt maxime sanitatem impediunt.
quia antecedentem cibum calefaciunt
et ebullientem antequam excoquatur
eiciunt. qui cum ad epar crudus et
indigestus ueniat. venis epatis humorum

adiuuante grossi diuisorum membrorum et
dure dissoluendorum cause fiunt.
Si autem calidi stomachi et epatis uirtuosus fu
erit. mutatur in sanguinem. non tamen laudabi
lem. quia de grosso esse extunc fit. Unde
plurimi artheticum dolorem et similes alios do
lores incurrunt. Ita G. oportet igitur post cibum
exercicia et labores uitari sicut reges an
te cibum fugienda erit. Alia exercicia humec
tacionem inanimne carnis et corporis dissol
uunt cum fumo et sudore. sanguinem autem
minuto carnem humectante trahit
cibus est stomacho crudus et indigestus. idcirco infirmi
tates incidunt. unde ante senectutem
moriuntur. Item multi sanos se esse stomachos con
fidunt. et ad digerendum duram dietam illam
sufficere estimant. sicut circulos circu
mies et similes. nec sciunt donec infirmita
tes sentiant duras et cito moriuntur
In uenas enim sepe hoc comedentium necesse
est adiuuari grossiciem et fortitudinem fri
tudinem humorum. Et in sanguinem conuerti non quem ex parua
causa cito putrescunt et pessima fiunt causa
febrium. Uel calor epatis talem minuunt
et digestiuam sibi assumunt. unde fit ut
succedat cito pro dolor pisis. Oportet autem
intelligi magis esse studium regende sani
tatis cibos cito dare laudabiles chim
os generantes. sint subtiles sint siue grossi fit
G. omnis cibi in essencia sua non laudabilis

maxime studio evitandi subtiles
seu grossi. cum morborum non sani
tatis generativi. Soli ergo exercitan
tes et laborantes grossis indigent
unde grossi quidem cibi et ad digerendum
duri non tamen in essentia mali non om
nibus hominibus sunt fugiendi. quia
exercitantibus et laborantibus for
tis et potentis in stomacho et epatis complexionibus
non nocent. sed et si sepe comedan
tur. tamen bonum chimum non generant.
Generaliter igitur dixi qui grossis delectantur
cibis uti. sive subtilibus. Nunc restat
dicere quando tamen accipiantur. Molles ci
bi et liquidi facile sunt digendi.
Ideo ante duros accipiendi. Si non prius
accipiuntur digeruntur et a duris
exire non permittuntur. In essentia
mali ante bonos sunt accipiendi
Si non post stomacho inmorantur. et boni eis
corruptis corrumpuntur. Qui in
essentia non laudandi non tamen vituperandi
vel viscosi. Neque ante cibum neque post
tamen sed non sunt sumendi in horum
medio. Qui vero cibi non sunt laxatiles
nec tamen lubrica. nec mundificantes
hii nec ante nec post. sed in medio acci
piantur. qui nec solubiles nec
stiptici sunt sed tamen mundificativi
nec non laudandi sicut amigdale

venientibus strictis ante cibum
sunt sumendi mollibus vero post.

Explicit liber dietarum
universalium. Deo gratias
Iste liber est [illegible]
[illegible]

Complevimus in libro primo
universalium significationem generis
cibariorum et speciem eius. Ex
inde hic secundo singulariter de
cibo unoquoque tractare. Initium huius libri
et finis de granis erit et fructibus.
Et quia cibaria in substantia sua diversificantur substantia
variantur aut in qualitate bono et ma
lo. in quantitate multo et parvo et in
natura calido et frigido humido et sicco. duro et
molli raro et spisso. necesse est generum
ceterorum accidentia sibi tot recepta
re. eo magis quia proprium cibus ad hu
mani corporis nutrimentum et eius
naturalis complexionis simile. Propter quod antiqui
philosophi sicut pitagoras consenserunt
in sua substantia tritici diversitatem generis
contrarietatis et qualitatis V modis. primo
modo secundum genus suum est. Secundo propter
terram ubi nascitur. Tercio propter regio
nem naturam. Quarto propter aeris qualitatem
vel tempore sui incrementi. Quinto per sui
vetustatem ac novitatem

Genus vero sicut
est unum vel spissum et ignee
frangi difficile coloris citrinus

cortice intrinsecus vero albi superficie lucentis
et lucidum aliud tamen et leve frangibile
interiora eius albissima superficie vero
levis. Et eius quod superius durum spis
sum et continet farinam et medullam ex
substantia sui cortice unitur et furfur
melius et subtilius quam farine. unit
nutrimentum eius plus est. tardius digestio eius
dura. quoniam inobediens est actionibus
nature ad confortationem membrorum et in
vires dandas magis valet quam ad sani
tatis custodiam. quoniam ad confortationem
membrorum necessarius est cibus durus diger
ri et tardus dissolvi. ad sanitatis
custodiam est necessarius cibus levis di
geri et facilis dissolvi. Granum quod
leve est et facile frangi. furfur
eius cortex farinam occupat et
medullam huius rei gratia ad in
crementum corporis minus est et ad di
ssolutionem facilis. Sed ad sanita
tis custodiam quam membrorum confortationem
magis valet

Diversitas generum

Per terram ubi nascitur est farina
diversa. Vel terra fumosa et pinguis

atque putribilius et est macra et sicca
naturali sive accidentali propter illarum
adustionem ibi nascentium. Unde et
sua desiccatur humiditas et pinguedo de-
cidit. Est autem naturali sicca et macra
hic adustione illarum desiccatur superfluitas
et macescit. Unde in superficie est urtica
et salmaria. Quod igitur in crassa et pin-
gui nascitur generaliter grossius et pinguius est
grossitiesque in pondere ac mobilius. Quod
autem crescit in macra et sicca ubi sunt
arida macrum et siccum est levius quoque in pon-
dere sive minus mobile. Macra non
ubi et incensa pene nusquam tenuit
teneras erit. Si quos autem fuit siccis-
simum erunt atque macerrimum et a sua
vera natura degenerant. Medulle
non habent et ejus rama diriguntur ex-
sicci et de non cibariorum in naturam ve-
nenosam migrantur. Unde in corporibus
humanis nocentes sunt.

Diversitas

ducitur ex regionum natura
ubi nascuntur. Sunt enim quattuor regiones: re-
gio videlicet calida et sicca meridionalis
est, frigida et sicca et hec occidentalis sep-
tentrionalis est; autem calida et humida orien-
talis est; et frigida et humida occidentalis. Ex
quo in calida et sicca nascitur humor

sunt pauci. Unde inventus calor illarum
est defertissimus quando regionis calor
illarum eius desiccat humiditatem
et corpus eius rarificat. Unde calor
interior sive minor est sic siccum et
durum parumque mobile. Natum in
calida et humida sunt multi humores unde ca-
lor de regionis calore et subtilians
calorem non sudat et exacte ve-
niens exitus eius humiditatem
subtilem exurit. Unde et natura sic et
leve motio. Terra quoque que frigida et
humida est necesse est ut lutulenta sit; hec
multiplicandorum humorum causa est quibus
terrarum unitatis tamquam hic sic exacerbans
frigiditate humiditas tenuitur grossus atque
molestus. Interiora eius exteriora ac-
ris frigiditas perforans calorem naturalem
extinguunt. Hic medulle minime
causa est et fructus augendi. Re-
gionis frigide et sicce communis humi-
ditas et glaciatur durissimum ac
frigidissimum in ea exteriora terminum
interiora non penetrant. Exteriora
claudit et incopulat. Propterea calor
illis clausus interius exire non sini-
tur quo hic causa ut convictus atque pon-
deris medullis et pluribus corticum
pauci et pluribus multum et ratio digni

et oleo coquatur et cataplasma de eo
mamillis propter lactis coagulationem
superpositum duritiem dissolvit. qualiter
id ad spermatis mollificationem. tritici re-
centis et novi nutrimentum plurimum
generat et crudos flatus et inflationem
rugitum et dolorem lateribus commovet;
in putredinem cito convertitur. mani-
festatur autem quod in dentibus lubricorum cu-
bitatur quoque generatio. assatur ad ig-
nem magis nutrit ventositatem-
que minus facit. et saporem eius in aqua
coctum grossissimum et inflativum et
digestionem durius et rugitum movet. humidus
tis limosus generat et ventosos magis.
signum est farine nullius furfuris
partes habens. Siccum vero digeritur nutrit
multum et nimia confortat et tarde
dissolvitur. propterea dari eis qui
magnis laboribus exercentur.

Panem tritici

Precellentiorem dicimus esse duas ca-
usas sunt nutrimenta. .iiii. unus
vero propter farinam. unde factus est. secundo
ex artificio suo. Tertio ex igne
unde coctus est. Quarto quod quantitate
et qualitate eius sunt. farine modi
et farina diversi ut perfectus primus est pro-
exercitia sua. Secundo per quales mollitudinem

Tertius est brevitatem aut longi-
tudinem temporis ex quo molla facta
est. Farine modi sunt .iii. quorum uno
dos dimittitur. .ii. viscosum et grossum
est et medulle nimis et corticis par-
tem nutrimentum eius multum et egestio eius allo
tarda. digestio eius dura. multum eius
nutrimentum et cum de pane qui nimis multam
quantitatem ex eo recepit propter me-
dulle multitudinem. quia vero propter vis-
cositatem et durationem eius diutinam
in morantur tardior egestio eius allo
et intestinis. Duplex est causa. una
quia ex eo multam recepit quantitatem
nimis quia plurimum eius assumitur.
unde necesse est ut intestina aggra-
vata cogantur ad egerendum. altera causa
est quod furfurum pars sit que plu-
rima pars ex eo et propterea unde ruit
panis ... medio ... plus
nutrimenta est duriori digestionis
tarde egestionis. levitatem farine et
rara medulle pauca corticis pli-
mum pars nutrit facile digeritur levius
egerit. propter hoc nutrimentum dicimus esse eius
propter quod confortat ex eo pura accedit
ad nimia propter corticis et furfuris
restitudinem ... quia eius morantur
nimis est pura levitatem [illegible]

Causa aut facil' egestionis ex in-
testinis bifaria ro. diuersitat'
q. u. inbra par' recipiant mag
na pars intestinis accedit ubi
grauata cogitur egredi. Tursus
considerare si sit cortex. Huiusmodi
eius intestina facile exeunt
singula & duorum modi modis
duni in uno. e. u. q subtilissimus
ad corpus cortice grossi & duriori &
relinquitur q simila appellatur q
grosso tenui relicto solus albi
furfur. e q tenui grossi furfur
& subtile relinquitur e q simila so
la ablata furfur remanet
& subtil' primi si hor & q're sunt
grossiorum u. nutribilissimum e & du
rius & ad digerend tard' Quar
tus minime nutr leuius e
& ad digerend citius Secd' & tertius
medii sunt uolor

Diuersitas

Diuersitas ex mollitione bifa
ria e. mollis per se tota & totum
quibus digest' mollis est facil' nutri
mentum huius plurimi e & per se tota ne
tota est per se grossa pars tenuis est
tertius has mollitionis diuersitates
demorat' minus digerend & grauitatem

Diuersitas

Diuersitas per se mollitionis
tripler est modus aut u. in uicinitate
mollitionis aut in longitudine aut in
medium. Quia uicinum e corpus calefac
corpus uentri & constipat ignea
u. natam ex molle uel innuolutio
ne accepta & unde totum calefacit
& egestionis humiditatem desiccat quia sola
grandis pars calefacit & de toto exitur
tuto quia si medium corpus e per dextr est
media potentia

Diuersitas

Diuersitas ex artificio sin
duo sunt modi aut u. ex forma
aut ex artificio forma aut corpus e aut
magna aut parua aut media m-
agna medulle plus h' corticis
subtiliore aut duriore cortex
ipse ea par' nutr q e ad digerend
dur' egestionis humiditate exsiccat
unde & uenam constipat medulla g-
ua e & uiscosa & humida unde in illa
e illa grossi & uiscosi grauat pauci
pauci & subtil' intior ignis perforat
& humiditate medulle exsiccat unde
par' nutr tarde digeritur & uentrem
constipat propter frigidum sit ex
uno die uel duobus a coctione

ram putrefactis apposite lavant et
mundificant.

Ordeum frigidum est et siccum in primo gradu.
Operationes hic mundificatiuum
et extersiuum plus tamen faba exsiccat propter ea
nutrimentum eius ab inflatione est libe-
rum et fabarum non non libere plus tamen nutri-
unt ordeo actualiter non naturaliter. Su-
cus ordei creati generat nutrimentum melius et
laudabilius. G. non inest tritico et ordeo
non creatis laudabiliora et meliora
nutrimenta tamen tritico est. Hic arbitrium ho-
rum disputationum sibi esse. Decoctio. G. in-
quit aqua rusticus non illaliter et illi-
berg. similiter micam tritici et ordei propter
naturam unum quod est ordeum illaliter nutri-
bilius inveniunt plus et liberius et me-
dicine hic. aqua autem requirunt tritici ma-
ioris esse nutrimenti propter glutinum suam et
moram multo maiorem ordeum aquam in-
unt nutrire nisi propter digestionem mundam tritica
et farinam ex mileis solo ut est. G. de
ordeo et faba et medicinam est. quam
temperatus vicina sunt in multis
locis et medicinam in uniuersis sunt
terra et olio in unguentis et emplastris
sicut de ordeo quod tritico uel clisteratum
pulsordeum magis tamen attrahit mundifica-
tiua facta confricatur cum zuccaro sibi in rethino
tempore ad refrigerium stomacu multum et repa-
rationem autem et aqua temperat sanctorum [illegible]

electio clari et aquosi(?) similiter liquido ut multa
bibatur. Sunt sic et ptisanam sibi in tam co-
fricatur ordeum ut cortex possit
auferri et ipsius ordei sumatur. Vina-
cia et. x. dicuntur diu coquitur et reducitur
ad unam decimam coletur et potetur de hoc
nali ad sanitatem custodiendam corporis
quod humectandum. Si autem refrigerium plus
eo appetatur parum acetum ei miscea|tur
quod si calide non fuerit addatur parum se-
minis papaveris albi ptisanam sanat
cum cerebro usui clarissimum et perfecti-
um in corpore corpori sanguinem generat
si minus quam parum nutriat. Sed ptisanam
sanitate dandum infirmis quam diuisis
modis dandum est prout iuvat et expedit
infirmitati. Sicut sunt temperatis calores
extingue illum libe ut superius est
aqua autem extolamu mundificatum. quod
ptisanam esse noluerit cortice or-
deum coquitur sicut aceto refrigeratium. quod
cortice manuam fermentum et mel in
olatum et olim. supposito emplastrum
uel constipationem uel in uelut accipere
quod simul radicem fenuclie et apii
et accipe i. corticem propter ut ueniat
solutionem. G. de rici non tamen quod tamen o-
pinatur uale non non stipticus non cor-
tex est rubeus propter ea magis stipticus
et albo rutebe [illegible]. Rasa rici
calida est in primo gradu sicca illeco diuisis

ventositatis auget et constipationis mi-
nime. Si decocta prior aqua altera adiun-
gatur. Sed quod coctio duobus modis fit
aliud cum cortice aliud sine cortice. Cocte cum
cortice duriores sunt ad digerendum et infla-
tive propter crassitudinem corticis que plu-
rimum habet. Quare eius in ventre longa
ventositas et inflatio generatur. E con-
trario cocte sine cortice minus sunt
inflative cito digeruntur et si (vel ex) fa-
ba (cum sale fracta) aut sale vel (?) apponitur ut piper lon-
go zuccaro (zuccare) oleo vel amigdalo preparata
medicina sunt ad cohibendum operationem que
nocent. Aliud eius elixum cum cortice aliud
sine cortice et de eis id sicut supra
indicavimus cocte tamen et commixte aliud
cum mica cimino origano et similibus
sua ventositate et inflatione mi-
nuuntur. Assate minuunt ventositatem
et inflationes habent ad digerendum duriores
sunt. Veruntamen si aqua infundantur post ass-
ationem et cum cimino et mica et origa-
no comedantur duricies sue par-
tem amittunt. De fabe vero no-
ne magis (?) nocive sunt
Mixture fabe farine fenugreci ca-
taplate scio apostemati vel auricula
lente sub oculis cum rosis mirtus et
thure et ruta omnes albugine
ad exsiccationem vel excoriationem
oculorum cataplate scio valent.

Cum sale et masticate et (?) appo-
site hoc restituunt ad oculos descenden-
tibus a capite. Cum vino cocte si exce-
cataplasmata fiat testiculorum apostemata dissol-
vunt. Farina eorum puerorum in-
guinibus vel pectini apposita ubi (?)
git locis in quibus pili nascuntur
superponere subtiliter et deinceps pilum faciunt.
Scissa vinacee in duas partes et cata-
plate scio vulnerum morsus (?) san-
guinem restringunt. Mamillis lactis
coagulatione induratis apposite
dissolvunt et lactis (?) sic alumi-
ne oleo veteri (?) dissol-
vunt. Aqua eorum lana (?)

Lenticula fri(gida) in
(?) in medio in vestigia
tamen eius natura ex duobus contrariis composita
nuitur una in medulla altera
in cortice. Cortex enim eius acuitatem
habet unde ventrem movet ad solutio-
nem medulla vero stiptica est et con-
fortativa stomachi et intestinorum ad coli-
cam diarriam valet. Lentes enim cum corti-
ce simul cocte et fuerint aqua col-
le et colate (?) nullius (?)
stipticis ventrem et constipant (?)
bus. Si aqua prior eiecta de cocte
altera adiungatur solutionem mi-
nuunt. Et si cortice ablato coquatur
prior eiecta altera addatur melior fit

Ibi ad livorem

ad digerendum et ad solicitandum egestionem secundum
retinere gradum. Humiditati dico u-
niuersaliter lentiquam gessit et quod est ad di-
minuendum sanguinem maxime grauant si
cum corticibus comedantur. cerebrum
grossis fumis et melico implent. unde iam est ad
locum et fallaciam formidolosorum somp-
niorum. stomacum uentositate et intestina im-
plent inflatione faciunt et constipationem.
Ipsa etiam generant quod plus nocet et
pulmonum et diafragmati pellicule
[illegible] et pelliculis et [illegible]
oculorum quam humiditatem eorum exsiccant
et distemperant. Sanis obscurit oculis, quod
magis oculis inferunt sue desiccationis
causa. nervos et uenas constipant et ingros-
sant, ut etiam necant ex uena
matricis. Lentis usque cum cortice cocta
sicca est cum oppilationem nociua et passionem in
ea melica est sicut morpheam ni-
gram, impetiginem serpiginem can-
crum et elephanciam et leoninam. Sed cum
quibus sunt apposite uel alium [illegible]
Ideo si sine cortice edantur ydropicis
ualent pro cortice minimum nocet propter
[illegible] et inflationem quam [illegible]
lenticula laudabilis est gradus noua
et cum quibus accipitur secundum cibum et secundum medicinam
secundum nam aut propter continentie uirtutis
uel confortationem desiccationem et calefactio-
nem stomachi, ut propter uentris solutionem qui
ob confortandi uirtutem continentiam ac-
cipiunt, uel restringendi colice
egestionis causa, et tamen a cortice mundetur et
prior eiecta aqua in qua decoquitur secunda
aqua adiciatur cocte que [illegible]

aceto et arnoglosse frondes uel semen
et mala citonia et mala acria et
mespila et sicca quamque confortent stomachum
et calefaciant. Illam uolunt accipere acetum uel
unum odoriferum nigrum ad nutriendum
prouenientibus solutionem autem accipiunt et si cum
sicla id est bleta coquitur aut cum colocas-
sia aut cucurbita aut molochia
id est malua. Item secundum cibum diuerso modo
accipitur. alium solus cum aceto et oleo, alium
cum carne recente, alium cum sicca et salsa.
Et cum carne recenti maior est nu-
trimenti que cum aceto et oleo solus minus
est. Et quod cum sicca et salsa pessimum et
nociuum cibus est nam caro sicca
nisi est grossa et digestioni dura nimia
non continet maliciam duplicatur. Unde iam
est calefactionis nutrimentisque san-
guinis et est in nulli corpori conuenit hu-
Ideo pessima est mazere si cum cortice
cocta fuerit. lentes ut non noceant
si separare uelis mundare magis elixa
prior eiecta eiciens aquam. Semen impone
et aceto cum condito et origano uirtute capi-
tis cimino ac oleo roseo et amigdalino
et sisamo leo diu mellilotoque agreste
id est anemone celidonia oleo ro-
sis lentes cataplasma facto super oculos
eorum calorem aqua dissoluitur cum malo gra-
nato cocta et rosas sicut pulueri-
zatis apium in naribus apposita ualet.
Item ualet ad erisipilam et filinam ipsam.
Aqua frigida est aqua si in mammas coagu-
lamentum appositum ac coagula-
tum humoribus ualet.

Robebe sunt frigide in secundo gradu medie

epatis et splenis et ad lapidis frac-
tionem ac lumbricis cucurbitinis que
valet. ad epaticam opilationem valet
maxime si cum apio coquatur et radice ut
que bibatur. in augmentatione cum
lactis et spermatis et urine provoca-
tione. album est melius, sive dulce
[illegible] et saporatum

Faseoli. ca. in medio secundi gradus
hu. in fine [illegible]
mum ut certa signa non possit
desiccari et si desiccantur nec multo
tempore servari valent. Ideo que hu-
midos generant inflationem vento-
sitatem plurimo que fumo caput
replent et sompnia plurima faci-
unt et corrupta atque terribilia
precedunt. Duas sunt species albi
et rufi. albi minus ca. hu. mag-
is eorum invenitur [illegible] et ad di-
gerendum duri. hu. grossos et [illegible] generant.
attenuare volentes eorum [illegible]
dunt et [illegible] corticibus
nudant et nudatos cum oblongo [illegible]
oleo ac cimino et pipere comedunt.
Viridis albi ablatis corticibus cum sale
sunt sumendi et sinapi et origano et
pipere. [illegible] vinum et forte cum illa acci-
piant. rufi coloris albis humiditatis
habent minus. ideo in suis fortiores
sunt operibus unde et menstrua provocant
si accipiantur uncie iii. olei nardi
et ii. galbani et ii. cum eo et illud bi-
bat calidum.

Orobus ca. est in ii. gradu sic in secundo
vim mundificativam et colativam
est et aperitivam. nudatis corticibus de eius
farina iure facto ventris humiditatem
urinam et menstrua provocat cutem clarifi-
cat. non tamen illo plurimum assuescant
ne forte sanguinem mingere faciat et
aliquando per nares fluxum sanguinis efficit.
farina orobi est [illegible] cocta que est
species [illegible] ydropicis valet et [illegible]
[illegible] opilationes
infirmitatem epatis cum vino si lapi-
dis canis morsui valet. apposita epa-
ta [illegible] cum melle lentigines mun-
dificat [illegible] vulneribus que
valet.

Lupini calidi et sicci sic in secundo gradu
[illegible] cum melle [illegible] et po-
tata lumbricos occidit et expellit et
[illegible] et vesice putredinem
expurgat. sic cum ruta bibatur et pipere
splenetici valet. [illegible] ubi coctu sint
locum pustule auferunt sic cum ruta
et melle conficiatur et pessarium fac-
tus menstrua provocat. dulcorantur
in aqua [illegible] et ad digerendum
duri. hu. grossos generant [illegible] non sunt
[illegible] ex colatione non styptici;
sic confortative styptice [illegible] columna
antiquorum quod [illegible] farina lupi-
ni [illegible] loco appositi
[illegible]
[illegible] aliosque [illegible]
aqua ubi dulcorantur [illegible] loca cutis
abluantur moriuntur.

Fenugrecum est in secundo gradu calidum
[illegible] sic farina eius cum melle
[illegible] potest mollificare

inveniat humorem in stomacho duritie
ad digestionem in corruptionem mu-
tatur inflammationem et ventositatem
tem et pessimum sanguinem generat in-
sertiae et corpus predictos creat. Si autem
in stomacho humidificatos invenerit
bene digeritur ac sanguinem lauda-
bilem generat. Corpus [illegible] malis purgat
hinc urinam provocat. Pectus mundificat
et pulmonem. Renes atque vesicam pur-
gat. Grossitiem humorum inflationum et
ventositatis non est libera. Qui
nocumentum eius omnino cupit vitare
ieiunus accipiat et super illam calamentum
accipiat aut anisum vel ysopum vel
piper et [illegible] et similia collecta super illam oriza
accipiat. Qui maiorem nutrimentum
cum eis velit accipere vel ideo ut sang-
uinem laudabilem generet nuces sumat
aut amigdalas mundatas. Item [illegible]
medicinam valet sicut est ysopo confecta
pectus et pulmonem mundificat tus-
sim diuturnam emundat. Gargaris-
mus cum aprozimate eius in meatibus
pulmonis aperta dissolvit et in
lateris qui sunt in latere lingue
cum vino cocta. Si clistere fiat ad
dolorem ventris valet. Quod ex [illegible]
procedit hinc rursus cocta cum vino
cerico et fenugreco cataplasmate facto
apostemata dissolvit. Pulverizata ac sinapi
coniuncta aprozima eius ad tinnitum
aurium valet.

Uva in duo dividitur: est autem acerba
acerba et matura. Est autem matura
in sua dulcedine completa
et digna est appellatione nature. Ac-
erba frigida est in tertio gradu, sicca in secundo. Similat
inter eas hec diversitas. Generat enim
fortior calorem humoris. Alia genera-
tur est sicca et constrictionis nulli indigo-
[illegible] ex stomacho integra regreditur
cum sua forma. Pulverizata tamen et ex eis farina
facta si bibatur stomachum confortat coli-
cam stringit egestionem. Si autem maturie
fuerit est cortex et nucleus non continue
propter eam non nutrit. Humor propter supre-
[illegible] subtili et ponticitate durior est
digeri et confortativum stomachi est exiguum
calorem eius [illegible] acumen
eo [illegible] mitigat. Nocumentum egestione
colicam stomachi vel epaticis propter internis
continuam defluxionem stringit. [illegible]
appositus pipere [illegible] frigidos humores
attenuat et [illegible] valet et ad fri-
giditatem [illegible] et aspiratione [illegible] acerbe
percipit vite sive autem dies canicula-
res ad solem poni donec spisseatur ut mel-
lis valet multum. Huic [illegible] in gingivis
et auriculam descendentibus. Si clistere fiat
valet ulceribus intestinorum diuturnis
que hinc descendentibus ex vulva. Uva
matura laudabilem sanguinem generat
et ceteris fructibus quemadmodum ficus
melior eius est plus tamen sicut uva
nutrit et hec [illegible] composita subtus
[illegible] ossa sunt [illegible] et sicca et stip-
tica [illegible] acerbe nutre in duritie
et [illegible] huius tamen acumen quod ob-
quod cito exeunt a stomacho [illegible]
cortex frigidus est et sic ad dige-
[illegible] est sicut et una ceteris fructi-

laudabiliores asserit .G. corti
ces namque ficus et uve siles sunt
ad digerendum duri. preterea uva si est cor
tice sua comedatur inducit commotionem et
inflationem et uentositatem generat
et hinc longinquos a sanguine
laudabili. rursus .G. ficus et uvam
ceteris fructibus laudabiliores asse
rit. non est commotionis dure sunt sed per
quisitionis facilis materie si in sua ar
bore perfecte mature sunt. testatur
hoc cetolani quoniam ficus et uvas huius
temporibus sunt plene et natura [?] vel ti
pingues et clare sunt cutis faci
licitate autem digestionis earum desiden
tes ab usu illarum facti sunt macri
sicut caro quoque ficus et uve in sua
substantia inflativa est et ideo comedentium
carnes inflantur. accipitur autem diui
sis modis uva. quoniam natura et actio
nes eius sunt diverse in corpore accipi
a quibusdam ipsa hora qua ex vite carpi
tur. sunt qui eas suspendunt donec humi[?]
ditas ex eis aer extrahat. sunt qui eas uase
aliquo et mundo et sapa reponunt
in hora sue collectionis accepte. si
stomachum malis humoribus invenerint vacu
um et cibus et fortis est digestio bene digerun
tur et bonum generant in sanguinem et
ventris iuvant solutionem corpusque
malis humoribus purgant. quod si stomachum hu
et cibis inveniunt digerere [?] liberal
le morantur in eo et inflationem ac
rugitum generant in humoribus malos con
vertuntur et sumunt plurimum nocivum creant
appetitum et ab aere humoribus plus ceteris

ceteris nunc laudabiliores sunt
et subtilibus dietis convenientes ab
inflatione longe sunt et subtiliare [?]
sicut stipite sunt [illegible] solubiles in vino [?]
vel sapa nisi [illegible] dicere secundum stomachum
nisi convenientes. Attamen dieta
longiqua ventositates inflationes
producit propter [illegible] humorum. ex multo vel
sapa recepto uve que sunt carne sin
gulariter humorum. laudabiliores sunt eum
sicut carne sunt nutriunt et cito di
geruntur. iterum uve que carne pline sunt
quam humores nutribiliores duriores
et ceterum quam plus humorum quam alie. hee
autem vue modis aliis diverse sunt.
aut sapore. aut colore. aut sub
tilitate aut grossitie. sapor. alius est
acetosus ut acerbus. alius grossus
et dulcis melliqua ut alius me
dius. vel sapore vinci. grossius est
dulcis et calidior est et sicut fortius gene
grossior nutrimentum est ad digerendum du
rior inflationem atque rugitum faci
ens et opilationem splenis et epatis
subtilis et acetosus frigidior est et digi le
vior et confortativus est stomachi et mun
dificativus a co. hu. sicut mitiga
tivus et conveniens complexionibus tempera
tis melior est quia sapor est mixt
medius inter subtilem et grossum. sicut
medius est sapor inter [?] grossum. di
versitates uve in colore quandoque fit
patitur in albis. sed que clarius est et aque
modice carnis humis cortices sub
tiles grossa exigua inmagrum [?] que
est grossa carnis et corticis hu.

paucis ossium ingrediens. Intantum
et rubea super duorum mediocris. Alba vina
facile nutriunt, facile digeruntur, cito ve
nas perforant et illa que provocant urinam.
durior est digestu et confortatiua stomachi. Vi
num non provocat cum bene digesta fuerit
tamen nutrimentum dat. Rubeum vel citrinum
media superiorum est vini. Vinum album vi
num subtilius minus nutrit et cito di
geritur. Similiter mobilitate vini eius ebrietas
venit cito et velociter discedit. Vi
num grossum nutrimentum est plus et digestum minus
tarde et iterum ebrietas vini eius sero
discedit. Rubeum vel citrinum inter hec
medie. Cuius vini ebrietas cito ve
nit velociter fugit et cuius tarde
diu manet et tarde recedit.
Passula ad vinum comparatione est ut sicca uva
est ad comparationem viridis nec minor
est autem sicca passula vinum dulcis est
vinum modis est. Nam dulce et perfectum in
dulcedine est acerbitate humiditate et ponti
citate et asperitate carens. hoc
dualis nutrientibus existit compositum
vino mitigandi et dissoluendi al
iam stringendi et confortandi ex ossi
bus confortatio procedit. Dulcis enim
est humidum est maxime si nigrum sit. Secundum
medium est minus mollitiuum et con
stipatiuum si malos inueniatur
in stomacho humore epatis et morsionem
mitigat. Preterea si carnosum sit
et corticis tenuis et ossium generi
orum [illegible] ad dolorem veneris vel
pectoris et pulmonis tussim
mitigat. Renes [illegible] mundificat

et vesicam in communi modo. Tamen est epati et
splen[i] pervenire si duricies et gros
sicies habeant. Passula autem acerbitate humi
ditatis nutrit et dulcis frigida est humida
minus maxime si alba sit. Ideo stomacho
confortat calorem extinguit ventrem
constipat. Passulum dulcis accipitur
consiliis cum ossibus et sine. Sine ossibus
accepta utilis est tussientibus et ad do
lorem pectoris et pulmonis renum et
vesice veneris dissoluit. Si epa
ti nocet et splen[i] preterea si du
ricies habent cum ossibus accepta stomachum
et epar et splenem confortat maxime
si acetum habent et carne plena ossa
non magna.

Mora celsi duobus modis sunt
aut cruda et agria aut
matura perfecte matura dulcia
calida et humida sunt. Acria
non matura frigida et sicca sunt. Vnum non
habent stipticitatem et confortatiuum stomachi
et intestinorum ventrem constipant.
Propterea hec desiccata multum valent
ad diarriam et dissinteriam maxime
si colice fuerint. Sed eorum succus
ad dolorem guttur vel faucium
vel [illegible] multum valet maxime si coc
tus sit cum sapa et modico [illegible]
Matura ac dulcia ad calorem
pertinent et humiditatem plus autem ad
humiditatem. Quare a stomacho cito exeunt ventrem
humectant vrinam provocant si
tamen cibum in stomacho ante se inveniant
accepta et eis obtentibus comorantur
in corruptionem convertuntur.

et stomacho nocent et capiti. sicut autem stomachum na-
turam inueniant bilis et facile digerun-
tur. pauca nutriunt. ieiunus accepta refri-
gerata in aqua uel niue refrigeratiua sunt
ualde sitim aufert et incensionem
caloris extinguit. radix mori cum
aqua cocta et potata uentrem humec-
tat lumbricos et cucurbitinos expel-
lit. si frondes et radix mori coquantur
et aqua eorum in ore teneatur ad dentium
dolorem ualet. si coquantur cum uino et
gargarismus fiat ualet hoc ad uuam
et gutturis destillationem naturaliter. mori radix
pistata in aceto ponatur et ad solem
xiiii diebus relinquatur desiccata in
puluerem redigatur. hoc ad dentes
perforatos et putridos appositum euellit

Pruna

Prunarum multitudo eorum duplex est
modus. sunt enim alia et nigra. alba du-
re digestionis sunt. stomacho nociua. ni-
grum solutiua. hec que sunt grossa non de-
bent comedi nisi grandia. si consue-
rint maturata bene. Item pruna in-
ter bursarum diuiduntur in agrestia
et domestica. Rursum domesticum triplex
est nigrum perfecte maturatum et dulce est
crudum durum uiride ponticum. Rursus
est rubeum medium maturatum et crudum
in sapore quod habet acetum. nigrum itaque
perfecte maturatum et dulce minus est frigidum in-
aquosum. hoc frigiditate est humidius. frigidum in medio hu-
midum in fine. stomachum humectat et mollificat uen-
trem et dissoluit eo quod rupit si stercora
tamen firmatur. nimium stomacho nocet. crudum
durum uiride ponticum pessimum est in cibo

et medicina. durum non est et stomacho nocentis-
simum non nutrit atque fatigat ru-
beum nigro frigidius est. hoc minus operatur se-
cundum uocati corticis ut talia et in sapore acido
a certe cum ponticitate fugat autem cibum
supra non nocent. Agrestia stiptica sunt
minus ad diarriam et dissinteriam ualent
gumma eius quod dicitur ualet ad lapidem
qui est in uesica sicut uino accipiatur. si autem
cum aceto tepefacto ad impetiginem ualet
que a uulgo dertes dicitur et eius cum ex-
pellit ualet ad emoroidas. De-
cortices eadem quedam de prunis maturis [illegible]

Cedromela

Cedromela sunt et hoc in forma quasi cu-
cubula sunt grossiora flagrantia
et uiscositatem ingenerant epatis et splenis
[illegible] diuturne sunt cum febribus hec
omnibus modis sunt pessima. ideo autem cibi
accipi semper debent stomacho in antro post
cibum non stomacho pleno in superioribus natant
et maciditatem et putredinem cito conuer-
tunt. Sigillum nocumenta eorum uitare
cupimus ieiuni accipiantur et post illa
antisum masticem et uinum uetus odoriferum
olim et nuclei eorum expellunt ad emo-
roidas ualent

Persica

Persica sunt et hoc in forma grossi-
orum silia citoniorum sed saporosio-
ra conuenientia stomacho sunt non gustatum
ut citoniorum mala citoniorum uel silia
quod [illegible] flagrantia persica ieiuno
stomacho uel uacuo sunt sumenda antisum
uel masticem masticetur et post uinum
uetus et odoriferum est potandum per hec undique
durum gratia est grande aliquo pilosum ru-
boris ad hoc est prunum leue et rufum

ur citrinum. Cortex eius dulcis est sapo-
ris acetosus tamen quod si in hunc in acumine
sucus qui contribulatur in illa gustui atque
putredo. Et manifestatur hoc quod si perfectio
cutium ut fructus paululum naribus ap-
ponatur odore suo putredinem sentiet par-
num odoratus a gustione longinquum
frondium eius sucus potatus lumbricos cu-
curbitinos educit. Idem facit si ex eo ca-
taplasma fecit umbilico si humiose vel si
unctiose apponatur auricule, vermes occidit.

Poma dulcia in duo implentur et
perfecte matura in sua arbore
sive crudum inmaturata dura et ligne-
a cruda male nutriunt et stomacho nocent
dolorem generant propter labore quem stomacho efficit
ex quo et cicta venas ut … superventum
assufactio eorum cum est febris diutine
et dure dissolutio quae et … intelligens
est fructibus quae non perfecte sunt matura in sua
arboribus. Maturata in sua arbore
perfecte dulcium est; quorum dulcitate sapor
est non ponticus est stipticus. Sursum autem ace-
tosum est dulce et sui sapore pontico ma-
fit et sicca terrestris quae veniens eius ex
stomacho calore et humiditas … quam vim
de ponticitate sua subtilitatem stomachi prohibet
et hu. et ad inferiora plurimum deponit
et quod remanet desiccat quare stomachum con-
fortat et intestina unde eum gustui est
et durius digestum tarde penetrat in venas
inflationem facit et virus nocet hinc
natum est in suo corpore liquore si eius
est laudabilior ac subtilior et levior
certius stomachum et intestina confortat
valet ad sanguinis fluxum dissolvit

et cotidiana egestione et urina propterea apponere
hinc sucus eius mundando ex … carnem
nem autem pici aut ingeniari quomodo
duricies eorum et asperitas auferatur hoc
sapor talis modus fit aut illud elixata
ta in aqua ut extrahat humiditatem et mollitie
attrahant aut super fumum aque calide
suspendendo humiditatem et maturentur
aut dissecta per medium grana eius et cortice
extractis eorum locis mel aut zuccarum
suppositio vel … accipientum vel con-
miscetur est inducto postea in pasta et in
fornace casto aut prunis dimittendo do-
nec pasta extrinsecus coquatur. Sic autem mo-
llitiem proficiunt ex … sui sapo-
ritate et ad digestionem velocitate in
noricitate eius in humores … Su-
perat illa terrestris est et sic aquositate sic
superat frigiditatem est maior …
liquor propter quod est subtilior frigida et corpus
eius mollius quare convenit est stomacho cum
multa humiditate … nam … debilis
est humiditati plurime repugnare … et
eius actio ad confortationem stomachi et ven-
tris et ad complexionem egestionis et urine
valet. Sed et ad conservandum appetitum et di-
gestionem … suavis est sui labore
nature. Aquosa sunt natura et
aceti dulcis … terrestri exiguo …
cum fit … et siccitas …
tico propter unitatem liquoris aeree
nature … gustus tenuissimo
actio exposita est quam constringit et
confortat stomachum et ventrem et egestione
cohibet et urine inhibet sic est …
operatur … frigiditate … et tenuitate

liquoris siti extinguunt et acuitatem co-
ru. cum acetositate cardiace colice
unde causa est et humorum grossorum qui calidi non valent
sunt in stomacho dividit et chimositate
unde dulces quod est dulcedo sua acuit
extiterit humores grossos dividit et egestionem
humiditate et expellit. Dulces vero chimos
attenuat ut totum corpus valeant
penetrare. Si autem ante cibum et post cibum
sint eodem fere pene sola quod ad modum di-
stat quia ante cibum pene nociva sunt
stomacho.

Mala granata ante cibum sump-
ta que sunt stiptica aut pontica aut
acetosa stomachum confortant substantiam
et intestinorum colicam egestionem aufe-
runt motionemque intestinorum post
cibum autem ex superioribus stomachi escam depri-
munt et fumum ad caput ascendentem vomitum
que colice reprimunt et ad inferiora de-
ponunt. Dulcium substantia nature complexione
aquosa ac temperata caloris ad retu-
sd pari refrigerant et stomachum confortant
exiguo. quod si stomachus calidus aut mollis non con-
venit nociva est eis qui colicam egestionem
habent et vomitum. Non saporosa po-
ma pessima sunt in omnibus quantitatibus
quia nature frigide sunt et humiditatis magis
autem humidi quam frigide. Propterea non sic valent
nisi ad medicinam in saporitate quidem sunt
ut expetit cito non inviantur ut me-
dicine expedit. quasi pontica non sunt
ut stomachum confortent egestionem inqui-
nibeant non acida ut acuitatem co-
ru. extinguant et vomitum non dulcedi-
nem habent ut nutriant sed humores

flaticos turbidos et pessimos generant.
quamvis ergo de malis et pirorum sitonis et generali-
ter dixerimus. oportet ut de singulis particula-
riter dicamus.

Quamvis in natura et substantia sint mala
sunt dulcia quedam quedam sunt pon-
tica et terrestria quedam stiptica ex terrestri
et aquosa composita. Item acida ex aquoso
mediocri et terrestri composita. Rursus
dulcia temperata in iiii qualitates
media. Rursus in saporosa et aquosa
necesse est itaque frondes et ramos ex-
teriores corporum partis esse dulcia pontica
que et stiptica sunt frigidiora et grossiora et
tardiora ad digerendum magis autem con-
fortativa stomachi sunt et egestionis constri-
ctiva. Poma acetosa quamvis ceteris non
non sunt grossa et sicca necesse fit ut sub-
tiliora sint et penetrabiliora. quoniam
acuitatem co. ru. extinguunt decoctio-
nem cordis ex calore confortant sua
mitigant. Item stomachum confortant
et excitant appetitum egestionem coli-
cam vomitum que in ipsis sunt. Elevare non con-
venit accipiunt quod cibi ante comesti
prohibent ea ad locum digestionis descen-
dere et ideo in superioribus natant. Horum
stomachi superius totum modo inferius rela-
xando solutionem faciunt. In his acetosis
pontica stiptica sunt fortiora acidis
habent enim acida proprietatem a stipticis
ponticisque dulcibus. Galienus in libro de hu-
moribus grossos non frigidos inveniunt dividunt
dissolvunt et ad inferiora deponunt
et expellunt. Rursus si chimos
dulces non acutos non grossos expellunt

acetum est. vina faciunt. totum penetran-
di corpus siruposum ex eis factus valet ad
id. Dulcia vero que sunt recepta in commu-
nitates media. sto. sco nomine no-
cent. ad constrictionem sive laxationem ventris
in manifesta non mutantur. Sunt autem
alia inter acida et dulcia media. his multi
appellantur acetosa que est media inter
dulce et acidum dulcis et acidi ad sitim
tamen mitigandam et co. ru. acutam extin-
guendam acido sunt vicina. cardiace
vero que ex colera extinguit palam pro-
dest. propter unitum saporem que habent. In
saporata eo quod illis aquosa dominatur humi-
ditas non saporem habent nec iuvamentum
idcirco abhominabilia sunt et fasti-
dium faciunt nec stomachum confortant
nec ventrem solvunt. Et cortex ra-
mi. cortices que eorum quod stiptica sunt
et acida confortativa sunt stomachi et
intestina consolidant. hu. malos ad
ea currentes inhibent.

Citonia generaliter in
duo dividuntur. in perfecte
videlicet maturatum et crudum ligneum. cu-
ius atque et ligneum pessimum est. quod grossum
et terrestre. durum ad digerendum. hu grossos
et duros generat. et in nutrit. idcirco
ea vitari oportet. Citonia autem in ter. si ve
primus sic. in medio. si. g. sed propter ea
ponticitas ac stipticitas maior est quam
ceteris maiorum. id valet ad sanguinis
fluxum et egestionem et vomitum constrictivum est
stomachi et si movetur in eo multum. tamen accep-
tum fastidium facit. propterea cum post cibum
et marie si talis fuerit viscosius gr-

grossius. Rursus citonia species
in vi. dividuntur. in ponticus stipticus
acetosum mixtum ac dulce aquosum
vel insiprosum. ponticum vero ceteris est gro-
ssius ac terrestrius et digestioni durius mi-
nus compositum. vibra precipue vero nosa quod
caro eius est pessima multitudo qui-
dem eius compositionis dividit vibra
quod rei acute acces. idcirco physici il-
lud acute acuitati asserunt nam
assue facientibus generat colicam passi-
onem. dolorem vero nocivum vertiginem liquore
eius non sit. sed stomachum confortat urinam
provocat egestionem vomitumque cohibet stri-
git ad sanguinis fluxum valet ipse
de eo succus vim dando ex ipsius
glutinatur. caro autem provocat. Ex-
aut ingeniantur ut carnis duricia
vel asperitas auferatur aut elixando
aut super aquam calidam assando aut
sed addimel imponendo durioribus est sic
ut supradiximus. Stipticus vero natura
et acetosa media est pontico. ut supra
diximus debilior tamen tenuior namque
est liquor eius. idcirco illud pontico
ut precipuum confectio convenit. Sed
acidum subtilissimum est et penetrabilius
idcirco siti et acutum co. ru. extinguit
cardiace ex calore valet et egestionem
vomitumque colico urinam provocat.
unum appetendi auget. odor eius
nocivus phisicus. Succus vero minimum
bibitus sitim. vim deponit. sathe
re in capitis compositione. ad lity. ve-
terem dissolvit. post multum cibum
acceptus laudabilis est. stomachum ... frigida

comprimunt indigestas escas crudasque
deponunt. Virtute vero expulsiva quod est ca-
loris habet ideo virtus est manifesta non
inest sitim extinguendi ante calo-
rem. Mixtum vero dicunt est acidi et
dulcis ideo non solvendi non stringendi
habet virtutem. Item dicit ex acido et mix-
ta est quantum ponticis et stipticis de aquoso
vel saporo superius dictum vulgaris dis-
putatio sufficiat. Dicunt malorum et
citoniorum est proprietas citoniorum du-
plex est: una que est stipticitate sua
diuretice est; altera que non in corrup-
tione mutatur in stomacho. Mala
autem ideo corrumpuntur quia superflue
sunt humiditatis et crude. Si ci-
tonia accipias mundificato stoma-
cho ab his ventrem constringunt
stomachum confortant unde rustici ci-
tonia non in stomachis infirmis (augent) sed tantum
magis in sanis dulce tum sunt eorum
actione et pro diversitate accipientium
que si stomacho cibo vacuo et puro hu-
accipiantur confortant et plus
ad stringendum solutionem et vomitum
et sanguinis fluxum et urinam provo-
cant. Si vero stomacho cibo pleno accipi-
antur permanent vacantia in
superioribus stomachi orificii eius confor-
tant et exprimunt superiora
eius et ad inferiora velocius cibos
deponunt magis quia ita accepta ad
stringendum non tamen possunt propter
orificii stomachi confortationem precipue
pontica omnia post cibum sumpta solutionem
faciunt propter stomachi superiorum constrictionem

et inferiorum dilatationem. Qui ergo volunt
citonia propter stomachum confortandum et
egestionem stringendam accipere ieiuni
accipiant stomacho inanito. Qui autem
propter egestionem laxandam stomachum quia evacu-
ant post cibum accipiant non multe tamen
quantitatis quoniam si multum accipiant
stomachum gravant et egestioni repugnant.
Solutio quod reprehendunt et contra-
dicunt quod in ceteris malis non ideo iudicamus
nos de eorum virtute iudicium quibus
respondemus quia superfluam humiditatem (habent)
mala cruda non bene digestibilia
sunt eius propter lubricitatem non sunt
stomachum exprimunt non confortare. Sed quia lige-
da sunt citonia propria bene tortura
et odorifera ut rustici dicunt.

Pirorum frondes
et ramus stiptica sunt. Solum
pirorum non stipticitas cum aliqua
dulcedine mixta est. Dividuntur
autem in duo in domestica et silvestria.
Domestica quidem est crude pontice
grossum et durum non prodest stomacho non
sapores est boni. Maturum autem in-
vi non ergo est firmum et in se sit gravat
in stomacho hu. Laudabiliores quam
mala et citonia propter temperamentum
sui dulcis cum est vel sapore et sua
complexiones suas quoniam quidem pontica
est et terrestre et grossum et est stipti-
ca ex compositione ex aerea substantia et terrestri
pauca. Et est dulce temperamentum ad
calorem quod pertinent et aquosum
et in sapore ponticum autem non multum.
Sed plus egestionem ceteris faciunt...

colice stringit magis quam stomachum et in
testina confortat et propter suam tamen constricti
ve asperitatem vel duriciam nocet ven
triculis stomachi. Si vero vis ergo ingeniari
ut mollescat et suam diminuat as
peritatem, ut videlicet aut elixetur
aut super fumum aque calide suspendatur
ut maturatam asperitatem suamque
duriciam deserat, aut cum pipere pasta
assetur aut et melle condiatur
in fructus sensum per expulsionem accipi
entis. Unde dicimus propterea ieiunis no
civa esse non quod vel quando exposuit
non quod eorum genera gravaminis nos autem
dicemus quod. Unde utique propterea
ieiunis accepta sunt non secundum necessitatem
non medicinam sed secundum gule appetitum
si usque ad saturitatem accipiantur
precipue si pontica sunt quia per se etas
si multum ieiunis accipiantur co
licam generat passionem duram et in stabi
lem maxime si crebro assuescant
sed secundum medicinam ieiunis melius quam
satis comeduntur. Saturis solub
iliora sunt et stomachum debilitant propter
superiorem stomachi expulsionem et compre
ssionem constitutivam virtutis humorum.
Stiptica non quia ex terrea et aquea et
aerea substantia sunt composita et subti
liora et temperatiora sunt magisque
nutriunt, ideo stomacho minus nocent
neque hic ingeniari necesse est sicut
pontica. Citrium non quod acri
dinem prius et subtilius est ac levius
stomachoque placitius ad digestus acuminem
corum extinguitur et sitim aufert

prium tamen ad nocumentum quam ad egritudinem
cohibendus laudabilius est pontico
pontice plus meo stiptice. Est et hic
sophiste argumentantur et sitim pon
tica non extinguant cum frigidiora sint
minus et natura frigiditatis sit sitim
extinguere. Quibus respondere
mus verbis de causis eorum sitis. Aut
ex siccitate in quibus nimis remo
tus a stomacho propter calores igneos vel in stomacho
aut ex calore nimio in ipso stomacho aut
ex salso flate et nitroso, ex quacumque
autem horum fit sitis, minutum utilius
et laudabilius est quia licet sit tenu
ius et acerius in sapore gravius. Si
autem in nimibus a stomacho remotis ex ni
mio calore sitis nascatur, liquor acidi
ex minus capite et perforat nimborum
canna et usque ad eum locum ubi calor
latet penetrat, unde extinguitur in
cendium et sitim mitigat. Porro
si ex calore stomachi sitis in ardenti mo
vetur et dispergitur liquor acidus et
calorem ubicumque sit mitigat. Item
si ex salso flate sitis oriatur per te
nuitatem suam liquor cum acidi
tate dissolvit eiusque commixtionem salsu
ginem diminuit, sicque fit cum extin
ctionis sitis quod acidit salsuginem
est opposita oppositorum. Autem sunt opposita sunt
contraria sicut in philosophia Iohannitii libri parte
ostendimus. Pontice vero non subtilis liquor
non eius gravius et durus est digestionis unde
perforare nequit non pervenire ad
locum sitis propterea sua calor procul
a stomacho in nimibus oriatur sitis et eo

uitius stomachi et uix reperietur qui ei confer
ret aliquod remedium nisi firma
cortex cum succo mali granati acetosi
et hoc quod de iure est. firme .n. cortex
proprium est hu. superfluos exsiccare ma
li uero granati acumen extinguere humorum
et stomachum confortare. licet | hec est hec proprium quod in
odiis rethicorum institutarum citrinum ab
eis abicit colorem. propterea ablato cor
tice si mali granati acetosi omnia
pistentur et succus extrahatur et cum
melle coquatur ut quendam similitudinem
unguenti habeat qui ualet ad ungulam o
culorum expulsionem. purificat enim ante
aglutinat uiscositatem. hinc quod si naribus
infundatur carnem superfluam rodit et
si ex eo gingiue inunguantur
rasuras et omnem fetorem expellit
Mali granati dulcis liquor gratior
est atque cathedior et digestibilior. propter
ea aquam eius alienantes ingerit sto-
maco quasi in co. ru. transit et hac de causa
natura eius mouementes et maxime
febricitantibus. humiditat autem uentrem
pectoris lenit asperitatem. tussim mi
tigat maxime si fuerit assatum cum oleo
molli hoc modo. agatur foramen in summitate
mali granati in similitudinem lato
ris denarii et impleatur molli oleo
et super prunas ponatur et quamdiu
oleum coctione fuerit minuatur tunc
de alio adhibeatur quousque uideatur
nil ultra posse accipere. deinde ab igne
tollatur et ablato cortice pars interior
comedatur eius succus tussientibus adbi
bendus est. Ista autem confectio uentrem

humiditat urinam prouocat tussim
ex calore pectoris ortam mitigat quod si
mali granati dulcis succus cum ace
tosi succo misceatur bibentibus
uentrem humiditat et co. ru. prouocat
caloremque febris extinguit. Si autem
dulcia et acetosa mala granata in
simul cum eorum pipinis pistentur ac succus
bibatur fit ad confortationem stomachi utile
et calorem hu. et putridos expellit tuens
atque euinctis succurrit. Mediocre
uero quod inter dulce et acetosum est medium
ad epatis calorem et stomachi non minus ualet
quam acetosum ~~est medium~~ licet non com
primendo uentrem et uentrem non habet
partes ui. siue acetositatis uentris solutionem
aufert | dulcedinis autem et proprietatis stipticitatis
uentrem soluit. Unde fit quod inter stip
ticum et solubile est medium. Insipidum
autem quod est quasi aque saporis per suum liquorem
et aquositatis copiam ad frigiditatem
pertinet. Unde inconueniens est in me
dicinam et in cibum. In cibum quia cibi sa
porem non habet. ut a nobis cause attrahatur
ad medicinam, quia proprio acuitate
non stomachum confortat nec nociuum nec solum
in his. idcirco fastidiosum facit stomachum
mollem reddit. cibos sto. digestionem
non diminuit. Unde fit cum rugitus et
inflationis. Sed malorum granatorum in
cortices assi et exsiccati sunt utiles ad
extinguendum co. nociuum et egestionem
prohibent. Si assentur eorum plus
bibatur calorem stomachi et co. ru. acu
tum extinguit. Eorum uero cortices
frigidi et sicci sunt ac terrestres

ma ɔ tussim

qui si aceto coquantur cum eis et decocto fuerit
assatis et ex omnibus eis decoctum fiat dissin-
tericis ac diarriticis commodum est. Simili-
ter corticibus eiusdem apozima factum
gingivas confortat. Et eo si lota
vasa emoroidarum sanguinem strin-
git et sanguinis fluxum in mulie-
ribus arcet. Cortex autem mali gra-
nati acidi et radice modico aut
vino coctus et potatus lumbricos et
ascarides et cucurbitinos de ventre
mortuos eicit. Nuclei quidem
mali granati stiptici sunt.
Sicco cortex vero stipticior nucleis.
Flos autem omnibus stipticior est et siccior.
V. Flos inquit malorum granatorum
aliquantulum per ad solem desiccatur et in
vase conditur ex oleo omphacino
impleto et XL diebus ad solem posito
valet quantum oleum ro(sarum).

Mespila frigida sunt et sicca in primo
gradu. Comesta ante cibum stomachum
confortandi [illegible] co. ac vomitum
auferunt. Urinam provocant
magis que ad medicinam quam ad cibum
pertinent. Parum nutriunt et [illegible]
[illegible] faciunt [illegible]. Et meliora
sunt sicut ante cibum sumantur quam post
cibum quia stomacho sunt confortativa et innocua(?)
[illegible] non nociva.

Exilocarata modice habent
dulcedinis multum quoque stip-
ticitatis quorum substantia grossa est et
lignea digestionique inobediens
sed viridia meliora sunt atque ~~solubilia~~
solubilia stomacho nociva,

sicca vero stiptica et minus noci-
tatis stomacho inferunt. Hec de ca-
[illegible] liquore suo habent partium
acuminis. Viridia sunt ventris
solutiva. Cum autem desiccantur et liquor
acuitas amittuntur fit earum substantia terre-
stris. Propterea sunt constipationis causa
et urine provocative. Tamen earum pessime quia
de stomacho tarde descendunt propter ea fiunt
causa colice passionis [illegible]. Si assidue
comedantur [illegible] [illegible]
ta non veniunt in partes nostras
a Syrie regionibus ubi non sunt so-
lutiva et ut ad nos veniunt sunt
stiptica et corpori nociva.

Glandes frigide sunt in primo gradu sic-
ce in secundo difficiles digestioni et
obedientes ventris constipative
sunt. Urinam provocant et corporis sunt
nutritive quamquam grava tarde
quorum de stomacho descendunt capitis
dolorem faciunt propter eorum fumum in stomacho
et diafragmate inclusum. Propterea
earum superficies multum est stiptica
unde ad sanguinis fluxum mulieris va-
let valde. Apozima quidem ex cortice in-
testinorum vulneribus est et contra ve-
nenum. Glandes et si teruntur et ear-
plurime in vulva intromittantur hu-
mores de vulva fluere [illegible] desic-
cat.

Castanee calide sunt in me-
dio secundi gradus sicce in [illegible] calo-
ris earum est dulcedo earum quia stipti-
cas ponticitas minuit [illegible]
sed tamen ad glandium comparationem sunt

ad digerendum faciles et nutribiles
tussientibus ex flatu non multum
nocive nec multum stiptice sed diure-
tice. que plurimum non comeduntur quia
cerebro eorum dant inflationem et capi-
tis dolorem faciunt propter digestionis du-
ritiem et fumi multi inclusionem. Sed ut
ab eis nocumentum auferatur stipticitas
residuaque fiat assari eas oportet ut earum
corpus rarificetur quod et siccitatem
pectoris et corporis temperant et uri-
ne difficultatem dissolvunt si aque
tepida infundantur. Et earum complexio tem-
peratur ex aque mollitie et humidi-
tate propter quod sunt bone cum in egre-
gantur colice cum eis zuccarum
comedantur statim cum melle. ¶
quod si medicinam virtutem
habent laudabilem quia ab ypomania
ventris et vomitus sunt constipative.
Cortices sic modico sale teruntur
et sic cum melle temperantur ad ra-
bidi canis morsum seu humanum
ponuntur. non est vino aut cum sapa tem-
perate et in magdalionis formam tunc
ducte in mulierum vulvam misse
sanguinem non currentem stringunt
cataplasma. Et ex eis cum decocta farina et
acetosum vino forti et super mam-
illarum tumorem impositum est potenter
auxiliatur. Castanearum quoque ulterius
corticibus et pulverizatis et cum sapa
temperatis capitique adolescentium in
modum cathaplasmatis eius capillos
confirmat et augmentat et confert alopici-
is.

Olive duobus modis dividuntur.
Sunt enim domestice et silve-
stres. Domestice secundum varietatem provinciarum
genere sunt pontice et nondum ad
tempus maturitatis pervenerunt.
Secundo quando sunt nigre per totum: hee sunt
maturitatem. Tertio cum sunt inter
maturitatem et immaturitatem in massitatem
mediocres, id est colorem habentes
quasi discolores. Appellantur
acinutias virides que sunt pon-
tice et immature in duo divi-
duntur in aquaticas que propter eam humorem
nomine vocantur quoniam in eis nil un-
ctuositatis reperitur. Non possi-
mus quod nullo modo sunt ab eis ma-
ne propter sui liquidi et aquositatis
subtilitatem. Sunt et alie que ab u-
sine aquatice dicuntur de quibus oleum
omphacinum olive que recte voca-
tur acetice sunt exteriores quia
ponticitas sive unctuositas
tis indigentia retinet et ob hoc
ad frigiditatem et siccitatem pervenit.
Secundum magistrum ceteris olivis sunt stiti-
ce frigide, cum ventris constipative
et corpori minus omnibus nutritive
et ad digerendum tardiores. Plurimum
nutrimentum fit propter sive unctuo-
sitatis indigentia et ob digestionis
tarditatem ac frigiditatem earum et
duritiem quod multum preparantur
cum sale et aceto. quando cum sale et aqua
non multum cum aceto. Sequuntur cum sale
et aqua sunt condite. A sale autem
pinguntur quando aromaticis et fructibus

partem. unde sanguinem incendunt
praestant. stomachoque in eos incidente
sunt difficiles ad digerendum propter
cruditatem atque duritiem earum
tum autem purgant intestina. unde
tussi egerunt quia autem concreto suo
tempore tenuiores et frigide sunt
proprium choleram rubeam extingunt
virtutem excitant appetitum
maxime si in medio prandii
accipiantur quia virtuti digestive
obedientes sunt. optime confor-
tant stomachum et ventrem reddunt stipti-
cum. Albe vero que albusine vocantur
aquatice porro sunt. nutribi-
les minusque stomachum confortantes
propter earum unctuositatem. unde fa-
cile a stomacho descendunt. Nigre
quidem que ad maturitatem per-
venerunt calide sunt et medi-
ocres sunt inter humidum et siccitatem
dyascorides dicit siccitati perti-
nere. Galenus vero eas testatur habere humorem posi-
tionem est quod dicit earum in saporitate
unctuositas minuit eas habere
humiditatem. hac de causa cibus earum est
lubricus stomachum mundificans
tardus ad digerendum facilis ad ege-
rendum. tarditas egestionis fit propter unctu-
ositatem facientem cibum innata-
re in summitate stomachi et ru-
bentem eum in locis concavis
descendere. facilitas egestionis fit
etiam propter unctuositatem in stomacho lu-
bricantem. unde plus quam digerantur
de stomacho descendunt. In tantum ad fe-

videtur; terrestrium operatione fit
illaudabilis quoniam videntur et ab-
hominabile generant chymum propter
ferri sed si sint sale condite si nunquam
in eo. tu. conveniunt. Iacin-
tine autem minime nigre sunt noci-
biles propter suamque ponticitatis pur-
itatem. prima aliquantum stomachum con-
fortant chymus tamen quem ille ob-
tinent generans est. Sed cetere colores
de nigris videlicet nigre et rubeis
rubeus color innascitur. Sed rubee
inquam omnes colores habundant
faciunt quod omnia intelliguntur. Item nig-
redini et maturitati accedentes
stomachum confortant et ventrem constringunt
sed nigre post maturitatem cito in
humidum corruptionem traducuntur
stomachumque molliunt et ventrem
sed non sed medicinaliter sunt utiles
que si terantur et super loca ignita seu
aque calida imponantur vel siccas
ubi nascuntur reprimunt.

Oleum

Bifariam dividitur. est enim re-
cens quod novum de olivarum fructibus
expressum est et vetus tarde de eis
fructibus manans. recens vero de
olivis ponticis et immaturis
vocatur oleum omfacinos. Ve-
tus olim laudabile cognoscitur
in odore; si sit odoriferum et sapo-
re, si sit optimum saporis et con-
ponticitas in lingua sentiatur
acuminis indigens et lucide
quod sit ponticitatis sic tamen sed

et sic permutantur et ob hoc confortantur. Pisti (stom)
acia quoque illud olim ita assimila
verunt illudque in multis pa
ssionibus in vice rosacei dede
runt. Olim quod recens novum ab o
livis expressum nigrius et ma
turius est calidum et humidum est stomaco mediocriter
mollificativum ventrem humec
tans citoque in co. ru. convertitur.
Olim si quod longe ab olivis ex
teritur diu residentibus si ex oli
vis fuit in maturis omni carebit
malicia quod aliquid retinebit pon
ticitatis. Sed ablata penitus ponticitate
fit nocibile citoque in malos hu
mores convertibile atque molle facit stomacum
digestivam tamen virtutem non impedit quoque si
multo magis inveteratum fuerit ut sapo
ris fiat asperioris ac corruptibilio
ris inquietum est esui tamen me
dicine utile.

Iuiube calide et humide in primo gradu pa
rum nutriunt et ad digerendum
sunt difficiles stomaco nocive
sanguinis flatum generantes
quod tamen constrictive sunt et mitigative
sanguinis extinguunt (acuitatem) si ad ma
turitatem tussis pervenerint per acceptionis
asperitatem humectant.
Sed iuiube non sanos custodiunt
non sanitatem egris restituunt.

Mespilla dicuntur.

Mespila nimie virtutibus sed tamen
constricta et sic permutantur dicuntur. Habent
ponticitatem et modicam amari
tudinis tenuemque dulcedinem

stomacoque propter suam dulcedinem venu
state valent contra tussim de calo
re certam absque pectoris et pulmonis
nocumento et propter suam ponticitatem
sunt contra sanguinis fluxum et coli
cam egestionem ventris atque intesti
norum sunt confortativa. Rursus
propter eorum ponticitatem et dulcedinem contra
tortionem ventris proveniens que
dolores mitigant eorumque fructus
si in maturis fructibus valent intellec
tum in quibus sunt nigri recentes sunt
meliores.

Poma citonia ex iiii rebus
sunt composita. Sed est cor
tex, sic caro, tertia medulla, quarta
semen. Cortex quidem calidus in primo gradu
siccus in secundo quod acumini eiusque odoris
tardo unitur cuius tamen substantia dura est et
virtuosa si per cibum accipiatur difficilis
digestionis tarde a stomaco descendit quod si
propter eius acumen ac odoris suavita
tem exigua pars in potu medicine
accipiatur stomacum confortabit totumque
odore reddabit atque contra venenum
erit. Quod vero pannos inter eos
animus servat incolumes. Pro
dicte cortex pomi citonie cum vino
sumatur morsibus pomum destruit
venenum. Rursus idem cortex pro
gravitatibus esui datur etiam invenia
bilem tamen acuerit caro autem frigida
et humida in primo gradu cuius tamen frigiditas maior
est humiditate. Verum propter suam humi
ditatem stomacum refrigerantem est et virtutem
digestivam molestiens ad digerendum.

difficilis ob est

difficilis ob eius corporis duriciem
quamquam necesse est illud masticando ante
omnem cibum accipiatur. quod si in medio
prandii vel in fine eius accipiatur fit
inde et causa duricie et grossitie febris. unde
solum est ante omnem cibum est melius
aut zuccaram cum accipi. Medulla
vero subtilis et aquosa est omnique carens
nutrimento. et ad omnium medullarum
complexionem est similis. duobus tamen modis
est. uno quod sine sapore non nimis est. pater
huius saporitatis est. et acetosa sunt
humida vel frigida in ii gradu et humida magis
cum frigida humiditas quam frigiditas predominatur.
unde non calorem refrigerant sitientibus
mitigationem. acetosa vero frigida et
sicca in secundo gradu virtutem habent incidentem
et extenuantem et refrigerantem. unde
eo fit caloris epatis mitigativa
stomachique confortativa virtute et ex-
citat appetitum. eo tamen acumen
prebet mitigationem sitientibus
prestat subvenit fluxui atque
[illegible] de colica cardiaca
procreata removet. ergo nocitive
tamen sedant colicam vertiginem
atque lentiginem cum ea fricatis
destruit. quod testatur vel approbatur
quod pannum in eius succo made-
factum sicut ea fricantur ad plenum
recipiunt colorem. semen eius est et
siccum in secundo gradu. quod sua amaritudo te-
statur vel ostendit. ideoque est cibum
est inconveniens sed medicinam
est laudabile. appetitum est dissolu-
tivum. sinapis odoris donatum est

et contra venenum. sic vino primitus
frondet quod arbor pomarum citrina
provenit quod sunt odorifere et que
acuunt huius sunt corticibus primo
citrinorum propinque inflammationem
facit sunt.

Dactili sunt calida et humida in secundo gradu. grossi sanguinis generativi. et difficiles digestioni sicut
tamen sicci sunt digestibiliores magis
quam urinam provocant. sed in eis assue-
scentes epatis et splenis constipationis
duritiem grossitiem et tumorem patiuntur
et gingivis atque dentibus et nocent
dolorem morem stomachi faciunt. dulcis
tamen huius actiones secundum regionum vari-
etates. quod et in calida quod infra
nascuntur regione. Alii vero in medio
calidam per huiusmodi regionem sunt
dulcissimi et viscosi propter quod pauci nu-
triunt circaque tamen digeruntur et ventrem
humectant. plusque ceteris constipationem
splenis et epatis et nocumentum capitis
oculisque stomachi faciunt. Rursus qui
in terra frigida nascuntur in sua cruditate
et ponticitate et siccitate permanent.
quare sunt ceteris sicciores et minus
omnibus nutriunt ac duri ad dige-
rendum tardique de stomacho descendunt
amplius tamen ceteris stomachum confortant. Immo
dicit in [illegible] nascuntur regione licet
in perfecta continue masticare tamen
in illis ab est siccitas ut in masti-
cate servari nequeant. quoniam in
eis quod liquoris inest superfluitas
unde corpora replent copia crudi-
tatis. qui sunt in dulcitudine propter

febris ad dissoluendum in oleo decoct.

Manna ca. in
medio primi grad. hu. in fine
eiusdem uentrem humectat pecto-
ris et pulmonis lenit asperitatem
et est nutrimenti grossi quam assuetam
grauitatem stomachi generat et splenis
et epatis opilationem. unde post co-
mestionem eius oportet conditum accipia-
tur oximel. si in domo calet sit fre-
quens. si calidus oxizacara.

Canna mellis nutrimentum est quam mul-
ta que cum humanis co-
magis est congrua. dulcior enim est mul-
ta. primum uero cum puro decoctione ue-
sicam mundificat et uentrem
solvit. pectoris et pulmonis lenitas
putatem et subtiliat. humorem et attenu-
at. inflationem tamen facit preter tum
si cibum sumpta quam si alia decoctione fit u-
tilior asperitati pectoris et pulmonis
uentrem tamen inflat aliquantulum
propterea si misceatur de canna mellis ppr
ueniat decoctum ex aqua cum medica-
mine potest nocumentum uitare et stomachum
de humoribus grossis plenum mundificat
ueneno uincitur unde est ad sanandas
febres in pulmone et in pectore inflammationes.

Nucca ca. et in fine primi gradus hu.
in medio colat dissolvit et
extenuat et uentrem absque ulla in-
cisura sua humiditate stomachum mundi-
ficat. si miscetur cum in eo. ru. mutat
si coliens non tribuatur dulcis enim est. fic
at. acetositas acuum eo. ru. sedat
si doleo quae acetositate genera

est regit et augmentat. *caleta rubea*

Mel ca. est et sic. in tertio gradu. ro-
rum aliquorum sicut arcumis
ab apibus recollectum. uitreo raco-
chiniam corpuum mundit et
mundificat. et maior hu. copia
de melioribus per poros cutis abie-
ctis utique sordes operte degerit. sep
tris et hu. non congerit propter senior
bus cito. n. mel in eorum corporibus
in sanguinem mutatur. calidis uero
in quo euenit maxime si eorum com-
plexio sit sicca. acumen n. eis incen-
dium largitur et in eo. ru. con
uertitur. si uero in sanguinem
hu. conuertatur cum calidiorem reddit
et nullis eorum corporibus reddit in-
conueniens. mel cum diuise qualita-
tis est. secundum temporum uarietatem se-
cundum apes inuenitur. n. una
le autumpnale et hiemale quibus
laudabilius est uernale. autum-
pnale uero peius. hiemis uero pessimum
grossius. n. est unde propter se in sua
deficit actione. Diuersitas re-
rum apes inuenitur multiplex est de quibus
est amigdalum flos et huiusmodi
urtica et calamentum origanum. chimi-
et tilia est et absinthium eupatorium.
propter spissum et tilia. mel autem
apud amigdalarum flores pascens
cum ceteris temperamentum est et saporis
et hu. minus quam acumen unde cum ce-
teris pectori stomachoque nocet unde. Valet
ad gule branchorum et dolorem
ad suffocationem lectis eo gargarizata

fue [illegible]

fiat. magis si despumetur et modi-
co oleo amigdalino misceatur
utile est ad suffocationem ex ve-
nenatis fungis perceptam. quod si
calefactum cum oleo ro. misceatur
dolores mitigat. urine difficul-
tatem solvit et ventrem humi-
ctat et si decoctum sit et colatum
impetiginosa loca mundificat
super ea impositum. Item cum farina
fabe et pice lentigines faciei que
sunt abstergit. Mel etiam apium
calamentorum ceteris habet contrarium cali-
di est et ceteris et siccius ideoque contra
epilenticos et paraliticos et pu-
trefactiones solvit. hu. vulnera
saniosa mundificat. magis si pu-
tredo sit in auricula. Rursus
apes absinthium absteniunt api-
um et tilia ... faciunt me-
magis ceteris mundificativum. et
preterea magis constipationes
... et splenis iecoris propri-
cus ... Sed cum camelorum
lacte seu sero caprino potetur
quod si despumatum sit potum
datur valet ad canis rabidi
morsum. Preterea mellis actio
secundum eiusdem diversitatem variatur
quod non accipiunt crudum. quod si
illud coquitur cum multa aqua deinde
spuma eius aufertur ponitur
quod in ad ... quousque videatur
ad suam redire spissitudinem.
alii autem coquunt illud sine aqua
donec in coctione compleatur atque
despumatur ab eis accipitur.
Mel autem suppositum in sua cru-
ditate permanens maiorem ven-
tositatem et inflationem generat
asperitatem pectoris augmentat
propter sui acuminis violentiam et egestionem
provocat. Mel cum copia aque
coctum sufficienter tenuis et humidius
est unde medio inde repente acu-
mine a sua dulcedine minuitur
et ventrem humectat ventris
tamen non est inflativum pectoris lenit
asperitatem et urinam educit.
Mel quod coctum sine aqua et despuma-
tum magis ceteris habet acumen et tamen
eius actio vicina virtuti me-
lius quam aqua cocti. urinam autem
non ... difficultate.

Amigdale dulces sunt ca-
lide hu. in medio primi
gradus. ... hinc ... amig-
dale amare ... oculum
... amigda-
larum amare ...
cum pulmonem obstruunt ... et actio
earum velocius ...
tia ... cum sunt de ...
digestioni inobedientes propter sue
unctuositatis egestatem in
primo tarde colligunt. hu. assimi-
lantur neque ideo sic ... sunt
nocive. Hac de causa vim earum
est ex medicina ... amigdalarum
amararum pectoris et pulmonis
renumque sordes mundificat. uri-
nam provocat epatis constipationem

madn...

Dura

78

referant. Ideoque amare pro me-
dicina dantur. Dulces vero pro
cibo olim quippe quia ab excessu
melius est quia cum esui ex-
ducuntur est. Et si sic fuerint ex cortice
esuique ducuntur digestibiliores fi-
unt magis si cum melle aut zuc-
caro accipiantur. Sanguinabile
autem variant et sunt tenuiores
et laudabiliores propter earum aquositatem
iecinoro si in aqua calida excoqu-
antur una nocte iaceant. Sitis in
accionibus viridibus vicine porro
si viride plures cortices habeant
comedantur gingivas confortant
... calorem refrigerant. Item
amigdale amare ca. sunt et s-
icce et grossa extenuant. Pro-
rant sunt diuretice et grosso-
rum humorum ac viscosorum dissolutive. Vi-
pectus mundificant et pulmonem
et flaticis humorum opilationem epatis
et splenis aperiunt. Contra ventositatem
in colon intestino ...
dissolvunt. Urinam provocant et ren-
es et vesice et matricis sordes mundi-
ficant. Cum e contrario opilationem
aperiunt. Quod vitiori ablato
cortice cum pistate in vulvam
mittantur ...
ducunt. Pruritum corporibus pu-
... expellunt. Humorum dolorem
ventris mitigant. Sompnum
inducunt. Quibus cum amido et ...
potum dantur sanguinis fluxum om-
ni ... coartant et ...

saporis potus urine difficultatem
dissolvunt. Lapidem omnino fran-
gunt et aceto ... facie
lentigines abstergunt. Potum
cum vino datae febribus inga-
tionem prestant.

Nuces dup.

[N]uces diversi sunt. Sunt v-
virides et sicce. Virides sicut
sunt minus calide et ...
tam humidi. Propter maturitatem imp-
fectam. Viride sunt plus sicce
partim ... nocitiva quam si a
ieiunis comedantur cum aceto
et obsonio gravi ventrem hu-
mectant. Cum ruta manduca-
te sic convenient. Sicce si-
nuces sunt ... quod in mente
... poncium quod remote
et alie sint has mediocres pun-
quod autem sunt humorum modice ...
tuositatis habentes atque quod
ponticitatis ... quantum
ab eis elongantur tempe-
rantur ... humiditas continu-
e ... unctuositas ...
... in humorum colicum
convertuntur. Quibus ita vetustio-
ribus et ... et unctuosita-
te ... domagis ...
fit ... que vetustissimum
olium et cibi naturam amittunt.
Cete quamvis nuces corporibus
nocent quia difficiles sunt ad
digerendum. Ideo nocivae ...
... humor calide quia ...

colicas

inanitum est · non illud non affirmat dicens
· non · non inanitum in lesione facere ideo · non
ventrem solvere nec eum constringere · sed
cum caliditatem humorum complexionum mode-
rent et eis conveniant · quia si alii fu-
erint secundum commedentibus conferant ·

Pruce ea sunt in fine · non quia
siccare in eis incipit · Quarum due
sunt species · masculine sunt que parve sunt
et feminee quarum forma magna est · Masculine
sunt calidiores et sicciores feminis
eis · quia calor est in eis plus quam sic-
in fine que si in aqua calida infundantur
probum laudabile nutrimentum corpori
et collectionem in pectore et pulmone
humoribus subvenientibus atque tussientibus
et hinc potius mitigationem faciunt
que seminibus cucumerum dare-
renum et vesice dolorem vel ardorem uri-
nam provocando auferunt · Feminee non
sunt ut masculis meliores · Quoque gros-
grossum ac difficile ad digestionem faciunt
nutrimentum · Sed tamen utiles sed in me-
dicina sunt levitate · non membrorum
lene asperitates pectoris · hinc dissolvunt
et attenuant propter hoc sunt utiles
ad mundificationem canne pectoris et expella-
dam est tussim que est capitis proprie et re-
ac vesicam ab omni sanie purificant ·
lapidem expellunt urinam provocant

Focus duobus modis est divisus ·
aut ex natura sua · aut ex artifi-
cio coctionis panis · ex natura sua complectitur
aut non magnus est et fortis · aut de-
bilis et lenis · aut est mediocris ·
Magnus et fortis desiccat et torrat
exteriora panis et mica remanet
non bene cocta · quia cortex velociter
induratur non permittit focum ad in-
teriora penetrare · In duabus de causis
hic est manducandus · vel quia cortex est
durus et non intus interiora sicut
fervore fere incensum · vel quia grossa
et indigesta est mica · et in nobis indigesti-
bilior · hinc et generant duricies
cortices et incisio sui siccissimum
sanguinem parit et ventrem constipat
in costis et duricies mice extos
· hinc et flatuos generat et solutionem
ventris adiuvat · Debilitas
foci ex sua defectione penetrare
interiora pigrescit · ydoneus non
morari debent · si non aptissimus coctus
sit extraxerit invenies extra foco
est indigestibilis et extenuatis · cum
necesse sit coctus sit diminutus
siccus et durus digestive et stipticus ·
Mediocris focus temperatus est qui
ad totum corpus panis equaliter pene-
trat · Ex artificio duo modi sunt
aut in furno aut in testa · In
furno si sit bene qui est bene digestus et
penetrat focus totum corpus panis et mi-
ca et cortex · Sed quod in quo qui sub
testa est peior est quia focus enim in una
parte operatur alia remanet grossa
et indigesta et ideo ad digerendum durus
est · Qui sepe comeditur
per multum tempus inflationes et
dolores laterum generat · Sub cineribus
sive aut sub carbones coctus
velociter desiccatur exterius

inferius grossities ⁊ uiscositas rema
net ⁊ quamuis crudum ⁊ citrea ad
ualere mag' si longa mollificatio
⁊ cito incenduntur. Sed inflationem
grauitatem uiscerum ⁊ uisus obscu
ritates faciunt.

Dulcitates paruæ qualitatis
accipiendi sunt. Ex aliis
n. calidius accipitur statim quod ex
foro extrahuntur. Alius fit. Sed
cum eadem die comedentur alius post
i. uel ii. uel iii. dies. Alius post quod
⁊ siccantur. Calidus non magis quam
digestibilius ⁊ penetrabilius quia
melius ⁊ cito dissoluitur a stomacho
⁊ intestinis. Durius ei accidit
non ualet ⁊ albus quod non uacuus de
scendit inferius propter leuitatem
suam ab intestinis quod cum non ad
uenas peruenerit ut ad intestina
parum transmittat parum quod conuertat
accidat autem quod naturaliter uentrem
humectat. Feces dissoluit. Qui autem
eadem die comeduntur minus est nutrimenti
uelociter digeritur. Carnem calefacit quod
extremitates infrigidantur ⁊ precipue clau
sis ⁊ calore perfuso [illegible] cum
non mollescunt ⁊ eruunt pre ... ex
ceteris oppilationibus ⁊ reuertitur
inueniunt aliam fumositatem in quibus
grossities ⁊ uentositatis ⁊ inflatio
nis efficiuntur ⁊ non dure ⁊ indigesti
⁊ inflatiuus stomacho uero quod qui
post i. die uel ii. uel iii. accipiuntur
frigiditas intrinsecus ⁊ extrinsecus dila
tat. Hic laudabilis est nutrimenti ad

compositionem tamen calidi uiuoris et
uelocius dissoluitur a stomacho ⁊ intestinis
cito eicitur quod conuenit dure uenas peruenit
adiuuat generat in intestina. Sed
similiter ⁊ leuis est. Eo ablato
hu[illegible] suo humiditatem desiccat
et multa humiditas ut stillat
sibi est necessarium desiccat
uentrem constipat.

De melonibus. De coriandro.
De cucumeribus. De ruta.
De citrulis. De cumino.
De cucurbitis. De aneto.
De lactuca. De carui.
De endiuia. De pipere.
De apio. De zinzibere.
De petrosilino. De cinnamomo.
De eruca. De croco.
De porris. De mastice.
De feniculo. De sinapi.
De menta. De aceto.
De borragine. De oleo [illegible].
De portulaca. De lacte.
De atriplice. De [illegible].
De spinachiis. De arietibus.
De bletis maioribus. De ouis.
De sicle. De carne bouina.
De caulibus. De ceruina.
De rapis. De leporina.
De radicibus. De ericina.
De sparagis. De porcina.
De baucia. De a[illegible].
De melangiana. De ca[illegible].
De fungis. De gallina.
De cappari. De [illegible]ina.
De cepis ⁊ aliis. De [illegible]ina.

Quia conplevimus in secundo libro de granis et leguminibus et fructibus ut oportet et de cibo dicenda in sanis sanitate et egris reddenda valitudine, in hoc tertio libro exequi quod diminuti(?) ... sola scilicet et cetera, carnes et pisces et similia.

Medullo ... duobus modis: rotundi scilicet et longi. Utrique frigidi sunt et humidi in medio, sed rotundi viscosiores et grossiores. Cum rotunditatis eorum hoc est liquor ... eorum est grossior et viscosus natando in superficie eorum ... diffunditur se lata ... languor ... liquor est subtilis et aquosus effluit et ... in superficie ... et ... elongantur hic ... capite ... rotundi assimilantur dulcedini ... natura ... linguis in capite ... est

saporem autem ... dulci ... et viscositas ... linguosum est nocivius quam colativus rotundus; nocentior est magis quam colativus ... urine provocativus ... a renibus et vesica expellitur, quod sapor ostensus testatur. ... tempora ex eis fricata ab omni ... utrique tamen ad corruptionem apti ... qualitate ... in stomacho sive colici seu fla... sint. Ideo stomacho nocent ... vinos ... et mollificant ... eius lubricitate ... quasi cibum in stomacho ... ... lubricitatis cibus egeritur antequam digeratur vel decoquatur intestinis et ... et velocitatem faciunt in ... nociva et abhominationem faciunt. Ideo nocet illos comedi ante omnem cibum ... stomacho ... ne alia accipiatur cibus quousque videantur digesti. Si ita a comedentibus accipiantur, digestioni ... ob ... et ... si eorum ... fit flatica qui ... esse ... et ... generantur humores. Fiunt ... malarum febrium generandarum ... qui colici et ... velocitatem ... comestio ... ut ab eis nocumentum auferatur conterantur in fine eorum origanum et ... masticis flatici non accipiantur ...

conditum aut ·xx· sicci et thuris
indi· et amborum· et ii· aut ·iii· actionum
pur(e) cum vino bibunt· Semen melonum
atque radix minus calide frigide
sunt· Sed cum desiccantur fiunt sicci in
fine secundi gradus· in [illegible] plus caritie sed
[illegible]· Semen autem urinam provocat
renes ac vesicam ab arenis et
lapidibus mundificant· maiorem
tamen facit in renibus actionem quam
in vesica· renes .n. carnosi sunt
unde lapides et arene in eis nascen
tes sunt molles· vesica quidem in
quam est nervosa duros generat lapides
et arenas· quod de re necesse est fortiore
medicina egere vesice quam sunt de
mina· corticis autem melonum pl
vis oris fetorem tollit si ex eo lave
tur· D(icit)· inquit semen melonum cutis
faciem mundat· et cum tantum melonum ex
[illegible] et tale [illegible] [illegible]· in modum
[illegible] [illegible] et ad solem desiccantur
ad faciem [illegible] mundificandam et
cutem extenuandam· Rursum modicum
eius pulveris duarum dragmarum pondus
cum melle bibitum [illegible] urinam
[illegible]· Et est alia species melonum qui pale
stini vocantur· qui dicuntur vulgari
[illegible]· humiditas in illis est
minor ceteris frigidiores tamen sunt illis
[illegible] duriores atque ad gustum
[illegible]· Dicimus .n. eos corruptionem
habentes in orientales est· unde calore
in illis humidi et febricitantibus conveni
unt eorum grossicies et frigiditas re
pugnat febribus ardorem eorum extinguunt

Cucumeres frigidi sunt et humidi in ii
gradu· grossi atque duri ad digerendum
[illegible] quod in illis [illegible] illis vero sunt
nocivum in [illegible] eius perveniunt·
qui [illegible] aliquem in illis invenientes
cum sua frigiditate illum servant
et non dimittunt illum dissolvi
sed tamen minus nocent illis quam melones
ex cucumeres digestive virtuti
in orientales calorem vel laborem
in illis generant melones sicut [illegible]
emorassum et [illegible] in venenosos
hu(mores)· quibus stomachus patitur· unde meliores
melones si bene digesti fuerint meli
ores quam cucumeres generant chimos quam
cucumeris· chimus est grossus [illegible]
[illegible]· cucumeres sunt
grossi et difficiles ad dissolvendum
magis quam melones· urinam provocant
ventrem humectant

Citruli sunt frigidiores et grossiores
et graviores cucumeribus· frigiditas .n.
eorum est in fine secundi quamvis grossum generant
[illegible] et [illegible] illis magis cucumeribus
nocent· rursus propter suam duriciem et [illegible]
sunt grossiores et frigidiores hu(mores) generantium
quam [illegible] ex citrulis in illis mora fa
cientes corruptionem venenorum hu(morum)· Sol
lent citruli quam magis nocent omnibus
illis medullam eorum [illegible] generat
chimum

Cucurbita frigida est et humida in [illegible] quam
[illegible] generat chimum· [illegible]
[illegible] frigidis nos colicis melior est quam
sanguineis ex eius humiditas [illegible]
humectat atque sicci hu(mores) eo extinguit

81

sibi· delenti eam intellige magis
nocuum esse flaticis quam melanco-
licis. quia quando colicis incidunt hec ti-
ave coquatur· sicut cum coctanus et cum
succo mali granati aut agrestis
uve· tunc maior eius nocumentum aut
olei amigdalarum· vel oleo omfacino
condiatur. flaticis si siccatur elixa et
ab aqua expressa· cum sinapi et pi-
pere et ruta utilius datur ut eorum
calliditate corrigatur. calidis quoque et colericis
chimum et cibamentum eius sit confecta
in aceto et coriandro ut temperamentum
eius recipiat et ad extinguendum
calorem et ad stomachum confortandum· sed
quod etiam hanc actionem mediante
congruum est· conveniunt pasta et vino
lavatur et assatur et fiunt inde pasta
inventus poterit. calorem febrilem mi-
tigat. sitim quoque extinguit· sed alia sive cum
sinapis viole et zuccarum· iuvabit datur
ad putridum eo· purgit· tertio· si elat
elixatur eius quoque vel cum melle et modi-
co vini potius datur eos quibus sunt duritia
vite dominatur et tunc eius egestio
eius succus cum oleo ro(sato)· inunctum dolorem
capitis tollit ex eo· oppositione amputat.
Rursus si de eius succo inunguntur ca-
lini sua atque hanc duritiem mire
dolorem placat et aperit repugnat
de colice passioni nos proprie sub
lenitatis indigentia.

Lactuce duo sunt genera· est enim
domestica et silvestris. domesti-
ca frigida· sicca et humida· sed tamen hec enim ultime
dicitur· hec et non equaliter sicci-
tatis diversitate lactuce sibi

careret et eius actio solum medicine
conveniret. magis enim in fine sui tempo-
ris indurantur. solamen antiqui dixerunt eam
frigidam esse in ii· gradu· et quidam latinorum
eam assimilaverunt quarum opinio
nimia est frigida aquis fluminum proprie sole
calorem eam usque in profundum penetrare
et propter hoc inveniuntur et nutrit eam sine
luto· lactea nisi est sit in colore et
frigida et humida· melior omnibus ceteris
libus ad bonum sanguinem generandum
et in qualitate et in quantitate quia si non
lavetur aqua melior est aqua· vero
sine frigida et humida· tamen augmentum
lactuce vero cito digeritur· urinam provo-
cat· mictionem ... de eo· vero etiam ex-
tinguit. vinum et tussim proprie hac etiam
placet sanguinis ebullitionem re-
frigerat· somnum vigilantibus
facit laudabiliter capitis dolorem
ex eo vero sine sanguine acuti amputat
... ad hepar calidum habentibus
importunum est cocta plus quam cruda est
esu dignus· quoque eius lac calore ignis
minuitur· proprie quod corruptum est in digestione
propter hoc lactuca ex medio suo cum
lacte indiget fit utilior ... et adau-
gmentandum lac mulieribus et virtus
est generativa cum stomachum iuvat e
pervitas sua acuminis propter humidi-
tatis frigiditatis que sive experien-
tia et lac augmentat propter sanguinis
bonitatem quem generat in qualitate
et quantitate perfectione. Rursus ei
actio nec inveniri solutiva nec
constrictiva est· indiget vero acumine
salsedine et dulcedine· vel fiat

Caulis fri. ē sic. in 1o g. et bi dec
mali ē sanguinē grāt. horribi
le odorē dantē. Qui dup' ē. est. n.
quod simul bletus est ē quē uocatur
carabla sive caramba cuius actōnes
sunt ē ceteris caulib; ps'tū duri et
indigestibiles magis. cuius uidem odis
dn̄tib; gule et oīb; uulue dolorib;
scdm medicinā nequeunt. virtes
caules. ii modis sunt. s. hiemales
ē estiuales. estiui ad usū generant
sanguinē. co. nigre uisu̅ quod
manifestat eorū acum̄. p. ipsius colati
modificati. hyemales u̅ u̅ tm̄ acum
inis hnt. s; uis eorū uentrē hum̄i
tat. vrinā puo. eorū si cce ē sicut
vn̄ ē ostipatiu̅. hoc q̄ uis bibitu̅
uentrem soluit. ē sīa uire comesti
eius constipans. Ideo ut ab eorū no
cumto te̅perentur in aqua ebulient
ē p' eita in alia coquant' ē pinguissima
car. ne petud. siu suis ē coriandro cū
dia. acq; pipe cimino ē allio esui dent

Rapa. ca. est in 1o g. hu. ī 2o ini
tium plus ceteris hbis nutrit.
dure tm̄ digitur. mollem ē relaxatā fa
cit carnē pp̄ sui uentositatē ē infla
tio. prīū coitū suscitat spma aug
mentat. q̄ si sim ad coquat' ē illa cie
cta in alia iterq; coquat' duricia sbe
spat' ē medioc̄' nutr' bonū ē malum
nutr. q̄ si male coq' difficile digit'
uentositatē grat in uenis ē ipse
opilatōnē facit. icteri vtile ē. si
bis cocta sit ē ut q; eita ad ītū re
coquat' ē pinguissima carne
specia' s' medicinā est congrua. q' sui eī
uire prāes podagrā ē artetico fu
erunt loca dolēc mitigatōnē p'starc

Radix. ca. ē in 3o g. sic. in 2o g.
Rmum' q̄ rapa nutrit. pp̄ suā acu
itā. q̄ fortius acuminē rape nutrim̄t
eius ē grossum ē duri' digōni. liberat
oculos dn̄tib; ē gule ē oīb; uulue
dolorib; scdm medicinā n̄ ... est. u.
lauatiā renū ē uesice de grossis
hu. vrinā pno. lapide frangit.
ē si comedat' cocta tussim ex hu. hu
mid' sic ē s' uenit s' cibū inductiva ue
sionē ē inflōnē grat. q̄ sed fit illa
udabilis. q' dictat' viriat' el ptis
qui sit mag' an' cibū illa. n. ieiunis
eius dicta eleuat cibū. ne descendat
ad loc' coctōnis. vn̄ fit ca indurati
de digōnis ē sil'r. ca. iniret cibū
in superiori pte expellit. q' fit uol
maxime qui ex consuetudine uen
tositatē hnt in sto. q̄ cū post cibū
accepta minorē agit uentositatē
superius ascendentē ē sua grauitate
descendit inferius deponit q̄ cibū
in loco coctōnis ē digitur ut g. vn̄
fit se digōnis ca consideranda. h ē
sue grā accōnis quā in hntib; uen
tositatē n̄ ipedit post cibū accepta
prīū nolentes eam p' uocitu accipe
an' cibū accipiant. s; pp' supplemēt
se ē tē digōnis post cibū accipiāt
eam.

Spargus. ca. ē hu. ē ī 1o g. q̄ de
ruestic ē ē siluestris domesti
spicior ē ē ceteris herbis mirabilior

Radix nociva est oculis

primum sperma angustat et ideo subuenit. va
na pruo. solutiuus si calidior et siccior. et ideo
plus est colatiuus opilacionem extremo
apit et renum. uetula pruo. contra ictericos
ualet cum radix et semen ualet nimium
quia corpus aproxima bibitur mortibus arane
arum occurrit. eius esu datur uentrem
humectat. ualet quod ad quod de dolorem hum
da uentositate ortum colicorum dolori
mitigationem prestat. bucca quid corpus ap
proximate lota dolorem dencium amputatur.
quod tamen nouicii dixit spagum cohibe
re angustiam. quod G. et Y. negant.
Ego autem dico. quod si cohibet angustiaret
non esset nisi ex copia sui nutrimenti
nimium eius calore sit non uet uentosi
tate. unde uenerem suscitat.

Baucia. c. est in medio. ii. gradus. hu-
mi in medio primi quadrupli modis
est. e. n. domestica et siluestris. duri et grossi est
nutrimenti et minus quam rapa nutrit et habet quandam
acuitatem unde est extenuans et diafo
reticum faciens. Ideoque urinam et menstrua
prouocat habet etiam aliquantulum in flore. unde
sic cohibetur uenerea quia assueta lau
dabilem generat sanguinem. Sed ut re
peritur bis eam oportet elixare et aqua
eiecta tertio coquatur cum lactuca cori
andro cepa et edatur cum omfacio oleo
aceto pipere et caruo —

Culcasia est radix plurima in terra e
gipti nascens aliquantulum potencie
et acuminis habens. unde infestum esse
ca. et sic. quod si elixetur perdit acu-
men amittit et uiscositatem quam p
lacione habebat et ea propter [illegible] ioz

grossi et duri nutrimento est generatiua
sed est sui proprietate stomachum confortat. et uentrem
constipat et tamen si moderate comeda
tur bonum generat nutrimentum. ualet in
dissinteriis cum uiscositate et proprietate
quam habet.

Melangiana ca. et sic est in fine
ii. gradus. quod restatur ei acumen et a
maritudo et mores quo ligatur inficit
uncto continebilis est in corpus adustam
sed est eius proprietas. unde cutem cor cor-
rumpit lentigines impetigines. can
crum elefanciam. duritque ad dissol
uendum generat apa et opilaciones facit
et uilia quod ut minoris sit nocumenti scin
datur et repletur et sale impleatur. Deinde
post in aqua calida dimittatur post ea mu
tatur in alia et bis aut ter in die
lauetur ut aqua qua lauetur omni careat
nigredine. deinde elixetur et elixta aqua eiecta
cum pingui carne boum aut pecudum re
conficitur. illam autem absque carne come
dere uolentes coquant eam cum aceto
et omfacio et olio mogaro et sic ubi us

Fungi fri. et hu. sic in tercio gradu. qui
mollicie sua et humiditate restat
quod duplices sunt mortiferi et inmortiferi
Inmortiferi grossa habent communia habent et uis
cosam actionem non et digeri inobedientem
unde illaudabiles ut prouenit humorosi
ioz bonum est ut omnino caueantur quos co
medere uolentes eos nutrimentum
faci respuentes eos elixent atque
conueniunt pira et calamentum misceant q
a iure extracti in alia aqua recoquantur
et est pipere caruum et et calamentum origanum

ersili

ex illi 9diant' & esu cibuant' in
fine mensarum & uere uinum potest fieri
ut non accipiant in fine eorum & & 9di
tur diatuminum. diaton. piperon.
socrugene. terram magnam. Morti
fi ut sunt diuerse accionis secundum eorum diuersita
tem sunt. n. quedam diuersa mortem inferentes
cum sint frigida & humida ueluti cum sint
in iiii gradu. sunt & occidentes cum nimia
uentositate uel uiscositate & opilacione que tamen
poris & uenis faciunt & propter hoc eorum
ad dissoluendum inobedientes. Sunt &
quedam que mala qualitate accidentaliter que de lo
co ubi nascuntur habent. sicut illi qui sunt
circa eruginosum ferrum aut pannos
putridos aut foramina reptilium. aut
arbores grossos & uiscosos habent. habentes
mortiferorum signa hec sunt. mollicies
.s. uiscositas. humiditas. & grossitudo que si
per medium diuiduntur in aere diunctam
tur. aliquis uero per edi procul dubio inueni
ent. si ignorantes eos comedentes se
curantur pira eis esui dentur & uinum
potui aut sal aceto siccius & galli
uel galline cum aceto & melle apozi
ma & calamenti ysopi origani et si
milium iuuat.

Cappari sunt conpliciti maior est radix
et frondes fructus. Et sunt ca. & sic.
in iii gradu. ut testatur eorum amaritu
do potencia & acumen. iecoro incidunt
& dissoluunt & mundificant stomachum
a superfluis humoribus. opilacionem splenis
et duriciam aperiunt & dissolu
unt urinam & menstruum prouocant. que utiliorem
sunt ad medicinam quam ad cibum quia illau
dabilis sunt nutrimenti ut poterit colli
gi quia sanguinis generati uiuos & stoi
percucient allucinati. unde elixos eos ad
comedere ablata eorum aqua conditos cum oleo
& aceto. Et si cum carne uel alia re come
di ab aliquo opportuerit absque coriandro
ne comedatur. quia coriandrum non prestat
tempiem nocumento capparorum. Porrum est
non uirtus acuum habet quia de terra acuta mix
ta congelata & terrestri humiditate & aquea subti
li & aerea conponitur quia sicut possunt intelli
gi si. n. unum eorum pistetur & colet
& aliquis in quod uase duuntaxat in fun
do calicis fex erit. est uis acumen habens in
uenietur. & lucet liquore humiditas cum proprio calore
aereo quia inter se differunt quia cepe sunt
ca in tercio gradu humida in tercio

Allium ca. & sic in iiii gradu. porri
ca. sunt in ui sic in ii. primum cepa pre
cut comesta est sui acuminis & humidi
malos in stomacho generat humores. sicut uentositatem
inflacionem capitis dolorem atque insaniam fa
cit propter fumum ei capud ascendentem & cere
brum percuciens. unde assuescentes eam
cadunt in maniam & terribilia sompnia
a melancolia eueniunt perfecti si ex eo cum
ex ueneri eam manducauerint. si aut
propter medicinam ceperit ut eam manducet debe
calorem & inducit & extenuat & inci
dit humores grossos & uiscosos ora uenarum
aperit urinam & menstruum prouocat. exurennam
mitigat. appetitum confortat uel augmen
tat. superficiem cutis clarificat. ictericiam
sudorem & egestionem prouocat. uenerem
irritat esu eius ca. & spuma crescere fa
cit est sua humidi malum cum facit nu

terminetur. Cruda si comesta nichil
nutrimenti corpori prestat. Si elixetur et aqua
expressa iterum recoquatur dat nutrimentum bonum
et plurimum maxime si carnes pinguissime
comedantur cum allio condito et coriandro
condiatur. Allia autem parum nutrimenti dant
sed nociva colericis et calidis. utile hominibus que si
fuerit comesta a frigidis et hu[midis]
urinam provocat, ventrem humectat. Ex frigido
siccis naturaliter faciunt sed volentes
ut eorum calor non sibi inferat nocumen-
tum elixent ea bis vel ter. Dum condiantur cum
aceto et oleo dumtaxat sic est medicina
quam moribus rusticis [illegible] remedium prestant
quia si post comestionem eorum vinum forte
bibatur sive venenum et morsui serpentis va-
lebant proficiunt et est quod veneno infec-
ti et frigidas passiones habentibus valent
sicut tyriaca magna

Coriandrum diverse virtutis est. Va-
rietas sui saporis hoc testatur.
Habet enim amaritudinem et ponticitatem. Isaac vero
dixit illud calorem habere propter suam amari-
tudinem et propter suam ponticitatem dicit esse stipticum. Unde dicit
coriandrum calidum viride est et ventrem
constipans et obtenebrationem mitigans
quod post cibum datur sompnum provocat. Sed
Dicendum illud esse frigidum. Dicit quod illud
scrophulas dissolvere quod Galenus negat
ipse unquam est scrophulas frigidas dissol-
vere quia scrophule sunt grossi duri humo-
res. Dicit et in tegni diascoridis
non valeo intelligere dicentis coriandrum
esse frigidum et scrophulas frigidas dissol-
vere vel carni coriandri sapor est
amarus que amaritudo significat calidum. Ante

nutrientem. Secundum cibum durum est et
digestioni inobediens que si misceatur cum
aceto vel malis granatis succo retinentur
[illegible] Secundum me
[illegible] quia succus est myrtus cum
cerusa aceto litargiro et oleo ro-
sato contra [illegible] et colicos pustulas
que si misceantur [illegible]
[illegible] erisipila de [illegible]
[illegible]
[illegible] cataplasmatis confectionem
[illegible]
[illegible]
dolorem mitigans [illegible] dissolvens et vul-
nera aperiens

Ruta duplex est scilicet domestica et
silvestris. Silvestris calida est et sicca in iiii gradu. Do-
mestica in iii. [illegible] est melior
ad comedendum et digerendum quia virtutem habet
incidendi grossos humores et viscosos ve-
tos et inflationem dissolvit. Ventrem humec-
tat [illegible] inferiora intestina
que si coquatur et apozima potui detur
tollit torsionem ventris atque dolo-
rem de ventositate et grossis humoribus. Semen
Rursus si coquatur in oleo et clistere
inde fiat [illegible] dissolvit ven-
tositatem grossis et viscosis intesti-
nis suspensam in vino cocta potui
data fit [illegible]

Ciminum calidum in iii gradu. Sic in ii. Dis-
solvit ventositatem. Dolorem ven-
tris et torsionem placat. Coctum in ci-
baris ventositatem generantibus re-
frenat eam. [illegible] facium ungel-
le [illegible] lubricos si [illegible]

[illegible] nigelle

Anetu(m) ca. i(n) fine p(ri)mi g(radus) sic(cus) i(n) medi
o ue(n)tositate(m) (et) i(n)flatio(n)e(m) (et) tumo
re(m) dissoluit cui(us) ramu(s) in oleo cocti fi
unt diuretice ui(r)tut(e) i(n)flatio(n)e(m) dis
soluu(n)t laboriosos dolores mitiga(n)t
so(m)pnu(m) p(re)stant hu(m)ida a(qu)a ad lac
am p(ro)ducu(n)t seme(n) ei(us) bibitu(m) urina(m)
p(ro)uo(cat) (et) lac augme(n)tat ue(n)tre(m) debi(li)-
putredie soluit (et) mu(n)dificat dolore(m)
la(b)ore(m) tumore(m)q(ue) soluit. h(abe)t (et) p(ro)p(ri)eta
te(m) extinguendi siti(m) de plenit(udine) q(ui)a si ura
t(ur) fit c. (et) s. in iii g(radu) (et) ualet (contra) put(re)
facta uulnera (et) dimena i(n) ue(n)t(re) nata

Catrum c. (et) s. in iii g(radu) e(st) h(abe)t aliq(ua)
tur acumi(ni)s unde fit (con)fusio(n)i
hu(mor)u(m) h(ab)entib(us) ue(n)tositate(m) expellit ui(r)tute(m)
digestiua(m) (con)fort(at) i(n)flatio(n)e(m) dissoluit. u
rina(m) p(ro)uo(cat) lu(m)bricos (et) (con)t(ra)riu(m) educit

Piper ca. (et) sic. i(n) iiii g(radu) ualet (contra) fri(gid)os
hu(mores) h(abe)ntib(us) s(toma)chos adiuuat. u(ir)tu
te(m) digestiua(m). est (et) (con)t(ra) medicina(m) q(ue) si
misceat(ur) cu(m) oleo optimu(m) fit (contra) diut(ur)na(m)
(con)stu(m)ationem q(ue) fit de (con)stip(atione) hu(morum). s(toma)chu(m) pec
tus (et) pulmone(m) de uiscoso flate mu(n)
dificat ue(n)tositate(m) (et) i(n)flatio(n)e(m) ue(n)tris
aufert. urina(m) p(ro)uocat

Turzibet ca. i(n) iii g(radu) h(abe)t h(umi)ditate(m) u(er)u(m)
sensu(m) n(on) appareat q(uia) sic restat
(con)putredi est aquatu(m) utile (con)t(ra) fri(gi)dos
s(toma)chos h(abe)ntib(us) ue(n)tre(m) soluit h(umi)ditate(m) desic
cat. ui(r)tute(m) digestiuam adiuuat
ue(n)trem humectat

Cinamomu(m) c. e(st) i(n) iii g(radu) s(ecundu)m q(uosda)m ar
tatic(us) e(st) s(toma)chu(m) (con)fort(at). opilatione(m)
epatis ap(er)it urina(m) (et) m(en)s(trua) p(ro)uocat

Croc(us) ca. (et) i(n) i g(radu) (et) sic s(toma)chu(m) (con)fort(at).
opilatio(n)e(m) epatis ap(er)it. urina(m) p(ro)uo(cat).
aue(n)t(ur) uolos (?) iuuat (et) ru(m)bra debilia
(con)fortat

Mastix ca. (et) sic. e(st) in ii g(radu) s(toma)chu(m) (con)
fort(at). urina(m) p(ro)uo(cat) (et) digestione(m) adiuuat

Minapis ca. (et) sic e(st) i(n) medio i(n) iiii
g(radu) hu(mores) capit(is) (et) s(toma)chi desiccat. q(uia) si e(st)
bletis d(e)c(ocu)s ei(us) de (con)stip(atione) hu(morum). s(toma)chu(m) mu(n)di
ficat uilius e(st) se ad ne(r)uos tenebus

Acetu(m) moderate i(n)frigidat for
tit(er) si desiccat. c(aus)a defect(i)o(n)is uel
sue fri(gidi)tatis e(st) q(uia) duabus (con)po(n)it(ur) na
turis frigiditate s(cilicet) e(ss)e(n)ciali q(ue) est
ip(s)i(us) s(ed) acetosita(tem) (et) accide(n)tale(m) u(e)lu
mi(ne) adq(ui)sita(m) de ebullic(i)o(n)e (et) putre
dine o(mn)e n(on) acetosu(m) in i(n)icio e(st) dul
ce (et) c(aus)a est cocti calore solis (et) aeris (et) e
bulliens n(on) habuerit ubi qua cus
todiat(ur) lig(n)a ei putrescit (et) in ace
tositate(m) u(er)tatur. (et) ideo acetu(m) i(n)fri
gidat. i. in g(radu) desiccat in iii. u(er)u(m) ip(s)i(us) su
e frigi(ditatis) debilis (con)fortat corp(us) uoloci
t(er) usq(ue) ad loca remota (et) facit ibi
q(uod) in uino n(on) fecerat. c(aus)a sue s(u)btilit(at)is
est calor q(ue) adq(ui)sierat ab ebullic(i)o(n)e
ceti n(on) lig(n)res n(on) h(abe)nt ulla(m) siti(m) n(on) s(u)b
tilitate(m) sic(ut) uine agrest(is) liquor (et) ma
li g(ran)ati (et) pomi citri et si(mi)li(u)m. hor(um) (et) acc(i)o
plus in uiciniis q(uam) in remotis locis
op(er)at(ur). u(er)u(m) si uolu(er)is s(toma)chu(m) refrigera(n)
te calore aut me(m)bra sibi uicina ma
lor(um) g(ran)ati succ(um) aut uine acerbe aut
pomi citrini accipiat utili(u)s. n(on) e(st)
q(uia) in s(toma)cho morat(ur) ip(s)i(us) simplic(is) e(st) f(rig)i(ditas)
q(ue). uolu(er)it q(uod) refrigerare me(m)b(ra)
a s(toma)cho remota (con)ueni(en)s e(st) acetu(m) h(abe)t. n.

vim viam faciendi vel penetrandi usque ad loca remota. Ideo est dissolutivum et extenuativum quia calefacit et potum dat oportunum humoribus sibi venientibus et sanguinem et lac coagulatum dissolvit. Fit eciam contra venenosa et mortem inferencia sicut et virtutem opium euforbium et similia diutius existentibus de salsatura suscepit. Noceat tamen tussi novelle maxime sicce exagitatis quia si coquatur cum cibis vel alia re inducet stomacho erit contrarium. Appetibilem vero excitat et augmentat. Malis humoribus ad stomachum fluentibus repugnat.

Obsomogarus calidus est in primo gradu et siccus in medio. Virtute habet lavativam mundificantem et colativam pectus. Mundificat pulmonem et stomachum de grossis et putridis humoribus. Saporem prestat cibis ventrem humidificat in femore sive scia dolorem habentibus mitigacionem attribuit. Suum inducit suum dissolvit. Vulnera sordida de eo lota mundificantur et per sanas partes dilatentur. Garus est de piscibus minoris est caloris quam obsomogarus. Pisces enim sunt sicci et humidi et ideo garus eorum quasi temperatus est.

Sal moderate calefacit multum desiccat quia oportet est ex in qualitatibus. Una est colativa et incisiva. Altera vero coadunativa et constrictiva quia utrique sunt desiccantes. Ideoque desiccat in iii gradu calefacit in secundo quia tamen duobus modis marinum scilicet et metallinum. Marinum autem in lacubus quos salinas vulgus notat vel fit de aqua maris cocta ex suo calore. Metallinum siccius est marino laudabilius est maxime quod lapidibus caret et est clarum obtusum et equale. Sal metallinum forcius est marino quia sunt negantur. Dixit enim actionem eorum esse equalem. Judicio dissolutum et mundificant superfluitatem grossorum humorum et putridorum. Deinde quod eis remanet desiccant et consumunt quibus fungis naturalem corporis adiuvant humidum et constrictam conservant poros cutis claudunt ut illa humiditas putredinum non apparetur. Sed mens enim confert unde datur in cibis condiendis saporitatem quia acceptabilem digestivam vero adiuvantem.

In hac particula de animalium virtutibus et natura diximus competenter et de complexione et de iuvamento et nocumento eorum universaliter. Continuo tamen in hac particula specialiter de singulis tractare a parte non huius particule inicio cordibus legencium tenaciter infigatur. Fit enim nobis necesse quod superioris particule repetere scilicet de omnibus que sub elementis constant disputare quia videlicet aut sunt terre nascencia aut alia ut supra scilicet aut sunt humane non repugnancia ut potere mortifera veluti de aliis de terra nascentibus ut lolium. Aut sunt humane nature competencia et nutrencia ut de aliis caro pecudum et suum et de terre nascentibus ut grana et olera. Aut sunt humane nature incongrua nullam tamen lesionem inferencia sicut de aliis hircus vel hirci et lepus de terre

nascentibus ut orobus et lupinus
Que autem humane nature utilia eius
quia non nocentia, aut sunt non bene nu-
tribilia sicut hec que diximus, aut sunt nutrimento
illius ministrantia veluti coloquin-
tida scamonea elleborus anacardus et
similia. ¶ Aut quoniam nostra intentio est de
nutribilibus scribere non oportet ut de aliis
dicatur. Dicimus igitur quod omne animal bifariam di-
viditur: aut enim silvestre aut domes-
ticum. Silvestria animalia calidiora sunt
aut sicciora et digestioni duriora et illaudabile
nutrimentum generantia propter multitudinem motus
et laboris eorum et propter calorem et siccitatem inhabita-
ti aeris quod fit propter calorem solis habundan-
tem et propter indigentiam umbre ea a sole
operientis. Unde scilicet alia minus sunt boni
nutrimenti in genere et qualitate. non sola sil-
capolina que sunt humiditate caloris siccitatis
motus et laboris quibus assuescunt similes e-
orum reparatur frigiditudo. Idcirco nimio
eorum exercitio saporis suarum carnium et
odoris generositas computatur adiutorium di-
gestionis datur utrum ut facilime optime
quia caro digeratur. Certa si alia domestica
et silvestrium comparatione calidiora et sicciora sunt te-
peratione propter sue quietis et aeris temperiem
primum sunt nutribiliora grossiora tamen et duri-
ra ad digerendum. Rursus omnis silvestria et domestica
alia complectit divisionem: aut enim masculina
aut feminina aut castrata. Masculina
autem sunt calidiora feminis et minus humida sunt
et laudabiliora et digestioni faciliora. Feminina
autem quia minorem habent calorem habent et ma-
iorem humiditatem, ideo sunt ad digerendum tardiora.
Castrata vero contrarius propter hoc feminis sicut

vicina in calore sunt tamen distordiancia quia
calor eorum inter utrumque sexum est medi-
ocris. castrata enim maiorem feminis
habent calorem, masculis autem minorem, ideo ad di-
gerendum faciliora feminis. Rursus
unumquodque femininorum et masculinorum
aut est lactans aut decrepitum aut ado-
lescens vel in iuventute positum. Lactans
sunt multe caliditatis et humiditatis omnibus aliis
atque teneriorem habet carnem propter sanguinem
similitudinem sive complexionem dominantem. propter hoc ergo
sunt quod alia in suo genere humida sicut
porci et pecudes quorum nutritio de duabus par-
tibus habent humiditatem ex etate scilicet et complexio-
ne quod ex ea generatur est viscosum et di-
gestioni difficile. est facile tamen a stomacho descenden-
tibus difficile a membris dissolvitur. viscosum
generat fleuma maxime si non sit de masculis. alia
quoque si sint alia in suo genere sicca sicut cap-
rina et bovina suarum complexionum siccitas
etatis humiditate reparatur. Unde sunt lenio-
ra et digestioni convenientia maxime si mas-
culina sint. Idcirco lactantia quamvis caprina et bo-
vina sunt laudabiliora porcinis et peco-
rinis quia quod omni laude indigent. Alia autem
in iuventute manentia calidiora sunt
lactantibus in qualitate et quantitate non minime est
et eorum caro siccior propter naturalitatis sine
remotione. Unde alia si sint generaliter sic-
ca sicut caprina et bovina habent siccitatem de
duabus partibus scilicet etate et complexione. Sunt
igitur dura et indigestibilia ad dissolvendum
tarda illaudabilia quidem nutrimenti danti-
a. Unde si sunt alia in suo genere humi-
da sicut pecudes et porci similis eorum humiditas
cum eorum siccitate temperatur. Ideo iuvenes.

porci et pecudes sunt meliores capris iuvenibus et bobus. Alia autem sunt alia mediocria lactancia tamen inter temperamentum et iuvenum sunt mediocria. Ideo unius anni vitulina sunt laudabiliora propter eorum siccitatis et humiditatis temperanciam. Meliora tamen sunt alia quam lactancia sunt et calida. Calor enim eorum sive digestionis dat illa mutari. Unde laudabilius generant nutrimentum propter hoc alia porcina caprina et bovina cetere ceteris sunt nutribiliora quoniam humiditas eorum et calor vehemencior et dominancior est. Decrepita quidem alia sunt sicciora et duriora quia humiditas eorum calor est defectissimus extinctionique proximus et eorum invenimus humiditas finienda et quia virtus eorum digestiva est defecta accidunt talia cum adquisierunt humiditatem crudam et nutribilem ideoque ad digerendum difficilia et dissolvendum et carnositas illaudabilem chimum utpote viscosum flegmaticum generancia. Si tamen si fuerint siccata nimis erit nocitiva. Eo erit si fuerint frixa pessimam infert lesionem. Hac de causa decrepite pecudes maxime capris sunt nocive. Constat ergo sanguinem quam de vitulis hircis capris agnis lactantibus et vetulis ovibus generatur pessimum esse causa eius pessimitatis non est una sed diversa. Hircorum enim et caprarum pessimitas fit propter suarum carnium duriciem siccitatis digestionis tarditatem et propter sanguinem acutum quem generant. Hirci tamen peiores sunt sanguinis generatione quam capre. Pessimitas vero agnorum vel ovium vetularum fit propter sue humiditatis et viscositatis copiam et superfluitatem flatus quos generant. Unde comesta prius quam sint digesta stomachum ege-

rantur adolescentes quod pecudes ipsi malignitati permanent etatis, cum eorum siccitas humiditatem eorum complexionem temperat unde sunt laudabiliores digestionique faciles bonumque chimum generantes. Utiliores vero lactantes et quam sint augmento iuventutis videlicet vitulini sunt meliores et digestibiliores adolescentibus pecudibus et lactantibus. Separata vero bovina sunt meliora illis propter saporitatem et molliciem suarum carnium unde facillime digeruntur. Boves vero et capre in eadem qualitate sunt dure carnis et sicce in quantum porci et pecudes sunt viscosi et humidi. Propterea iuvenes porci et pecudes sunt meliores bobus et capris invenientur existentibus; nec bobus capre sunt deteriores. Ideo lactancia bovina sunt convenientia in illis complexionibus vitiatis propter temperiem que habent sunt commoda egritudinem evenientibus. Similiter caprina et hircina bovinis et porcinis aliis meliora esse fatemur. Sufficiat unumquodque disputacio de nutrimentis aliorum quia sicut nos iam predictavimus quod restat subsequamur et cum gracia vero cooperante deo favente unicuique aliis naturam et nutrimentum dicamus.

Pecudes sunt calidiores bobus et capris et porcis humidiores et capris primi cum porcis humide. Caro enim porcina ceteris aliis frigidior est et humidior maxime domestica quia silvestris porcina ad domesticae comparacionem calida et sicca unde minoris nutrimenti est domesticam quam porcinam non ea accipi-

tuli caro et sol eius extremitates come
dantur sicut pedes et nares. hec enim
membra sunt semper in motu dextra tamen pulsus
comedantur exercitari continuum. iuvene
res decuicent. silvestria multo magis
et domestica. Iterum cavendum est a capris
et bobus exceptis vitulis et edulis
cum fuerint lactantes. causa deviitandi
porcos et capras et boves non est una sed di
versa. certe enim in iuvenibus et delec
tacionem assuescentibus modicus est
calor et copia humiditatis viscosioris et frigi
dioris et caro porcina similis est humane et fit
et viscosa propter quod fit in eis causa augmentandi
flegma humidum et viscosum. calor quoque eorum fit
uectio defectus. capre vero et boves est
carnes grossas et crassas habent di
gestionem quia molle dicentes et calor certe
iuvenibus sic diximus sit imbecillis
uectio ab eis non digitur. non cum sint lac
tantes tunc enim digestionem oledunt
propter suam carnium tenuitatem et etatis
parvitatis. caro porcina calidior
est et siccior porcina bobus et capris
est calidior et humidior. unde tenuior
et ad digerendum facilior et cito de stomacho
descendit ventrem magis lenit et
capud humefacit. unde cum quod por
cina humidior est. non enim humiditatem digestionem
in hoc repugnativam sic porcina
verum humiditatem et lubricativam ut antequam
coquatur stomachum egrediatur. Sed cum nutri
mentum eius est diversitas in bonitate et ma
lignitate digestionis velocitate et tardita
te vel pro etatis eius quia complexionis diversita
tem diversitas nutrimenti ex etate qua

druplex est. est enim lactans sive nati
vitati vicina vel remota tamen adhuc
crescentis sic annuat vel iuvencula iam
completa et decrepita. lactans viscosi
tate est vicina porcis silvestribus. causa
duobus modis est. una est vicinitas
vulve altera lactis humiditas qua nutritur
propterea caro eius est illaudabilis quia indigesti
bilis et sua lubricitate descendit de stomacho
indigesta precipue si comedantur stomachum
humidus et defectum humiditatis. Idcirco Galienus vitu
peravit agnos et oves lactantes quoniam
viscosum generant flegma sive inducantes sic
te complexionis fiunt. arietes autem in iuvene
tute manentes minoris sunt humiditatis et vis
cositatis propter etatis siccitatem eorum complexionis
dominantem. Iccirco caro eorum est meli
or agnis et ovibus quia si bene digera
tur boni nutrimenti generationem sanguinis maxime si sit
castrati quia causa calefaciendi et humiditatis eorum recepte
sunt. unde sunt boni saporis. non est sint
decrepiti. tunc enim procul dubio sunt
pessimi quibus castratis et decrepitis
illi sunt meliores eis omnibus. enim decrepiti
calore naturali defecti quorum calo
ris defectio duobus modis est ex eta
te scilicet et debilior indigentia animales
autem mediocrem habent et complexionem inter lac
tancium humiditatem et iuvenum siccitatem ideo
ceteris etatibus vel arietibus sunt meli
ores ad digerendum faciliores sanguinem
enim meliorem generant et maxime iuvant
iuvenes calidas et siccas complexiones haben
tes et habitantes in calida regione. de
crepiti vero ceteris sunt deteriores. omnia enim de
crepita sunt et generant cum frigidiora etc.

sicciora sunt quia lignea et insipida licet cum
lucet propter senectutem sint illaudabiliora
tamen quia ca. et hu. sunt summe ceteris aliis
decrepitis sunt meliora

Hirci ad operationem pecudis sunt frigi-
diores et sicciores licet sangui-
nem generant acutum quia quanto pecudi-
bus sunt calidiores et sicciores tanto sunt
calidiores et sicciores omnibus tempera-
tam complexionem habentibus maxime si hirci
sint iuvenes. Ideoque non cito putredi-
ni apparati. Castrati non meliores sunt
quia non sunt tanti acuminis siccitas tempe-
rata est. sunt quoque saporosiores ad di-
gerendum faciliores licet tamen non uno modo sunt
nutrientes quod non bonum quod male sunt cor-
pori nutrimentum quod fit propter eorum etatis
complexionisque diversitatem. sunt quoque lactantes
sunt et vicini sue nativitati sunt et iuve-
nes et sunt quidem decrepiti. lactantes
sunt ceteris aliis laudabiliores in sapo-
re. sed et nutrimento atque in digestione
et ad generationem bonum sanguinem.
lac enim eis prestat summe humiditatem omnino ca-
rent acumine. complexio eorum temperata
in calore et humiditate absque ulla cor-
ruptione facile quoque digeruntur et subtilem
dant dietam. Utiles et sunt calidis et sic-
cis egrotantibus. et quanto diu
sunt lac accepturi tanto meliores sunt
et teneriores. illi qui nativitati sunt
vicini nutrimentum dant subtile et la-
udabilem sanguinem generant minus tamen
lactantibus utiles sunt. iuvenes quoque gros-
si sunt et duri ad digerendum pessimum
dant nutrimentum. sanguinem non generant

melancolicum et acutum. Ideo G. in-
culpavit hircos et iuvenes capras
quia generant sanguinem multum. hirci tamen
sunt capris deteriores quia femine mi-
nus masculis habent acumen et siccita-
tem. propter hoc quoque femine capre et hir-
ci castrati sunt meliores non castra-
tis quia humidiorem et saporosiorem
habent carnem et laudabilem generant
sanguinem vel carnem. Sed videmur
reprehendi a quibusdam. Cur inquit hircos
castratos non vituperasti cum castrati sint
frigidiores non castratis quibus res-
pondemus superius audisti nos dix-
isse hircos non castratos acumen ha-
bere et temperatos esse ad operationem tempe-
rati humide complexionis qui quoque dum
fiunt castrati priori carent acumi-
ne fiuntque temperati complexionis temperatas
habentibus maxime si hirci sint iuve-
nes licet si sint decrepiti pessimi erunt
propter etatis frigiditatem sunt frigidis-
simi eorum quia calor fere est defect-
us humidus propter quam causam castrandi habue-
rant propter siccitatem senectutis amiserunt

Bovina caro ad operationem car-
nis pecudis et porcorum siccissima
est sicciorque et grossa carne est. Ideoque
sanguinem grossum et lividum multum ge-
nerat multumque dat nutrimentum. immo-
diens est digestioni tarde a stomacho egre-
ditur et difficile ex membris dissolvitur
atque ventrem constipat quasi eam assu-
escentes melancolice fuerint comple-
xionis splenetici erunt quartanam pa-
tientes complexiones eorum corrumpuntur

et ypo sarca incidunt cum nusquam nasce-
tur eis scabies et impetigo. elephan-
cia carne. lepra. serpigo. Sed et complexio-
nem comparatam huius iuvenum sed tamen est
diversi nutrimenti propter etatum suarum diver-
sitatem. Est enim lactans et adolescens et
iuvenis et decrepitus. Lactans vero lau-
dabile generat nutrimentum facilis est di-
gestionis quia calor et humiditas eius in equalitate
mixta est propter vulve vicinitatem et lac-
tis bibitionem. Jecur eius facit sangui-
nem colorum et rubeum de se expellit.
matrem si calor fluxit communiter dominan-
tur egritudinem exeuntibus sed tamen non
ceat cum gravius est digestioni propter defectio-
nem virtutis eorum. Adolescens vero mi-
nus quam lactans est humidus durius
digeritur. sed tamen quod ab eo generatur non
illaudabile est propter fortitudinem sui
caloris illius et propter vicinitatem suam ad
lactantem. Jecur eius sic aceto vel eius condiatur
stomachum confortat. si bibatur et incelebratur
est et utilis colicas humoribus digestionis
iuvenes autem a nativitate per suum re-
motionem ea et humiditate indigent
et carent quam de lacte et vulve vici-
nitatem habuerant. Quare complexio eius
difficilis est ad digerendum. Humo-
rem generat melancolicum maxime si comedan-
tes. Vincit complexiones melancolicas comparatis de-
crepitus quod pessimum est propter nimiam sui
siccitatem et siccitatis augmentationem
caloris et defectionem in eo ex etate.
sueque complexione generatam. Unde caro e-
ius est durissima ad digerendum ergo
in repugnantia nullum dat nutrimentum

tum. nullus est saporis. Sunt quoque omnibus
saporosiores lactantes et laudabi-
liores. deinde adolescentes precipue si vis-
cellati fuerint et aceto conditi. mixta
petroselino coriandro et similibus sic pipe-
re et cimino

Cervina caro melica est et dura
ad digerendum sed tamen diversa est se-
cundum etates et complexiones eorum. Sunt enim lactantes
ceteris deteriores adolescentes sunt ab
illis secundi. Juvenes vero sunt duriores. Sed
decrepiti sunt omnium pessimi. Iuve-
nes tamen si fuerint castrati erunt meliores
omnibus quoniam in caliditate et sicci[...]tate
temperantur

Lepus siccus et siccissimum [...] generat san-
guinem est melior [...] iuvenibus
hircis et capris pinguem et siccitas vole-
tibus habere complexionem sicut non est tenuam
servantibus dietam

Hircus habet vim solutivam et delicatam
tem propter stomachum confortat ventrem
solvit. urinam provocat. Valde est fit eis
quod elefancie morbo sit apparati

Porcina caro melior est in iuvenibus
bonum generat chimum ventrem hu-
mefacit propter humiditatem suam vel sicut copiam
urinam provocat. et tenuem dietam bus est
idem. diverse tamen figurantur est propter etatem
sueque complexionis variatem. Sunt enim quatuor
lactantes. adolescentes. iuvenes. et
decrepiti. Lactantes ceteris humidi-
ores. propter quod sic convenientibus sunt in malos humo-
res et in putredinem precipue in sto-
macus malis humoribus sic pocu-
patus. sed stomachum forte humoribus et sic

cas calidas que complexiones sunt utiles. bene enim
digeruntur & spissum nutrimentumque gene-
rant nutrimentum humidis vero natu-
ra sunt pessima maxime si stomachi
eorum malis humoribus & putridis sit
plenus. flegma enim generant viscosum
unde sunt causa generandi podagram vel dolo-
rem aut membrum sciaticum lapides
in renibus palisim & similia. Sed complexiones
& etates quas inveniunt adolescentes quod
sunt utiles utiliores & bene nutribiles
laudabilem enim generant sanguinem iu-
venes [hole] autem ceteris sunt meliores ma-
xime si [hole] sint castrati. Decrepi-
ti vero [hole] pessimi sunt frigidi enim sunt
et duram [hole] habent carnem ligneam & [illegible]
lapidam quibus assuescentibus incidunt
mulicam & diuturnam febrem sicut quartanam.

Licet hec alia non universaliter
inducuntur eorum tamen [illegible] dica-
mus [illegible] autem hec alia mal' [illegible] nutri-
mentum generant pessimum sanguinem. asini
enim difficile digeruntur stomacho nocent vomi-
tum que facit cetera sed alia [illegible] agunt.
asinus tamen silvestrioris est carnis & nutri-
menti quam equus. equus autem silvestrior est
camelo. mulus vero ceteris est deterior.

Vitulina caro est viscosissima
digestioni que molestiens pessimum
dat nutrimentum unde plus competit me-
dicine quam cibo

Leporina caro ceteris est calidior
grossa gravius difficilis ad di-
gerendum dolorem & contractionem generat
in ventre

In superiori libro particula diximus

membra autem est diversa in complexione
commixtione loco motu & quiete. Mem-
brorum autem complexio est compositio. Aut enim pin-
guissima ut sunt urina per quas superflu-
itas humorum excluditur. Aut propter vero pin-
guedinem & remota a viis humorum se-
cretis expellitis vel est inter hec duo me-
diocris sicut alvum lacta sunt & similia. Pin-
guissima compositio est indigestibilis ci-
to de stomacho descendens ventrem humectat
velociter in corruptionem ducitur in-
flatus viscosi generativa est maxime
si fuerit de aliis humidis sicut sunt
porci & pecudes. Membra autem modi-
cum pinguedinis habentia sunt digestibilia
& stomacho conveniencia bonumque sanguinem ge-
nerancia. Membra inter crassitiem
& maciem mediocria habent equalitatem [illegible]
[illegible] extremitatum membrorum & [illegible]
coherenciam. Diversitas autem complexionis est
triplex. Aut enim complexio sua est sicca sicut
nervus cutis intestina ventres & similia. Aut
est humida sicut est cerebrum spondile et
ossium medulla pinguedo & similia. Aut
est mediocris sicut est caro pinguedine nu-
da que invenitur in cervice ceterisque similibus.
Membra sicca que sunt sunt frigida & sicca
dure digeruntur. tarde que de stomacho egre-
diuntur & minus ceteris est nutritiva maxime
si fuerit de aliis sunt sicut sunt de bo-
bus & capris que quamvis bene sint masticata
& in stomacho & in epate digesta sunt tamen
generant sanguinem & pessimum. Sed tamen omnibus
membris in siccitate permanentibus sunt
cervices cutis & nervus meliora sunt pessimum
si de aliis lactantibus & humidis vero fu-

erunt. membra vero humida vacantia sicut
cerebrum et pinguedo et similia sunt viscosa atque
lubricativa in stomacho villos siue lineas defer-
tant et corrumpuntur. Sunt et in malos
humores convertibilia si maciam in-
venerint. Membra mediocritatem habentia
sicut caro pinguedine vacua sunt te-
naciora et sapidiora digestione quoque faci-
liora et laudabilem generant sanguinem
maxime si fuerint de animalibus temperatas
habentibus complexiones sicut sunt eduli et vitu-
li lactantes et iuvenes porci semper
tenentes iuventutem habentes. Rursum quo-
que unumquodque extremitatum habet que me-
diocritatem sicut tenera membra inter pinguissimam
carnem et pinguedine nuda mediocra
veluti sunt mamille testiculi costa-
rum extremitates fundamenta lingue
et cervicis tenuitates habentes sunt in carne et pi-
guedine mediocria. color quoque est inter
pinguedinis albedinem et carnium rubo-
rem mediocris et eorum tenuitas que est
carne tenior pinguedine vero siccior primo
sunt boni saporis et si bene digeruntur
nutrimentum dabunt medium pinguis ca-
ro si autem male digesta fuerint li-
quidissimum et viscosum generant sanguinem
facta secundum qualitatem sue substantie suorum alimentorum
Diversitas vero membrorum per loca ubi sunt mul-
tiplex est. Sunt enim quedam a cute et ossibus
longiusque remota sicut intestina venter et ve-
sica sunt et quedam cerebro vicina. altera
autem fundamento caloris vicina sunt vel que
vero ab hiis sunt remota. et quedam mediocra
que cuti et ossibus vicinantur sunt remoris
carnis minorisque pinguedinis et sunt

tenera sapidiora et digestibiliora du-
obus modis. Unus est propter eorum liberam
dissolutionem que egreditur per porositatem cu-
tis cum sudore. Alius propter eorum collisionem
que fit ex ossibus ea fricantibus. Membra
vero ab ossibus et a cute remota gros-
siorem habent carnem velut que sunt pinguedi-
nis. iecur sunt indigestibilia et insipida
et copiam malorum humorum generantia
propter duas res. una quia viis sunt vicina
per quas humorum feces expelluntur. et
propter longitudinem pororum cutis per quos
sue humiditatis superfluitas nequit
egredi. Alia propter ossium absentiam te-
neres fieri neque collidi possunt. sicut
intestina venter et similia sunt grossiora et
male nutribilia. Membra vero inter-
cor et cerebrum existentia et calori vici-
na sunt boni saporis faciliaque di-
gestionis et bonum nutrimentum generantia
quod fit propter duas res. una quia vicina bonoque
sanguine cordis et epatis nutrita sunt
Alia propter vicinitatem caloris eius superfluitatem
sui nutrimenti purificantis.
Membra que sunt vicina caude et a calo-
re eius remota sunt duriora et indiges-
tibiliora minusque saporifera quod fit duobus
modis. Uno propter calorem similem ab eis re-
motum. Alius quia sunt nutrita sanguine
male in epate cocto. Membra vero in-
ter hec mediocria sunt utrique extremitates
sibi vicinantes ab eis qualitates ac-
ceperunt. Membra si dextre partis sunt
meliora eis que de sinistris sunt propter vici-
nitatem epatis quod illis caloris funda-
mentum fortiorem id est habet actionem.

90

circa priā loca q̄ circa remota
Membrorū aū diuersitas s̄m motū
⁊ q̄etē est multimoda. aut. n. s̄t
mobilia ⁊ modicē humoris hn̄t
q̄ saporosiora facileq; digestibi
lia. aut q̄ria ⁊ eoȝ se hn̄tia. Mēbra
aū mobilia s̄t lacerti. recto par hu
moris hn̄t ⁊ bn̄ s̄t digestibiles

Qm̄ absolute ⁊ vl̄r m̄ltȝ di
sputacōnē coꝝ diuisitate
explenimꝰ. ɋsequns ē ut expetit de
eo distincte ac p̄ticulariē coꝝ n̄s
⁊ p̄petates dicere. extremitates
aīaliū q̄ oī carent pinguedine tar
de digeruntur. s̄t. n. de s̄b̄ cutis ⁊ ner
uoꝝ s; q̄ q̄ s̄t ⁊ motu ⁊ labore s̄t di
gestibiliores oībȝ aliis m̄bris immo
bilibȝ ⁊ in laboriosis ⁊ q̄ inuota m̄
bra n̄ motū n̄ laborē hn̄tia s̄t uis
cosiūn dant nutrimentū lubricati
uū cito de s̄to ⁊ intestinis descendu
nt. Ɋ̄ ē ut extremitates s̄ltē
generētur inguiñtū (?) s; cū n̄ cū
que sic op̄tet. cū. n. coquitur p̄s illud
p̄tes dilatantur. q̄ signū leui
tatē suiq; subtilitate par̄ cū est
eoꝝ nutrimentū. pedes aū s̄m medici
nā s̄t meliores pectorū. n. ⁊ pl̄
monis asp̄itatem leniunt atq;
ɋ tussim siccā ualent. adiuuāt
etiā pacientes uulna ⁊ distoria
cōnes in uesica quos sim̄ ducaue
rint hn̄ qui difficultatē paciūtur
Vulnera ingestinoꝝ solidant ⁊ solo
nē acciūr astringūt. s̄t. n. coꝝ est
lubricatiua p̄p̄ uiscositatē quid
hn̄t pedes tn̄ anteriores posteriorib;
s̄t meliores p̄p̄ fundamentū caloris
naturalis eis manantes. Labra
aū naribȝ ⁊ auribȝ s̄t laudabili
ora q̄ auricule de cute ⁊ cartila
gine sunt ɋposite. cartilago aū
si de iuuenibȝ fuerit aīalibȝ et bn̄
coq̄tur erit indigestibilis. Si
n̄ sit de lactantē ⁊ bn̄ sit cocta di
gestibilis erit. s; oībȝ extremitatib;
aīaliū pedes s̄t meliores

Diximꝰ in sup̄iori p̄ticula q̄ tur
antiq̄ s̄t discordati de natura
cerebri. q̄d. n. arbitrati s̄t ē actualr
eē calidū s; azz (?) in libro de alibȝ dixit
fore ee ? calid'. frigid' actualr. vn̄ n̄
oȝ nos id hoc i loco repetere dici
m̄ g° cerebrū eē ca. ⁊ fri. actualr. ulr
p̄ū humid' eē glutinum ⁊ uiscosum
abhominabile. appetit' corrūpit' i
s̄to cito q̄ in putredinē ɋuerti
tur. ⁊ marie si i fine cibi mōducet'
vn̄ G. uolentes m̄q uomere cere
brū i fine cibi comedant cū multa
q̄ntitate olei. Jo oȝ q̄ cibū ⁊ añ cibū
cerebrū caue hn̄nda ɋplones hn̄
tes aut debilē appetitē in s̄to. verū
tn̄ par̄ hn̄tes s̄tom s; illū come
dunt bn̄ q; in s̄to digestū s̄t eis
melius dat nutrimentū. Att̄ comedā
tur cū aceto ⁊ pipe ⁊ zz̄e obsonio
genero mita (?) ⁊ silibȝ cōdiat'

Medulla spōdilis ad ɋpacōm
medulle ossiū frigidissima ē

est .n. sicut cebrum cum minus humiditatis
uit quam si bene digeratur grossius plus cebro
dabit nutrimentum medulla cum ossium
saporosior est. Sed fac fastidium bene cum
digesta multum generatum nutrimentum

Pinguedo est mixta cum carne
et ossibus sicut que in collis lateribus
et cauda atque in similibus locis reperitur.
Adeps sunt a carne est separatus sicut axun
gia que in renibus est. Adeps sunt grossior est
pinguedine et carne mixta fastidi
or et solubilior ambo et sunt fastidium
inferentia cibique instrumentum molli
entia atque humefacientia maxime
villos stomachi. Unde oportet properare super omnes
cibos natandi et cibum grossum et visco
sum molliendum. Itaque digestionem faciendi
atque falsam saturitatem generandi.
Propterque sic dulcibus comedantur. Unde
rursus quicumque magis membra habunda
ntia habuerint particulariter nutrimenti corpo
ri suggerunt. Pinguosa .n. propter suam
lubricitatem stomachi et intestina egre
ditur non est ita. Unde solummodo ex carnosa
corpori nutrimentum datur. Sed tamen carno
sa melior est non carnosa pinguedine
quia grossioris est viscositatis et digestio
nis durioris et facile putrendi pingue
dine apparata. Propterea non oportet eam da
ri pro nutrimento sed cum ea cum caro con
mixta sit que et pro solo condimento done
tur ut cibum saporiferum faciat et ac
ceptabilis saporis. Nam si pro nutrimen
to data fuerit carnosa sive non car
nosa pinguedo pessima erit opilla
tiones facit et humores generat
flaticos. Sed tamen flata ab eis generata in
se differunt. carnose .n. pinguedinis ve
locius est flata

Oculi diuisi sunt ex oppositis humo
lactiosi pinguedine pelliculas humo
res. quia autem est apte pinguedinis attinet cola
ri et huius. et que est apte pelliculas par
tium frigidi et sicci. Secundo si de pinguibus
fuerint animalibus frigidi et humidi erunt. Si vero de
macilentis sicci erunt. Sed oculi
salubres omnibus tenebris digerantur. tamen
ob pinguedinem sibi admixtam habent ad
gravedinis indigestibilitatis et visco
sitatis propter hoc non oportet ut accipiantur
nisi cum aceto obsomogaro pipere api
o calamento et salibus

Nares frigide et sicce sunt cartilagino
se .n. sunt. Itaque ad digerandum diffi
ciles parum nutriunt esui et dantur cum a
ceto obsomogaro sinapi carvi pipe
re et salibus

Lingua inter lacertos et carnem tene
ram medioeris existens sola comes
ta inter durum et molle nutrimentum dat
mediocre quam si cum lacerto sibi iuncto
inducetur erit laudabilior facili
us digestionem obediet. Rursus sicut tenera
carne que est sibi iuncta per quam saliva
descendit ori esui tribuatur durior
et viscosior est digestioni. Unde bonum est si
cum obsomogaro et aceto pipere origa
no et salibus comedatur

Guttur frigidum et siccum quia cartilagi
nosum per hoc modicum dat nutrimentum
cum digestioni resistens cum calidis et aro
maticis comedatur.

Cor dure substantie est non lacertorum perti-
nentis tarde de stomacho eicitur sed
tamen cum bene digeritur multum nutrit.
Epar in membris omnibus est consimilius
et duri ad digerendum sanguinem
tamen generat laudabilem nutribilius est car-
ne pinguedinem non habet sed lactantium
epar ceteris est melius galline vel meli-
us lactantis precipue si nutrita fuerit galli-
ne tritici farina fuerit cum lacte tem-
perata et ficubus siccis
Ren illaudabilis est nutrimenti cor-
rupti et malum generat sanguinem
digestionis dure tarde que de stomacho eicitur pa-
rum tamen potestatis habet propter eo non sibi de-
minuere. Iccirco assus comedatum
gingivas confortat. Splen autem porcinum me-
lior est ceteris propter sue substantie subtilitatem et
raritatem
Senes duobus modis sunt illauda-
biles. Uno propter sue substantie grossiciem
et duriciem atque corruptionem. Alio quia
eorum nutrimentum fuerat pinguedo unde
unde sanguinem consimilem et pessimum generant.
Iam propterea diximus lac habere
temperatam complexionem pariter et egres-
sum in calore habet quia est in principio generatus. Unde
infantium quam puer est humidus status sequitur ge-
nerationem incipiunt non est causa non alius quia
sanguis ita iuxta coctus in humeribus
habet. non de mamillis albedinem saporita-
tem et lablitatem sed replendum a sophistis
nobis hanc propositionem obiicientibus si
calidi incipiunt et humidum est lac propter sui
sui digestionem. cur itaque non consolidat ner-
vos et ossa et cetera membra que dicitis esse
frigida caliditatem et humiditatem habere
cum sanguis sit similis eorum in quibus res-
pondendum est non bene eorum propositionem con-
sequi quod si sanguinem dicamus calidum esse
et humidum aliis cum complexionibus non indi-
get compositum. non est in complexione et om-
nium eorum compositis invenimus qualitates
quarum qualitatum durantie sui pertineat. Ubi
bi gratia. Iuvenis vero eo vero pertinet
puer quod sanguinis senex status. Alius
tamen humoribus non videntur carere.
Similiter et corporis membra que per se sunt manen-
cia diversas habent complexiones et naturas si-
cut epatis est sanguinem facere et sple-
nis est sanguinem eo non mediumque suscipere
et fellis proprium est calidiorem sanguinis par-
tem rubee videlicet colere vicinam
attrahere. Sed lac non est ita per se non a
sanguine separatum non. non est aliud quam
sanguis in uberibus bene coctus. Unde
per sumpsit ab uberibus albedinem et sa-
poritatem quod non separatur ad nutrimentum
aliud sic eadem operata est sanguinem ad
fovenda corpora. Verumtamen lac est
divisum in tres. Quoddam non est subti-
le et quod grossum est et aliud est huius faci-
le digestionem quod difficile vel tarda compositum
quatuor modis. Unus est per variam
aliarum complexionem ex quibus est. Secundus propter
diversitatem temporum anni. Tercius propter in-
equalitatem nutrimentorum aliarum. Quar-
tus propter vicinitatem et tarditatem in
gedi. Diversitas autem sue substantie et essencie
triplex. subtilis grossa et mediocris
quarum inter has extremitates que huius
media non tamen eo ut dicantur

Lac .n. vel est triplicis substantie. U-
na est subtilis clara quod yris
acuminis. alia est grossa terrestris. Ter-
cia est tenuis unctuosa. Ideo propter acu-
minis calorem et subtilitatem quam ha-
bet est sitta mundificativa grossorum humo-
rum subtiliativa provocativa et sub solutionem
atque epatis aperit opilacionem. pars
vero grossa .i. caseata propter suam terrest-
ream frigiditatem et siccitatem pertinet. cum cu-
recius est humiditati propinque videtur
et si desiccatur est grossa tarda ad
digerendum ventris constipativa et
grossorum humorum ac viscosorum ge-
nerativa constipacionem in epate et sple-
ne facit in renibus lapidem generat.
pars quod unctuosa .i. butirosa que est
aerea ca. et hu. est mollitiva et reparat
ventrem humefaciens et est humane
complexioni similis. cum ergo lacti par-
subtilis dominari videtur facilis est
digestionis. quod autem subiectum est parti ter-
restri tardam facit digestionem et quod
aeree pertinet erit mediocre. lac
tamen ceteris laudabilius est quod equaliter in has
tres substantias habens sit lac mulieris de-
inde caprinum quibus oppositum est vacinum
sed inter muliebre lac et caprinum pe-
corinum est mediocre. grossius .n.
est caprino et plus est terrestre. subtili-
us et aquosius vacino quod hic probatur
ratione. lac .n. pecorinum multum facit
caseum et grossius est odoris. Vacinum vero
suavioris est odoris. Sed respondendum
a sophistis sic dicentibus cur dixisti
pecorinum lac esse subtilius vacino cum

in pecorino sit casei maior quantitas et
vacino sit plus vel maior pars butiri
et butirum sit levius caseo. Quibus
sic respondendum. pecorinum lac aquosius
est et calidius vacino quia pecorum frigidum est ca-
et hu. vacinum vero minoris est aquositatis
tis et habet calorem defectum suo .n. alii frigiditas
et siccitas dominatur. Est itaque quod lac me-
caprinum et pecorinum mediocre sit inter vi-
tinum et asininum. horum .n. lac aquosius est
pecorino et caprino sed tamen vacinum plus
est vacinonum pecorino. asininum vero
quia minoris est aquositatis. lacte numquam
coagulatur in stomacho non cum calidum
recens ab uberibus bibatur. Cum autem
fuerit cum melle et sale mixtum bibatur
cali .n. in permanet ... in stomacho coagu-
lacionem faciet. sed non sumus securi
de caprino quin coaguletur quamvis oportet dari
non cum melle et sale. si autem aliter de ...
bio coagulabit semet ipsum et gravita-
tem generat in stomacho et suffocacionem in
gula. Unde multi patientes in stomacho
gravitatem et suffocacionem et gula propter
lactis coagulacionem sed vacinum et ca-
prinum sepe coagulatur in stomacho propter suam vis-
cositatem et terrestreitatem. palam quod est
lac multam aquositatem habens et partes case-
i sicut pecorinum et vacinum et asininum vel
la in stomacho facere coagulacionem. Ideo ve-
rius est humifactivum propter viscositatis si-
ve habundantiam. Et quoniam est viscositas
habet aliquantulum acuminis. cum ergo sit ve-
rum solutivum. quod medici propter serum
.i. lactis aquositatem dant potum ut sto-
macus totius corporis de putredine

malorum humorum inducit. pars uero butirosa que
est aerea natat super cibum sicut oleum
super aquam. que cito grossitatem tribuit et uis
cositatem ut indigesti cibi maneant.
cibosque incipientes digeri lubricat et
deponit a stomacho antequam tempus coctionis
expleuerint. Sed tamen est medicina apta na
turando dissoluit et cutis mollificat
duriciam. Terrestris autem pars i. casea
ta stomachum grauat digestionem indurat
inflationem grossosque generat humores. que
fit causa gignendi opilationem in epate
et splene et in renibus lapides generat.
maxime si eadem membra habent inuenerit
apparata. Sed si auferatur a lacte aquositas
ut terrestris et aerea permaneant fit per
fecta medicina uulnera in pectore uel
uesica desiccat ea et consolidat quod hac ra
tione testificatur. Si enim lac accipimus
statim ut ab uberibus fuerit emulsum
et calentem molendinum lapidem seu ferrum
candens in eo deiges uel extinguimus
uel consimilis lactis aquositatem consumptam esse
accipimus deinde porcio demus. Sed tamen hec
lac quod cito in stomacho caseatur propter uiscosita
tem siue abiacionem. Licet nunc inuesti
gando suam mutare actionem ut nul
lam in stomacho coagulacionem faciat. Cuius
ceam quod prius ei decoctionem cum aqua tepi
de et sic sutam siue coagulacioni.
R. Sed si redarguerint nos sophiste
dicentes cur nunc lactis aquositatem absu
lerius et aliam acetositatem tribuit. Respon
demus illius lactis aquositas habet acumen
unde est laxatiua et res in se huius laxa
tiuam actionem. Et ideo est uulnera in pecto

re uel pulmone uel uesica humidis
non enim sunt certi quin acuti humores
uulnerum intestina effluentes alia
faciant uulnera et dissinteriam generant.

Diuersitas lactis secundum tempora anni et se
cundum mensem natum temporum est in
tripliciter considerare. enim secundum tempora diuidit
est enim uernales et estiuales autumpna
les et hyemale. Vernale quod lac est ceteris
melius et temperancius. enim modis. uno
quod uer ceteris temperancius est tempo
ribus. et enim mediocre in quatuor qua
litates. Alio propter quoniam lactis uidelicet lacte
prius iam generatorum aliud propinquum est a
quosum et indigestum propter humores coadu
natos a tempore conceptionis atque qua
dragita diebus a tempore quo ge
nerauerint alia eiiciant humiditas
quam habuerant desiccatur et non rema
net in lacte nisi humiditas illius et
substancialis que temperata est et laudabi
le facile digeri et mouibilis in pu
dine. humorum malorum maxime si dabit
sana humidibus corpora uel membra. Au
tumpnale si grossum est digeri difficile. Si
lis enim est humiditas est plurimum fi
nita et caseata et multiplicata. Unde
grossum est et difficile digeritur. Stomachum
grauat grossitatem uentositatem et inflationem
generat et putredinem apparatum.
Estiuale autem inter has duas extre
mitates est mediocre. Hyemale
autem raro inuenitur quod si fuerit illi
temporis pessimum erit quod siccissimum
est propter longitudinem temporis aliud partis
cum fetu sui ... est funda

Diuisitas ū lactis pp̄ nutrimentum
aliū est mltiplex. alia .n. te
neras ⁊ recentes pascentia her
bas faciūt. lac sbtile aquosū ci
to digestabile ⁊ minus uētosi
tatis ⁊ inflatiuis generatiū. lac ali
um sicca⁊ arbo⁊ extremita
tes pascentiū ul' sicca ꝯ̄ria. lac
⁊ aliū stiptice arboris extremi
tates uescentiū ē utile stō cete
risq; uisceribus. q' aūt ex aliis
fit solubilia māducantib; oib;
est deti. pm̄ lac caprinū plus
ceteris stō cōuenit.

Semp .n. stipticis hbis uescūt
.i. extremitatib; arbo⁊ et
masticū uidel; quercus lentisci
oliue ⁊ siluū interdū ⁊ frōdiū
pascitur capre arbo⁊ etiā al
ii elleboꝝ. vn eaꝝ lac est pessim
ut pote stō nociuo pp̄ suā uis
cositatē q'. d. testatur. vidi igr
capras elleboꝝ albū pascētes ⁊ in
uicē uomitū pasciebantur. cui
rei effectu eoꝝ lac bibētib; stō
deffectōne uomitū nausiā igabat

Diuersitas lactis s'm tēpus emulgē
di ul' emulsiōis triplex est.
aut .n. recens est uix uberibus
aut lōgīquū aut mediocre. Re
cens aūt est dulce ⁊ liqdū. iecto
ceteris est laudabili ⁊ digestibilius
citoq; i sanguinē ꝯuertibile. Si p ut
oꝫ accipiatur. ⁊ quātū uirtus tole
rare ualuerit. si .n. ultra qm
oporteat accipiatur uim aggrauat
et stō capitiq; nocumētū infert
dentibus atq; gignit mollitiem
dabit ⁊ putrefaciet ea. gignit
mollitiem ebuit ⁊ dentib; noc;
quo assuefcō ⁊ mltū ebibito de
tes ⁊ gignit mollificantur. vn
⁊ putrefiūt. fit. g' necēm ut os e
oꝝ cū uino ul' cū aceto lauetur.
ne q' dentib; de lacte est inuiscāt
⁊ putrefcōn est mōdificetur ca
put ⁊ leditur pp̄ fumū lactis i
stō corrupti ⁊ putrefci capud
ascendentē. Nocet. ē stō cū mlta
sui ꝗtitate ⁊ corrupcōe digesti
onis ⁊ in malos humores ꝯūsio
ne in fumosos uidel; ⁊ acetosos
in fumosos si comedentes calidi
ū fuerit. in acetosos si frigidā
stōi ꝯplōnē habuerit. q' calidas
⁊ frigidas ⁊ stōi. aut ē natura
lis. aut accidentalis. nihil ū abi
icō forte est in qua in stō lac ꝯti
nuo est ꝯuertibiles. Accidētalis ū
cū i stōi cōcauitate coadunacō
est humor ut cū cibis añ lactis
assūpcōnē accipitur lac .n. ꝯuā
ē si in stō malos humores repe
rit. S; opponi a quib;dā uidetur
ē inquit lac i duas qualitates ꝯ
rias ꝯuertible sit. in fumos aut uidel;
q' calorē sigt ⁊ acetosam q' pp̄ fri
giditatē fit ul' p quā frigidita
tē intelligimus S; respondem'
⁊ dicim' lac in se duas ꝯrias q̄lita
tes hēre. aeream ⁊ terrestrē
.i. caseatā ⁊ butirosam. caseata ū

pars propter frigiditatem et siccitatem sui in
durantur ad digerendum. Unde in aceto
sitatem convertitur. precipue si invenit cibus
vel humores in stomacho acetositati proxime
res. Butyrosa quod propter sui caliditatem ac
lenitatem mutatur in fumositatem
postmodum si in stomacho invenit sibi similem nu
trimentum. Ideoque non oportet lac potari nisi stomacho in
ante et ab humoribus mundificato. sicut quod
lac de sanis animalibus sit, neque de eo ultram
quantitatem accipiatur. In hac mensura ac
ceptum laudabilem generat sanguinem ne
cnon humectat pectus pulmonem ac ve
sicam iuvat maxime si suam amisit aci
ditatem et aliud cum aliis cibariis coctum man
ducatur sicut cum rosis milio panico et si
milibus. quare tunc bonum nutrimentum nimiumque
ventositatis generatum est. durum cum est di
geri. Est etiam generandi in epate et in sple
ne opilationem et in renibus lapides nichil
ominus facit sed sicut melle aut zucaro
inducitur et licet pectoris et pulmonis sic
iuvamentum epatis cum et intestinorum opi
lationis est generativum. lac vero acetosum frigi
dum est et siccum digestionis molestiens. stomachum grava
generat et dentibus nocet. longum vero tempus
est cum ab humidibus fuit eius solutum. Unum quod
inde laudabile esse illaudabile secundum propin
quitatem vel longinquitatem temporis quo e
mulsum fuit.

Butyrum in secunda particula naturam butiri
esse dicimus ex pinguedinis que est in carne
et ossibus commixta. Prestat virtutibus pectoris
et pulmonis et diaframatis et quietem
mundificat vero et colat atque virtutem ad
maturitatem ducit. gingivis et infanci
um dolentibus propter dentes eis nascentes
dat mitigationem cum melle potatum
fit contra venenum sed cum assuetum stomacho nocet
quia villos et asperitatem stomachi mollificat.

Caseus vero pessimus est stomachi secundum quan
titatis digestionis difficilis. Recto sepissi
me illo utentes colica incidunt passio
ne et lapides in eorum renibus generantur
sed cum dulcis minus est. quod non comedunt illum
ipsa die qua fit. alius cum siccissimus fuerit
et vetus. alius cum est mediocre. Recens
autem recens est minus calidus et acutus. veni
ens est frigidus et humidus quia in prima etiam quod est propter hu
midi factionem humectationem et lactis aq
uositatem quam habet. Unde qui recens est nutribi
lior et laudabilior et ventrem humectat
absque nullo stomachi nocumento. precipu
e si sale careat. vetus et siccissimus acuitur
et calorem palam habet per sale et coagulo sicci
tatem. proinde cito in fumositatem et colericam
convertitur. humores ex duobus modis generantur
uno quod eius ventositas in se ipsa est ab aquo
sitatis indigentia. alio per acumine quod
assumit et a coagulo et sale. Ideoque stipti
cus est et siccitate quam retinet a sale et
coagulo. Iterato si cum aliis rebus comedatur
est ventrem stimulativum et aperitivum humidibus
fit deterior quoniam est generandi lapides in

renibus. Ut enim dicit, in lapidis vel grossiorum hu-
morum copia ac etiam hyeme cum calore qui
semper in caseo invenitur. Caseus quoque taliter
existens cavendus est quia non est bonum ad dige-
rendum nec ad nutriendum nec ad bonum sanguinem
sanum generandum sed adversum hujusmodi standum.
Caseus quoque inter novum et veterem mediocris
fit laudabilis et illaudabilis secundum alia-
rum extremitatum vicinitatem.

Volatilia vero sunt leviora et liberio-
ra omnibus aliis aliis ambulantibus
et digestibiliora minus tamen nutriunt. Sed sil-
vestria domesticis minus sunt humida et tem-
peratiore humore carne. Sunt etiam faciliora dige-
stioni causa raritatis carnium et propter laboris sui mi-
nuitatem et sui aeris subtilitatem et sicci-
tate nature est quoque frigida ut cum sint currentes vel
volantes. Sed tamen domestica plus nutriunt. Sunt
et temperanciora atque laudabilem generant
sanguinem propter sui humiditatem. laboris quoque
temperantie. Porro domestica habitantia
a campis sunt meliora comedentibus in
casula pro sui motu. et que estatem suscipi-
unt quam non sufficiat. Rursus ceteris
volatilibus starna est subtilior. pulli perdi-
cum et pulli gallinacei. post hos perdix. fasia-
nus et gallina. Reliquis vero avibus duriores
et graviores sunt grues pavones. Unde non
oportet eos in etate manducari. sed mortui una
die miserentur. hyeme vero postquam mortu-
i sunt duobus vel tribus diebus maneant sic quod
manducentur ut caro eorum fiat tenera. Humidi-
or ceteris est anser anas strucio et pulli co-
lumbini precipue si sint in casa nutri-
ti et ideo sunt grossi durique ad digerendum
maxime si pascua eorum sint in lacubus vel
paludibus et similibus locis. hoc restatur sui o-
doris saporisque horribilitas. pulli tamen colu-
bini sunt meliores. Propterea anser anas stru-
cio et similia sunt nociva. Generant enim cum
corrupte fuerint cibum propter sue humiditatis
superfluitatem sui quoque odoris inhabilitatem.
Sed tamen alie eorum sunt eis dissimiles. nam fa-
ciles sunt ad digerendum. longeque a corrup-
tione propter sui laboris motusque nimieta-
te. Propter hoc genera ex eis est commodius preter alas
et collum. collum nichilominus est in mo-
tu et labore. quare est subtilius. quamvis carens
odore atque sapore quem non habent a nobis vei-
ales et collum avis terrestria et sicca inco-
lentes loca meliores sunt in lacubus et
paludibus manentibus vel habitantibus
omnibus vero avibus aquas habitantibus loca a-
nates sunt deteriores. preterea omnibus turtures
sunt sicciores quare non oportet eas comedi nisi cum
unius anni fuerint et manducentur translacto
die quo occise fuerint. Taliter enim comeste laudabilem
generant sanguinem mediocrem videlicet inter gros-
sum et subtilem. calidiores quidem omnibus avibus pas-
seres. alieque parve aves scilicet pericie generant et
sanguinis incensivum.

Pulli leviores sunt digestioni ceteris domes-
ticis volatilibus et laudabilem ge-
nerant sanguinem appetitum confortantem
sunt et omnibus convenientes quoniam si cum eis aqua
coquantur et aceto modico quoque cinamo-
mi ac cimini condiantur mitigatorum
calidis infirmitatibus. Secundum enim fuerint eos quoque ad

temperatam reducit complexionem maxime ex
egritudine ad sanitatem. quod si fuerint atque
aceto fiunt meliores et utiliores
ventrem humidum habere volentibus. Rur-
sus si ius eorum cum aceto vinario vel agres-
tum vel cum succo malorum punicorum
acetosorum aut consimilium condiatur stoma-
chi erit confortativum atque colicam habentibus
solutionem subvenit debilem ac deficien-
tem habentibus appetitum. calidum esui datum cum
suavitatis odoris sui atque saporis igitur
desiderium provocat aliquantulum et fit ma-
gis continuum nutrimentum laudabiliores enim sunt
pulli. Masculi carne incipientes et tem-
perata pinguedine existentes. gallina
vero pullis minus est humida propter hoc ad
pullorum comparationem digestio est difficilis
cum bene digesta plus erit nutrimenti quod
si de ea simplex ius efficiatur erit me-
lior quam ab aqua quod humiditatis adquirit
unde stomacho non est confortativa multum dans
nutrimentum. Si autem cum aceto vinario agres-
tum aut cum succo granatorum agrestium
sic prius diximus condiatur erit con-
colice egritudinem. Galli non iuvenes sunt
iuvenibus duriores et ad digerendum gros-
siores minorisque sunt humiditatis gal-
lina. decrepiti autem iuvenibus sunt me-
liores, teneriores que carnis tardi cum
sunt digestionis quod si coquantur in xv. libris
aque et multum salis misceatur ibi. et
super prunas eiusque caro fuit composita
ponatur. deinde una nocte manere
dimittatur. mane si ius calefactum et

esui datur fit optimum colicam passionem
habentibus. caro enim quod sit humiditatis que in
coctione dissolutum fit cum solutivis porro
si gallus vetus fundatur omnia que et viscera extra
educantur. deinde caro fundatur fiet ultima
colicam passionem habentibus viscosos et
flaticos purgabit humores. Melanco-
licam complexionem habentibus subvenit et etiam stomachi
grossam ventositatem excludit. dolorem et
mitigat tremorem et arteticum dolo-
rem curat et valet contra periodice febris
prolixitatem

Pulli columbini calidi sunt et com-
posite humidi quamobrem grossum dant
nutrimentum quod testatur eorum gravitas ad
volandum. Sed volare inchoantes amit-
tunt illam superfluitatem sicque caro eorum le-
vior et acceptabilior ad digerendum est et
competens flaticis humoribus complexiones inde
non colericas et calidas. Iuvenes co-
lumbi vel iuventutem transeuntes du-
re digestionis sunt illaudabile faciunt nutri-
mentum et potest nocumentum generare.

Testatur. et extremitates volati-
lium hoc est ad totius corporis compara-
tionem que sunt multa alium ad eorum corporis
comparationem. Venter omnium volatilium tac-
tosus est ad digerendum durior. Sed si digeratur
multum dat nutrimentum. omnibus tamen ventribus
venter anseris est laudabilior propter co-
piam humiditatis sue alius post hunc gal-
linaceus. Similiter et testes horum enim sunt ceteris nu-
tribiliores et teneriores. Alie in nimis
cuiusque volatilis sunt aliis nobis laudabiliores

pro sui motus z laboris nimietate. Ceterum
.n. est multitudine motus sit fluitate humo
rum dissolui. Vnde fit ala sanior sapo
rosior z digestibilior. Rursus iuuenum
uolatilium ale sunt meliores puerilibus pro
fortitudine motus eorum. pullorum uero
ale licet bene nutriant tamen super prauum dant
nutrimentum. Colla laudabilis est nutri
menti propter nimium motum que habent sicut de
alis diximus. sed colla anseris z galline
sunt meliora collis omnium aliorum. Sili uo
latilia castrata omnibus aliis ambulantibus
sunt meliora. sin gallis castrati uolati
libus omnibus conuenientiores sunt laudabilis .n.
nutrimentum z perfectum generant. Cerebella e
orum uolatilium nichilominus cerebellis
ambulantium sunt meliora. cerebella .n.
eorum uolatilium minoris sunt humiditatis z
uiscositatis. cerebellis ambulantium propter
hoc igitur iudicamus eorum cerebella parum esse hu
mida ad aliorum comparationem. sed laudabiliora
omnibus cerebellis uolatilium sunt pullorum starno
rum perdicum gallinarum z gallorum caloris refri
geratiua sicut sunt cum aqua elixa humi
ditatem sumunt

Oua hec sunt aliis uolatilibus que sanguis
z sperma sunt ambulantibus. sicut .n. san
guis z sperma sunt materia z nutrimentum aliorum
ambulantium ita oua sunt materia z nutri
mentum uolatilium. oua .n. uolatilium mas
culis succubentium hec duo in se retinere
uidentur sperma uidelicet z nutrimentum. propter
uelociter z multum sunt nutrientia ac
confortatiua. que uelociter nutrimentum propter
sue substantie subtilitatem z sui humoris temperamentum

corporis sunt confortatiua quia quanto plus calor ti
lis operatur in eis tanto magis indurantur
sicut uidemus fieri in exterioribus; quanto .n. calor
ignis in eis operatur tanto indurari uide
tur. Nutrimentum autem multum quia tota
eorum substantia mutatur in membri adsimulatur
omnino propter sui similitudinem humane nature magis
eorum uitella quia in calore z humiditate sunt
temperata magis uidentur esse habere conplexioni
similia. sed tamen si assentur ab igne calorem susci
piunt z siccitatem unde fiunt desiccatiua
in principio caloris refrigeratiua. Si uero cum aqua
fiunt elixa humiditatem sumunt. propter
minus fiunt desiccatiua magis quam caloris mi
tigatiua. albumine sed eorum aliquantulum frigi
ditati z siccitati attinet. unde est durum
ad digerendum z tardum ad egrediendum. propterea o
ua inter se discrepant .iiii. modis. primo
propter aliorum naturis z eorum etatibus. secundo propter longi
tate uel propinquitate temporis ouorum in
aere manentium. Tercius est propter artifici
um coctionis eorum quod sunt sicut vel proximi
sequantur. Diuersitas autem nature z etatum
alium multiplex est quia si oua de temporatis fu
erint alibus bene carnosis z iuuentutibus
iuuentutibus certis fiunt laudabiliora.
bonum .n. masculis succubentia Gratia autem
gratis. primo oua perdicis z galline certis sunt
laudabiliora. sed crassis propter conueniunt quia habent
si fuerint iuuenes z masculos habuerint
multo magis erunt laudanda. alia .n. mas
culis succumbentia calorem habent uehementiorem
quam eorum calor eorum cum acumine. unde sunt
digestibiliora. post hec anseris oua sunt
bonitatis ... humida z sunt grauia

dura quia ad digerendum tamen si calor eius fue
rit ut bene digerantur erunt superio
ribus nutribiliora magis quia confortati
va peiora. Istis sunt ova struthionum. sunt enim grossi
oris odoris. ideo sunt dura grossa quia di
gestioni pessima. ova etiam sunt pavonis ova propter
orribilem sue carnis odorem. unde sunt
indigestibilia humane quia nature
inobedientia. sed calidiora sunt ceteris et arde
aciorem sanguinem generancia. sicut ova
passerum post columbarum minorem tamen
habent calorem et siccitatem. Diversitas
vero ovorum extra substanciam tri-
plex est. quia aut sunt recencia aut vetera
aut mediocria. recencia enim sunt lau
dabiliora quia calor naturalis eorum forcior
hoc testatur bonitas sui odoris et su
avitas saporis. accepta hec bene ~~nutriunt atque~~
nutriunt atque calorem confortant. Illa
vetusta vero pessima sunt. unde corrupti
bile generant nutrimentum. calor enim eorum
naturalis est deficiens atque aliud ab aere
suscipit. Itaque malorum humorum putre
dinis citius fiunt et quanto fuerint
vetustiora tanto erunt deteriora. unde
G. vel illam idem iniuriam dicunt ova habere
nisi fuerint vetustiora quoniam illis
eorum calor est proditus. habent quia aliud acci
dentale ab aere adquisitum vel suscepti
facientem in eis ebullicionem atque pu
trefactionem. quia si reprehendant nos sophiste
dicentes: si ova non in natura habeant non quod sunt
vetusta cur dixisti ova galline
et ova perdicis omnibus esse meliora precipu
e si masculos habuerint quibus respon

demus falsa esse opposita opposicione sic
prius diximus ova esse laudabilia vel
illaudabilia secundum singulorum aliorum essenciam
unde nec laudabilium alia ova sunt lauda
bilia. illaudabilium vero illaudabilia et
hanc iniuriam quam diximus non esse
essencialem sed accidentalem. ideo preterea
omnibus aliis. quia si ova laudabilium
fuerint vetusta erunt illaudabili
a. si vero illaudabilium ova fuerint ve
tusta erunt pessima. nonne videmus quod
in una essencia inveniuntur quidem di
gestioni obediencia et quedam inobediencia
utique. sic sunt in uno genere et in una essen
cia et differunt inter se non in multitu
dine et paucitate et non est necesse ut cibus
copiam dans nutrimenti sit laudabilis
et paucitatem dans nutrimenti sit il
laudabilis. Invenimus enim quedam par
um nutriencia esse laudabilia et illauda
bilia et cum sunt unius generis et unius alias sicut
lactucina vitellina et camelina quia vi
tellina multum nutriunt et sunt laudan
da. Camelina vero multum dant nutri
mentum tamen illaudabilia sunt. sunt in nutrimen
to in substancia vero non quod ista sunt laudabilia illau
dabilia. Invenimus duas actiones unius cibi
dispares inveniuntur unam scilicet ad dige
rendum facilem aliam vero duram. verbi gratia o
va elixa in aqua et cocta mediocriter
facilia sunt digestioni. si vero usque ad duriciam
coquantur tarde digeruntur. sunt igitur in
substancia similia in coctione dissimilia. Diversi
tas ovorum secundum artificium multiplex est
sunt enim quedam in cinere vel carbonibus assa

sunt et que elixa in aqua et que in sanguine
vel sartagine cum oleo fricta sunt et que
in eis oleo et aqua et sale condimentis sicut
cepa pipere cimino et similibus cocta sunt
et alia cum carne et herbis micellata.
Assa vero sunt duriora et grossiora ad
digerendum elixatis quoniam ca[lore et]
sic[citate] ab igne acquirunt et fu-
mositatem et ac odoris gravitatem.
Elixa vero in aqua in sua substantia custodiunt
humiditatem cum aque humectatione su-
aque odoris gravitatem amittunt. Unde
ceteris ovorum paribus sunt laudabiliora
propterea si mediocriter fuerint cocta. Fric-
ta vero ceteris sunt duriora et grossiora
citoque in fumositatem et colericos humo-
res ac putredinem convertibilia quia sunt causa
fastidium et abhominatio et conversa in
putredinem quicquid bonorum ciborum in
stomacho invenerint putrefacient. Que vero
cum aqua et oleo coquuntur cum condimentis sunt
laudabiliora facilem digestionem haben-
tia coitus augmentativa et spermatis
multiplicativa maxime si cum carne cetera
fuerint cocta et calidis ac odoriferis
condimentis sicut pipere cimino et similibus.

Diximus in prima particula huius li-
bri universalem disputationem pis-
cium singulorum diversitates et natura[s]
volumus autem in hoc loco huius libro
propter superiorem disputationem repetere
ut faciliter cordibus legentium hec dis-
putatio fundetur nec continetur ad
superiorem particulam non certam rationem
voluerit ostendere aut argumentum
vel argumentum facere. Dicimus ergo uni-
versaliter naturam piscium esse frigidam et
humidam. Stratis quartum quiescentem
calidam et siccam complexionem habentibus et
maxime maxime in estivo tempore et ca-
lida regione. Inconveniens vero fri-
gidis et humidis complexionibus carnosis maxime
quibus molles nervi fuerint et ad
hyemale tempus venerint vel frigidam re-
gionem inhabitaverint. Similiter eorum cor-
pus infrigidant et humectant. Propter
quibus. co. r. dicatur et colica complexio-
ne habentibus coitum confortant et sperma
augmentant. Sed diversantur . iii.
modis generaliter sunt . n . marinum qui
non creantur nec nascuntur nisi in solo
mari sunt et fluminosi qui non nascuntur
nisi in fluminibus et dulcibus aquis sunt que
nascuntur in utrisque. Nascentes in solo ma-
ri duplices sunt. Sunt n. quidam ascenden-
tes a mari ad dulces aquas et in eis
delectari gestiunt. Sunt et alii dulces
aquas fugientes et in eis non delec-
tantur. Qui n. nascuntur in dulcibus
aquis salsas odio habent. Unde non ad e-
as tendunt nisi cum cohibeantur depe
in impetu fluentis aque. Qui vero in utrisque
aquis creantur duobus modis sunt.
Sunt qui de dulci in salsas vadunt aut
econtra. Sed plures invenimus a salsis in dul-
ces ascendentes quam a dulcibus in salsas
propter delectationem dulcedinis aque
quos possumus discernere sic nam in ma-
ri nascentes spinas habent duras pan-
cas ac grossas propter siccitatem aque. Et aque

nati s̄ ı multitudo spinaꝝ sic ut susti̅
tarent mollitiē eoꝝ ⁊ tenuitatē q̄ obi
ciūt sophiste dicentes q̄r spine eoꝝ n̄
fuerūt grosse ēmelius regenerant
carnium tenuitatē. Respondemus hu
miditas aq̄ eoꝝ tenuitas repugnant
nature ut nequāt durās ac grossās
creare spinās. Jdcirco n̄ multiplicauit
ꝑ totū corpus spinas ut q̄ deberet sustin̄
tare cū spinarū grossitie ⁊ duritie
cū eaꝝ multitudine h̄ posse supplere
marinum n̄ s̄ duplices. q̄d .n. s̄ q̄ nas
cunt in pelago ⁊ in locis altis. q̄d ī ripis
⁊ planis aq̄s s̄ nati. qui uō in pelago
et altis locis s̄ creati aut petrosis ⁊ here
nosis locis hītant aut in luctuosis et
mollib; hītant q̄ n̄ nati s̄ in ripa ⁊
locis priuatatē aq̄ hītib; aut luctu
osis ⁊ mollissimis nascunt dulcib; a
quis uicinātib; uel s̄ in herenosis ⁊
petrosis locis pelagi morātur ꝓpt pu
tredinem ⁊ sordiciem ēre. Sunt ḡ sb
tiliores ⁊ laudabiliores oīb; piscibus
marinis qui nati s̄ in pelago ⁊ lau
dabilem generant sanguinē. h̄ tn̄ tarde
exeunt a st̄o ⁊ intestinis ꝑ sui uisco
sitatis ꝑmā q̄ restat sine pinguedinis
indigentia sicut saporis habilitas s̄
ꝑ humanis corporib; conuenientes
omnis cib; q̄nto saporosior est tanto de
lectabilior ē corporib; humanis conueni
entior ⁊ q̄nto lūgiquior ē a sp̄dicatis
tanto minus est delectabilis ⁊ minus
conueniens corporib; humanis ꝓpt hoc
hoc piscium genus est laudabilior

et digestibilior magis q̄ omnib; ad re
genda humanē opsonē ī columē
utilis q̄ sicut ꝓpt eoꝝ tenuitatem n̄ .n. s̄
ītbales aq̄s grossi nec terrestres s;
aliq̄ntulū hn̄t humiditatis ꝓpt hu
miditatē eis naturalē cōuenientem
post hos s̄ q̄d aliq̄d bonitatis hn̄
tes. luctuosa ⁊ mollia loca inco[illegible] le
tes dulcib; uicinantes n̄ ad eo s̄ pu
tri seu qui herenosis ⁊ petrosis locis
ripe hītant ab aquis dulcib; ⁊ a pe
lago lūge remotis peiores ceteris
s̄ qui hītant ripam maris ⁊ luctu
osa ⁊ mollia ⁊ ꝓpe sunt paludes uic
inane fuerint piscis dulcium aquaꝝ
uero grossiores ⁊ uiscosiores tardio
res sc̄ ad digerendū facili ex st̄o egre
diuntur q̄ marinum h̄ tn̄ s̄ nutri
biliores s̄ ⁊ duob; modis q̄d .n. ge
nerentur ī flumine ⁊ q̄d in paludi
b; ⁊ lacub;. Sunt ꝑ ea fluminei uel
q̄s modis s̄ q̄ in magno creantur
flumine clarissimo sup petras ⁊
arenas mī ī petuose fluente claris
simū est ꝓpt lōgiquitatem sordiciei
ciuitatis s̄ ⁊ qui nascuntur in paruo flu
mine debilit fluente sicut lutum et
putredinē ꝓpt ciuitatis sordē sibi ui
cinantē. pisces ⁊ [illegible] lacuales
s̄ diuisi. Sunt .n. q̄dā in q̄b; dā lacub;
nascentes in q̄b; ab una parte flumi
na intrāt ⁊ ab alia parte ī mare desc
rūt. Sūt ⁊ alii qui lacub; ꝑ uiūtur
semotis lūge a mari cū flumina
decurrūt in eos. Sunt ⁊ alii n̄ ipi

in mare si flumina ad eos egredi
untur. Verumptamen pisces dulcium a
quarum hii sunt meliores qui magna
habitant flumina impetuose fluentia
quorum fundus est lapideus et longinqua
sunt a civitatis sordicie quia fortitudine
cursus aque comminuuntur pisces super lapi
des unde caro eorum tenerior fit quia tamen
sue digestionis et ab eis viscositas et odo
ris fetiditas expellitur precipue si non sit
altitudo aquarum ut pisces terre sint
propinqui quia quanto pauciorem aque habue
rint tanto a terra frequencius percu
tiuntur et ob aque claritatem omni orribi
litate odoris carebunt. Ideo sunt qui pisces
petrosa loca pelagi inhabitantes

Pisces autem parvi fluminum debilium
sunt loca luto currentes et sordicie
rem civitatis vicinantes sunt viscosiores
et orribiles habent odores. Sunt et graviores
ad digerendum et teteriores sunt saporis unde
malum dant nutrimentum quia debilitas
cursus aque dectos reddit pisces clau
ditur quia in eorum corporibus copiosos hu
mores qui fiunt causa viscositatis et orri
bilis odoris deficiunt ex digestis

Pisces vero lacuales ceteris sunt peiores
pravioris sunt odoris et gravius
digeruntur et maxime tunc si longe sunt
a mari et fluminibus habent enim redem
nec flumen intrat ad eos ut eorum pu
tredinem lavet. Unde piscium minores
augmentantur eorum quia pori clauden
tur quia sic crassificatur quia cum aque exi
erint cito in putredinem convertuntur

eorum enim viscositatis multitudo claudit
poros et suffocat extinguitur calorem
intrinsecus locatum

Diximus inter precedentia huius libri
ubi piscium disputamentum fuerat
enim quod lacus artificiose factus cui latitu
do erat ducentorum brachiorum longitu
do vero ducentorum vel brachiorum eius sordi
cies semper xvii spacio dierum purificaba
tur. Non sic xvi qui a purificatione
per duos annos cessantes dimiserunt
cum duobus annis illo cum unde multis iam
fuerat impletus et sordicie et putre
dine tandem et solicitum fossarum indicatio
invenerunt ibi multa genera pisci
um que ad ea erant grossi viscosi et lub
rici ut manibus nullatenus possent te
neri. Mox et ut a lacu extracti mo
riebantur quorum viscositas et lubrica
cio fuerat ex putredine et sordicie
illius lacus unde postquam coquabantur
nullo modo poterant manducari propter putre
dinem et orribilitatem odoris et saporis e
orum quibus itaque piscibus meliores sunt qui
habitant in lacubus a mari remotis
quos flumina semper intrant quia per illa lava
tur fluminis aqua. Item meliores
sunt mare ingredientes et quibus flumi
na sunt intrancia. Sunt enim eorum pisces in
terim piscibus parva flumina inhabitantibus
civitati vicinancia. Unde ypocras pis
ces inde marinum ut minor eius
ceteris habent humiditatem et viscositatem post
hos sunt pisces magni fluminis forti
ter fluentis et pisces lacuum mare in

tractuum. Peiores vero sunt qui in lacubus existunt a mari et flumine remoti; sunt enim viscosiores et omnibus indigestibiliores. Rursus enim unum genus piscium mare et flumina et lacus habitancium, sed marini meliores et laudabiliores, viventium laudabiles. Alia iterum est piscium diversitas que quinque modis est. Prima est generis varietas eorum et complexionis medietas. Secunda est ciborum diversitas. Tercia est distancia ventorum. Quarta est res illis a ventis ductarum imparitas. Quinta artificium seu inducetur et dissilitudo. Diversitas generis piscium eorum et complexionis est bifarius. Sunt quidem habentes squamas et alii minime. Squama iterum aut est magna grossa et mixta, vel est subtilis mollis et pauca. Sed pisces squamas habentes squamas non habentibus sunt meliores. Squama enim significat humorum paruitatem aquositatis indigenciam, quam natura sua superfluitatem humorum ab interioribus ad exteriora expellit ad nutriendum squamas. Sicut enim alium non totam sumens digestionem exterioribus mandat membris quorum sunt eis convenientia ad nutrimentum lane et pillorum et similium. Verum pisces grossas squamas duras habentes meliores sunt habentibus squamas molles et subtiles. Squamarum enim grossicies paruitatem humorum; item non habentes copiam significat humorum. Ac per hoc testificatur quod grossicies squamarum piscium marinorum maior est squamis piscium fluminum. Squama item dorsi maior est squamis ventrium. Dorsum enim est siccius ventre. Diversitas

autem ciborum pisces nutrimentum multiformis. Sunt enim omnia recencia quidem pascentes vel radices aut grana, que omnia sunt bona vel bonum dant nutrimentum, fiet illorum piscium generi vel genus ad comedendum utile. Contrario sunt contraria pascentes. Sunt item pisces lutum et immundiciam edentes. Horum corruptibiles sunt, mali habentes saporem et orribilem odorem, digestioni male obedientes. Diversitas autem piscium propter ventos est in hunc modum: pisces enim in plaga septentrionali et orientali vento prestati sunt meliores ab occidentali et meridionali prestatis, quoniam venti orientalis et septentrionalis fortiores sunt, unde sunt eorum grossiciem expellendi et dissolvendi ventositatem vel fumositatem aeris salientem. Meridiani autem et occidentalis humidiores sunt, et ideo sunt eorum conservandi et guardandi grossum fumum aeris salientem et claudunt poros corporis alimenbili. Et pisces fluminum ad ventos prestatorum meliores sunt piscibus fluminum sine vento moventium, quoniam impetu et fortitudine ventorum moventium convertitur aqua que in re movetur, et pisces necessario moventur et exercitantur, quoniam superfluitas humorum ab eis expellitur. Fiunt ergo teneriores, et odoris et saporis orribilitas ab eis excluditur et viscositas illis. Aqua movetur quod fluente pulchrem clarus fiunt et lucidum portantur, melius est quam sit turbidus et humidus. Diversitas vero piscium ex artificio coctionis multifariam accidit. Aut enim assi comeduntur aut

aut cum oleo frixi aut cocti cum oleo et aqua dimittis. aut aqua sola elixi. Alii qui frixi minoris sunt humiditatis et viscositatis. unde non sunt veteri humefactivi sed duriores ad digerendum ut potentioribus stomachis convenientes. alii cum laudabiliores sunt quam frixi quia frixi quod viscositatis habent perdit omnino. pisces autem cum aqua oleo porris aneto et similibus parati sunt ceteris digestibiliores et ventrem dissolventem. cum aceto vero cocti erunt refrigerativi minus tamen humefactivi. qui cum aqua sola elixantur sunt omnibus laudabiliores quia viscositatem eorum aqua coctionis abstulit. precipue si inducentur cum oleo obsomogaro. menta. apio. rupta. carui. pipere. zinzibere et similibus.

Cancros et omnes pisces concham habentes testatur G. solubiles esse propter salsitatem eorum quod acumen primum sunt stomacho nocentium maxime sue nervositati.

Physici videntur concordari maxime y. et G. quod aqua sit composita in proportione de duabus simplicibus qualitatibus scilicet frigida et humida. propterea nullum dant nutrimentum corporibus humanis nec augmentum nisi composita fuerit de cibariis sed composita de cum mixtione quatuor elementorum aqua non quia frigida est et humida simpliciter et essencialiter ad aliarum rerum comparationem neque nullum dant nutrimentum calide et sicce complexioni quia contraria est et repugnat omnibus calidis simpliciter quod cum ita sit necesse est ut in eis operetur nisi sicut operatur contrarium suo contrario et accidit cuilibet accidentium contrarium. non est rei sibi contrarie augmentativa vel nutritiva sed repugnativa et destructiva. sicut videmus aquam igni resistere albedinem nigredini. aqua enim ignem extinguit. ignis vero aquam calefacit et consumit. similiter nigredo vult album reddere nigrum et albedo destruere fuscum non enim commiscentur sed potius immutando unum vicissim destruit et minuit alium palam igitur est aquam nullum dare nutrimentum vel augmentum humanis corporibus. propterea dicimus aquam esse simplicem et corpora nostra esse composita et simplex non operatur in composito sicut compositum in composito. simplex enim discrepat a composito et est rei dissimile. compositum autem composito est simile. compositum autem simile crescere facit. simplex autem contrarium facit illud decrescere nutrimentum autem nichil aliud est nisi cibi assimilatio corporibus edentium quod simile est sibi in potestate. Sed aqua nutribilis non est quia non potestate nec actualiter est similis colori et siccitati corporis nostri quod si reprehendent nos sophiste dicentes. Si aqua est sicut diximus que necessitas fuerat ut aqua egeretur natura cum videmus alia nullo modo posse regi non iam nutriri absque aqua quibus respondendum est. aqua necessitas duobus modis fit uno quia portat cibum per totum corpus cum sui liberalitate et liquore quo dissolvit enim cibum et attenuat ut possit venas penetrare et totius corporis meatus. Alio quia cum frigiditate et humiditate sua refrigerat et extinguit caloris estuantis acumen et siccitatem ab eo generatam mitigat propter frixitatem quam utraque habent et dissolvit fumum circa cor accumulatum. Unde confortat naturam in sua actione. Sed

tm̄ si inuenerint fortē caloris quā
titatē ad eo ut negāt ei repugnare
mutatur paciēdo ī ipm̄ sic uidem̄
ī exteriorib; aquā in ignē trāsire mu
tatur .n. in igneam naturā p̄ sui
sbtilitate ⁊ leuis ⁊ fac̄ ignē ɔfortā
ri ⁊ augmētari oz ꝙ si p̄uiteam̄ si
ħ infirmus ebriatur ingeniare d
lā modeł; si ei misceam̄ remigstātē
⁊ cā agrauerit ꝗ sic in sc̄da ɔpone cō
p̄ita psillum parus locus ⁊ silia si fa
ciēt ⁊ grossior ⁊ ɔfuior necꝫ calori o
bediat ex suco s; p̄ eā extinguatur ⁊ si
tis ab eo gn̄ata mitigetur. laudabi
lis aqua in se duo ɔtin;. Vnū ē ex su
ī eēncia. aliud sui ē ius origo ex sui es
sencia claritas ⁊ nitidas nllm̄ habēs
calorē nec saporē n̄ odorē nec feto
rē ꝙ color odor sapor ⁊ fetor sigt
illi ɔtrariū ɔplones ab attone n̄ ɔ
p̄itas in corporib;. Sc̄da ɔpōitōne
de frigiditate ⁊ hūiditate nō ɔ hē
re saporē odorē necꝫ colorē ꝙ si ħ ha
beat sigt aliā rē ēē ī ea ɔmixtā si u
habuerit colorē nece ē ut sit albꝰ
clarissim̄ ħ demōstrat aquā ēē cū
clarissiō ⁊ tenuissiō aere ɔmixtā
Siū hēt saporē nece ē ut sit accepta
bilis ɔueniens ⁊ facilis sensui ꝙ si odo
rē hēat nece sit odorifera omī ca
rens fetore ⁊ grauitate hoz .n. aqua
talis est uenariū ex ꝗ penetratiua
⁊ illam agit uentis tūc frigitū ul ɔfu
tatē origo sui cursus nece sit ad o
rientē aliū tūt septētrionali p̄ri

uens plage si septētonalis ⁊ oriē
talis uentus eā p̄flet fluuius ē
nece est ut sit fortis ⁊ uelox currēs
sr̄ lapides p̄uos ⁊ harenas clarissi
simas nllas hn̄tes imūdicias ꝗ
currens sup̄ terrā nimis mūdam
color ei sic rubeus aut niger hi
uo aqua sbtilis ⁊ leuis ē ꝗ p̄ita ad
ignē aut solē, citissime calefit. ca
lefcā uō si ad aerē ponatur cito re
frigatur qr citissima ē mutacō
de qualitate i in qualitate sigt
sui leuitate n̄ ostēdit illā ꝙ p̄iam
hēre terrestre s; oīb; aqs pluuialis ē
electior ꝗ ineine ab aeris sūmitate
accidit mūda tm̄ si fuerit ab omī
putredine ⁊ ponatur ī aqūcīne
optime loc. talis .n. aqua nimis
ē hūida ⁊ ɔtāe hnīs simplicitatis vn̄
n̄ nocꝫ stō si p̄ius eū ɔfortat. post
hanc aqua fluminis magni lūge
a ciuitate remoti cui liquor ē cla
rissimus sup̄ arenas nitidissima
ul sup̄ currens melior. Melior tm̄
ē si fluit sr̄ lapides ꝙ sup̄ arenas
lapides .n. illidūt aquā ⁊ ei ɔtīti
ciam attenuant. ꝗ si sup̄ arenas
nitidas fluit melior ē ꝗ fluuiat
in terrā lūgo morans tēpore mo
rans .n. aqua in terrā malā suscī
pit ɔtrariatē a fumositate tre. Pre
terea ē sōmma in ꝗ aq̄ bonitate ꝗ a
fluit ex p̄te oriētis ul septētonis
Melior aūt ē si ex oriente ꝙ si ex
septētrione fluat. hic. ypo. ⁊ G.

lapides

restant. plaga inquiunt orientis calida est et sicca et omni mane oritur sol que est causa extenuandi aerem et fumum mundificandi atque grossitiem in modico tempore subtiliandi. Sed volentes aquam probare que sit gravis aut levis lineos accipiant pannos tenues et veteres eosque per medium dividant equaliter et madefiant eos diversis aquis. deinde panni equaliter uno loco suspendantur eodemque tempore qui vero prius exsiccatur eius aquam scias esse leviorem et tenuiorem et meliorem. Secundum quod volunt mundificare et clarificare aquam propter colicos et iuvenes ceterosque calidas naturas habentes cum pulvere boli cimolee spodii et similibus eam accipiant. humidam naturam habentes accipiant cum amigdalis amaris et ossibus [illegible] et humine mixtam. temperatam naturam habentibus donetur cum amigdalis dulcibus et [illegible]. quia sive necesse est ut aqua frigidissima potetur aut turbida oportet eam misceri vino albo clarissimo quod si hoc neglectum fuerit cito in stomacho convertetur. stomachoque defectionem tribuit. et stomachus deficiet malos humores recipiet ad eum fluentes. Sicut interim assueti ieiunium ferentes in virtute deficere stomacho causa ieiunii madefacto. quod si hec aqua cum vino suppositio misceatur fiet tenuis et digestiam et malos humores dissolvit ad stomachum venturos. stomachum et confortat et adiuvat ad expellendum malos humores per egestionem. Porro aqua frigidissima est nociva pectoris stomachi et intestinorum percussiva generat que dolorem in ventre et stricturam in pectore et omnibus instrumentis spiritus et crepaturam in suis venis quam qui assuete biberit incidet in spasmum et tremorum corruptione patietur et tetanum atque epilensiam. Unde oportet quod si subito misceatur vino ut cum temperetur necesse est omnis naturalis vel accidentalis humiditas sic habere caveret aquam quod si aliud nequiunt misceant eam cum aquantulo mastices et coquant eam quousque ad tertiam vel dimidiam redierit partem. Rursus dicit oportet cavere aquam caliginem vel nitrositatem habentem. talis enim aqua corpora calefacit et desiccat et ventrem acuit aut constipat. acuit enim cum inter humores grossos dissolvit et pungit intestina. Unde fit solo ventrum in fine vel ventris humectacionem constipat. eius resistit ne per se cessum exeat sic fit constipationis causa vel acuitatis.

Nix frigidior aqua et minus humida quia non est aliud quam aqua pruina frigiditate coagulata unde sua humiditas occultatur. siccitas autem palam est. propterea omnibus nivis corporibus nocet maxime dominantibus et senibus propter defectionem suorum nervorum perit enim stomachum eorum et pectus et omnia viscera generat in spiritualibus instrumentis angustiam scilicet spasmum paralisim et hec omnia senibus cito sunt apparentia. pueris vero et iuvenibus talia non cito eveniunt propter fluxum eorum calore frigiditati aque repugnante. Sed cum si eam assuescant nocet eis precipue nimium in hanc incidunt passionem de illo non possunt evadere contrario assuescentibus; ea oportet medicum cum balneo succurrere. et postquam sudaverit

cum yreleon anetileon et sensudeleon et
similibus miscetur. bibat fortissimum
vinum et vetus et clarissimum aqua sup
nivem refrigerata melior est nive.
nivis usus que nociva est et melior eius
quam ad aerem refrigeratur quia non est vivus
nec alicui membro nociva. cum autem vulnera
extergeri in aqua marina seu salsa re
quirimus nunc est ordinem huius aque teneamus
que licet sint diverse qualitatis ab aquis
dulcibus cum vino et id in essentia videtur.
Dicimus enim quod aqua marina
vinum est salsa incidens et pungens preveniente
est solvit et flegma grossum et visco
sum mundificat. alium et eam potum damus
solam aut cum oximelle mixtam aut cum
forti vino et veteri et dulci. Et post ve
teris solutionem offerimus iuscatasse galline
ut solideretur punctura et asperitas quam
acumen eorum fecerat. et licet gloriosissimus
Ypocras in periton in acuta egritudine
oxion novissimo ab solute divisit
esse eam quasi laxativam verum tamen eum divisisse
fatentur quod si sed non laxativa est et alio modo
potest esse constipativa. si enim in initio sui
actionis naturaliter solvit et dividit hu
mores pungit in testina ut expellat hu
mores.

Et liquet erat per ea non quia non invenitur quod
aliquam faciat desiccat corporis humi
ditatem tamen cum constipationis. antiqui precepe
runt dari ius galline crasse in fine egres
tionis ut humidis et solidis asperitatem quam
acumen aque marine fecerat. valet enim per
medicinam exterioribus corporis quod

quia balneati sunt in ea pori corporis aperiun
tur et aqua perforans usque ad inferiora per
venit intrinseca superfluitatem. Morsui
et scorpionis et aranee curat que cum
vat dolorem in capite et flatum pacie
tes et gravitatem anelitus si fumum eius
expirando sumant. Idem facit similiter si
in aqua cum sale super ignem ponitur. quod si disg
tere ex ea faciamus valebit contra
de flate grosso et viscoso gingiva et
meiora ~~et~~ ~~superiora~~ vel inferiora in
testinorum lavat ab ulceribus.

Vinum bonum dat nutrimentum corpori
sanitatem reddit et custodit et si
accipiatur sicut oportet et quantum natura fer
re valet digestivam confortat virtutem
non solum in stomacho verum et eam que est in epate.
quod procul dubio physici concordati sunt quod
impossibile sit actione virtutis digesti
ve confortari absque stimulus caloris forti
tudine nec ullus invenitur cibus aut
potus quod adeo sit stimulus caloris confortativus
quemadmodum vinum propter familiarita
tem cum confortativum quod cum vinum habet et quod est conve
niens humanis corporibus. est calor
suus est calori naturali actus convertitur
in naturalem et mundissimum sangui
nem quod probatur experimento. verbi gratia si duo
homines in natura similes et etate equales
et uno tempore equaliter flebotomentur
et uni detur vinum ad potandum et alteri
aqua. bibens aquam in virtute et digestio
ne debilitatur. alius non confortatur. Unde
in rufus vinum non solum calorem stimulet
confortat verum et turbidum sanguinem

clarificat et aditus tocius corporis maxime
venarum aperit et mundificat et opacas
opilacionem eius aufert tenebrosam
fumositatem tristicie generatiuam a
corde expellit tocius corporis mem
bra corroborat et non solum sua boni
tas in corpore ostenditur sed et in anima
facit enim illam obliuisci tristicie et
angustie datque sibi leticiam confor
tat eam ad inuestigandam subtilem et dif
ficilem rem eique tribuit solicitu
dinem et audaciam neque ab ea sen
tit laborem ac dolorem permittit palam
enim est sensus et labor anime quod motus
non nature prouenire quod actio nature non
est nisi in operacione multiuinitorum sicut ut exer
ceatur quod est anima que testatur et inuenimus
in arboribus nam uidemus eas stu
dere fructus et attrahere sibi nutrimen
tum et augmentari absque sensu et sensi
bili motu patet quod iuuamentum uini una
corpus et animam comprehendere quod cum ita
sit necesse est ut omnibus sit conueni
ens hominibus etatibus temporibus et regionibus
cum consuetum fuerit sumi et consuetudi
nem bibentis et quod natura ferre potest
quod uidemus adolescentulos et pueros
quandam uini quantitatem sustinere
iuuenes uero et iuuros maiores decrepi
ti similiter eis optimum esse uideatur ad
confortandum corpora eorum et augmentan
dum calorem eorum naturalem et extinctum
humorum eorum superfluitatem multo minus
tamen iuuenes tolerant quantitatem uini
propter repletionem capitis eorum et suorum
neruorum molliciem actio enim uini non eodem modo
in senibus et iuuenibus pueris et adolescenti
bus. Senibus enim est secundum medicinam quia calor
uini repugnat frigiditati eorum. Iuue
nibus si est cibus est quia uinum sit iuuenum non
similis. Pueris uero et adolescentibus et cibus et
medicinam est quia similis eorum calor licet sit aliter
si fortis non tamen est in proportione propter habun
danciam humiditatis eorum. proinde uinum
illi calori eorum dat augmentum et nutrimen
tum et eorum desiccat humiditatem unde per
medicinam est eis. palam quod est uinum om
nibus hominibus esse conueniens si sic quod oportet accipia
tur quod nullus physicus in quibus hominibus seu tem
poribus laudat aut uituperat per medici
nam quantitatem qua bibitur uel commixtionem
aque cum eo. quia si mixtum et purum fuerit
conueniet hyemali tempore et frigida
regione. In estate uero calida que re
gione paucum uinum mixtum commixtum
necto ... corpora enim refrigerat et hu
mectat propter aquam que cum eo commixta est
repugnat et aereo calori ne calida
et sicca faciat corpora et portat uinum
pro sua subtilitate ad omnia membra uelo
citer. Ideoque antiqui assimilauerunt uinum
tiriace magne eique similiter quia comperierunt
cum duarum rerum contrariarum esse nutatiuam.
uinum similiter reperierunt esse perfectum ca
lefacit enim corpora frigida et infrigidat
calida humectat sicca et humida exic
cat. est cum calefactio et desiccatio est sui
et humectacio et infrigidacio accidunt
ne quia est sua subtilitate et perforacione
portat aquam ad membra quod necesse hinc

refrigari & humectari. Multociens u-
sitis ab eo magis quam ab aqua extinguitur
psoriti sicca sitis est calor & siccitas in mem-
bris a stomacho remotis quoniam est sui tenuita-
te ducit aquam ad cetera membra. Unde hu-
mectantur & refrigerantur sitisque ex-
tinguitur. Sed cum licet iam diximus de actio-
ne vini adhuc dicemus illud diver-
sum esse secundum suum gradus diuersitatem.

Diuersitas in vino generalis est temporis. Aut
enim est recens vini videlicet anni vel pa-
rum plus. Aut vetus a iiii annis usque
ad septem transiens annos aut medio-
cre id est a duobus annis usque ad quatuor re-
centis autem calor est in primo gradu. Dum vi-
ncunt frigiditati & humiditati. Id-
eo recentis est nocibilius malos quod generat
humores sompnia inordinata & ventosi-
tatem stomachi & intestinorum. Unde G. dicit in
novum quodcumque recens fuerit non ydo-
neum ducendi cibum per corpus non uri-
nam provocandi quia frigidum & humidum. Unde illis
illud cavere ventositatem nam & inflationem
faciendum quod generat. Ideoque si necessitas fuerit
vinum eligatur clarissimum a quo sunt tor-
cularis diu expressum. Vetus autem vinum quod
quod transiit usque ad septem annos vel plus
calidum est & siccum in tertio gradu & habet quod
amaritudinis habet vinum propter hoc nutrit
citoque capud ascendit & nervos pervertit propter
sue pene ctionis acumen maxime si mixtum ex-
co bibatur & parum aqua cum eo misceatur
propter hoc quod caveant vel nervos debiles ha-
bent & illi qui sensus habent acutos. Si mag-
num nam prestat nocumentum eis non tantum

de humiditate in suis habeant corpori-
bus quam bene resistat vini acumini. Unde
G. dixit mixtum magis quam vinum vetus con-
veniens habens quorum vasis inflammati-
do humorum crudorum est accumulata
Vinum vero inter novum & vetus medio-
cre est bonum nec potest temperatum quod est
ab utraque extremitate novi scilicet & ve-
teris remotum. In hac mediocritate in
vino consistunt dominum caloris & sicci in secundo gradu
propter hoc vinum eligitur vetustissimum
quod vinum propter hoc perdit saporem & ama-
ritudinem habens spiratur. Fili caue
acum vinum torculari in primo ex-
iuit quod adhuc est indigestum & ab e-
bullitione nondum quievit. Nec terrestri-
tas adhuc ad suum locum descenderit vel
talis neque quod aereum est ad suum locum sa-
lium videlicet ad superiora neque liquor ei
est clarissimum. Mediocriter stans
modificatur neque lucidissimum appa-
ret. Sed cum debemus intelligere quod
vetustissimum vinum augmentat calo-
rem ultra temperantiam nocet quod pelli-
culis cerebri & pervertit mentem non
nequam extinguit calorem sitis cum acu-
mine sua quod siccitate. Recens vero vi-
num propter sue humiditatis habundanciam
& paucitatem caloris & propter ebullicionem
suamque turbiditatem malos generat humo-
res terribilia sompnia inducit vento-
sitatem & inflacionem stomachi nocitiva in uri-
nalibus viis creat. Unde G. dicit in
hoc vini diversitate intelligi quod recens
& iuvenum est torculari calidum est

in p̄ g̅

in primo gradu. vetus vero iiii annos transierit
.c. & i. in. mediocre vero quod est a duobus usque ad
.iiii. calidum est in ii. quanto tamen .n. vinum habet caloris
paucitatem tanto humiditas habet & quanto ca
lor tanto siccius.

Vini quoque laudabilis alia est diversitas que est
quadrupla. una est color. secunda sapor. tertia odor
quarta liquor. quinta debilitas eius & fortitu
do. color igitur generaliter dividitur secundum varietatem
duo .n. colores sunt simplices albus & niger
& duo ex his compositi .i. rubeus & aureus.
sunt & alii colores inter hos duos inter ex
tremitates suas .i. glaucus & roseus qui
sunt inter rubeum & album & pallidum. palmeus
& subalbidus qui sunt inter aureum & citrinum que
possunt intelligi sensualiter & intellectu
aliter. vinum .n. de uvis albis factum in principio
album est propter aquositatem & cruditatem & defec
tionem caloris sui naturalis. sed cum aliquantulum
inveteraverit & unum annum transierit calor eius
confortatur & ipsius humiditas minoratur fitque
coloris subalbidi. quod si plus inveteraverit ut du
os transeat annos multo plus calor augmen
tatur sui quoque humiditas minuitur fitque eius color
palmeus. quod si non tantum plus fiat vetus & iiii annos
transierit. suamque compleverit digestionem & tunc
calor in statum venit. citrinus eius fit color. Simi
liter vinum de rubeis uvis in initio & adhuc est
crudum. eius color textus caloris habebit albedinem
vicinum. cumque unum transierit annum & con
fortatur calor eius quoque digestio fit rosei coloris. et si
inveteraverit ut duos habeat annos & compleatur
sua digestio & inveteratur calor russum habebit color C.O.d
si vinum de uvis nigris initio est nigrum
et obscurum et turbidum propter terrestrem partem ei do
minantem & taciturnitatem(?) sui caloris & digestionis. quod si v
num annum transierit. confortatur calor & digestio eius. & as
cendit terrenum ad locum suum et incipit clarificari
fitque mediocre inter nigrum & rubeum. Si autem du
os transierit annos & calor eius fit fortior suamque comple
verit digestionem & terrenum descendit ad inferiora et clarifi
catur fitque rubei coloris palam igitur intelligitur vinum
album et nigrum minus vetus est calidum sed albo magis
humiditas propter vini(?) quoque nigro propter suam subtilitatem & aquosi
tatem sibi dominantem et grossitatem atque terrestrita
tem nigro dominantibus. hec testatur vinum nigrum intel
ponticitas albi insipiditas que in sapore ad vinum
vicinam(?) ... nullum inquit vinum invenitur
ponticum & grossum nisi nigrum & nigro vicinum. Similiter
non invenimus vinum subtile & aquosum nisi album et
albedini vicinum. propterea album est subtilius minusque com
mixtionem suscipit et est sensim facile atque
digestivum et velociter venarum confortativum & urinam provo
cat cito in membrum propter suam levitatem intrat cito in ca
put ascendit debilemque facit ebrietatem citoque dissol
vendam. Nigrum vero contrarium est illi quia grossius est et du
rius ad digerendum & difficile ad penetrandum venarum
& urine provocandum grossum quoque dat nutrimentum parum(?)
ad caput tarde ascendit sed cum ascendit fortem
facit ebrietatem ad dissolvendum tardiorem. Vina vero
colores inter extremitatem retinentia utramque vim(?) & quan
to sunt ab utraque extremitatibus remota albi
ori & nigro tanto sunt calidiora et quanto illis
vicina sunt extremitatibus tanto frigidiora intelligun
tur. propter hoc russum quod est de nigris uvis & aure
um quod est de albis sunt calidiora quia calor eorum est
in principio secundi. atque sunt ab utraque extremitati
bus satis remota sunt et in media medio
critate. rubeum vero nigro in grossitate & dura
tione. Iccirco nutribilius est omnibus excepto
nigro partem tamen parvam urinam. & tarde caput ascendit
et descendit diuturnam facit ebrietatem dissolutionem

dissilimã. Roseũ uero te rubeũ uinũ fcõm et
palmeũ te albũ sꝫ uinũ albũ in lenitate
ꝛ digestionis facilitate ꝫ albũ lenius ē ceteris qꝛ
ñ ab aq̃ differt ñ in aliq̃tula potẽtate. vñ
nõ suffert aliq̃ cõmixtiõem. palmeũ uero me
lioris ē saporis ꝛ odoris ꝙ cetera ꝓpter ualorẽ ē
ꝓ forationẽ pectoris ꝛ pulmonis ꝯsẽtibꝫ mũdifi
catiõe. sꝫ albidꝰ uero ñ adeo ē laudandꝰ in hac
actiõne. albũ uero ꝛ aq̃sũ nullam fac̃ mũdifi
catiõem ꝓpter hoc securius dat̃ febricitantibꝫ qꝛ
facilꝰ cũ ur̃ina ꝛ sudore egredit̃ [illegible] ꝓp-
missionẽ nolẽtibꝫ, ꝓterea mũdificatiõis sꝫ albidꝰ da
re uinũ. et dulce uinũ melius in hac actiõ
ne ꝙ sꝫ albidꝰ qm̃ dulce uinũ uẽtrẽ humi
tat pectusq; mũdificat uerum tñ nõ ꝓ uo.
grossũ .n. est ꝛ durũ ad apiendũ poros. sꝫ
sꝫ albidꝰ apit poros citoq; uenarũ mas ꝑ
forat et uelut ad uesicã ueniens forat e
[illegible] ceteris ꝙ ad ꝓuocandũ urinã cõueniẽtia
us ē. citrinũ uero ꝛ glaucũ ꝛ rufũ qm̃ sꝫ ab
extremitatibꝫ .i. albo ꝛ nigro ꝯpãtũ oꝫ ceteris re
mota sunt calidiora tenuiora .i. leuiora
facilius capud ascẽdẽtia ꝛ magis ceteris mẽtē
ꝑturbantia qꝛ implẽt capud pũgitiuo sꝫ
tile q; ꝯmouẽt ad ebrietatem. sꝫ tñ leuis
sime dissoluit. [illegible] talis talis fit nobis a
Copbustis. cur diuisio uinũ citrinũ ꝛ glaucũ
ceteris ē solubilius ꝛ leuiora cũ albũ uideat̃
sꝫtilius et. q. aq̃ albus [illegible] In multis lo
cis [illegible] ꝛ sꝫtile multis modis ē. ali
cũ dr̃ sꝫtile aliqd ꝓpter sue actionis ueloci
tatẽ ꝛ fortitudinẽ sue [illegible] sic piper cym
cinũ ꝛꝛ ꝛ silia. hec .n. in suis actionibus
sꝫ fortissima. nã sꝫtiliant humores corporis fe
ces mũdificant. et ꝛ alio m̃ sꝫtile sic faci
lic passiua uel parata ad obediẽdũ nature

et uirtuti digiue ueluti sꝫ laudabiles ꝓ ices
ꝛ oua sorbilia et mollia est ꝛ alia sꝫtilitatis
medie ꝙ adm cõtia ꝛ nutrimẽt laic albi seu
panis bñ coctus et mũdus ꝛ starna et pul
li galinacei .i. laudabilem gñant san-
uinũ ꝙ albũ ꝫ sic sꝫtile ꝓpter sui liquris tenuita
tẽ simulq; digestionis facilitatẽ. rufũ tñ .i. glau
cũ et citrinũ sꝫ sꝫtilia suarũ actionũ fortitu
dine fecesq; hu. attenuãcia et expellẽcia
san. et mũdificancia clarificã faciẽcia qd'
plani i suo loco dicturi sumus

Diuisitas aũt uini ꝓpter saporẽ multiplex ē
gñalr̃ tñ in iiii modis. est enim dulce. ac
bũ ꝛ qd' abusiue d' insipidũ est et forte in sa
pore ꝛ odore. sꝫ ꝛ inter hor extremitates alia
mediocria de hor saporibꝫ cõposita et cauti
ta ad cõphendẽdũ corporis nõia. dulce calim est
ꝛ ꝓ ꝙ .i. sicut in pñ. aliq̃tulũ tñ humidita
ti ꝓ tinẽ. ꝓpter hoc ē grossũ ꝛ illaudabile in oĩ
sua actiõne ñ qꝛ uẽtrẽ soluit qꝛ in oĩ re
dula uis lauaciã et colaciã nuiẽtĩ. et uinũ
si ad in corpore inueniũt qd' uis uini ꝯsũ sit ac
tõi et cõmbibet ad exeũs calefit ꝛ bullit as
cendit tp̃ ad sirorẽ ꝑtẽ sꝫtõr ꝛ cõiunct̃ in coli
colhu. sicq gñat ꝛ uẽtositatẽ inflaciãm ꝛ
superioribꝫ ꝑtibꝫ ꝛ laci noaciam opilatiõm i
epate ꝛ splene gñat. lapidẽ in renibꝫ ẽat
max si inueniũt .i. mẽbris talibꝫ passiõibꝫ ꝓ
pata. aut digiã tñ itinẽ debilẽm ꝓpter .i.
caueant illud ab; grossa ꝛ pru .ñ. duat.
qꝛ si astiniẽt eo ꝓcesso in cõposita mediũt
pas qꝛ cũ sui grossitate ꝛ uiscositate li
quoris implet uenas de grosso ꝛ turbi
do san. et in oĩũ carnũ raritate gros
sam accumulant uẽtositatẽ q̃ ē cã ge
nandi opilatiõm. vñ G. dicit inqt nimium

nō sol est opilacōn-s; inflatiue uētositatis gnācōn in epate uidel; ⁊ splene ōib; q; mēbris excepto plmōe ei-n-opilōm apit cū epar opilāc ⁊ plmōis constipōm apiens fit pp̄ uias eo; q; cū uenit ad ep per largas uias ⁊ magnā uiam q̄ uocatur porta stans q; i digit-deīn ad sbtilissias uenas ueniens q̄ s̄ sua cōtinuitate nō p̄ fert transire pp̄ angstas uias ⁊ sbtiles uenas cūq; i digāt in plōis canales ueniūt q̄ ibi permanēs opilōm fac̄ ⁊ apa creat s̄ sui nīmplōi āt h̄ ñ sūt ɔtigit q; p̄mū uenit p angustas uias et sbtiles uenas cūq; ibi digāt in plmōis canales uenit q̄ s̄ largi ⁊ patat scē s̄ t̄ feas hmit p̄ suie largitatē cū explitē spuēis ⁊ scātu pp̄ uinū dlce ad iuuat plmōm ad mūdificand ⁊ ab eo explendā fecē eiq; dissolui opilōm illud tn̄ caueant q̄b; gnāt siti co; n- cal augmētac̄ ⁊ hūitatē saliue desiccat et ingrossat- sicq; q̄ī ētā et inuectiē canalib; plmōis vn̄ monatur ad exeund. Hi etiā uinū dlce dulsū ē sapore odore ⁊ liqre s; cū h̄ uino ppū ē dlcedocū nig̊dīe grossicie ⁊ turbiditate. vn̄ G. nūq̄ inuenit̄ uinū dlcissimū q̄d nō sit nigrū et gssi ⁊ q̄ t̄ amig̊dine turbiditate et gsicie remouetur tanto uinū dlcē ⁊ uinū ñ hn̄t saporē. Jōq; q̄b; uinū dlce rubori ⁊ claritati ppinq; ⁊ bibit̄ fuit q̄ t̄ o; ⁊ scdm q̄d ñ suffī. sit cōueniens egrīe exuūtib; et q̄b; fuat necā multitudo nutrīm p̄ m eorū co; q; s̄ debilia ñ possē oīa sustinē sic ppo. aīt facile repleri q̄ poeu q̄ albo

ITEM b; ñ o; caue uinū q̄b; ɔ̄ssitudo albi ē max ñ uinū ppinq; rubori ⁊ claritati s; tn̄ q̄ paciūt̄ in uiscib; destōm epate

uidel; ⁊ splene ⁊ renib; et q̄ p co; ydropisi sūt pata ab oī gnē uini dulcis cohibendi sūt pōtaci uo uinū q̄d acbū dr̄- duri est- grauius- tardiusq; digit̄- uenas difficulti dulci apit ul' pforat q; dulce calinū ē et acceptabliorē h̄t saporē. pōtic̄ uo- p acbū uñ esse terrestre et asperū h̄t saporē vn̄ difficile ⁊ ad pforand uenas uz urinā uz egōm uz sudorē pūo. Flon g̊ bonū sang̊nē gnāt- uētrē cū et intestina ɔfor. sing̊ g̊ egō; de stōi dstōne si solo cū caloris stacciū dig̊ē- rasure intestioz- vn̄ d- uinū i q̄t ai- acbū durū ē. Sz nescim̄ q̄ intēcōe h̄ dixit q̄ t̄ sic possum̄ intellig̊e q; si par̄ fuerit pōtic̄ clar̄ ⁊ sbtilissimū in liq̄e mlē q; ɔmixtē nociuū ptori ⁊ capi. stōi calorē extīguit ⁊ uir̄- ppū. Vinū āt insipid me lī ē pōtico q; cū pāc̄ est ad cōpacōm pōtici vn̄ ɔgit cal' hūitib; ɔplones max̄ sto- pa vū nutrit atq; pur̄ eiat̄. Vinū āt̄ fortissimū certis caliu; ē ⁊ fortioris actōis. atq; ad capd ascēdit et bullire x̄ fuel'ce facit corporis hu- uñ fum̄ capd ascendens noc; cebro uiscēq; puat. Flcte ē g̊ caueant illd q̄b; nā ea dominatur ñ mlē fuit ɔmixtē q; si ɔmixtē fuit pit o; ut d; acci piat- i- kq o; ⁊ h̄ etatib; regionib; ⁊ ɔsuetudi laudabī q; g̊ssos dissoluit hu- uias uenar̄ de purdie mūdificat ⁊ sang̊nem clarificat senib; x̄ ⁊ h̄q; eor̄ etati uicanā t̄ pp̄ coadunacōm sīstuitatis in cor̄ cor̄ b; fit hi uinū optimū max̄ si uetiū fuit pitata q; co; ɔfor. calorē cruditū q; hūi dancā dissoluit hu- pūi ɔt q̄b; collecti fuinc crudi grossi q; hūores

pō ⁊ q̄d pat̄ d̄r̄- vinū si sbal' sit liq̄ris et clari- mlēq; ɔmixtē non est-

Diuersitas autem uini propter liquorem et complexionem. aut
enim est subtile aut aquosum aut e contrario et grossum
uel mediocre quod quidem numquam inueniri potest. vinum clarum in
colore et odore odoriferum ratione leuitatis cito penetrat
cerebrum tamen aut per pelliculas eius non est nociuum propter eorum
leuitatem quia faciliter quasi ex eis ebrietas leniter ex
eis soluitur. ¶ Vinum autem aureum et rubeum quod temporis
mediocris sunt calidum est in iii. gradu. cum est uetustum do-
natur eis in iiii gradu caliditatis. sicque eorum sapores acuti
et liquores clari et subtilem habent odorem citoque capud
petunt et implent cerebrum de calido et pungitiuo
fumo pelliculas cerebri et omnibus per nimis nocent.
Ideoque si quis vina dederit eis qui sunt uel accidentaliter
tali ut estatibus seu laborantibus seu uinantibus
seu ieiunantibus non mediocriter infirmi nocu-
mentis quia eorum calor faciunt. et ad sensum ea quomo-
uetur dolor capitis generantur. propter nocumentum quod cerebro
nimis faciunt maxime si est nimium temporis fuit regio
... calida sed non possimum arbitrari ut nocumentum
faciant ex mali grado sanguinis sed propter caliditatem cal
quia calefaciunt eorum corpora et desiccant. quod necesse est
in frigiditate et humiditate. Alium tamen hec vina dolo-
rem capitis de grossis humoribus in sto placent. quia dissol-
uunt et attenuant et expellunt humores. quod est causa dolor. propter
hoc si dentur in vinum complexionem habentibus fl. uel accidentaliter
... uel quando dilectionem uel reddere amant sinum cru-
data fuerint quorum corporum multitudo grossorum humorum est
accumulata et tempus sit hyemale regioque frigida
erunt iuuamentum corporum optimum. quia humores
... uenas et corpus uacua ab omni mundificant
... cum urina et sudore. Unde G. bonum est mane
plenas uenas habentibus grossis humoribus calorem pre-
nancium dari vinum al. et subtile aut sit album
uel roseum aut palmeum mediocre quantitate-
cia. Verumptamen si humores grossi sunt et uiscosi et fri-
bonum est vinum citrinum et rufum quod est mediocris

tempus non roseum et palmeum cum sit uetusta
Vinum uero bibitum secundum tempus et etatem et regionem
consuetudinem. et quod non sit ex usu: sanum. laudabilem
augmentat propter sui nutrimentum liquorem et calorem sanguinem nu-
trimentum et similitudinem. bonum saporem cibis et po-
tibus prestat. ciborumque desiderium excitat libidinem et
coitum excitat et augmentat. uirtutem vitalem et animalem
... per illud proficit confortatur. et uirtutem naturalem quam
in toto corpore operatur vigorem et fortitudinem
capit. stomachum adiuuat ad cibum appetendum retinendum
digerendum. et ad feces excludendas corporis omnes et
complexionem anime per vinum leticiam et mutat uicium
anime in uirtutem. Vertit enim causa ab impietate ad pie-
tatem ab auaricia in largitatem ab superbia
in humilitatem. ex pigritia in solicitudinem. de timo-
re in audaciam uertit et desidia et taciturni-
tatem et inuidiam in famam et astuciam et
facundiam et ingenium. Rufus testatur philosophos persos
... uolentes disputare uel cum aliquo
... uel consilium dare ad regendam rempublicam et
vinum agnoscebant ... confortatum et recti-
tudinis et ueritatis determinationem. clericum uerba
et eo cum uolebant componere uisus seu ludere cum
instrumentis musice parantibus qui ex ipso uino in
ueniebant mentem eorum uino acui et ... augmen-
tari. causa est de prauitate actuum ... si uero
... bibitur. Sed si usque ad ebrietatem potatum
fuerit generabit supradictis omnia contraria quia ebri-
etas rationalis anime lumen extinguit et bestialem
etiam rationale confert. unde proprie ... uelud nauis
stans in mari absque gubernatore et nullam
indigens rectore propter hoc factum rei non animaduerte
et laudat quod illaudandum est. et quod dixi facit
sapientibus et stultus et malignus et ebe-
tas generatur in primordio fac eos multa loqui
irrationabilia cum furore et superbia et mo...

Aie et corporis ꝯ suo odore et indicacione reg̃ et corroborat atq; testificat̃ ei actio q̃ palam uide t. q̃liam cõspicimus illud tollere tristiciam.

eos de loco ad locũ et tand̾ inducũt in adul teria. furta. et alia uicia. Ideo uolentes fa miliam custodire oꝫ ut a uĩo se cͣtodiant. ũ fm q̃d oꝫ eoꝝ ñ sꝫ tñ v꜀ ꝑ nĩ. ẽ .n. omĩb꜀ añus usq; ad ũlt. ẽ col̃ int̃ rubeũ et cit̃. me diocris ẽ odoreq; atontic̃. post h̃ uinũ coct̃ boñ ẽ calius tñ ẽ ꝙ̃llius uinꝰq; nutrans et difficil̃e ad ꝑurtand̾ uenas tard̾ fac̃ ebrie tatẽ q̃ si fuit diu morat̃. sapor uo ꝙ̃llior est uio et durior. inflatã q̃ si digatur int̃ tũ dat nutrimẽ etc̃. ꝯ g̃a pl̃ in ꝑtore et p̃lmõe et uulnatis in renib꜀ et ue̾. est. u. ũdificatiã et ꝯsoudata. Sꝫ et aliĩ potꝰ ũ de uuib꜀ sic̃ de mille uuis pas. ul̃ ficub꜀ dac til̃ et sil̃ib꜀. uinũ de mille inflatiũ uẽtositã tis g̃natiũ. epatis ⁊ spleñis opilatiũ. uinũ de uuis pas. ꝯfor. stõm cũ sua potẽ̃. uiũ de ficub꜀ inflat uẽtrẽ dissol. et malos hu g̃nat huoꝝ sicco pauẽtes. uinũ de dacti l̾ uilicos cãt hu. uirtẽ ꝑuit. de digit̃. o pilat epar et splenẽ. uina de frumẽto et ordeo sunt inacceptabilia et indigi bilia malos fumos et hu. g̃nãtia. ꝯsti pant uẽtrẽ epar et splenẽ et lapid̾m in renib꜀ creant.

Expliciunt diete particulares

Deo gracias et eius matri

Cupientes cauta hominib꜀ eoꝝ sanitatẽ .n. custodire de eo tũ inne diis qd de uite est ineẽs est tẽporis. ꝯ. a duob꜀